

„Analiza branż o największym potencjale kreowania miejsc pracy w województwie dolnośląskim”

RAPORT KOŃCOWY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskich – Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego w ramach Pomocy Technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Gliwice 2015

Autorzy:

Adam Ustrzycki
Aleksandra Wojciechowska
Anna Sojka
Piotr Sojka

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
1. STRESZCZENIE/SUMMARY.....	4
2. WYJAŚNIENIE TERMINOLOGII UŻYTEJ W BADANIU	7
3. OPIS METODOLOGII WYKORZYSTANEJ W BADANIU.....	13
4. OPIS WYNIKÓW BADANIA.....	15
4.1. Wybrane dane o województwie dolnośląskim.....	15
4.2. Wybrane wskaźniki gospodarki Dolnego Śląska.....	17
4.2.1. Analiza specyfiki gospodarki województwa dolnośląskiego z podziałem na podregiony	21
4.2.2. Ocena gospodarki Dolnego Śląska w opiniach pracodawców	34
4.2.3. Struktura i dynamika zatrudnienia	35
4.3. Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska.....	38
4.3.1. Identyfikacja zawodów nadwyżkowych	77
4.3.2. Identyfikacja zawodów deficytowych.....	79
4.3.3. Zmiany w strukturze zawodów deficytowych i nadwyżkowych w okresie 2010 – 2014.....	84
4.3.4. Analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem grup wiekowych badanych	86
4.3.5. Analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim z uwzględnieniem podziału na zawody	97
4.4. Identyfikacja najważniejszych trendów i kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy	105
4.4.1. Analiza kierunków rozwoju rynku pracy	105
4.4.2. Czynniki zmian na rynku pracy	107
4.5. Identyfikacja branż o największym potencjale kreowania nowych miejsc pracy.....	109
4.5.1. Zespoły sekcji o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w okresie 2010-2014.....	111
4.5.2. Współczynnik koncentracji lokalnej zatrudnienia.....	116
4.5.3. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy w podregionach w latach 2010-2014.....	121
4.5.4. Kształtowanie się tempa zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia w okresie 2010-2014.....	124
4.5.5. Pożądane kompetencje i umiejętności pracowników	125
4.5.6. Mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy	127
4.5.7. Grupy defaworyzowane na regionalnym rynku pracy	131
4.5.8. Prognoza zapotrzebowania na kadry	131
5. TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY POPRZECZ TWORZENIE NOWYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W POSZCZEGÓLNYCH BRANŻACH	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 112
6. WNIOSKI.....	122
SPIS TABEL I WYKRESÓW	131

WSTĘP

Przedmiotem niniejszego badania jest „Analiza branż o największym potencjale kreowania miejsc pracy w województwie dolnośląskim”. Zasadniczym celem badania było zidentyfikowanie branż i przedsiębiorstw, które mają duży potencjał tworzenia miejsc pracy oraz wskazanie działań, które będą służyły wykorzystaniu tego potencjału.

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w ramach przygotowań do wdrażania RPO WD 2014-2020 zlecił przeprowadzenie badania „Analiza branż o największym potencjale kreowania miejsc pracy w województwie dolnośląskim”. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 (RPO WD 2014-2020) zakłada między innymi wzrost konkurencyjności i innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury transportowej, społecznej i gospodarczej, a także tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w regionie.

Badanie koncentrowało się na analizie następujących elementów będących zakresem przedmiotowym badania :

- 1) *Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław:*
 - a. identyfikacja zawodów nadwyżkowych w poszczególnych podregionach w podziale na zawody specjalistyczne i niespecjalistyczne,
 - b. identyfikacja zawodów deficytowych w poszczególnych podregionach w podziale na zawody specjalistyczne i niespecjalistyczne,
 - c. zmiany w strukturze zawodów nadwyżkowych i deficytowych w okresie 2010-2014,
 - d. analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem grup wiekowych badanych.
- 2) *Identyfikacja najważniejszych trendów i kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy:*
 - a. analiza specyfiki gospodarki województwa dolnośląskiego w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław,
 - b. analiza kierunków rozwoju rynku pracy w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem zachodzących zmian w gospodarce krajowej i światowej, trendów demograficznych, migracji zarobkowej (w tym drenażu mózgów) w perspektywie do roku 2020.
- 3) *Identyfikacja branż o największym potencjale kreowania nowych miejsc pracy:*
 - a. identyfikacja branż (przy użyciu klasyfikacji PKD – do poziomu działów) oraz przedsiębiorstw kreujących najwięcej miejsc pracy w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław,
 - b. branże o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w okresie 2010-2014,
 - c. branże o największej dynamice zatrudnienia w okresie 2010-2014,
 - d. kształtowanie się tempa zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia (koncentracji geograficznej) w okresie 2010-2014,
 - e. pożądane kompetencje i umiejętności pracowników,

- f. mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy,
- g. prognoza zapotrzebowania na kadry (w podziale na zawody) w zidentyfikowanych branżach w podziale na podregiony.

- 4) *Potencjał tworzenia nowych miejsc pracy we wskazanych przez Dolnośląską Strategię Innowacji smart specialisations:*
 - a. struktura i dynamika zatrudnienia w kluczowych dla gospodarki obszarach wskazanych w smart specialisations,
 - b. pożądane kompetencje i umiejętności pracowników,
 - c. mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy,
 - d. prognoza zapotrzebowania na kadry (w podziale na zawody) w kluczowych dla gospodarki obszarach wskazanych w smart specialisations.
- 5) *Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez tworzenie nowych podmiotów gospodarczych w poszczególnych branżach (przy uwzględnieniu salda zmian – przedsiębiorstwa powstające/ przedsiębiorstwa likwidowane).*
- 6) *Wnioski dotyczące mechanizmów, narzędzi, rozwiązań prowadzących do lepszego wykorzystania istniejących potencjałów tworzenia nowych miejsc pracy, w tym:*
 - a. dotyczące mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy,
 - b. propozycje w zakresie wykorzystania środków RPO WD 2014-2020, co najmniej poprzez zaproponowanie treści kryteriów wyborów projektów dla działań RPO WD 2014-2020, dla których określono konieczność uwzględnienia preferencji dla smart specialisations,
 - c. dotyczące mechanizmów wsparcia dla osób o niskich kwalifikacjach oraz 50+.

Zakres podmiotowy badania stanowią:

- 1) Pracodawcy
- 2) Izby gospodarcze
- 3) Instytucje otoczenia biznesu
- 4) Uczelnie wyższe - kadra akademicka
- 5) Zrzeszenia pracodawców
- 6) Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy w Wałbrzychu

1. STRESZCZENIE/SUMMARY

Zasadniczy cel badania jakim było zidentyfikowanie branż i przedsiębiorstw, które mają duży potencjał tworzenia miejsc pracy oraz wskazanie działań, które będą służyły wykorzystaniu tego potencjału należy uznać za zrealizowany. W ramach badania zostały zidentyfikowane najważniejsze trendy rozwojowe i mechanizmy wpływające na tworzenie miejsc pracy.

Pozytywnie należy ocenić triangulację źródeł danych, zastosowanych metod badawczych i typów analiz. Umożliwiło to poprawne wnioskowanie, uwzględniające rozbieżności w otrzymanych informacjach. Podstawową grupę respondentów stanowili pracodawcy. Jednakże materiał empiryczny został uzupełniony informacjami od respondentów reprezentujących izby gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu, uczelnie wyższe, zrzeszenia pracodawców, a także Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy.

Statystyczna analiza danych ilościowych pozwoliła m.in. na określenie:

- 1) struktury i dynamiki podmiotów gospodarczych Dolnego Śląska w podziale na podregiony,
- 2) dynamiki poszczególnych branż,
- 3) struktury pracujących w podstawowych zespołach sekcji w podziale na podregiony.

Co warto podkreślić analiza wykazała zróżnicowanie sytuacji w przekrojach sekcji i podregionów. W podregionach województwa dolnośląskiego zróżnicowana okazała się m.in. struktura osób pracujących w poszczególnych sekcjach. I tak na przykład w podregionie jeleniogórskim najwięcej pracowników jest zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (32,6%), a tzw. pozostałe usługi są najliczniejszą sekcją w mieście Wrocław (42%). We Wrocławiu częściej niż w innych w innych podregionach pracownicy są zatrudniani w grupie sekcji: handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa (30%).

Zidentyfikowane różnice dają obraz sytuacji i są podstawą do stworzenia swoistej mapy regionu dolnośląskiego z uwzględnieniem analizowanych kryteriów. Analiza dostarcza ważnych informacji dla projektowania ewentualnych działań ukierunkowanych na modyfikowanie dolnośląskiego rynku pracy. Należy bowiem bezwzględnie brać pod uwagę różnice występujące pomiędzy poszczególnymi podregionami. Nasuwającą się sugestią jest w tym zakresie rozpatrzenie możliwości zwiększenia mobilności pracowników w regionie, tak aby podaż i popyt na pracę w danym podregionie - w ujęciu ilościowym i jakościowym - były bardziej zbliżone.

Badania pozwoliły na zidentyfikowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych w regionie. W badaniu posłużono się wskaźnikiem intensywności deficytu, czyli ilorazem liczby ofert pracy do liczby zarejestrowanych bezrobotnych (przy wartości większej lub równej 5,0). Wykazano, że przez cały analizowany okres, tj. w latach 2011-2014, zawodami deficytowymi w regionie były: (1) pozostali pracownicy domowej opieki osobistej, (2) robotnik oczyszczania miasta, (3) pracownik ochrony fizycznej I stopnia, (4) nauczyciel wychowania do życia w rodzinie, (5) monter ociepleń budynków i (6) pozostali nauczyciele kształcenia zawodowego. Zawody nadwyżkowe wyznaczono w oparciu o wskaźnik intensywności nadwyżki, mierzony ilorazem ofert pracy do liczby bezrobotnych w danym zawodzie. W analizowanym okresie niektóre zawody szczególnie nadwyżkowe wystąpiły wielokrotnie, były to następujące zawody: (1) ekonomista, (2) pedagog, (3) pozostali rolnicy upraw polowych, (4) rolnik, (5) technik mechanik.

Przeprowadzona analiza danych ilościowych dostarcza istotnych spostrzeżeń. Uprawnione wydaje się np. zakładanie występowania korelacji pomiędzy liczbą osób w danym zawodzie deficytowym, a liczbą absolwentów określonych kierunków „wypuszczonych” na rynek pracy w ostatnich latach. Nadwyżkowymi zawodami wymienianymi na jednych z najwyższych miejsc w prezentowanych zestawieniach są m.in. specjaliści ds. integracji europejskiej (miejsce piąte), czy specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych (miejsce siódme). Są to jednocześnie

kierunki studiów, które były chętnie wybierane przez studentów, w tym w dużym stopniu przez studentów uczelni prywatnych i które były rekomendowane, jako gwarantujące zatrudnienie.

Analizę danych ilościowych uzupełnia wielowymiarowa analiza bezrobocia. Określono przy tym strukturę i dynamikę zjawiska w poszczególnych podregionach.

Wartościowych wniosków dostarcza analiza materiału empirycznego zgromadzonego na podstawie badania CATI, w którym wzięło udział 630 dobranych losowo-warstwowo przedsiębiorstw z województwa dolnośląskiego, które zatrudniają pracowników oraz badania CAWI, w którym wzięło udział 100 przedstawicieli agencji zatrudnienia działających na terenie województwa dolnośląskiego. Badania pracodawców wskazały, że zawodami deficytowymi w regionie są zawody wpisujące się w profil techniczny. Z kolei najbardziej nadwyżkowe profile to: wyższe humanistyczne, średnie ogólne, wyższe ekonomiczne, średnie ekonomiczne. Również to badanie wykazało zróżnicowanie w zakresie sytuacji na lokalnych rynkach pracy (w danych podregionach).

W ramach badań jakościowych przeprowadzono trzydzieści wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami różnorodnych instytucji oraz zogniskowany wywiad grupowy. Badanie zakończono konsultacjami wyników z ekspertami z dziedziny ekonomii, socjologii i demografii na bazie metody delfickiej. Wyciągnięte wnioski z badania stanowią ostatni rozdział niniejszego raportu.

The basic objective of the survey was to identify which sectors and companies that have great potential to create jobs and to identify measures that will serve this potential should be considered. The study identified the key trends affecting the development and mechanisms to create jobs. It should be assessed positively triangulation of data sources, methods of research and types of analyzes. This enabled the correct inference, taking into account discrepancies in the information it received. Main group of respondents were employer. However, empirical material was supplemented with information from respondents representing chambers of commerce, business environment institutions, universities, associations of employers and the Lower Silesian Regional Labour Office. Statistical analysis of quantitative data, among others, to identify:

- 1) the structure and dynamics of economic entities of Lower Silesia divided into subregions,
- 2) the dynamics of individual industries,
- 3) the structure employed in the primary sector teams divided into sub-regions.

What is worth emphasizing analysis showed the diversity of situations in sections and sub-sections.

In sub-regions of Lower Silesia was diversified among others structure of people working in each section. For example, in sub Jeleniogórskie most workers are employed in industry and construction (32.6%), and the so-called. other services are the most numerous section in Wrocław (42%). In Wrocław, more often than others in other subregions workers are employed in the group following sections: trade, repair of motor vehicles, transportation and warehousing (30%).

Identified differences give a picture of the situation and are the basis to create a kind of map of the Lower Silesian region, taking into account criteria examined. The analysis provides important information for the design of possible actions to modify the Lower Silesian labor market. It should be absolutely take into account differences between various sub-regions. Suggestion that comes to mind in this regard to consider the possibility of increasing the mobility of workers in the region, so that supply and demand for labor in the sub-region - quantitative and qualitative - they were more consistent. The study has helped to identify deficit and surplus professions in the region. The study used an indicator of the intensity of the deficit, which is the quotient of the number of vacancies to the number of registered unemployed (with a value greater than or equal to 5.0). It has been shown that throughout the period, ie. In 2011-2014, the competition scarce in the region were: (1) other employees of home, personal care, (2) the worker sanitation, (3) an employee of physical protection degree, (4) teacher education for family

life, (5) thermal insulation fitter and (6) other teachers of vocational training. Occupations surplus determined based on the intensity ratio of surplus, measured by the ratio of job offers to the number of unemployed in this profession. In the analyzed period, some professions particularly surplus occurred repeatedly, were the following competitions: (1) economist (2) teacher, (3) other farmers field crops, (4) the farmer, (5) mechanical technician.

The analysis of quantitative data provides important insights. Eligible seems to be such. Establishing the presence of correlation between the number of people in the profession deficit, and the number of graduates of specific directions "released" on the labor market in recent years. Cited by excess competition on one of the highest places in the presented statements include specialists. European integration (fifth) or specialist. organization catering services, hospitality and tourism (seventh). There are also courses of study that were often chosen by students, including a large degree by students in private institutions and which have been recommended as guaranteeing employment.

The analysis of quantitative data complements the multivariate analysis of unemployment. Determined by the structure and dynamics of the phenomena in different subregions.

Valuable lessons provided by an analysis of the empirical material gathered on the basis of CATI survey, which involved 630 randomized-layer companies from the Lower Silesia region, employing workers and CAWI, which was attended by 100 representatives of employment agencies operating in Lower Silesia. Survey of employers indicated that competition is scarce in the region undertaken as part of the competition in the technical profile. In turn the surplus profiles are higher humanities, general secondary, higher cost, medium cost. Also, this study showed diversity in terms of the situation on the local labor market (data sub-regions).

As part of the qualitative research was conducted thirty interviews with representatives of various institutions and focus group. The survey results completed consultations with experts in the fields of economics, sociology and demography based on the Delphi method. Lessons learned from the study is the final chapter of this report.

2. WYJAŚNIENIE TERMINOLOGII UŻYTEJ W BADANIU

W celu jednoznacznego zrozumienia terminów używanych w niniejszym dokumencie, w tabeli 1 zawarto wyjaśnienie najważniejszych pojęć.

Tabela 1. Wyjaśnienie terminologii użytej w badaniu

LP.	TERMIN	POJĘCIE	TYPY/SPECYFIKI
1.	Struktura zawodowa	Układ ról i pozycji społecznych wynikających z pełnionych zawodów	Ze względu na stopień wykształcenia, charakter wykonywanej pracy, zróżnicowanie terytorialne, zróżnicowanie ze względu na płeć, wiek
2.	Zawód	Standaryzowana nazwa wykonywanej pracy w oparciu o ściśle określone czynności, kwalifikacje i kompetencje, wymagania psychofizyczne	▪ Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektorzy generalni ▪ Kierownicy do spraw zarządzania i handlu ▪ Kierownicy do spraw produkcji i usług ▪ Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych ▪ Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych ▪ Specjaliści do spraw zdrowia ▪ Specjaliści nauczania i wychowania ▪ Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania ▪ Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych ▪ Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury ▪ Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni ▪ Pracownicy obsługi klienta ▪ Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej ▪ Pozostali pracownicy obsługi biura ▪ Rolnicy produkcji towarowej ▪ Leśnicy i rybacy ▪ Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków) ▪ Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni ▪ Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni ▪ Elektrycy i elektronicy ▪ Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni ▪ Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych ▪ Monterzy ▪ Kierowcy i operatorzy pojazdów ▪ Pomoce domowe i sprzątaczk ▪ Robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie ▪ Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie ▪ Pracownicy wykonujący prace proste związane z przygotowaniem posiłków ▪ Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach ▪ Ładowacze nieczystości i inni pracownicy wykonujący prace proste ▪ Pozostałe

LP.	TERMIN	POJĘCIE	TYPY/SPECYFIKI
3.	Osoba bezrobotna	Osoba niezatrudniona i niewykonywująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli: a) ukończyła 18 lat, b) nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna, c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.2)), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe, e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie, f) nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej albo nie podlega,	Bezrobocie krótkotrwale, długotrwale, strukturalne, frykcyjne, koniunkturalne, sezonowe

LP.	TERMIN	POJĘCIE	TYPY/SPECYFIKI
		na podstawie odrębnych przepisów, obowiązku ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników, g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, h) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego, j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego	
4.	Trendy rozwojowe	Algorytmy statystyczne oparte na rachunku regresji lub korelacji określające najbardziej prawdopodobne kierunki zmian i rozwoju/regresu wybranych parametrów gospodarczych	Trendy krótkotrwałe, długotrwałe, rozwojowe, regresowe, boczne, liniowe, lokalne, regionalne, światowe
5.	Branża	Jednostka kwalifikacji statystycznej GUS	Pełne zestawienie w tabeli 2.
6.	Smart Specialisations Dolnego Śląska (tzw. inteligentna specjalizacja)	Specjalizacje naukowo technologiczne i gospodarcze o dużym potencjale innowacyjno-wdrożeniowym stanowiące element przewagi konkurencyjnej i decydujące o potencjale rozwoju gospodarczego regionu	„Za specjalizacje naukowo-technologiczne i gospodarcze Dolnego Śląska o dużym potencjale innowacyjno-wdrożeniowym uznano następujące branże: branża chemiczna i farmaceutyczna, mobilność przestrzenna, żywność wysokiej jakości, surowce naturalne i wtórne, produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, technologie informacyjno-komunikacyjne” ¹
7.	Kwalifikacje i kompetencje pracowników	Wiedza, umiejętności i postawy pracowników	Kwalifikacje i kompetencje: ogólnozawodowe, ponadzawodowe i pozazawodowe Dokładny opis: świadectw, certyfikatów, uprawnień
8.	Salda zmian podmiotów gospodarczych	Wskaźniki liczbowe określające różnicę (ew. iloraz) pomiędzy przedsiębiorstwami nowoutworzonymi, a przedsiębiorstwami zlikwidowanymi w danych branżach	Saldo ujemne, zerowe, dodatnie, Saldo ze względu na liczbę przedsiębiorstw, liczbę zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach, wartość rynkowa lub społeczna przedsiębiorstwa

¹ Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska 2011-2020, s.11.

LP.	TERMIN	POJĘCIE	TYPY/SPECYFIKI
9.	Mechanizmy, narzędzia, rozwiązania prowadzące do lepszego wykorzystania istniejących potencjałów tworzenia nowych miejsc pracy	Instrumenty rynku pracy, a także programy wspierania innowacyjnych rozwiązań B+R	Efektywność kosztowa i zatrudnieniowa instrumentów i programów rozwojowych

Szczegółowość opisywanych branż odnosi się do sekcji i działów PKD 2007. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) została wprowadzona do stosowania w statystyce, ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej firm. Tabela 2 prezentuje spis sekcji i działów PKD 2007.

Tabela 2. Opis branż według klasyfikacji statystycznej GUS

DZIAŁ	NAZWA
Sekcja A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo	
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową
2	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna
3	Rybactwo
Sekcja B – Górnictwo i Wydobywanie	
5	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)
6	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego
7	Górnictwo rud metali
8	Pozostałe górnictwo i wydobywanie
9	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie
Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe	
10	Produkcja artykułów spożywczych
11	Produkcja napojów
12	Produkcja wyrobów tytoniowych
13	Produkcja wyrobów tekstylnych
14	Produkcja odzieży
15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru
18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji
19	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
24	Produkcja metali
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
27	Produkcja urządzeń elektrycznych
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
31	Produkcja mebli
32	Pozostała produkcja wyrobów

DZIAŁ	NAZWA
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń
Sekcja D – Wytwarzanie i Zaopatrywanie w Energię Elektryczną, Gaz, Parę Wodną, Gorącą Wodę i Powietrze do Układów Klimatyzacyjnych	
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E – Dostawa Wody; Gospodarowanie Ściekami i Odpadami oraz Działalność Związana z Rekultywacją	
36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
Sekcja F – Budownictwo	
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
43	Roboty budowlane specjalistyczne
Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle	
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Sekcja H – Transport i Gospodarka Magazynowa	
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy
50	Transport wodny
51	Transport lotniczy
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport
53	Działalność pocztowa i kurierska
Sekcja I – Działalność Związana z Zakwaterowaniem i Usługami Gastronomicznymi	
55	Zakwaterowanie
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem
Sekcja J – Informacja i Komunikacja	
58	Działalność wydawnicza
59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych
60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych
61	Telekomunikacja
62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
Sekcja K – Działalność Finansowa i Ubezpieczeniowa	
64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych
65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne
Sekcja L – Działalność Związana z Obsługą Rynku Nieruchomości	
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna	
69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe
70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
72	Badania naukowe i prace rozwojowe
73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej
74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
75	Działalność weterynaryjna
Sekcja N – Działalność w Zakresie Usług Administrowania i Działalność Wspierająca	
77	Wynajem i dzierżawa
78	Działalność związana z zatrudnieniem

DZIAŁ	NAZWA
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska
81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej
Sekcja O – Administracja Publiczna i Obrona Narodowa; Obowiązkowe Zabezpieczenia Społeczne	
84	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P – Edukacja	
85	Edukacja
Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna	
86	Opieka zdrowotna
87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem
88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania
Sekcja R – Działalność Związana z Kulturą, Rozrywką i Rekreacją	
90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna
Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa	
94	Działalność organizacji członkowskich
95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego
96	Pozostała indywidualna działalność usługowa
Sekcja T – Gospodarstwa Domowe Zatrudniające Pracowników; Gospodarstwa Domowe Produkujące Wyroby i Świadczące Usługi Na Własne Potrzeby	
97	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
98	Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

3. OPIS METODOLOGII WYKORZYSTANEJ W BADANIU

Ze względu na wysoki stopień złożoności celów badawczych w badaniach została zastosowana triangulacja metod badawczych, polegająca na stosowaniu kilku odmiennych technik badawczych w odniesieniu do każdego z diagnozowanych i prognozowanych zagadnień. Umożliwiło to na poprawne wnioskowanie, uwzględniające rozbieżności i braki w otrzymanych informacjach. Oprócz wielorakich technik badawczych zastosowane zostały również różnorodne typy analiz danych:

- 1) ilościowe
- 2) jakościowe
- 3) ilościowo - jakościowe

W ramach realizacji zakresu przedmiotowego badania wykorzystano następujące metody i techniki badawcze oraz źródła danych:

- 1) Analiza danych zastanych (*ang. desk research*). Analiza danych zastanych opiera się na zebraniu i analizie danych, które już istnieją, zostały wcześniej zgromadzone i przetworzone.
- 2) Telefoniczne wywiady wspomagane komputerowo (*ang. CATI*). Wywiad telefoniczny jest to jedna z podstawowych technik dla metody sondażowej. Polega na przeprowadzeniu przez ankietera rozmowy z respondentem przez telefon na podstawie listy pytań sterowanych specjalnie przygotowanym kwestionariuszem. W badaniu CATI wzięło udział 630 przedstawicieli przedsiębiorstw, którzy w latach 2010 – 2014 tworzyli nowe miejsca pracy w województwie dolnośląskim.
- 3) Ankiety internetowe (*ang. CAWI*). Wywiad elektroniczny to metoda zbierania informacji, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Respondent może wziąć udział w badaniu w najbardziej dogodnym dla niego terminie i o dowolnej porze. W ramach sondażu CAWI uzyskano 100 wywiadów z przedstawicielami agencji zatrudnienia zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego.
- 4) Pogłębione wywiady indywidualne (*ang. IDI*)/Telefoniczne wywiady pogłębione (*ang. TDI*). Indywidualny wywiad pogłębiony polega na przeprowadzeniu rozmowy z respondentem według przygotowanego scenariusza, który może być swobodnie modyfikowany przez moderatora tak, aby uzyskać odpowiedzi na problemy badawcze. Badanie ma charakter eksploracyjny – poszukiwane informacje przyjmują postać pytań problemowych. W przypadku braku możliwości bezpośredniego spotkania moderatora z respondentem dopuszczono możliwość przeprowadzenia badania pogłębionego przez telefon. Wywiady pogłębione zostały przeprowadzone z 30 ekspertami wywodzącymi się z następujących środowiska: pracodawcy, związki pracodawców, instytucje otoczenia biznesu, kadra akademicka, agencje zatrudnienia, Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy.
- 5) Zogniskowany wywiad grupowy (*ang. FGI*). Wywiady zogniskowane polegają na przeprowadzeniu (moderowaniu) rozmowy z grupą osób zaangażowanych w jakiś problem i posiadających wiedzę specjalistyczną na dany temat. W praktyce realizuje się wywiady zogniskowane na grupach liczących od 6 do 10 osób. Materiał jest rejestrowany w postaci nagrań audio lub wideo. Zaletą FGI jest możliwość uzyskania pogłębionych opinii i informacji od respondentów. Do wywiadu zaproszono przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy i pracodawców.
- 6) Studium przypadku (*ang. case study*). Jest to metoda nauczania lub prezentacji, polegająca na analizowaniu opisów wybranych, konkretnych zdarzeń z jakiejś dziedziny. Jej podstawą jest

analiza pojedynczego przypadku, zawierająca jego szczegółowy opis, pozwalający wyciągnąć wnioski co do przyczyn i rezultatów jego przebiegu. Wiedza uzyskana dzięki analizie przypadku służy lepszemu zrozumieniu zjawisk podobnych do zjawiska analizowanego - i na podstawie tego, do ulepszenia realnych działań.

- 7) Metoda delficka. Polega na powołaniu zespołu ekspertów i poproszenie ich o indywidualne oceny prognozowanych zjawisk. Eksperci proszeni są o wypełnienia ankiet lub sporządzenie indywidualnych ekspertyz. W toku badania nie kontaktują się oni ze sobą, co zapobiega ujawnieniu się mechanizmów wpływu społecznego (konformizmu, rywalizacji). Zaproszeni eksperci reprezentują następujące dziedziny: demografia, ekonomia, socjologia pracy /gospodarka.

Szczegółowy opis zastosowanej metodologii badania wraz ze wzorami narzędzi badawczych oraz lista źródeł informacji wykorzystanych w badaniu stanowi załącznik nr 1 do niniejszego raportu.

4. OPIS WYNIKÓW BADANIA

4.1. Wybrane dane o województwie dolnośląskim

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski, od zachodu graniczy z Niemcami, a od południa z Republiką Czeską.

Region zajmuje obszar 19 947 km², co stanowi 6,4% powierzchni całego kraju. Dolnośląskie jest siódmym co do wielkości województwem w Polsce. Pod względem liczby ludności zajmuje 5 miejsce w Polsce. Zamieszkuje w nim 7,6% mieszkańców kraju.

Województwo dolnośląskie składa się z 5 podregionów statystycznych – zgodnych ze standardem NUTS 3:

- 1) Podregion jeleniogórski
- 2) Podregion legnicko-głogowski
- 3) Podregion wałbrzyski
- 4) Podregion wrocławski
- 5) Podregion m. Wrocław

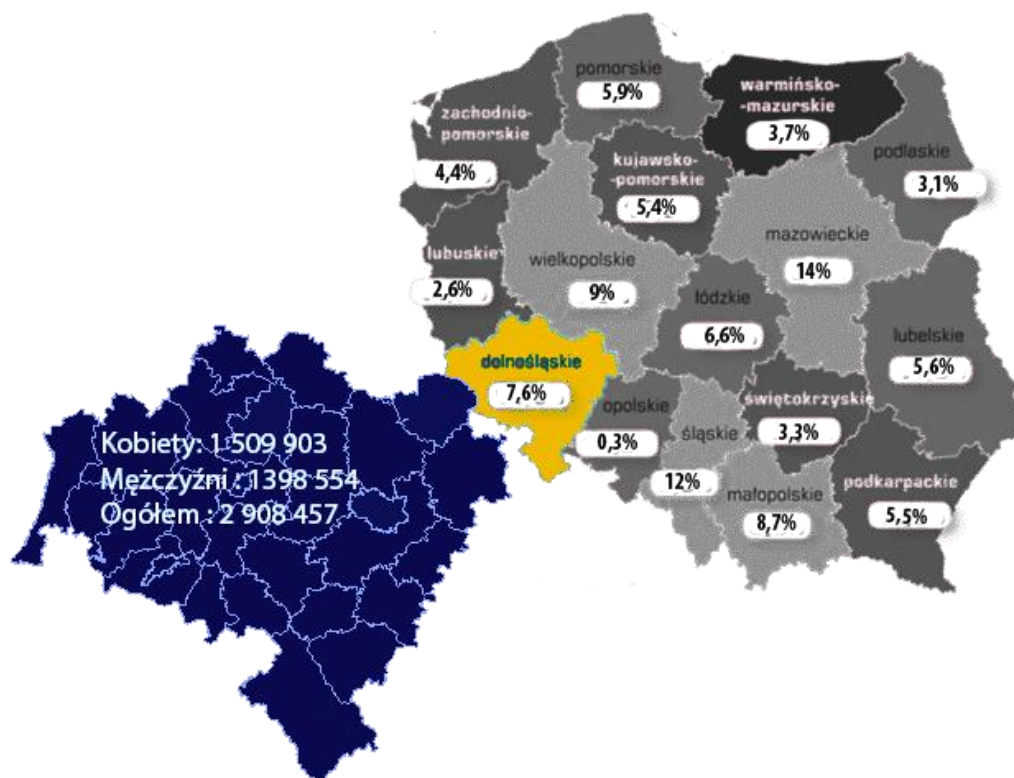
Rysunek 1. Podregiony województwa dolnośląskiego

Porównanie podregionów województwa dolnośląskiego pod względem powierzchni, liczby ludności oraz salda migracji wewnętrznych przedstawia się następująco:

Tabela 3. Powierzchnia, ludność i saldo migracji wewnętrznych (2014r.)

Jednostka	Powierzchnia (km ²)	%	Ludność (tys.)	%	Saldo migracji wewnętrznych
DOLNOŚLĄSKIE	19947	100,0	2908,0	100,0	27
Podregion jeleniogórski	5571	27,9	576,2	21,4	-1751
Podregion legnicko-głogowski	3472	17,4	453,3	16,9	-1063
Podregion wałbrzyski	4179	21,0	676,2	25,1	-2264
Podregion wrocławski	6432	32,2	574,5	21,4	3729
Podregion m. Wrocław	293	1,5	632,1	23,5	1376

W 2014 r. na Dolnym Śląsku mieszkało 2 908 457 mieszkańców. Ponad połowę (51,8%) stanowiły kobiety, a mężczyzn było 48,2%.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców

W poszczególnych podregionach mieszkało:

- w podregionie jeleniogórskim 21,4% ogółu Dolnoślązaków,
- w podregionie legnicko - głogowskim 16,9%,
- w podregionie wałbrzyskim 25,1%,
- w podregionie wrocławskim 21,4%,
- w mieście Wrocławiu 23,5%.

Tabela 4. Liczba ludności w podregionach województwa dolnośląskiego

Podregion		2010	% województwa	2011	% województwa	2012	% województwa	2013	% województwa	Różnica 2014 - 2010
Dolnośląskie	ogółem	2 686 698	100,0	2689033	100,0	2689714	100,0	2689443	100,0	2745
	mężczyźni	1 295 867	48,2	1296617	48,2	1296742	48,2	1296252	48,2	385
	kobiety	1 390 831	51,8	1392416	51,8	1392972	51,8	1393191	51,8	2360
jeleniogórski	ogółem	584 020	21,7	581993	21,6	579635	21,6	576219	21,4	-7801
	mężczyźni	282 747	10,5	281832	10,5	280746	10,4	279080	10,4	-3667
	kobiety	301 273	11,2	300161	11,2	298889	11,1	297139	11,0	-4134
legnicko-głogowski	ogółem	455 062	16,9	454789	16,9	454259	16,9	453306	16,9	-1756
	mężczyźni	221 339	8,2	221090	8,2	220840	8,2	220215	8,2	-1124
	kobiety	233 723	8,7	233699	8,7	233419	8,7	233091	8,7	-632
wałbrzyski	ogółem	687197	25,6	683745	25,4	680395	25,3	676197	25,1	-1756
	mężczyźni	329 508	12,3	328035	12,2	326559	12,1	324656	12,1	-1124
	kobiety	357 689	13,3	355710	13,2	353836	13,2	351541	13,1	-632
wrocławski	ogółem	561 863	20,9	566227	21,1	570373	21,2	574545	21,4	12682
	mężczyźni	275 973	10,3	278036	10,3	280013	10,4	282080	10,5	6107
	kobiety	285 890	10,6	288191	10,7	290360	10,8	292465	10,9	6575
Wrocław	ogółem	630 691	23,5	631235	23,5	631188	23,5	632067	23,5	1376
	mężczyźni	294 469	11,0	294569	11,0	294303	10,9	294662	11,0	193
	kobiety	336 222	12,5	336666	12,5	336885	12,5	337405	12,5	1183

W porównaniu do 2010 w 2013 roku było więcej mieszkańców województwa dolnośląskiego (o 2745 osób, w tym 385 mężczyzn i 2360 kobiet).

Wzrost ogólnej liczby mieszkańców regionu wynikał ze zwiększenia się liczby mieszkańców w podregionach: wrocławskim (12 682 osoby) i mieście Wrocławiu (1 376 osób).

W pozostałych podregionach liczba mieszkańców zmalała:

- w jeleniogórskim (o 7 801 osób),
- w legnicko-głogowskim (o 1 756 osób),
- w wałbrzyskim (o 1756 osób).

4.2. Wybrane wskaźniki gospodarki Dolnego Śląska

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym był najwyższy w podregionie wrocławskim (19,1%), a najniższy we Wrocławiu (14,9%). Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły najwyższą proporcję w podregionie wrocławskim (64,7%), a najniższą we Wrocławiu (63,6%). Osób w wieku poprodukcyjnym najwięcej było we Wrocławiu (21,5%), a najmniej w podregionie wrocławskim (14,9%).

W świetle prognozy GUS w 2020 roku w Dolnośląskim ubędzie 77 320 mieszkańców. Przy czym spadek ten odnotują podregiony:

- wrocławski (o 12 682 osoby),
- miasto Wrocław (o 1 376 osób).

W niewielkim stopniu zwiększy się natomiast liczebność mieszkańców podregionów:

- jeleniogórskiego (o 7 801 osób),
- legnicko-głogowski oraz wałbrzyski (o 1756 osób).

Należy jednak podkreślić, że prognozy obarczone są dużym prawdopodobieństwem błędu i nie uwzględniają szeregu zjawisk wpływających na migracje wewnętrzne, które z pewnością nastąpią do podregionów wrocławskiego i miasta Wrocławia.

W świetle prognozy GUS w Dolnośląskim będzie w 2020 roku:

- 17,4% osób w wieku przedprodukcyjnym (najwięcej w legnicko-głogowskim 18,5%),
- 59,6% w wieku produkcyjnym (najwięcej we wrocławskim 60,9%),
- 23,0% w wieku poprodukcyjnym (najwięcej w wałbrzyskim 25,5%).

Tabela 5. Prognoza GUS na 2020 r.

	jeleniogórski	%	legnicko głogowski	%	wałbrzyski	%	wrocławski	%	Wrocław	%	Dolnośląskie	%
ogółem	622803	100	435274	100	629 861	100	563064	100	133051	100	2384053	100
przed- produkcyjny	100393	16,1	80622	18,5	102 961	16,3	105033	18,7	25455	19,1	414464	17,4
produkcyjny	372694	59,8	254555	58,5	366 375	58,2	342626	60,9	84057	63,2	1420307	59,6
mobilny	243070	39,0	158368	36,4	221 913	35,2	214668	38,1	53788	40,4	891807	37,4
niemobilny	129624	20,8	96187	22,1	144 462	22,9	127958	22,7	30269	22,7	528500	22,2
po- produkcyjny	149716	24,0	100097	23,0	160 525	25,5	115405	20,5	23539	17,7	549282	23,0

Saldo migracji wewnętrznych było w latach 2010-2013 dodatnie w podregionach: wrocławskim i w mieście Wrocławiu. W pozostałych podregionach przeważały wyjazdy (najwięcej w wałbrzyskim, gdzie saldo wyniosło – 774 osoby).

Saldo migracji zagranicznych było w 2013 roku dodatnie jedynie w grupie mężczyzn we Wrocławiu (44 osoby). W pozostałych grupach, we wszystkich podregionach za wyjątkiem Wrocławia liczba wyjeżdżających przekraczała przybywających przez cały analizowany okres. We Wrocławiu saldo ujemne wystąpiło w 2013 roku - przy dodatnim w poprzednich latach.

Tabela 6. Saldo migracji zagranicznych w latach 2010 - 2013

Saldo migracji zagranicznych		2010	2011	2012	2013
jeleniogórski	ogółem	-205	-278	-319	-799
	mężczyźni	-48	-77	-119	-346
	kobiety	-157	-201	-200	-453
legnicko-głogowski	ogółem	-79	-130	-178	-289
	mężczyźni	-5	-47	-70	-127
	kobiety	-74	-83	-108	-162
wałbrzyski	ogółem	-79	-130	-178	-289
	mężczyźni	-5	-47	-70	-127

Saldo migracji zagranicznych		2010	2011	2012	2013
wrocławski	kobiety	-74	-83	-108	-162
	ogółem	-26	-83	-84	-364
	mężczyźni	32	2	-5	-161
	kobiety	-58	-85	-79	-203
Wrocław	ogółem	409	261	155	-46
	mężczyźni	236	171	97	46
	kobiety	173	90	58	-92

Województwo dolnośląskie znajduje się na 4 miejscu w Polsce pod względem PKB. Według danych z 2013 roku łączne PKB dla województwa wyniosło 140 901 mln zł, co daje 7,12% PKB Polski. Dolnośląskie plasuje się na 2 miejscu w Polsce pod względem zarobków (ustępując miejsca jedynie Mazowszu).

Działalność badawczo-rozwojowa i innowacyjność

W roku 2013 w województwie dolnośląskim działało 268 jednostek badawczo rozwojowych. W stosunku do 2010 roku nastąpił wzrost tej liczby o 122 jednostki. Na Dolnośląskie przypadało w 2013 roku 8,6% takich jednostek w Polsce, a w sektorze przedsiębiorstw – odpowiednio 9,0%. Wskaźniki liczby jednostek na 100 tys. mieszkańców w województwie były znacznie wyższe niż wskaźniki ogólnopolskie.

Tabela 7. Jednostki aktywne badawczo według sektorów wykonawczych

Jednostki aktywne badawczo wg sektorów wykonawczych	2010	% do wartości ogólnopolskich	2011	% do wartości ogólnopolskich	2012	% do wartości ogólnopolskich	2013	% do wartości ogólnopolskich
ogółem	146	8,3%	207	9,3%	237	8,7%	268	8,6%
ogółem na 100 tys. ludności	5,0	108,7%	7,1	122,4%	8,1	114,1%	9,2	113,6%
ogółem na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej	45,0	97,6%	63,3	110,3%	71,7	102,4%	78,7	101,3%
w sektorze przedsiębiorstw	113	9,2%	169	10,2%	197	9,3%	221	9,0%

Nakłady wewnętrzne na B+R wg rodzajów w tys. zł

Nakłady wewnętrzne jednostek badawczo rozwojowych wyniosły w 2013 roku 908 832,6 tys. zł. W porównaniu do 2010 roku nastąpił ich wzrost o 278 853,6 tys. zł. Nakłady inwestycyjne wyniosły w 2013 roku 222 194,1 zł, co oznacza wzrost o 61 274,1 tys. zł. Nakłady takie stanowiły 6,5% ogółu nakładów inwestycyjnych w jednostkach B+R w Polsce.

Tabela 8. Nakłady wewnętrzne na B+R według rodzajów

	2010 (tys. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2011 (tys. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2012 (tys. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2013 (tys. zł)	% do wartości ogólnopolskich
nakłady ogółem	629 979,0	6,0%	725 159,8	5,1%	971 439,1	6,8%	908 832,6	6,3%

	2010 (tyś zł)	% do wartości ogólnopolskich	2011 (tyś zł)	% do wartości ogólnopolskich	2012 (tyś zł)	% do wartości ogólnopolskich	2013 (tyś zł)	% do wartości ogólnopolskich
nakłady bieżące ogółem	469 077,0	6,1%	559 552,3	5,6%	706 797,5	7,0%	686 638,5	6,2%
nakłady bieżące finansowane ze środków budżetowych	220 800,4	5,1%	223 117,0	4,3%	275 509,7	5,3%	258 910,6	5,2%
nakłady inwestycyjne na środki trwałe ogółem	160 902,0	6,0%	165 607,5	3,9%	264 641,6	6,2%	222 194,1	6,5%

W sektorze badawczo-rozwojowym w dolnośląskim w 2013 roku pracowało 8 149,4 tys. osób. Stanowi to 8,7% zatrudnionych w B+R w Polsce. Najwyższy odsetek zatrudnionych w B+R pracuje w obszarze szkolnictwa wyższego (11% ogółu zatrudnionych w tym obszarze w Polsce). Podstawowe wskaźniki zatrudnienia w B+R są wyższe od wskaźników ogólnopolskich. Wyższe są:

- wskaźnik zatrudnionych na 100 osób aktywnych zawodowo (1,8),
- udział osób zatrudnionych w B + R w ludności aktywnej zawodowo (o 0,7 punktu procentowego).

Tabela 9. Wybrane wskaźniki zatrudnienia w sektorze B+R

Zatrudnieni w B+R – wskaźniki	2010	% do wartości ogólnopolskich	2011	% do wartości ogólnopolskich	2012	% do wartości ogólnopolskich	2013	% do wartości ogólnopolskich
ogółem	5498,0	6,7%	6597,1	7,3%	7604,8	8,4%	8149,4	8,7%
w sektorze przedsiębiorstw	1028,1	5,6%	1593,2	6,2%	2027,9	7,9%	2357,4	7,8%
w sektorze rządowym	0,0	0,0%	448,4	2,1%	761,5	3,5%	967,1	4,4%
w sektorze szkolnictwa wyższego	4009,7	9,3%	0,0	0,0%	4811,0	11,2%	4817,1	11,6%
	Wskaźniki ogólnopolskie	Wskaźniki Dolnego Śląska	Wskaźniki ogólnopolskie	Wskaźniki Dolnego Śląska	Wskaźniki ogólnopolskie	Wskaźniki Dolnego Śląska	Wskaźniki ogólnopolskie	Wskaźniki Dolnego Śląska
zatrudnieni na 1000 osób aktywnych zawodowo	4,3	3,85	5,4	5,6	6,2	7,39	6,8	8,6
udział osób zatrudnionych w B + R w ludności aktywnej zawodowo (w odsetkach)	0,68	0,61	0,75	0,70	0,83	0,86	0,93	1,0

W województwie dolnośląskim przez cały analizowany okres był wyższy odsetek firm B+R inwestujących w działalność innowacyjną. W 2013 roku był wyższy od odsetków ogólnopolskich o:

- 2,86 punktu procentowego w sektorze usług,
- 1,91 punktu procentowego w przedsiębiorstwach sektora przemysłowego.

Tabela 10. Przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną

Przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną %	2010 %	Dolnośląskie - Polska	2011 %	Dolnośląskie - Polska	2012 %	Dolnośląskie - Polska	2013 %	Dolnośląskie - Polska
Przedsiębiorstwa z sektora usług	11,09	0,72	7,23	- 2,60	11,81	11,81	12,19	2,86
Przedsiębiorstwa przemysłowe	13,99	0,14	13,99	1,09	15,36	15,36	15,21	1,91

Nakłady na działalność innowacyjną wyniosły w 2013 roku 3 595 309 tys. zł. i były wyższe od nakładów z 2010 roku o 1 358 057 tys. zł. Było to 5% ogółu nakładów tego sektora w Polsce. W sektorze przemysłowym różnica wyniosła 1 317 436 tys. zł. Nakłady na działalność innowacyjną w dolnośląskim obejmowały 15% nakładów inwestycyjnych sektora przemysłu w Polsce.

Tabela 11. Nakłady na działalność innowacyjną

Nakłady na działalność innowacyjną	2010 (tyś. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2011 (tyś. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2012 (tyś. zł)	% do wartości ogólnopolskich	2013 (tyś. zł)	% do wartości ogólnopolskich
Ogółem	2234252	6,5%	2081419	5,7%	0	0,0%	3592309	11%
Przedsiębiorstwa z sektora usług	504565	4,7%	327430	2,2%	0	0,0%	545186	5%
Przedsiębiorstwa przemysłowe	1729687	7,3%	1753989	8,1%	1768648	8,2%	3047123	15%

Przedsiębiorstwa usługowe w 2013 roku wprowadzały innowacje:

- produktowe (6,75% firm),
- procesowe (10,24% firm).

Z kolei firmy przemysłowe wprowadzały innowacje:

- produktowe (11,94% firm),
- procesowe (14,17% firm).

Przedsiębiorstwa usługowe	2010 (%)	Dolnośląskie - Polska	2011 (%)	Dolnośląskie - Polska	2012 (%)	Dolnośląskie - Polska	2013 (%)	Dolnośląskie - Polska
Nowe lub istotnie ulepszone produkty	8,30	0,43	5,66	-0,69	4,06	-2,99	6,75	0,94
Nowe lub istotnie ulepszone procesy	10,27	0,28	7,80	-1,17	11,50	2,39	10,24	1,74
Przedsiębiorstwa przemysłowe	2010 (%)	Dolnośląskie - Polska	2011 (%)	Dolnośląskie - Polska	2012 (%)	Dolnośląskie - Polska	2013 (%)	Dolnośląskie - Polska
Nowe lub istotnie ulepszone produkty	11,70	-0,40	10,66	-0,53	13,30	2,11	11,94	0,93
Nowe lub istotnie ulepszone procesy	12,60	-0,26	11,34	-1,10	16,64	4,20	14,17	1,35

4.2.1. Analiza specyfiki gospodarki województwa dolnośląskiego z podziałem na podregiony

W województwie dolnośląskim w 2014 roku działało łącznie ponad 351 tys. podmiotów gospodarczych. Ponad 95% w tej grupie stanowiły przedsiębiorstwa sektora prywatnego, a pozostałe 4,5% - przedsiębiorstwa państwowe. W grupie przedsiębiorstw prywatnych ponad $\frac{2}{3}$ to działalności gospodarcze osób fizycznych.

Tabela 12. Podmioty gospodarcze według kategorii w województwie dolnośląskim w 2014r.

KATEGORIE PODMIOTÓW	OGÓŁEM	% Z OGÓŁU
podmioty gospodarki narodowej ogółem	351121	100,0%
sektor publiczny - ogółem	15527	4,42%
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	4300	1,22%
sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	12	0,003%
sektor publiczny - spółki handlowe	392	0,11%
sektor publiczny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	6	0,002%
sektor prywatny - ogółem	335478	95,5%
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	234473	66,8%
sektor prywatny - spółki handlowe	33283	9,48%
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7468	2,13%
sektor prywatny - spółdzielnie	1374	0,39%
sektor prywatny - fundacje	1765	0,50%
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	8731	2,49%

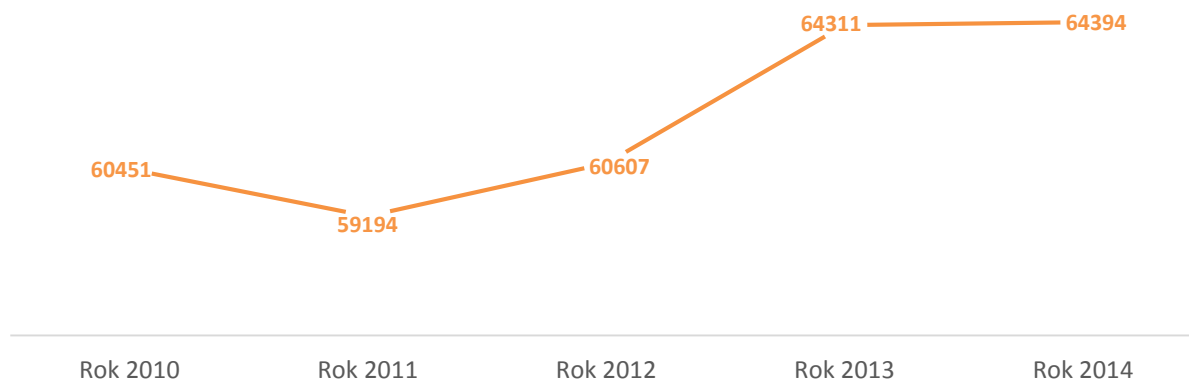
Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonują trzy Specjalne Strefy Ekonomiczne oraz podstrefa Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna to 41 podstref, z których dwadzieścia pięć położonych jest na terenie województwa dolnośląskiego, tj. na terenie: Wałbrzycha, Nowej Rudy, Kłodzka, Dzierżoniowa, Żarowa, Jelcza - Laskowic, Kudowy Zdroju, Świdnicy, Wrocławia, Oławy, Strzelina, Strzegomia, Brzegu Dolnego, Bolesławca, Wiązowa, Wołowa, Ząbkowic Śląskich, Sycowa, Świebodzic, Bystrzycy Kłodzkiej, Twardogóry, Góry, Oleśnicy, Bielawy oraz Piławy Górnej.

Tereny Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości zlokalizowane są w południowo-zachodniej części Polski na terenie województwa dolnośląskiego i wielkopolskiego (14 podstref). Tereny Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej rozlokowane są w jedenastu obszarach. Na terenach SSE działają przedsiębiorstwa z różnych branż, w tym m.in. następujące firmy: Toyota Manufacturing Poland, IBM, 3M, NSK, MANDO, Bridgestone, Colgate, Cersanit, RONAL, GE, Mondelez, Volkswagen Motor Polska, Sitech, Hormann, Winkelmann, Viessmann, czy CCC Factory.

Gospodarka Dolnego Śląska jest zróżnicowana w poszczególnych podregionach. Dwa z nich: wrocławski i miasto Wrocław cechuje stały wzrost liczby podmiotów, największy wzrost liczby zatrudnionych i największe zróżnicowanie branżowe. Pozostałe regiony mają głównie charakter przemysłowy (wałbrzyski, legnicko-głogowski) lub przemysłowo-usługowy (jeleniogórski). W podregionach województwa dolnośląskiego zróżnicowana jest również dynamika zmian gospodarczych.

Podregion jeleniogórski

Pierwszym podregionem wg klasyfikacji statystycznej GUS jest podregion jeleniogórski. W 2014 r. działało w nim 64 349 podmiotów gospodarczych. W stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost o niemal 4 tys. podmiotów. Wzrost ten utrzymuje się stale od 2011 r., a największa jego dynamika przypadała na lata 2011-2014, kiedy to liczba podmiotów zwiększyła się o 4,5 tys.

Wykres 1. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie jeleniogórskim w latach 2010-2014

Najliczniej reprezentowaną sekcją w podregionie jeleniogórskim jest Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle. Przedsiębiorstwa tej branży stanowią 26,3% ogółu podmiotów gospodarczych. Liczne są również sekcje:

- Sekcja L – Działalność Związana z Obsługą Rynku Nieruchomości (13,22%),
- Sekcja F – Budownictwo (12,77%).

Dynamika poszczególnych branż wskazuje na stały wzrost następujących sekcji:

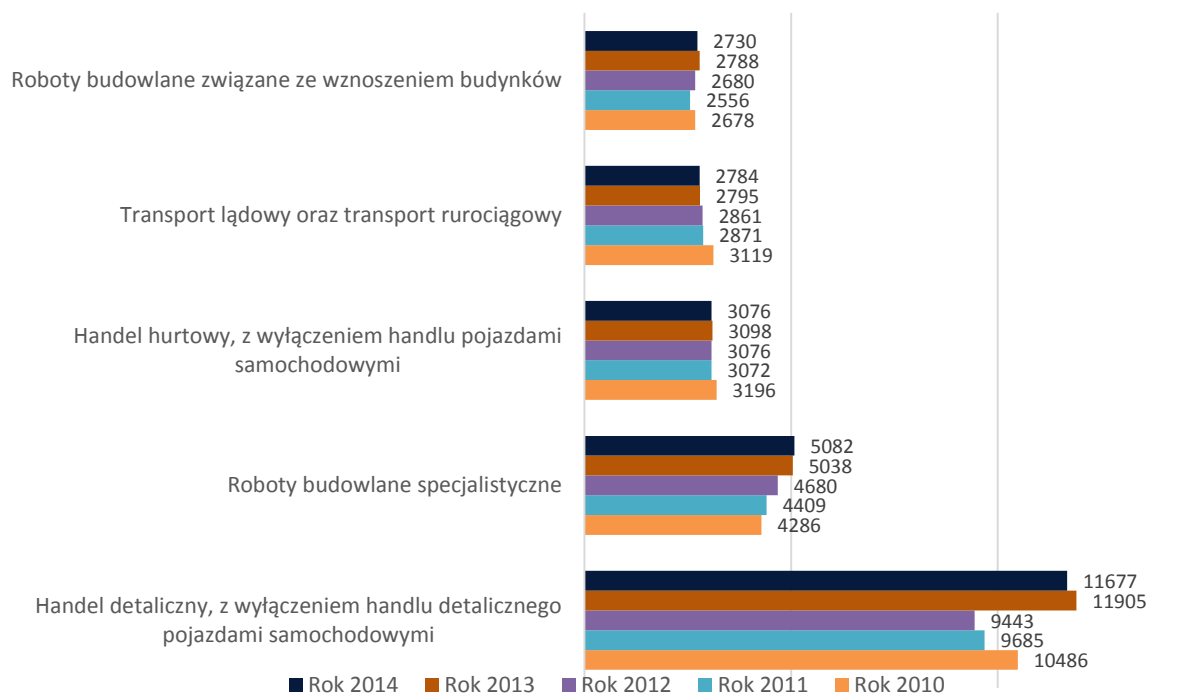
- Sekcja B – Górnictwo i Wydobywanie (o 16 podmiotów w stosunku do 2010 r.),
- Sekcja D – Wytwarzanie i Zaopatrywanie W Energię Elektryczną, Gaz, Parę Wodną, Gorącą Wodę i Powietrze Do Układów Klimatyzacyjnych (o 12 podmiotów),
- Sekcja F – Budownictwo (o 900 podmiotów),
- Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle (o 1 150 podmiotów),
- Sekcja J – Informacja i Komunikacja (o 83 podmioty),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (o 1 88 podmiotów),
- Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna (o 127 podmiotów),
- Sekcja N – Działalność W Zakresie Usług Administrowania i Działalność Wspierająca (o 236 podmiotów),
- Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna (o 308 podmiotów),
- Sekcja R – Działalność Związana Z Kulturą, Rozrywką i Rekreacją (o 130 podmiotów),
- Sekcje S i T – Pozostała Działalność Usługowa (o 356 podmiotów).

Stalemu spadkowi począwszy od 2010 r. ulegała liczebność podmiotów w sekcji A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo (o 457 podmiotów).

Najliczniej reprezentowanym działem kategorii PKD w podregionie jeleniogórskim jest dział 47 (sekcji G) Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. Obejmuje on ponad 18% podmiotów gospodarczych tego podregionu.

Liczne są również podmioty działów:

- Roboty budowlane specjalistyczne (7,89%),
- Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (4,78%),
- Transport lądowy oraz transport rurociągowy (4,32%),
- Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków (4,24%).

Wykres 2. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie jeleniogórskim w latach 2010-2014

Dynamika wzrostu liczby podmiotów wskazuje na stały wzrost liczby firm zajmujących się robotami budowlanymi i specjalistycznymi. W porównaniu do 2010 r. wzrosła liczba podmiotów działów:

- Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (o 1191 podmiotów),
- Opieka zdrowotna (o 331 podmiotów).

Spadła natomiast liczba podmiotów działów:

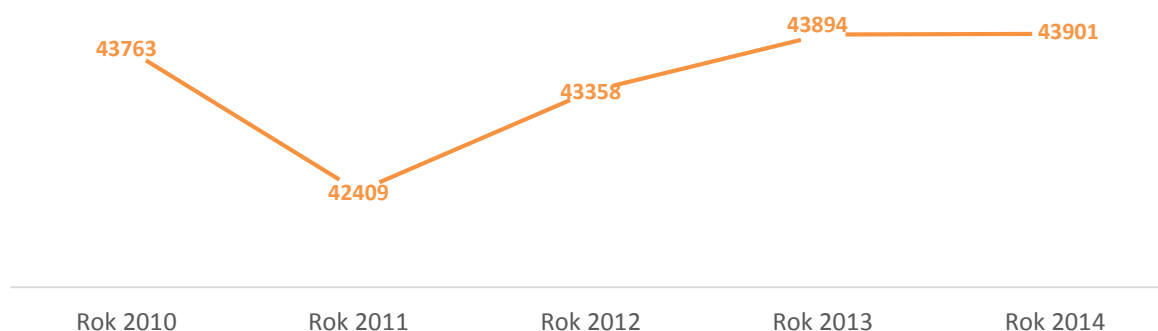
- Transport lądowy oraz transport rurociągowy (o 335 podmiotów),
- Działalność usługowa związana z wyżywieniem (o 117 podmiotów).

Podregion legnicko-głogowski

Drugim podregionem statystycznym Dolnego Śląska jest podregion legnicko-głogowski. Swoją siedzibę ma w nim łącznie 43 901 podmiotów gospodarki narodowej (dane za 2014 r.). W porównaniu do 2010 r. ich liczebność wzrosła o 138.

W przeciągu ostatnich 5 lat odnotowano 2 spadki liczby podmiotów gospodarczych w podregionie. W roku 2011 ubyło ich aż 1354 (porównaniu z 2010 r.). Drugi spadek – znacznie mniejszy, bo wynoszący jedynie 7 podmiotów nastąpił w 2014 r. (w odniesieniu do roku 2013).

Największy wzrost liczebności podmiotów gospodarki narodowej miał miejsce w latach 2012 i 2013. Ich liczebność zwiększyła się wtedy o 1485 podmioty.

Wykres 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim w latach 2010-2014

Najliczniej reprezentowana w podregionie jest Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle. Skupia ona w sobie 26,58% ogółu podmiotów gospodarczych.

Liczenie występują również:

- Sekcja F – Budownictwo (12,15%),
- Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna (8,58%),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (7,91%),
- Sekcje S i T – Pozostała Działalność Usługowa (7,27%),
- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (6,59%).

W latach 2010-2014 następował stały wzrost liczby podmiotów w sekcjach:

- Sekcja D – Wytwarzanie i Zaopatrywanie W Energię Elektryczną, Gaz, Parę Wodną, Gorącą Wodę i Powietrze Do Układów Klimatyzacyjnych (wzrost liczby o 28 podmiotów w 2014 r. w stosunku do 2010 r.),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (wzrost o 782 podmioty),
- Sekcja P – Edukacja (wzrost o 325 podmiotów),
- Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna (wzrost o 325 podmiotów),
- Sekcja R – Działalność Związana Z Kulturą, Rozrywką i Rekreacją (wzrost o 80 podmiotów).

Stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych począwszy od 2011r. do 2014 r. dotyczy sekcji PKD: Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa.

Ciągły spadek liczby podmiotów w latach 2010-2014 dotyczy sekcji PKD: Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle (spadek o 1 100 podmiotów). Wśród podmiotów gospodarczych podregionu legnicko-głogowskiego najwięcej z nich reprezentuje dział PKD: Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. Podmioty te reprezentują 17,2% ogółu podmiotów gospodarczych w podregionie.

Liczenie występują również podmioty reprezentujące działy:

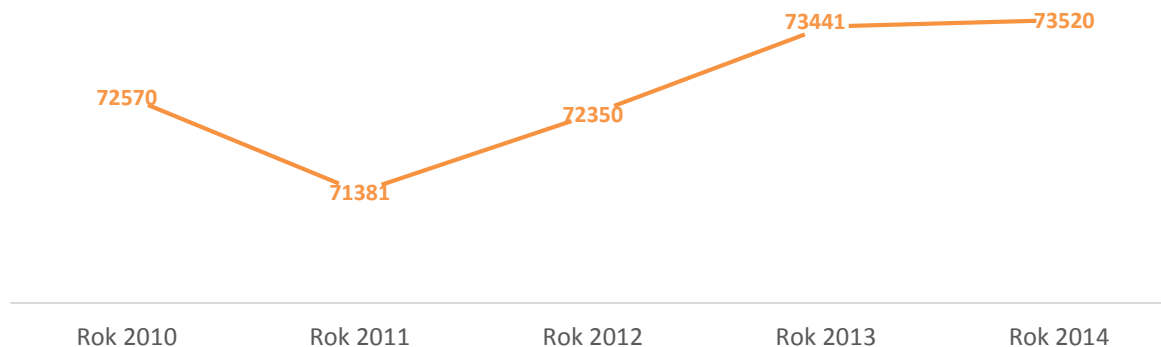
- Roboty budowlane specjalistyczne (6,9%),
- Transport lądowy oraz transport rurociągowy (5,8%),
- Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (5,12%).

W okresie lat 2010-2014 znacznie zmniejszyła się liczba podmiotów reprezentujących dział Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (o 1 112 podmiotów). Liczebność pozostałych działów uległa niewielkim zmianom. Wzrosła jedynie liczebność działu

Działalność organizacji członkowskich (wzrost o 310 podmiotów). Świadczy to o stabilnej strukturze podmiotów gospodarczych w podregionie jeleniogórskim.

Podregion wałbrzyski

W podregionie wałbrzyskim w 2014 r. ulokowanych było łącznie 73 520 podmiotów gospodarki narodowej. W porównaniu do 2010 r. było ich o 950 więcej. W analizowanym okresie jednokrotnie nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych. Miało to miejsce w 2011 r. Spadek ten wyniósł 1189 podmiotów. Począwszy od 2012 r. liczba podmiotów stale wzrastała.

Wykres 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie wałbrzyskim w latach 2010-2014

Najliczniej reprezentowaną sekcją PKD w podregionie wałbrzyskim w 2014 r. była Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, włączając Motocykle. Łącznie skupiała ona w sobie 24,68% podmiotów gospodarczych.

Inne liczne grupy sekcji PKD to:

- Sekcja L – Działalność Związana z Obsługą Rynku Nieruchomości (18,01% ogółu podmiotów),
- Sekcja F – Budownictwo (10,58%),
- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (8,43%),
- Sekcja S i T – Pozostała Działalność Usługowa (6,15%).

W okresie od 2010 do 2014 roku stale wzrastała liczebność sekcji:

- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (różnica pomiędzy 2014 a 2010 r. wynosi 131 podmiotów),
- Sekcja D – Wytwarzanie i Zaopatrywanie w Energię Elektryczną, Gaz, Parę Wodną, Gorącą Wodę i Powietrze Do Układów Klimatyzacyjnych (różnica 36 podmiotów),
- Sekcja J – Informacja i Komunikacja (różnica 155 podmiotów),
- Sekcja L – Działalność Związana z Obsługą Rynku Nieruchomości (różnica 1 395 podmiotów),
- Sekcja N – Działalność W Zakresie Usług Administrowania i Działalność Wspierająca (różnica 208 podmiotów),
- Sekcja P – Edukacja (różnica 362 podmioty),
- Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna (różnica 2523 podmioty),
- Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa (różnica 504 podmioty).

Stałemu spadkowi w latach 2010-2014 ulegała liczebność sekcji A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo (w 2014 r. było 573 gospodarstwa mniej niż w 2010 r.).

Dominujące liczebnie w podregionie wałbrzyskim działy PKD to:

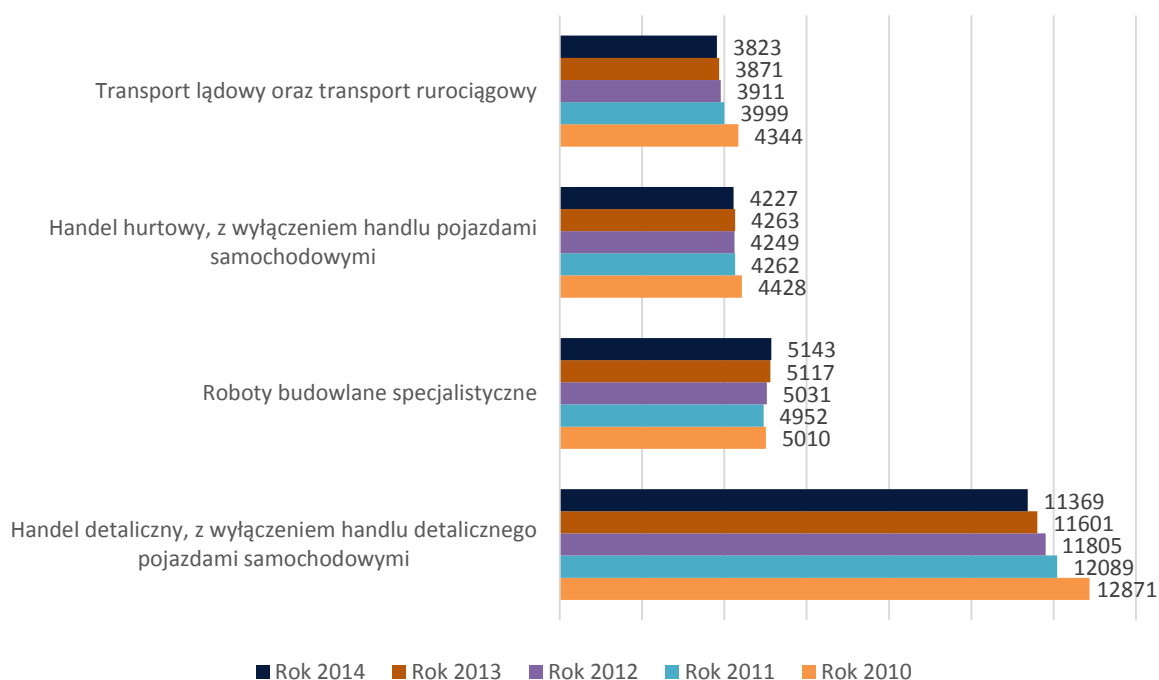
- Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (15,46% ogółu podmiotów),
- Roboty budowlane specjalistyczne (7%),
- Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (5,75%),
- Transport lądowy oraz transport rurociągowy (5,2%).

W przypadku dominujących działów PKD począwszy od 2010 r. odnotowano stały wzrost liczby podmiotów działów:

- Roboty budowlane specjalistyczne (o 133 podmiotów),
- Opieka zdrowotna (o 333 podmioty),
- Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (o 157 podmiotów),
- Działalność organizacji członkowskich (o 457 podmiotów).

Działy, w których odnotowano stały spadek liczby podmiotów to:

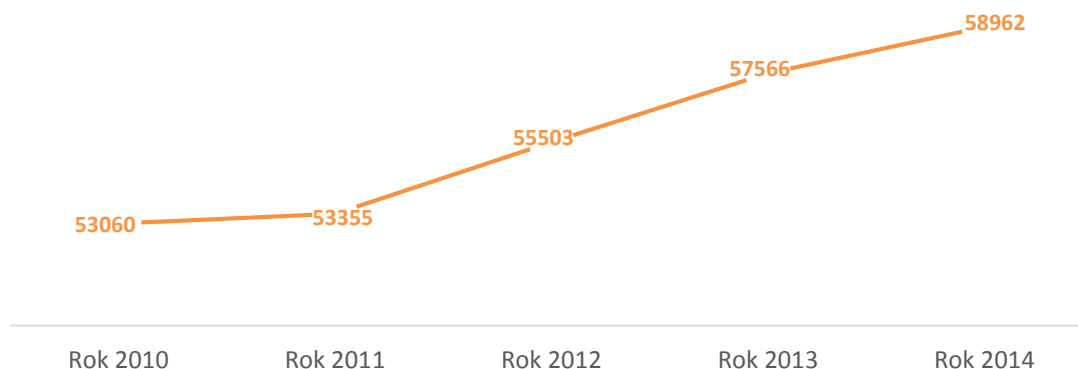
- Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (spadek o 1502 podmioty)
- Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (spadek o 201 podmiotów)
- Transport lądowy oraz transport rurociągowy (spadek o 523 podmioty),
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (spadek o 209 podmiotów).

Wykres 5. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wałbrzyskim w latach 2010-2014

Podregion wrocławski

Czwartym podregionem statystycznym województwa dolnośląskiego jest podregion wrocławski. Swoją siedzibę w 2014 r. miało w nim 58 962 podmioty gospodarki narodowej. Począwszy od 2010 r. liczba podmiotów stale wzrastała. W 2014 r. było ich o 5 902 więcej niż w 2010 r.

Wykres 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014

Dominującymi sekcjami PKB w podregionie wrocławskim są:

- Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle (25,68% ogółu podmiotów),
- Sekcja F – Budownictwo (14,41%),
- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (9,34%),
- Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna (8,59%),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (6,47%),
- Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa (6,35%),
- Sekcja H – Transport i Gospodarka Magazynowa (5,83%).

Biorąc pod uwagę okres od 2010 do 2014 r. odnotowano wzrost liczebności podmiotów dominujących branż. Przez cały ten okres wzrastała liczebność sekcji:

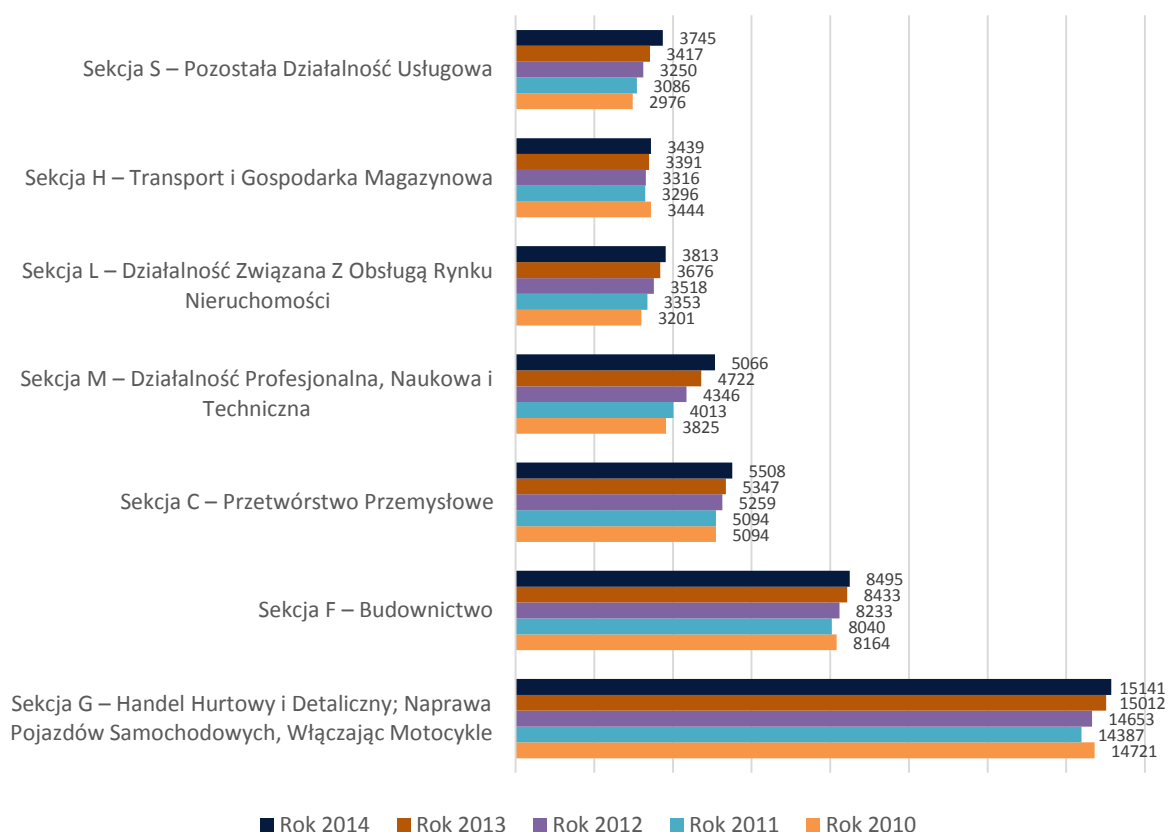
- Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna (wzrost o 1241 podmiotów),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (wzrost o 612 podmiotów),
- Sekcja R – Działalność Związana z Kulturą, Rozrywką i Rekreacją (wzrost o 195 podmiotów),
- Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa (wzrost o 769 podmiotów).

Trzy inne sekcje zwiększyły swoją liczebność począwszy od 2011 r. Były to:

- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (wzrost o 414 podmiotów),
- Sekcja F – Budownictwo (wzrost o 455 podmiotów),
- Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle (wzrost o 763 podmioty).

Wśród pozostałych branż odnotowano wzrost liczebności Górnictwa i Wydobywania (o 25 podmiotów). Dynamiczny wzrost odnotowała również Sekcja J – Informacja i Komunikacja (o 506 podmiotów, co daje niemal 50% wzrost).

Ciągły spadek liczby podmiotów gospodarczych dotyczył w latach 2010-2014 Sekcji A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo. W tym czasie ubyło 555 gospodarstw.

Wykres 7 Dominujące sekcje PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014

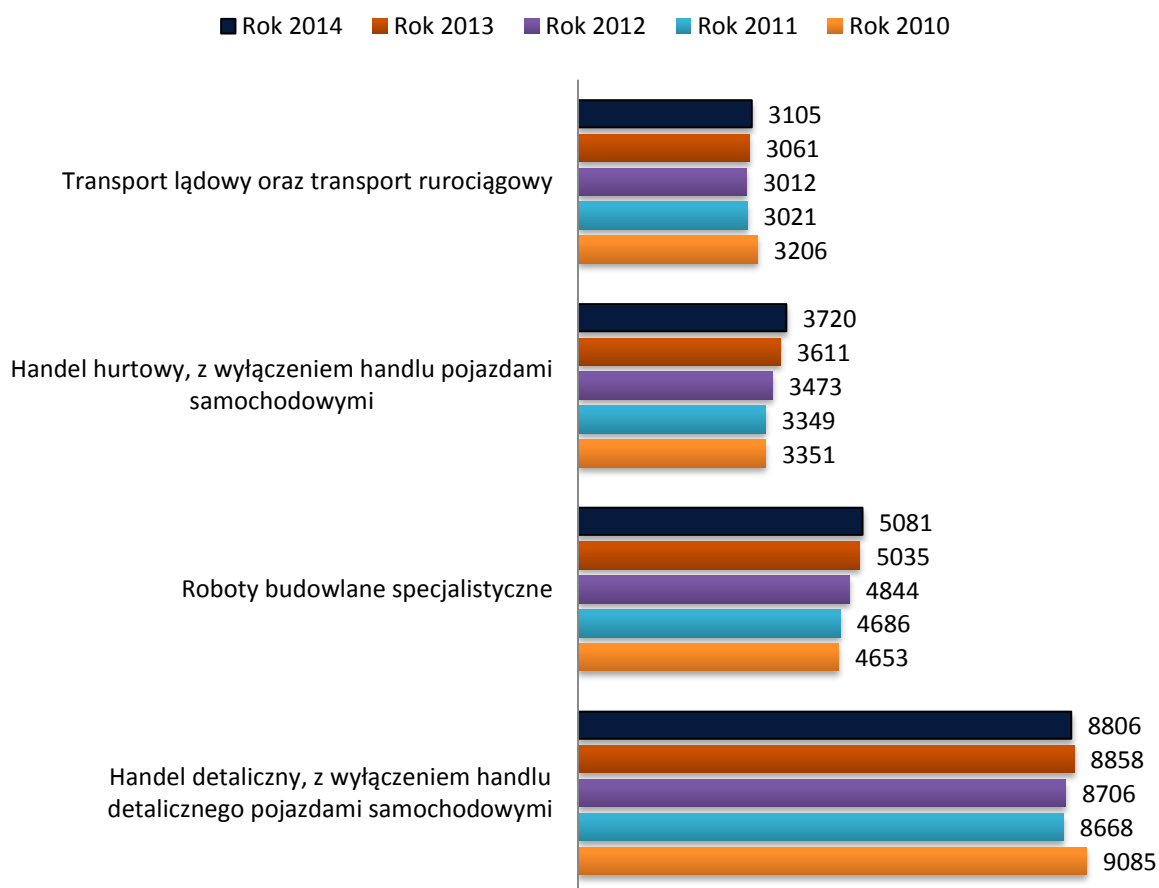
Najliczniejszymi działami PKD w 2014 r. były w podregionie wrocławskim:

- Handel Detaliczny, z Wyłączeniem Handlu Detalicznego Pojazdami Samochodowymi (14,49% Ogółu Podmiotów),
- Roboty Budowlane Specjalistyczne (8,62%),
- Handel Hurtowy, z Wyłączeniem Handlu Pojazdami Samochodowymi (6,31%),
- Transport Lądowy oraz Transport Rurociągowy (5,27%).

Dynamika zmian liczebności podmiotów w poszczególnych działach wskazuje na stały wzrost liczby podmiotów w działach:

- Roboty Budowlane Specjalistyczne (wzrost o 428 podmiotów w 2014 r. w stosunku do 2010 r.),
- Handel Hurtowy i Detaliczny Pojazdami Samochodowymi; Naprawa Pojazdów Samochodowych (wzrost o 369 podmiotów),
- Opieka zdrowotna (wzrost o 597 podmiotów),
- Działalność Prawnicza, Rachunkowo-Księgowa i Doradztwo Podatkowe (wzrost o 398 podmiotów),
- Działalność W Zakresie Architektury i Inżynierii; Badania i Analizy Techniczne (wzrost o 277 podmiotów),

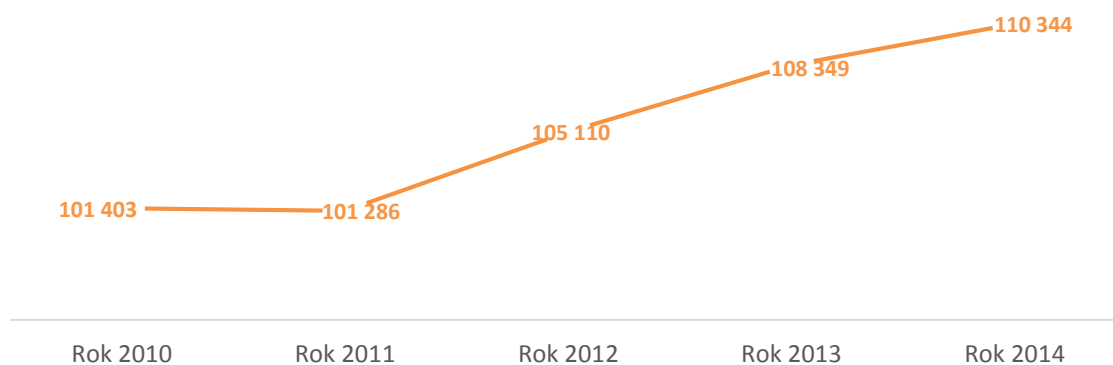
Największy spadek odnotował z kolei dział Uprawy Rolne, Chów i Hodowla Zwierząt, Łowiectwo, włączając działalność usługową (spadek o 517 podmiotów, co daje 1/3).

Wykres 8. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014

Podregion miasto Wrocław

W podregionie piątym skupiającym miasto Wrocław w 2014 r. działało 110 344 podmioty gospodarki narodowej. Było to więcej o 8941 niż w 2010 r. W przedziale czasowym od 2010 r. do 2014 r. odnotowano jednorazowy, chociaż niewielki, spadek liczby podmiotów. Miało to miejsce w 2011 r. Liczba podmiotów zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 117. Począwszy od 2012 r. wzrost liczby podmiotów jest ciągły.

Wykres 9. Wykres 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie m. Wrocław w latach 2010-2014

Najliczniejsze podmioty gospodarcze we Wrocławiu skupiają się w sekcjach:

- Sekcja G – Handel Hurtowy i Detaliczny; Naprawa Pojazdów Samochodowych, Włączając Motocykle (22,2% ogółu podmiotów w 2014 r.),
- Sekcja F – Budownictwo (9,77%),
- Sekcja C – Przetwórstwo Przemysłowe (6,37%),
- Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna (5,95%),
- Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa (5,87%),
- Sekcja J – Informacja i Komunikacja (5,54%).

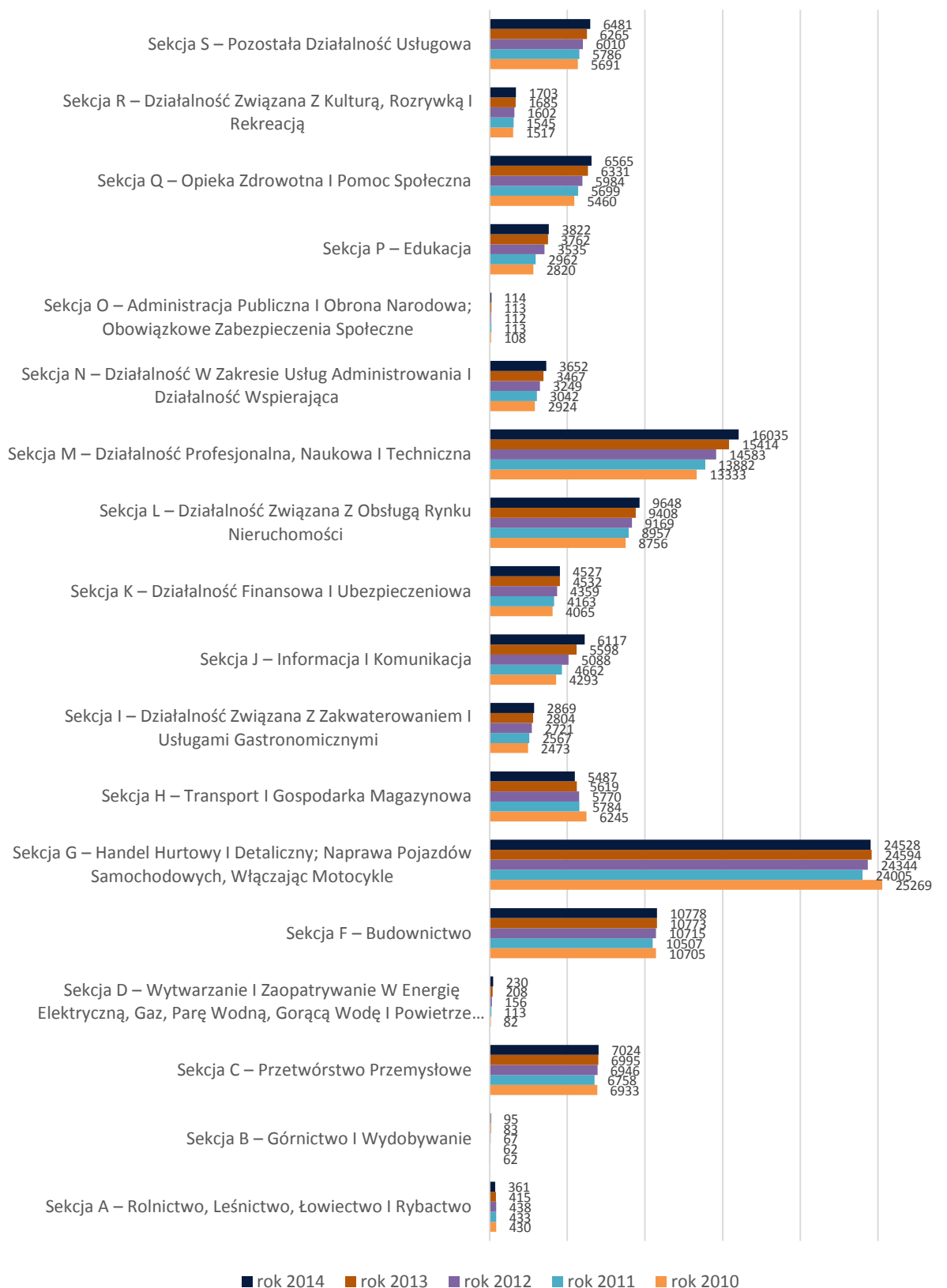
W okresie od 2010 r. do 2014 r. stałemu wzrostowi ulegały liczebności podmiotów w sekcjach:

- Sekcja I – Działalność Związana Z Zakwaterowaniem I Usługami Gastronomicznymi (o 396 podmiotów w 2014 r. w stosunku do 2010 r.),
- Sekcja J – Informacja i Komunikacja (o 1824 podmioty),
- Sekcja L – Działalność Związana Z Obsługą Rynku Nieruchomości (o 928 podmiotów),
- Sekcja M – Działalność Profesjonalna, Naukowa i Techniczna (o 2702 podmioty),
- Sekcja N – Działalność W Zakresie Usług Administrowania i Działalność Wspierająca (o 728 podmiotów),
- Sekcja P – Edukacja (o 1002 podmioty),
- Sekcja Q – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna (o 1105 podmiotów),
- Sekcja S – Pozostała Działalność Usługowa (o 216 podmiotów).

Spadek liczebności dotyczył w latach 2010-2014 podmiotów w sekcjach:

- Sekcja A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo (spadek o 69 podmiotów w 2014 r. w stosunku do 2010 r.),
- Sekcja H – Transport I Gospodarka Magazynowa (spadek o 758 podmiotów),

W pozostałych sekcjach liczebność podmiotów ulegała niewielkim zmianom.

Wykres 10. Dominujące sekcje PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014

Najliczniej reprezentowanym działem PKD we Wrocławiu był w 2014 r. Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. Obejmował on swoim zakresem 11,7% ogółu podmiotów. Licznie reprezentowane były również działy:

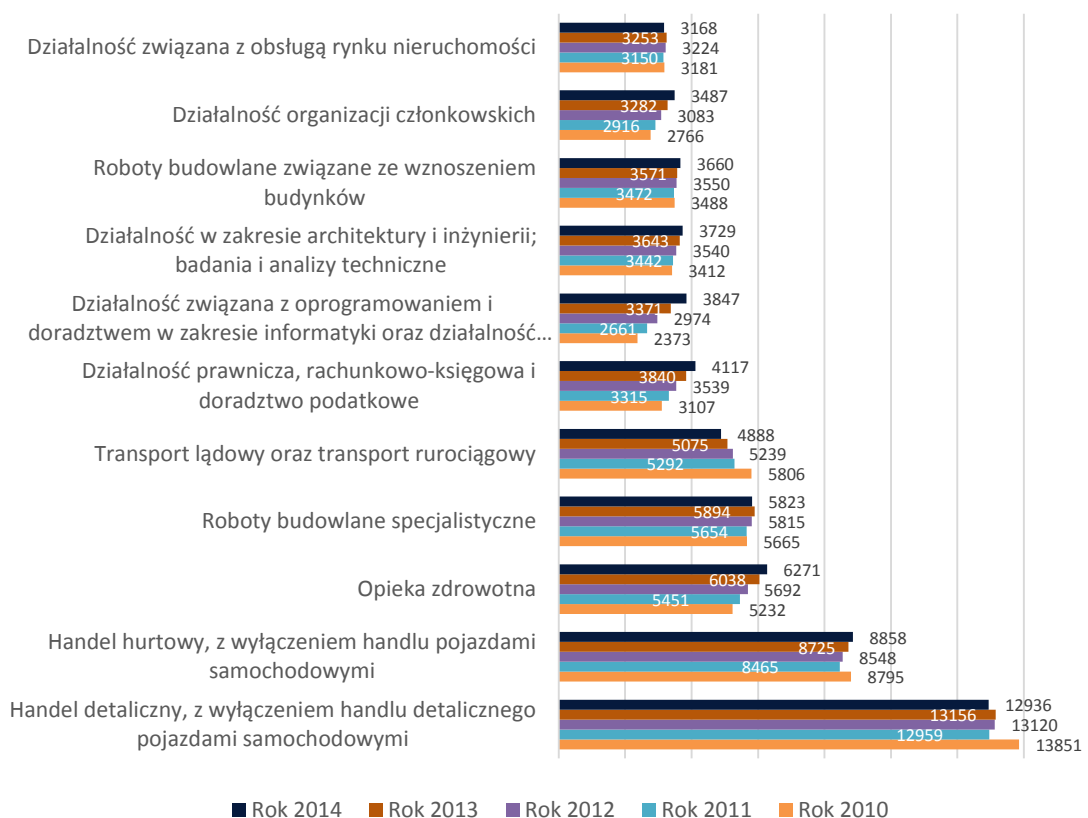
- Handel Hurtowy, z Wyłączeniem Handlu Pojazdami Samochodowymi (8,0%),
- Opieka Zdrowotna (5,7%),
- Roboty Budowlane Specjalistyczne (5,3%),
- Transport Lądowy oraz Transport Rurociągowy (4,4%).

Dynamika najliczniejszych działów PKD w podregionie miasta Wrocław wskazuje na stały wzrost w latach 2010-2014 następujących działów:

- Opieka Zdrowotna (wzrost liczby podmiotów o 1039),
- Działalność Prawnicza, Rachunkowo-Księgowa i Doradztwo Podatkowe (wzrost o 1010 podmiotów),
- Działalność Związana Z Oprogramowaniem i Doradztwem w Zakresie Informatyki Oraz Działalność Powiązana (wzrost o 1474),
- Działalność w Zakresie Architektury i Inżynierii; Badania i Analizy techniczne (wzrost o 317 podmiotów),
- Działalność Organizacji Członkowskich (wzrost o 721 podmiotów),
- Handel Detaliczny, z Wyłączeniem Handlu Detalicznego Pojazdami Samochodowymi (wzrost o 63).

Spadek liczby podmiotów dotyczył na przestrzeni lat 2010-2014 działu:

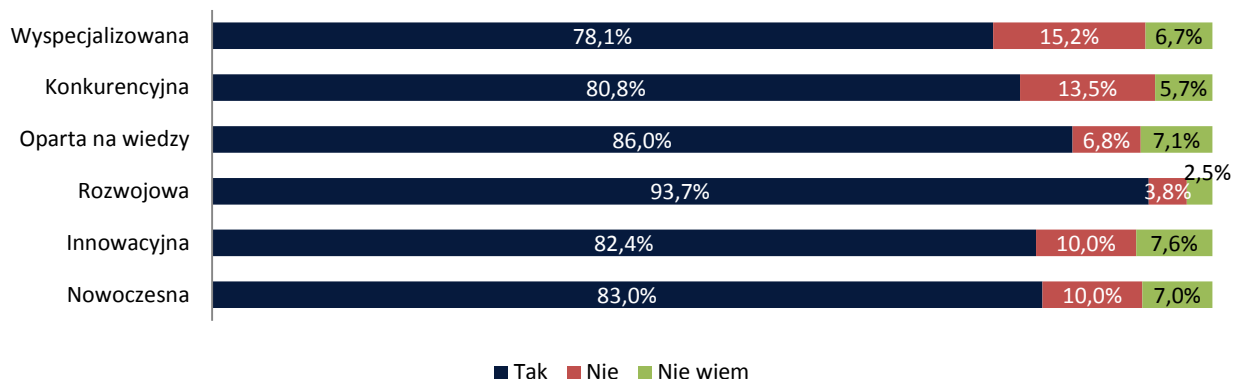
- Transport Lądowy oraz Transport Rurociągowy (spadek ciągły o 918 podmiotów).

Wykres 11. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014

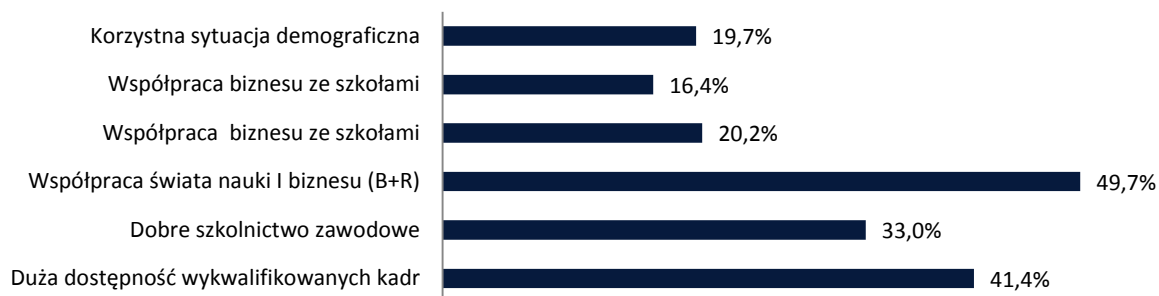
4.2.2. Ocena gospodarki Dolnego Śląska w opiniach pracodawców

Ocena gospodarki Dolnego Śląska w odniesieniu do innych regionów, wyrażona przez pracodawców w badaniu sondażowym CATI², jest bardzo dobra. Gospodarka ta jest w opiniach respondentów: rozwojowa, oparta na wiedzy, nowoczesna, innowacyjna, konkurencyjna i wyspecjalizowana³.

Wykres 12. Cechy gospodarki Dolnego Śląska
* Wielokrotne odpowiedzi

Główne atuty gospodarcze Dolnego Śląska, to: współpraca świata nauki i biznesu (49,7%), duża dostępność wykwalifikowanych kadr (41,4%) i dobre szkolnictwo zawodowe (33%).

Wykres 13. Atuty Dolnego Śląska
* Wielokrotne odpowiedzi

- 1) Duża dostępność wykwalifikowanych kadr została najwyżej oceniona w podregionach wrocławskim i wałbrzyskim (ponad 50% wskazań), a najgorzej w podregionie jeleniogórskim.
- 2) Dobre szkolnictwo zawodowe najczęściej było wymieniane przez pracodawców z podregionu legnicko-głogowskiego (44,4%), a najrzadziej – z podregionu miasta Wrocław (24,63%).
- 3) Współpraca B+R otrzymała najwyższe noty w podregionie wrocławskim (55,9%), a najniższe w gmieście Wrocławiu (44,4%).
- 4) Współpraca biznesu ze szkołami najczęściej była wskazywana przez pracodawców z podregionu jeleniogórskiego i miasta Wrocławia (ponad 20%), a najrzadziej przez pracodawców z podregionu Wrocławskiego (1,8%).
- 5) Sytuacja demograficzna została oceniona najlepiej przez firmy z Wrocławia (23,5%), a najgorsze noty otrzymała w podregionie legnicko-głogowskim (15,3%).

² Sondaż zrealizowano na losowej grupie 630 pracodawców województwa dolnośląskiego. Błąd oszacowania wyniósł 4% przy 99% poziomie ufności.

³ W ocenie nie odnotowano istotnych różnicowań ze względu na podregion.

Tabela 13. Atuty Dolnego Śląska w podziale na podregiony

Atuty	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Walbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Duża dostępność wykwalifikowanych kadr	28,5%	33,3%	50,4%	51,4%	40,6%
Dobre szkolnictwo zawodowe	38,2%	44,4%	28,9%	38,7%	24,6%
Współpraca świata nauki i biznesu (B+R)	52,0%	55,6%	46,7%	55,9%	44,4%
Współpraca biznesu ze szkołami	21,1%	11,1%	20,7%	1,8%	20,9%
Korzystna sytuacja demograficzna	17,9%	15,3%	18,5%	19,8%	23,5%

Dominujące usługi i produkty Dolnego Śląska wymieniło niespełna 30% badanych (pytanie otwarte). Są to usługi: turystyczne, handlowe, informatyczne, budowlane i hotelarskie. Natomiast typowe produkty Dolnego Śląska to: miedź, elektronika, produkty mechaniczne, żywność, sprzęt AGD.

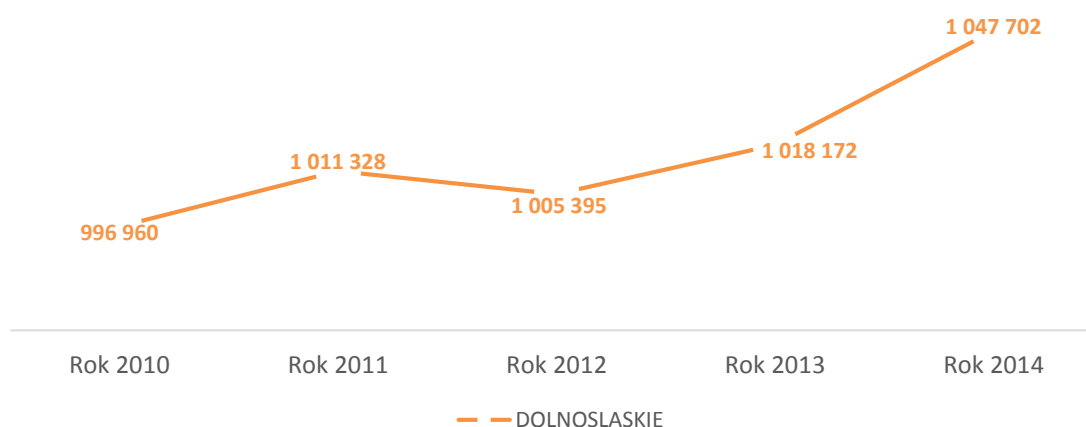
Tabela 14. Usługi i produkty dominujące w regionie

Usługi/produkty	%
Brak dominujących produktów i usług	80,3%
Turystyka	11,4%
Handel	3,8%
Przemysł motoryzacyjny	3,8%
Miedź	3,5%
Usługi informatyczne	3,5%
Elektronika	2,4%
Produkty mechaniczne	2,4%
Produkty żywnościowe	2,4%
Sprzęt RTV/AGD	2,4%
Branża budowlana	2,2%
Usługi hotelarskie	2,2%
Przetwórstwo przemysłowe	2,1%

4.2.3. Struktura i dynamika zatrudnienia

W województwie dolnośląskim w 2014 r. pracowały łącznie 1 047 702 osoby⁴. Dynamika zmian wskazuje na dwa okresy wzrostu tej liczby. W latach 2010-2011 liczba pracujących wzrosła o 14 368 osób, by w roku 2012 spaść o 6 003 pracujących. Począwszy od 2013 roku następował drugi okres wzrostu. W porównaniu do roku 2010 w 2014 w województwie dolnośląskim pracowało o 50 702 więcej osób.

⁴ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego z rolnictwem indywidualnym, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 14. Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w latach 2010-2014

Najwięcej osób pracuje w podregionie 5 obejmującym miasto Wrocław. Stanowią oni 31,64% pracujących. W pozostałych podregionach odsetki te wynoszą odpowiednio:

- Podregion 1 – jeleniogórski (15,94%),
- Podregion 2 - legnicko-głogowski (15,31%),
- Podregion 3 – wałbrzyski (17,69%),
- Podregion 4 – wrocławski (19,42%).

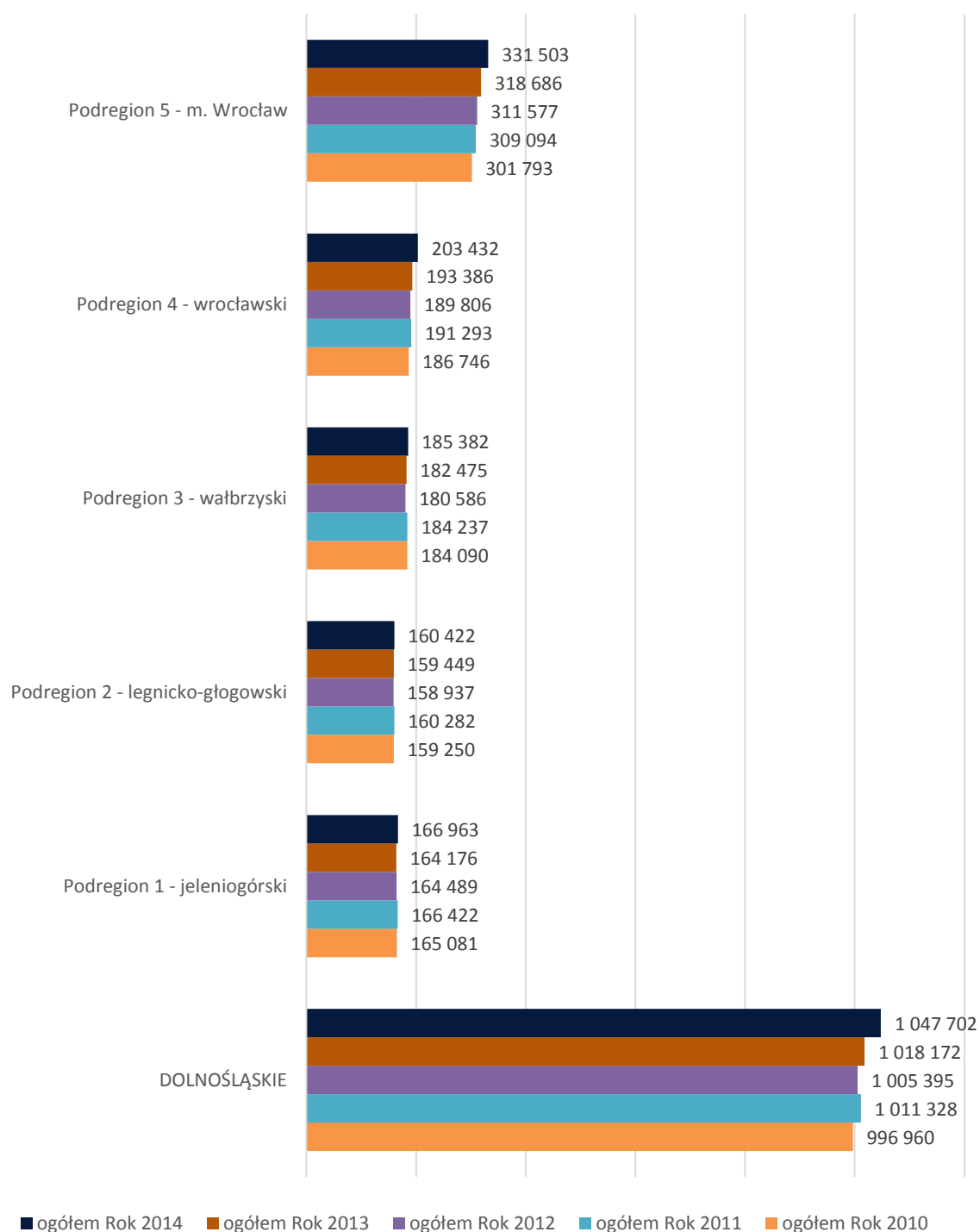
Wykres 15. Pracujący w województwie dolnośląskim

Jednostka terytorialna	Ogółem									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	996960	100%	1011328	100%	1005395	100%	1018172	100%	1047702	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	165081	16,56%	166422	16,46%	164489	16,36%	164176	16,12%	166963	15,94%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	159250	15,97%	160282	15,85%	158937	15,81%	159449	15,66%	160422	15,31%
Podregion 3 - wałbrzyski	184090	18,47%	184237	18,22%	180586	17,96%	182475	17,92%	185382	17,69%
Podregion 4 - wrocławski	186746	18,73%	191293	18,92%	189806	18,88%	193386	18,99%	203432	19,42%
Podregion 5 - m. Wrocław	301793	30,27%	309094	30,56%	311577	30,99%	318686	31,30%	331503	31,64%

Dynamika zmian liczby pracujących w poszczególnych podregionach w latach 2010-2014 jest w większości przypadków wzrostowa. Najwyższe, a zarazem ciągłe, wzrosty liczby pracujących odnotowano w mieście Wrocławiu. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. pracowało tam o 29 710 osób więcej.

W podregionie wrocławskim obecnie pracuje więcej osób niż to miało miejsce w 2010 r. Różnica wynosi 16 686 osób. W podregionie wałbrzyskim pracują 1 292 osoby więcej, w podregionie legnicko-głogowskim pracuje 1172 osób więcej a w podregionie jeleniogórskim różnica wynosi 1882 osoby. W omawianym okresie niewielkie spadki liczby pracujących odnotowano w podregionach:

- jeleniogórskim (w latach 2011-2013),
- legnicko-głogowskim, wałbrzyskim i wrocławskim (w 2012 r.).

Wykres 16. Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w latach 2010-2014 w podziale na podregiony

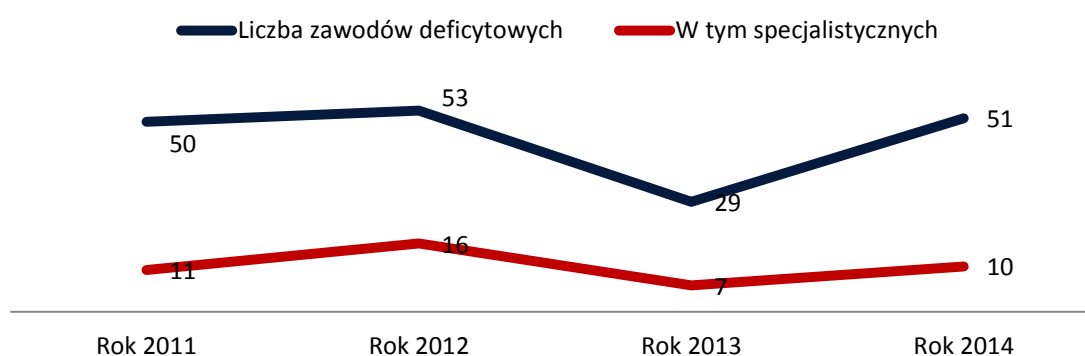
4.3. Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska

4.3.1. Zawody nadwyżkowe i deficytowe w województwie

Za **zawody deficytowe** uznano takie, w których wskaźnik intensywności deficytu, czyli iloraz liczby ofert pracy w danym okresie do liczby zarejestrowanych bezrobotnych był większy lub równy 5,0. Dane dostępne na stronach WUP dotyczą lat 2011-2014.

W kolejnych latach wskaźnik intensywności deficytu większy lub równy 5,0 osiągnęło:

- w 2011 r. 50 zawodów, w tym 11 specjalistycznych (6 zawodów nauczycielskich),
- w 2012 r. 53 zawody, w tym 16 specjalistycznych (7 zawodów nauczycielskich),
- w 2013 r. 29 zawodów, w tym 7 specjalistycznych (2 zawody nauczycielskie),
- w 2014 r. 51 zawodów, w tym 10 specjalistycznych (6 zawodów nauczycielskich).

Wśród deficytowych zawodów specjalistycznych najwięcej było w latach 2011-2014 zawodów nauczycielskich (nauczycieli przedmiotów zawodowych i języków obcych). Drugą kategorią stanowią informatycy, a trzecią urzędnicy.

Ranga zawodów deficytowych	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2011 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
13	Kierownik do spraw rozwoju produktu	122301	12,00
15	Nauczyciel wychowania. do życia w rodzinie	233024	11,00
16	Nauczyciel przedmiotów. zawodowych medycznych	232004	10,00
19	Kierownik hurtowni	142003	9,00
24	Nauczyciel techniki w szkole podstawowej	234117	8,00
25	Nauczyciel fizyki i astronomii	233004	7,80
29	Organizator obsługi sprzedaży internetowej	524402	7,50
37	Kierownik ds. strategicznych i planowania	121302	6,00
38	Nauczyciel psycholog	235908	6,00
44	Pozostali nauczyciele kształcenia zawodowego	232090	5,25
46	Specjalista ds. doskonalenia organizacji	242106	5,00
Ranga zawodów deficytowych	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2012 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
12	Nauczyciel przyrody w szkole podstawowej	234115	16,00

Ranga zawodów deficytowych	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2011 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
13	Urzędnik podatkowy	335203	16,00
19	Nauczyciel przedmiotów zawodowych rolniczych i leśniczych	232005	11,00
20	Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie	233024	10,50
21	Organizator obsługi sprzedaży internetowej	524402	10,33
22	Pozostali lektorzy języków obcych	235390	10,00
23	Specjalista ds. ubezpieczeń zdrowotnych	241309	10,00
24	Architekt stron internetowych	251301	10,00
26	Nauczyciel przysposobienia obronnego	233019	9,00
31	Nauczyciel przedmiotów zawodowych artystycznych	232002	7,00
32	Nauczyciel logopeda	235906	7,00
38	Asystent sędziego	261903	6,00
40	Wychowawca małego dziecka	234202	5,67
41	Pozostali nauczyciele kształcenia zaw.	232090	5,50
45	Specjalista ds. ubezpieczeń społecznych	241308	5,33
50	Projektant stron internetowych (webmaster)	351404	5,00
Ranga zawodów deficytowych	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2013 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
6	Urzędnik podatkowy	335203	15,00
9	Nauczyciel logopeda	235906	8,00
12	Specjalista ds. rekrutacji pracowników	242309	7,56
16	Operator robotów i manipulatorów przem.	313903	6,50
24	Organizator obsługi sprzedaży internetowej	524402	5,33
26	Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie	233024	5,00
27	Pozostali urzędnicy ds. świadczeń społecznych	335390	5,00
Ranga zawodów deficytowych	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2014 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
13	Kierownik do spraw rozwoju produktu	122301	12,00
15	Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie	233024	11,00
16	Nauczyciel przedmiotów zawodowych medycznych	232004	10,00
24	Nauczyciel techniki w szkole podstawowej	234117	8,00
25	Nauczyciel fizyki i astronomii	233004	7,80
29	Organizator obsługi sprzedaży internetowej	524402	7,50
37	Kierownik ds. strategicznych i planowania	121302	6,00
38	Nauczyciel psycholog	235908	6,00
44	Pozostali nauczyciele kształcenia zaw.	232090	5,25
46	Specjalista ds. doskonalenia organizacji	242106	5,00

W latach 2011-2014 wskaźnik intensywności deficytu był równy lub większy od 5,0 wielokrotnie w przypadku 54 zawodów. Przez cały ten okres dotyczył on następujących zawodów:

- Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej,
- Robotnik oczyszczania miasta,
- Pracownik ochrony fizycznej I stopnia,
- Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie,
- Monter ociepleń budynków,
- Pozostali nauczyciele kształcenia zawodowego.

Trzykrotnie w ciągu 4 kolejnych lat (2001-2014) wskaźnik ten równy lub większy od 5,0 w przypadku następujących zawodów:

- Funkcjonariusz służby penitencjarnej,
- Spawacz metodą MIG,
- Spawacz metodą MAG ,
- Kierownik do spraw rozwoju produktu,
- Spawacz metodą TIG,
- Elektryk budowlany,
- Opiekun dzieci na przejściach dla pieszych,
- Ekspedytor sprzedaży wysyłkowej/internetowej,
- Sprzedawca w branży mięsnej.

Dwukrotnie w ciągu 4 kolejnych lat (2001-2014) wskaźnik ten równy lub większy od 5,0 w przypadku następujących zawodów:

- Demonstrator wyrobów,
- Operator maszyn i urządzeń do produkcji okien z tworzywa sztucznego,
- Operator urządzeń granulujących,
- Pozostali maszyniści kolejowi i metra,
- Monter reklam,
- Opiekun osoby starszej,
- Nauczyciel przedmiotów zawodowych medycznych,
- Liczarz,
- Statysta,
- Kierownik hurtowni,
- Monter płyt kartonowo-gipsowych,
- Kierowca ciągnika siodłowego,
- Operator pras kuźniczych,
- Nauczyciel techniki w szkole podstawowej,
- Nauczyciel fizyki i astronomii,
- Optometrysta,
- Technik mechanik precyzyjny,
- Organizator obsługi sprzedaży internetowej,
- Operator nakładania powłok galwanicznych,
- Pozostali operatorzy urządzeń telekomunikacyjnych,
- Pomocniczy robotnik polowy
- Operator linii do belowania makulatury,
- Kierownik ds. strategicznych i planowania,

- Nauczyciel psycholog,
- Mechanik urządzeń klimatyzacyjnych,
- Elektromonter urządzeń sygnalizacyjnych,
- Pomocnik lakiernika,
- Specjalista ds., doskonalenia organizacji,
- Termoizoler,
- Szpachlarz,
- Lakiernik proszkowy,
- Opiekun medyczny,
- Sortowacz surowców wtórnych,
- Urzędnik podatkowy,
- Nauczyciel logopeda,
- Pomocnik biblioteczny,
- Wychowawca małego dziecka,
- Piaskarz.

Najbardziej deficytowe zawody w latach 2011-2014 przedstawia poniższa tabela

Ranga	Zawody i specjalności	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu **	Rok	Specjalistyczne
	Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej	532290	97,00	Rok 2014	nie
1	Robotnik oczyszczania miasta	961301	58,00	Rok 2014	nie
2	Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej	532290	36,67	Rok 2014	nie
3	Demonstrator wyrobów	524201	33,00	Rok 2014	nie
4	Operator maszyn i urządzeń do produkcji okien z tworzyw sztucznych	814204	25,00	Rok 2014	nie
5	Funkcjonariusz służby penitencjarnej	335602	23,00	Rok 2014	nie
6	Operator urządzeń granulujących	813130	20,00	Rok 2014	nie
7	Pozostali maszyniści kolejowi i metra	831190	19,00	Rok 2014	nie
8	Monter reklam	711902	18,00	Rok 2014	nie
9	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	541308	17,50	Rok 2014	nie
10	Spawacz metodą MIG	721205	16,50	Rok 2014	nie
11	Spawacz metodą MAG	721204	14,73	Rok 2014	nie
12	Opiekun osoby starszej	341202	12,22	Rok 2014	nie
13	Kierownik do spraw rozwoju produktu	122301	12,00	Rok 2014	tak
14	Spawacz metodą TIG	721206	11,60	Rok 2014	nie
15	Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie	233024	11,00	Rok 2014	tak
1	Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej	532290	97,00	Rok 2013	nie

Ranga	Zawody i specjalności	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu **	Rok	Specjalistyczne
2	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	541308	69,67	Rok 2013	nie
3	Robotnik oczyszczania miasta	961301	33,00	Rok 2013	nie
4	Monter ociepleń budynków	712301	18,00	Rok 2013	nie
5	Sortowacz surowców wtórnych	961201	17,25	Rok 2013	nie
6	Urzędnik podatkowy	335203	15,00	Rok 2013	tak
7	Technik archiwista	441403	11,50	Rok 2013	nie
8	Pozostali monterzy konstrukcji linowych	721590	9,00	Rok 2013	nie
9	Nauczyciel logopeda	235906	8,00	Rok 2013	tak
10	Opiekun dzieci na przejściach dla pieszych	531102	8,00	Rok 2013	nie
11	Florysta	343203	8,00	Rok 2013	nie
12	Specjalista ds. rekrutacji pracowników	242309	7,56	Rok 2013	tak
13	Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani	441990	7,31	Rok 2013	nie
14	Pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwarzania metalu	812190	7,08	Rok 2013	nie
15	Pomocnik biblioteczny	441101	7,00	Rok 2013	nie
1	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	818116	59,00	Rok 2012	nie
2	Spawacz metodą TIG	721206	44,50	Rok 2012	nie
3	Pośrednik finansowy	331103	43,50	Rok 2012	nie
4	Pozostali pracownicy .świadczący usługi na ulicach	951090	34,00	Rok 2012	nie
5	Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej	532290	31,00	Rok 2012	nie
6	Robotnik oczyszczania miasta	961301	29,71	Rok 2012	nie
7	Sadownik	611203	25,00	Rok 2012	nie
8	Elektryk budowlany	741104	24,00	Rok 2012	nie
9	Pracownik agencji pracy tymczasowej	333302	22,00	Rok 2012	nie
10	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	541308	19,22	Rok 2012	nie
11	Technik automatyk	311909	18,00	Rok 2012	nie
12	Nauczyciel przyrody w szkole podstawowej	234115	16,00	Rok 2012	tak
13	Urzędnik podatkowy	335203	16,00	Rok 2012	tak
14	Spawacz metodą MIG	721205	13,17	Rok 2012	nie
15	Funkcjonariusz służby penitencjarnej	335602	13,00	Rok 2012	tak

Ranga	Zawody i specjalności	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu **	Rok	Specjalistyczne
1	Robotnik oczyszczania miasta	961301	58,00	Rok 2011	nie
2	Pozostali pracownicy domowej opieki osobistej	532290	36,67	Rok 2011	nie
3	Demonstrator wyrobów	524201	33,00	Rok 2011	nie
4	Operator maszyn i urządzeń do produkcji okien z tworzyw sztucznych	814204	25,00	Rok 2011	nie
5	Funkcjonariusz służby penitencjarnej	335602	23,00	Rok 2011	nie
6	Operator urządzeń granulujących	813130	20,00	Rok 2011	nie
7	Pozostali maszyniści kolejowi i metra	831190	19,00	Rok 2011	nie
8	Monter reklam	711902	18,00	Rok 2011	nie
9	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	541308	17,50	Rok 2011	nie
10	Spawacz metodą MIG	721205	16,50	Rok 2011	nie
11	Spawacz metodą MAG	721204	14,73	Rok 2011	nie
12	Opiekun osoby starszej	341202	12,22	Rok 2011	nie
13	Kierownik do spraw rozwoju produktu	122301	12,00	Rok 2011	tak
14	Spawacz metodą TIG	721206	11,60	Rok 2011	nie
15	Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie	233024	11,00	Rok 2011	tak

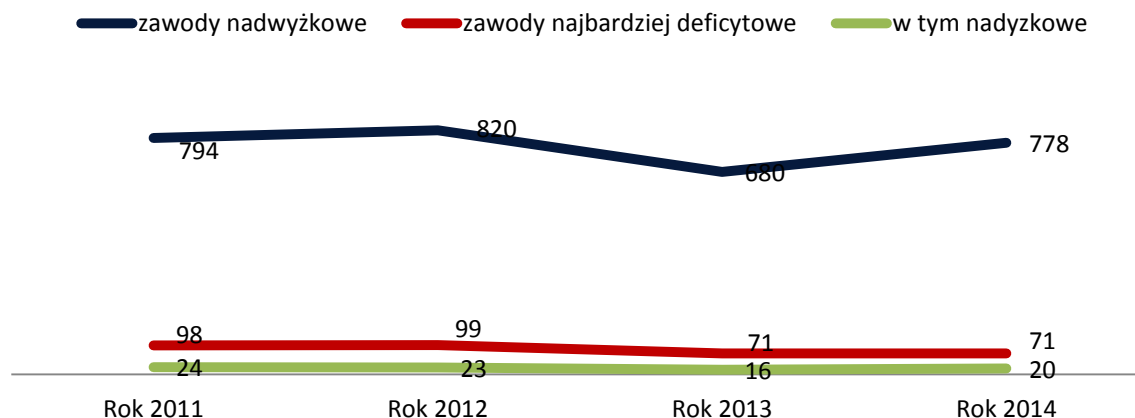
Zawody nadwyżkowe określa się wskaźnikiem intensywności nadwyżki. Jest to iloraz ofert pracy do liczby bezrobotnych w danym zawodzie. Liczba zawodów nadwyżkowych wynosiła:

- 794 w roku 2011,
- 820 w roku 2012,
- 680 w roku 2013,
- 778 w roku 2014.

Ze względu na dużą liczbę zawodów nadwyżkowych do dalszych analiz przyjęto tylko te, których wskaźnik intensywności był mniejszy lub niższy niż 0,05 (co daje 1 ofertę na 20 osób poszukujących pracy w danym zawodzie).

Takich zawodów było:

- 98 w 2011 r. , w tym 24 specjalistyczne,
- 99 w 2012 r., w tym 23 specjalistyczne,
- 71 w 2013 r., w tym 16 specjalistycznych,
- 71 w 2014 r., w tym 20 specjalistycznych.

Wśród zawodów nadwyżkowych specjalistycznych dominują:

- w 2011 r. inżynierowie i humaniści,
- w 2012 r. humaniści i ekonomiści,
- w 2013 r. humaniści i ekonomiści, przedstawiciele nauk przyrodniczych,
- w 2014 r. humaniści i ekonomiści.

Pozycja w randze	Zawody i specjalności nadwyżkowe specjalistyczne w 2011 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
3	Filolog - filologia polska	264303	0,004
7	Ekonomista	263102	0,006
8	Inżynier rolnictwa	213205	0,006
13	Historyk	263302	0,009
15	Specjalista ds. integracji europejskiej	242219	0,011
17	Renowator zabytków architektury	711103	0,011
18	Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	0,011
25	Pedagog	235107	0,015
29	Kierownik sali sprzedaży	522201	0,016
30	Inżynier zootechniki	213207	0,016
31	Geograf	211402	0,017
33	Spec.ds badań społeczno-ekonomicznych	242218	0,019
39	Historyk sztuki	263303	0,023
42	Inżynier gospodarki przestrzennej	214907	0,023
52	Inżynier inżynierii chemicznej	214501	0,030
58	Kulturoznawca	263203	0,034
63	Inżynier mechanizacji rolnictwa	214409	0,036
67	Biotechnolog	213106	0,037
69	Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	0,037
70	Poz.spec.ds zarządzania i organizacji	242190	0,038
91	Inżynier ogrodnictwa	213204	0,048
92	Inżynier inżynierii środowiska – oczyszczania miast i gospodarowania odpadami	214305	0,048
93	Biolog	213105	0,049
94	Inżynier elektronik	215201	0,050
Pozycja w randze	Zawody i specjalności specjalistyczne w 2012 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki

Pozycja w randze	Zawody i specjalności nadwyżkowe specjalistyczne w 2011 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
12	Kulturoznawca	263203	0,009
20	Specjalista pracy socjalnej	263504	0,014
21	Spec.ds badań społeczno-ekonomicznych	242218	0,015
25	Muzyk	343602	0,016
26	Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	0,017
27	Naczelnik / kierownik wydziału	121303	0,018
28	Historyk	263302	0,018
30	Pedagog	235107	0,019
32	Historyk sztuki	263303	0,020
35	Lekarz	221101	0,020
37	Chemik	211301	0,021
44	Renowator zabytków architektury	711103	0,023
47	Inżynier inżynierii środowiska – oczyszczania miast i gospodarowania odpadami	214305	0,024
52	Inżynier ogrodnictwa	213204	0,028
54	Konserwator dzieł sztuki	265105	0,029
59	Inżynier rolnictwa	213205	0,030
61	Specjalista żywienia człowieka	228402	0,031
80	Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	0,038
83	Inżynier telekomunikacji	215301	0,040
88	Specjalista administracji publicznej	242217	0,044
94	Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji	242190	0,046
95	Pozostali inżynierowie inżynierii środowiska	214390	0,046
97	Artysta rzeźbiarz	265104	0,050
Pozycja w randze	Zawody i specjalności nadwyżkowe specjalistyczne w 2013 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
8	Ekonomista	263102	0,011
13	Inżynier rolnictwa	213205	0,016
14	Inżynier systemów i sieci komputerowych	252302	0,019
21	Specjalista ds. integracji europejskiej	242219	0,023
22	Specjalista pracy socjalnej	263504	0,024
35	Technik leśnik	314301	0,032
45	Pedagog	235107	0,039
47	Specjalista bankowości	241304	0,039
52	Teolog	263306	0,042
53	Specjalista ds. stosunków międzynarodowych	242224	0,042
56	Poz.spec.ds zarządzania i organizacji	242190	0,044
61	Architekt krajobrazu	216201	0,048
65	Specjalista administracji publicznej	242217	0,049
66	Inżynier inżynierii środowiska – gospodarka wodna i hydrologia	214302	0,050
67	Nauczyciel historii	233006	0,050
68	Pozostali specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej nie sklasyfikowani	261990	0,050
Pozycja w randze	Zawody i specjalności nadwyżkowe specjalistyczne w 2014 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
12	Socjolog	263204	0,005
20	Filolog - filologia obcojęzyczna	264302	0,008
21	Specjalista ds. stosunków międzynarodowych	242224	0,008
25	Ekonomista	263102	0,012
26	Specjalista resocjalizacji	263505	0,014
27	Inżynier telekomunikacji	215301	0,019

Pozycja w randze	Zawody i specjalności nadwyżkowe specjalistyczne w 2011 r.	Symbol cyfrowy zawodu	Wskaźnik intensywności nadwyżki
28	Biolog	213105	0,025
30	Plastyk	343204	0,025
32	Inżynier technologii chemicznej	214502	0,029
35	Inżynier ogrodnictwa	213204	0,031
37	Lekarz	221101	0,032
44	Specjalista ds. org. i rozwoju przemysłu	242220	0,037
47	Pedagog	235107	0,037
52	Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	0,037
54	Bibliotekoznawca	262203	0,039
59	Poz.spec.ds zarządzania i organizacji	242190	0,039
61	Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	0,043
80	Muzyk	343602	0,044
83	Inżynier technologii żywności	214503	0,047
88	Prezes	112017	0,049

W analizowanym okresie niektóre zawody szczególnie nadwyżkowe wystąpiły wielokrotnie.:

Przez cały okres od 2011 do 2014 r. były to zawody:

- Ekonomista,
- Pedagog,
- Pozostali rolnicy upraw polowych,
- Rolnik,
- Technik mechanik.

Trzykrotnie w omawianym okresie były to zawody:

- Biolog,
- Chemik,
- Ekspedient pocztowy,
- Elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego,
- Elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego,
- Mechanik-operator pojazdów i masz. rolniczych,
- Monter pojazdów i urządzeń transportowych,
- Nauczyciel wychowania fizycznego,
- Operator maszyn do produkcji włóknin i przędz.
- Palacz kotłów c.o. wodnych rusztowych,
- Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych,
- Technik ekonomista,
- Technik ochrony środowiska,
- Technik ogrodnik,
- Technik rolnik,
- Technik technologii drewna,
- Technik technologii odzieży,
- Technik telekom unika

Dwukrotnie w omawianym okresie były to zawody:

- Dziewiarz,

- Inżynier gospodarki przestrzennej,
- Inżynier ogrodnictwa,
- Inżynier rolnictwa,
- Krawiec,
- Kulturoznawca,
- Mechanik silników spalinowych,
- Monter elektroniki - aparatura pomiarowa,
- Nastawniczy,
- Operator urządzeń przetwórstwa owocowo-warzywnego,
- Położna,
- Pomocniczy robotnik szklarniowy,
- Pozostali mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych,
- Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji,
- Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych,
- Pozostali hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani,
- Renowator zabytków architektury,
- Rolnik produkcji roślinno- zwierzęcej,
- Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby,
- Rolnik upraw polowych,
- Spec. ds. organizacji usług gastronomicznych hotelarskich i turystycznych,
- Specjalista żywienia człowieka,
- Technik mechanizacji rolnictwa,
- Technik ochrony fizycznej osób i mienia,
- Technik org. usług gastronomicznych,
- Technik pojazdów samochodowych,
- Technik poligraf.

Zawody deficytowe i nadwyżkowe w podregionach

Podregion jeleniogórski

W podregionie jeleniogórskim w 2010 r. odnotowano 53 zawody deficytowe. Najwyższe w randze skupiają przede wszystkim: monterów maszyn i urządzeń, doradców finansowych i inwestycyjnych, robotników przemysłowych, specjalistów ds. sprzedaży. Najbardziej deficytowe zawody to:

- 1) Pozostali monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani
- 2) Doradca finansowy
- 3) Doradca klienta
- 4) Pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani
- 5) Rozbieracz - wykrawacz
- 6) Robotnik gospodarczy
- 7) Inżynier budownictwa – budownictwo ogólne
- 8) Specjalista do spraw sprzedaży
- 9) Operator myjni
- 10) Pokojowa [w hotelu]
- 11) Robotnik gospodarczy
- 12) Pozostali spawacze o pokrewni
- 13) Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle

W grupie zawodów deficytowych w 2010 r. wystąpiło 6 zawodów specjalistycznych (grupa 2 klasyfikacji zawodów)⁵.

Ranga	Zawód
2	Doradca finansowy,
3	Doradca klienta,
7	Inżynier budownictwa – budownictwo ogólne,
8	Specjalista do spraw sprzedaży,
25	Specjalista do spraw kadr,
33	Nauczyciel języka angielskiego.

Najbardziej nadwyżkowe zawody w 2010 r. to: zawody techniczne (technicy budownictwa i technicy informatycy), zawody robotnicze i rzemieślnicze, usługowe (fryzjer, mechanik).

- 1) Technik budownictwa,
- 2) Kucharz małej gastronomii,
- 3) Ekonomista,
- 4) Piekarz,
- 5) Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle,
- 6) Ślusarz,
- 7) Mechanik pojazdów samochodowych,
- 8) Cukiernik,
- 9) Technik informatyk,
- 10) Stolarz,
- 11) Murarz,
- 12) Fryzjer,
- 13) Monter instalacji i urządzeń sanitarnych,
- 14) Kucharz,
- 15) Robotnik leśny.

Zawody specjalistyczne w grupie nadwyżkowych to w 2010 r.

Ranga	Zawód
3.	Ekonomista,
4.	Piekarz,
18.	Pielęgniarka,
8	Fizjoterapeuta,
12	Pozostali inżynierowie i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani.

W 2011 r. nastąpiła zmiana rankingu. jedynie zawody: inżynier budownictwa- budownictwo ogólne oraz pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle zachowały swoją wysoką pozycję w rankingu. Pozostałe zawody zmieniły tę pozycję.

Najbardziej deficytowe zawody w 2011 r., to:

- 1) Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle,
- 2) Tynkarz,
- 3) Kontroler jakości wyrobów mechanicznych,
- 4) Inżynier budownictwa- budownictwo ogólne,

⁵ Osoby z wykształceniem wyższym lub kwalifikacjami analogicznymi, jak w przypadku wykształcenia wyższego (np. pielęgniarki).

- 5) Doradca klienta,
- 6) Cieśla,
- 7) Sprzedawca na telefon,
- 8) Operator koparki,
- 9) Monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody,
- 10) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 11) Kasjer walutowy,
- 12) Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych.

Trzy zawody deficytowe z 2011 r. to zawody specjalistyczne:

Ranga	Zawód
4	Inżynier budownictwa- budownictwo ogólne,
16	Specjalista do spraw kadr,
43	Nauczyciel języka angielskiego.

W kolejnym (2011) r. jedynie zawody: fryzjera i technika informatyka, utrzymały swoją czołową pozycję w randze zawodów nadwyżkowych. Pozostałe zawody uległy zmianie.

- 1) Krawiec,
- 2) Technik ekonomista,
- 3) Hydraulik,
- 4) Kucharz małej gastronomii,
- 5) Technik elektronik,
- 6) Technik handlowiec,
- 7) Malarz budowla,
- 8) Fryzjer,
- 9) Technik mechanik,
- 10) Technik informatyk,
- 11) Cukiernik,
- 12) Betoniarz-zbrojarz,
- 13) Ślusarz,
- 14) Blacharz samochodowy.

W podgrupie zawodów nadwyżkowych deficytowymi w 2011 r. były zawody:

Ranga	Zawód
3	Nauczyciel języka angielskiego,
5	Nauczyciel przedszkola,
26	Dziennikarz,
29	Pracownik socjalny.

W kolejnym (2012) r. trzy zawody zachowały swoją pozycję w rankingu zawodów deficytowych: pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle, operator maszyn drogowych, operator koparki. W dalszym ciągu jednak deficytowymi pracownikami byli: operatorzy maszyn i robotnicy bez określonej specjalizacji.

Zawody najbardziej deficytowe w 2012 r. to:

- 1) Pracownik kancelaryjny

- 2) Konfeksjoner wyrobów gumowych
- 3) Spawacz metodą MAG
- 4) Technik organizacji produkcji
- 5) Operator maszyn drogowych
- 6) Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle
- 7) Kasjer bankowy
- 8) Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych
- 9) Operator koparki
- 10) Specjalista kontroli jakości
- 11) Pilarz
- 12) Specjalista do spraw kadr
- 13) Tokarz / frezer obrabiarek sterowanych numerycznie
- 14) Kierowca autobusu
- 15) Pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu

W podgrupie zawodów specjalistycznych, jedynie nauczyciel języka angielskiego przez kolejny rok pozostawał zawodem deficytowym. Pozostałe zawody w tej kategorii uległy zmianie.

Ranga	Zawód
10	Specjalista kontroli jakości,
23	Nauczyciel informatyki/technologii informacyjnej,
38	Nauczyciel języka angielskiego,
43	Specjalista do spraw marketingu i handlu.

W 2012 r. ponownie najbardziej nadwyżkowymi były zawody technika informatyka, technika mechanika. Pozostałe zawody z czołówki rankingu uległy wymianie.

- 1) Technik informatyk
- 2) Pielęgniarka
- 3) Blacharz samochodowy
- 4) Ślusarz
- 5) Ekonomista
- 6) Malarz budowlany
- 7) Mechanik pojazdów samochodowych
- 8) Murarz
- 9) Technik mechanik
- 10) Nauczyciel języka niemieckiego
- 11) Fryzjer
- 12) Elektryk
- 13) Spawacz ręczny gazowy
- 14) Sprzedawca

W podgrupie zawodów specjalistycznych nie znalazł się zawód dziennikarza. Zawody: nauczyciela języka niemieckiego, nauczyciela przedszkola wystąpiły w roku poprzedzającym, a pozostałe w latach 2010-2011.

Ranga	Zawód
2.	Pielęgniarka,
5.	Ekonomista,
10.	Nauczyciel języka niemieckiego,

Ranga	Zawód
17.	Fizjoterapeuta,
21.	Nauczyciel przedszkola.

Zdecydowana zmiana rankingu zawodów najbardziej deficytowych nastąpiła natomiast w 2013 r. Jedynie jeden zawód: pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu przez kolejny rok pozostawał zawodem deficytowym. Pozostałe zawody najbardziej deficytowe to:

- 1) Brukarz,
- 2) Ogrodnik,
- 3) Opiekun osoby starszej
- 4) Pracownik kancelaryjny,
- 5) Murarz-tylnik,
- 6) Pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu,
- 7) Specjalista do spraw kadr,
- 8) Spawacz metodą MAG,
- 9) Kasjer walutowy,
- 10) Czyściciel pojazdów,
- 11) Technik prac biurowych,
- 12) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 13) Przedstawiciel handlowy,
- 14) Tynkarz,
- 15) Monter izolacji budowlanych.

W podgrupie zawodów deficytowych specjalistycznych w dalszym ciągu deficytowym pozostał zawód nauczyciela języka angielskiego. Ponadto deficyt odnotowano również w przypadku nauczycieli języka niemieckiego. Pozostałe zawody specjalistyczne są takie same, jak to miało miejsce w latach 2010-2011.

Ranga	Zawód
7	Specjalista do spraw kadr,
23	Specjalista do spraw sprzedaży,
37	Nauczyciel języka niemieckiego,
41	Inżynier budownictwa- budownictwo ogólne,
46	Pielęgniarka,
47	Nauczyciel języka angielskiego.

W 2013 roku ponownie najbardziej nadwyżkowymi były zawody technika informatyka, mechanika pojazdów, ślusarza. Pozostałe zawody z czołówki rankingu uległy wymianie, przy czym wystąpiły one we wcześniejszych latach. jedynym Nawym zawodem nadwyżkowym był w 2014 r. nauczyciel języka polskiego.

- 1) Technik ekonomista
- 2) Technik elektryk
- 3) Cukiernik
- 4) Specjalista administracji publicznej
- 5) Specjalista kontroli jakości
- 6) Mechanik pojazdów samochodowych
- 7) Elektromechanik pojazdów samochodowych
- 8) Malarz budowlany
- 9) Robotnik magazynowy

- 10) Ślusarz
- 11) Nauczyciel języka polskiego
- 12) Murarz
- 13) Fryzjer

Nauczyciel języka polskiego był także jedynym nowym zawodem nadwyżkowym w 2014 r. Pozostałe zawody wystąpiły już wcześniej.

Ranga	Zawód
4.	Specjalista administracji publicznej
5.	Specjalista kontroli jakości
11.	Nauczyciel języka polskiego
14.	Fizjoterapeuta
26.	Nauczyciel przedszkola
8	Ekonomista
29	Specjalista zastosowań informatyki

Kolejne zmiany w rankingu nastąpiły w 2014 r. W porównaniu do roku poprzedniego wzrosła pozycja w randze zawodu: spawacz metodą MAG. Wśród zawodów najbardziej deficytowych jedynie zawody: kasjera i pracownika ochrony utrzymały wysoką pozycję z roku poprzedniego. CO ciekawe na szczyt rankingu powróciły również zawody z wcześniejszych lat jak np. kontroler jakości wyrobów mechanicznych, czy kierowca autobusu.

- 1) Spawacz metodą MAG
- 2) Kontroler jakości wyrobów mechanicznych
- 3) Opiekun w domu pomocy społecznej
- 4) Opiekun osoby starszej
- 5) Kasjer handlowy
- 6) Specjalista do spraw kadr
- 7) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji
- 8) Opiekun medyczny
- 9) Monter izolacji budowlanych
- 10) Konfektor wyrobów gumowych
- 11) Kasjer handlowy
- 12) Pozostali pracownicy usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowani
- 13) Kierowca autobusu
- 14) Przedstawiciel handlowy

Analogicznie zmiany nastąpiły w odniesieniu do deficytowych zawodów specjalistycznych. Nowym zawodem w tej kategorii był animator kultury. Pozostałe zawody wystąpiły w roku 2013 lub we wcześniejszych analizowanych okresach.

Ranga	Zawód
6	Specjalista do spraw kadr,
18	Nauczyciel języka angielskiego,
19	Nauczyciel języka niemieckiego,
20	Animator kultury,
29	Specjalista do spraw sprzedaży,
43	Nauczyciel przedszkola,
52	Inżynier budownictwa - budownictwo ogólne.

W ostatnim analizowanym (2014)r. najbardziej nadwyżkowe zawody to:

- 1) Technik ekonomista,
- 2) Kucharz małej gastronomii,
- 3) Pedagog,
- 4) Cukiernik,
- 5) Technik budownictwa,
- 6) Krawiec,
- 7) Robotnik magazynowy,
- 8) Formowacz wyrobów ceramicznych,
- 9) Piekarz,
- 10) Pilarz,
- 11) Lakiernik samochodowy,
- 12) Kopacz,
- 13) Murarz,
- 14) Opiekunka domowa.

Wszystkie powyższe zawody za wyjątkiem pedagoga wystąpiły już w roku poprzedzającym (technik ekonomista), bądź w latach wcześniejszych.

W podgrupie zawodów specjalistycznych w 2014 r. pojawiły się zawody: pedagoga i logistyka. Pozostałe zawody wystąpiły już w tej roli w pozostałych latach analizowanego okresu.

Ranga	Zawód
Ranga	Nazwa zawodu
2.	Pedagog
5.	Specjalista administracji publicznej
17.	Nauczyciel języka polskiego
19.	Fizjoterapeuta
2	Pedagog
19	Logistyk

Podregion legnicko-głogowski

W podregionie legnicko-głogowskim w 2010 r. były 53 zawody deficytowe. Najczęściej obejmowały one pracowników przemysłu, operatorów sprzętu specjalistycznego, robotników i zawodów usługowych:

- 1) Kontroler jakości wyrobów elektronicznych,
- 2) Operator zautomatyzowanej i zrobotyzowanej linii produkcyjnej w przemyśle elektromaszynowym,
- 3) Opiekun osoby starszej,
- 4) Tynkarz,
- 5) Monter podzespołów i zespołów elektronicznych,
- 6) Operator koparko-ładowarki,
- 7) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 8) Monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń,
- 9) Elektryk,
- 10) Operator koparki,
- 11) Specjalista ds. rachunkowości,
- 12) Kierowca samochodu dostawczego,

- 13) Telemarketer,
- 14) Betoniarz-zbrojarz.

W grupie zawodów deficytowych było 6 zawodów specjalistycznych (w tym 2 informatyczne).

Ranga	Zawód
12	Specjalista ds. rachunkowości,
18	Specjalista ds. sprzedaży,
28	Inżynier technologii chemicznej,
29	Nauczyciel informatyki w szkole podstawowej,
30	Administrator baz danych,.
31	Administrator sieci informatycznej

W grupie zawodów nadwyżkowych przeważały zawody rzemieślnicze (krawiec, cukiernik) oraz usługowe (hydraulik, fryzjer, malarz budowlany).

- 1) Krawiec
- 2) Cukiernik
- 3) Piekarz
- 4) Szlifierz metali
- 5) Fryzjer
- 6) Hydraulik
- 7) Technik informatyk
- 8) Malarz budowlany
- 9) Elektromechanik pojazdów samochodowych
- 10) Mechanik samochodów ciężarowych
- 11) Mechanik samochodów osobowych
- 12) Elektromonter (elektryk) zakładowy
- 13) Nauczyciel nauczania początkowego
- 14) Robotnik magazynowy

Tylko dwa zawody nadwyżkowe miały charakter specjalistyczny (2 grupa): nauczyciel nauczania początkowego, fizjoterapeuta.

W 2011 r. odnotowano ponad 60 zawodów deficytowych. Najczęstsze z nich to:

- 1) Przedstawiciel handlowy,
- 2) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 3) Ogrodnik,
- 4) Operator koparko – ładowarki,
- 5) Opiekunka domowa,
- 6) Nauczyciel muzyki,
- 7) Doradca klienta,
- 8) Spawacz ręczny gazowy,
- 9) Rzeźnik – wędliniarz,
- 10) Elektromechanik,
- 11) Opiekunka dziecięca,
- 12) Kasjer handlowy,
- 13) Inwentaryzator,
- 14) Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych,

15) Pomocniczy robotnik leśny.

Wśród zawodów deficytowych 7 to zawody specjalistyczne. Byli to przede wszystkim nauczyciele oraz technolodzy.

Ranga	Zawód
7.	Nauczyciel muzyki,
24.	Nauczyciel języka angielskiego,
26.	Grafik komputerowy multimedialny,
27.	Nauczyciel języka niemieckiego,
44	Specjalista ds. sprzedaży,
47	Technolog robót wykończeniowych w budownictwie,
53	Operator obrabiarek sterowanych numerycznie,

Zestaw zawodów nadwyżkowych nie uległ znaczącym zmianom. Po raz kolejny na czele rankingu znalazły się zawody: krawca, hydraulika, fryzjera.

- 1) Krawiec
- 2) Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym
- 3) Stolarz
- 4) Specjalista administracji publicznej
- 5) Technik handlowiec
- 6) Piekarz
- 7) Robotnik leśny
- 8) Mechanik pojazdów samochodowych
- 9) Stolarz meblowy
- 10) Cukiernik
- 11) Psycholog
- 12) Fryzjer damski
- 13) Dekarz

Trzy zawody nadwyżkowe w 2011 r., to zawody specjalistów: specjalista administracji publicznej, psycholog, logistyk.

W 2012 r. nastąpiła znacząca zmiana rankingu zawodów deficytowych w porównaniu do dwóch lat poprzednich. Jedynie zawód przedstawiciela handlowego zachował swoją wysoką pozycję z lat ubiegłych. Najbardziej deficytowe zawody w 2012 r. to:

- 1) Specjalista kontroli jakości,
- 2) Windykator,
- 3) Wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych,
- 4) Ogrodnik,
- 5) Kierowca samochodu dostawczego,
- 6) Elektryk,
- 7) Specjalista ds. rekrutacji pracowników,
- 8) Przedstawiciel handlowy,
- 9) Dostawca potraw,
- 10) Tynkarz,
- 11) Monter konstrukcji aluminiowych,
- 12) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji.

W grupie zawodów deficytowych znalazło się 9 zawodów specjalistycznych:

Ranga	Zawód
1	Specjalista kontroli jakości,
7	Specjalista ds rekrutacji pracowników,
32	Specjalista do spraw kadr,
33	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych,
40	Nauczyciel techniki,
41	Nauczyciel muzyki,
45	Specjalista ds reklamy,
46	Specjalista ds sprzedaży,
50	Lektor języka angielskiego,

Zestaw ten jest zbieżny z analogicznymi z lat poprzednich.

W grupie zawodów nadwyżkowych w 2012 r. dominowały zawody:

- 1) Sprzątaczką biurową,
- 2) Stolarz,
- 3) Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni,
- 4) Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych,
- 5) Hostessa,
- 6) Górnik eksploatacji podziemnej,
- 7) Inżynier organizacji i planowania produkcji,
- 8) Pracownik rozkładający towar na półkach,
- 9) Kierowca ciągnika rolniczego,
- 10) Fryzjer,
- 11) Cukiernik,
- 12) Telemarketer.

W odniesieniu do lat poprzednich nastąpiła zmiana dotycząca przede wszystkim zawodów: górnik eksploatacji podziemnej (nienotowany we wcześniejszych rankingach), inżynier organizacji i planowania produkcji, pracownik rozkładający towar na półkach.

W grupie 90 zawodów nadwyżkowych 13 ma charakter zawodów specjalistycznych. W porównaniu do lat ubiegłych pojawiły się w tej podgrupie nowe zawody głównie nauczycieli.

- 1) Inżynier organizacji i planowania produkcji,
- 2) Specjalista administracji publicznej,
- 3) Nauczyciel języka polskiego,
- 4) Fizjoterapeuta,
- 5) Pedagog,
- 6) Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych,
- 7) Nauczyciel języka niemieckiego,
- 8) Nauczyciel nauczania początkowego,
- 9) Historyk,
- 10) Nauczyciel przedszkola,
- 11) Psycholog,
- 12) Specjalista ds. marketingu i handlu,
- 13) Ekonomista,
- 14) Nauczyciel wychowania fizycznego.

W kolejnym (2013) r. na czele rankingu zawodów deficytowych ponownie znalazł się zawód specjalisty ds. kontroli jakości. Wysokie pozycje w randze otrzymały zawody monterów maszyn oraz doradców finansowych.

- 1) Specjalista kontroli jakości,
- 2) Operator maszyn do produkcji wyrobów z drutu, lin, siatek i kabli,
- 3) Doradca inwestycyjny,
- 4) Doradca finansowy,
- 5) Monter konstrukcji stalowych,
- 6) Pozostali monterzy maszyn i urządzeń mechanicznych,
- 7) Przedstawiciel handlowy,
- 8) Opiekun osoby starszej,
- 9) Animator kultury,
- 10) Rejestratorka medyczna,
- 11) Tynkarz,
- 12) Malarz konstrukcji i wyrobów metalowych,
- 13) Goniec.

W podgrupie zawodów specjalistycznych pojawiły się zawody deficytowe doradców inwestycyjnych i finansowych.

Ranga	Zawód
1.	Specjalista kontroli jakości
3.	Doradca inwestycyjny
4.	Doradca finansowy
14.	Specjalista do spraw kadr

W porównaniu do lat poprzednich na czele rankingu pojawiły się nowe zawody. Zawody nadwyżkowe w 2013 r. to przede wszystkim:

- 1) Sprzedawca,
- 2) Specjalista do spraw rachunkowości,
- 3) Specjalista do spraw public relations,
- 4) Księgowy,
- 5) Recepcjonista,
- 6) Wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych,
- 7) Ogrodnik terenów zieleni,
- 8) Rzeźnik – wędliniarz,
- 9) Kasjer handlowy,
- 10) Nauczyciel języka niemieckiego,
- 11) Cieśla szalunkowy,
- 12) Elektromechanik pojazdów samochodowych,
- 13) Blacharz samochodowy,
- 14) Kucharz.

Nie uległy natomiast zasadniczym zmianom zestawienia nadwyżkowych zawodów specjalistycznych. W 2013 r. były to zawody:

Ranga	Zawód
2.	Specjalista do spraw rachunkowości,
3.	Specjalista do spraw public relations,
10.	Nauczyciel języka niemieckiego,
15.	Nauczyciel nauczania początkowego,
18.	Specjalista administracji publicznej,
2.	Specjalista do spraw rachunkowości,
3.	Specjalista do spraw public relations,
10.	Nauczyciel języka niemieckiego,
15.	Nauczyciel nauczania początkowego.

W 2014r nastąpiły dalsze zmiany w rankingu zawodów deficytowych. Wzmocniła się pozycja operatorów maszyn, pojawił się także nienotowany wcześniej zawód archiwisty.

- 1) Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego,
- 2) Ustawiacz,
- 3) Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów spożywczych i pokrewnych,
- 4) Monter zestrzajacz urządzeń elektronicznych,
- 5) Spedytor,
- 6) Kierowca operator wózków jezdniowych,
- 7) Operator maszyn do produkcji wyrobów z drutu, lin, siatek i kabli,
- 8) Kierowca autobusu,
- 9) Pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center),
- 10) Monter konstrukcji stalowych,
- 11) Archiwista,
- 12) Przedstawiciel handlowy.

W podgrupie zawodów specjalistycznych pojawił się nowy zawód: archiwista. Nie odnotowano natomiast deficytu w zawodach nauczycielskich i doradczych, jak miało to miejsce w poprzednich latach.

Ranga	Zawód
12	Archiwista
27	Specjalista kontroli jakości
29	Animator kultury
33	Specjalista kontroli jakości

Najbardziej nadwyżkowe zawody w 2014 r., to:

- 1) Specjalista do spraw marketingu i handlu
- 2) Meliorant
- 3) Księgowy
- 4) Technolog robót wykończeniowych w budownictwie,
- 5) Kosmetolog,
- 6) Malarz konstrukcji i wyrobów metalowych,
- 7) Operator maszyn do obróbki skrawaniem,
- 8) Pakowacz,
- 9) Technik farmaceutyczny,
- 10) Kasjer handlowy,
- 11) Sprzątaczką biurowa,

12) Szwaczka.

W odniesieniu do lat poprzednich nie nastąpiły w tym względzie znaczące zmiany. Znaczące zmiany nie nastąpiły również w przypadku nadwyżkowych zawodów specjalistycznych. Poza zawodem kosmetyka, pozostałe zawody specjalistyczne już notowano w poprzednich latach.

- 1) Specjalista do spraw marketingu i handlu,
- 2) Kosmetyk,
- 3) Biolog,
- 4) Psycholog,
- 5) Nauczyciel przedszkola,
- 6) Nauczyciel historii,
- 7) Fizjoterapeuta,
- 8) Pedagog,
- 9) Specjalista administracji publicznej.

Podregion wałbrzyski

W podregionie wałbrzyskim w 2010 r. było 69 zawodów deficytowych. Najwyższe pozycje w rankingu osiągnęły zawody operatorów urządzeń, kierowców, pracowników pomocniczych (fizycznych i biurowych),

- 1) Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni,
- 2) Kierowca ciągnika siodłowego,
- 3) Operator maszyn do szycia,
- 4) Kierowca operator wózków jezdniowych,
- 5) Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej,
- 6) Pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 7) Operator koparko – ładowarki,
- 8) Spawacz ręczny łukiem elektrycznym,
- 9) Pracownik kancelaryjny,
- 10) Pozostali pracownicy obsługi biurowej,
- 11) Kurier,
- 12) Przedstawiciel handlowy,
- 13) Zaopatrzeniowiec.

W podgrupie zawodów specjalistycznych wystąpiły zawody:

- 1) Psycholog,
- 2) Specjalista do spraw sprzedaży,
- 3) Specjalista do spraw wynagrodzeń,
- 4) Projektant wzornictwa przemysłowego.

W grupie zawodów nadwyżkowych najwyższą pozycję rankingu osiągnęły zawody techników (budownictwa, informatyków, żywienia), pielęgniarek, specjalistów do spraw organizacji usług gastronomicznych i turystycznych oraz laborantów chemicznych. nadpodażowe zawody specjalistów, to z kolei:

- 1) Inżynier inżynierii środowiska – instalacje sanitarne,
- 2) Nauczyciel języka angielskiego,

- 3) Architekt,
- 4) Inżynier elektryk,
- 5) Pozostali inżynierowie gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 6) Dziennikarz,
- 7) Specjalista do spraw reklamy,
- 8) Nauczyciel przedszkola,
- 9) Fizjoterapeuta.

W 2011 r. w porównaniu do roku ubiegłego nastąpiła zdecydowana zmiana rankingu zawodów deficytowych. Najbardziej deficytowe zawody to:

- 1) Kolporter,
- 2) Cieśla,
- 3) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 4) Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni,
- 5) Opiekun medyczny,
- 6) Kierowca operator wózków jezdniowych,
- 7) Konsultant/agent sprzedaży bezpośredniej,
- 8) Operator obrabiarek sterowanych numerycznie,
- 9) Wydawca posiłków/bufetowy,
- 10) Mistrz produkcji w przemyśle samochodowym,
- 11) Inwentaryzator,
- 12) Spawacz metodą MIG,
- 13) Operator koparki,
- 14) Kierownik budowy,
- 15) Główny księgowy,
- 16) Elektryk.

W tej grupie wystąpiły dwa zawody specjalistyczne: inżynier technologii ceramiki, specjalista do spraw sprzedaży.

W rankingu zawodów nadwyżkowych wystąpiły najczęściej zawody:

- 1) Krawiec,
- 2) Specjalista administracji publicznej,
- 3) Robotnik leśny,
- 4) Kucharz małej gastronomii,
- 5) Tokarz metalu,
- 6) Technik technologii odzieży,
- 7) Palacz kotłów centralnego ogrzewania gazowego,
- 8) Elektromonter (elektryk) zakładowy,
- 9) Technik hotelarstwa,
- 10) Sztukator,
- 11) Betoniarz,
- 12) Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych,
- 13) Cukiernik,
- 14) Technolog robót wykończeniowych w budownictwie.

Również w tym wypadku ranking był odmienny od analogicznego z roku ubiegłego. Porównywalny był natomiast zestaw nadwyżkowych zawodów specjalistycznych. Zawierał ona następujące zawody:

- 1) Specjalista administracji publicznej,
- 2) Inżynier inżynierii środowiska – instalacje,
- 3) Inżynier mechanik – technologia mechaniczna,
- 4) Fizjoterapeuta,
- 5) Inżynier inżynierii środowiska,
- 6) Specjalista do spraw rachunkowości.

Ranking zawodów deficytowych z 2012 r. zawierał na czołowych pozycjach następujące zawody:

- 1) Robotnik oczyszczania miasta,
- 2) Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni,
- 3) Kolporter,
- 4) Sprzedawca branży spożywcze,
- 5) Doradca finansowy,
- 6) Kurier,
- 7) Przedstawiciel handlowy,
- 8) Sprzedawca branży mięsnej,
- 9) Sekretarz sądowy,
- 10) Strażnik gminny/miejski,
- 11) Elektryk,
- 12) Asystent nauczyciela przedszkola,
- 13) Elektroenergetyk pomiarów i zabezpieczeń,
- 14) Spawacz metodą MIG.

Jedynym zawodem deficytowym w grupie zawodów specjalistycznych był doradca finansowy.

Wśród zawodów nadwyżkowych najliczniejsze w 2012 r. były:

- 1) Salowa,
- 2) Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych,
- 3) Pedagog,
- 4) Malarz – tapeciarski,
- 5) Technik obsługi turystycznej,
- 6) Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych,
- 7) Technik mechanik,
- 8) Technik technologii odzieży,
- 9) Monter elektronik – urządzenia radiowo- telewizyjne,
- 10) Technik elektronik,
- 11) Tokarz w metalu,
- 12) Robotnik placowy,
- 13) Gospodarz domu,
- 14) Mechanik samochodów osobowych,
- 15) Specjalista administracji publicznej.

Zawody specjalistyczne z tej kategorii to: pedagog, specjalista administracji publicznej, specjalista zastosowań informatyki.

W 2013 r. nastąpiła znaczna rozbieżność czołowych pozycji rankingu zawodów deficytowych do roku poprzedniego. Deficytowe zawody to

- 1) Robotnik gospodarczy,
- 2) Pozostali pracownicy obsługi biurowej,
- 3) Pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne,
- 4) Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 5) Meliorant,
- 6) Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 7) Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle,
- 8) Pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu,
- 9) Specjalista do spraw kadr.

Wśród zawodów nadwyżkowych dominowały następujące:

- 1) Ślusarz,
- 2) Mechanik samochodów osobowych,
- 3) Cukiernik,
- 4) Piekarz,
- 5) Fryzjer,
- 6) Specjalista administracji publicznej,
- 7) Stolarz,
- 8) Technik informatyk,
- 9) Tkacz,
- 10) Kierowca ciągnika rolniczego,
- 11) Kucharz małej gastronomii,
- 12) Spawacz ręczny gazowy,
- 13) Pedagog,
- 14) Fizjoterapeuta.

Zawody specjalistyczne w grupie nadwyżkowych to: specjalista administracji publicznej, pedagog, fizjoterapeuta, pielęgniarka, logistyk, pielęgniarka, lekarz weterynarii, specjalista administracji publicznej, psycholog, specjalista do spraw finansów, dziennikarz, specjalista do spraw logistyki, specjalista do spraw marketingu, fizjoterapeuta.

W ostatnim roku poddanym analizie (2014). Zawody deficytowe to:

- 1) Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zielonych,
- 2) Wydawca posiłków / bufetowy,
- 3) Operator pilarek do pozyskiwania tarcicy,
- 4) Opiekunka domowa,
- 5) Kierowca ciągnika siodłowego,
- 6) Asystent nauczyciela przedszkola,
- 7) Szlifierz ceramik,
- 8) Pokojowa,
- 9) Robotnik gospodarczy,
- 10) Konserwator budynków,
- 11) Specjalista do spraw sprzedaży,
- 12) Monter instalacji centralnego ogrzewania,
- 13) Operator obrabiarek sterowanych numerycznie,
- 14) Doradca klienta.

Po raz kolejny nie odwzorowały się w nim pozycje zawodów z poprzednich lat. Nie odwzorowały się one także w przypadku zawodów specjalistycznych. W 2014 r. były to zawody:

- 1) Specjalista do spraw sprzedaży,
- 2) Programista aplikacji,
- 3) Bibliotekarz,
- 4) Specjalista do spraw kadr,
- 5) Specjalista do spraw ubezpieczeń majątkowych i osobowych.
- 6) Specjalista kontroli jakości.

Potwierdziły się natomiast w większości przypadków najczęstsze zawody nadwyżkowe. W 2014 r. były to zawody:

- 1) Ślusarz
- 2) Mechanik samochodów osobowych
- 3) Cukiernik
- 4) Piekarz
- 5) Fryzjer
- 6) Specjalista administracji publicznej
- 7) Stolarz
- 8) Technik informatyk
- 9) Tkacz
- 10) Kierowca ciągnika rolniczego
- 11) Kucharz małej gastronomii
- 12) Spawacz ręczny gazowy
- 13) Pedagog
- 14) Fizjoterapeuta

Analogicznie po raz kolejny w rankingu wystąpiły następujące zawody nadwyżkowe specjalistów: specjalista administracji publicznej, pedagog, fizjoterapeuta, pielęgniarka, logistyk, pracownik socjalny, architekt

Podregion wrocławski

W 2010 w podregionie wrocławskim odnotowano ponad 70 zawodów deficytowych. Najczęstsze z nich obejmowały: pracowników ochrony, monterów instalacji i konstrukcji, kierowców i pracowników magazynowych. Najbardziej deficytowe zawody to:

- 1) Pracownik ochrony fizycznej I stopnia,
- 2) Pozostali magazynierzy i pokrewni,
- 3) Kontroler jakości wyrobów - art. przemysłowe,
- 4) Pozostali monterzy sprzętu elektronicznego,
- 5) Kierowca ciągnika siodłowego,
- 6) Rozbieracz-wykrawacz,
- 7) Monter konstrukcji aluminiowych,
- 8) Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- 9) Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 10) Inżynier systemów i sieci komputerowych,
- 11) Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie.

W zestawieniu zawodów deficytowych odnotowano 8 zawodów specjalistycznych. Były to głównie zawody informatyczne i nauczycielskie (języków obcych i przedszkolne).

Ranga	Zawód
9	Inżynier systemów i sieci komputerowych,
18	Programista aplikacji,
19	Administrator baz danych,
18.	Nauczyciel języka obcego w szkole podstawowe,
10.	Inżynier telekomunikacji,
11.	Specjalista ochrony środowiska,
12.	Kosmetolog,
53	Nauczyciel przedszkola.

W analizowanym roku zawody nadwyżkowe, to przede wszystkim zawody robotnicze i handlowe. Najwyższa nadpodaż dotyczyła zawodów:

- 1) Sprzedawca,
- 2) Krawiec,
- 3) Stolarz meblowy,
- 4) Stolarz,
- 5) Kucharz,
- 6) Monter instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych,
- 7) Blacharz samochodowy,
- 8) Pedagog,
- 9) Ślusarz,
- 10) Elektromonter [elektryk] zakładowy,
- 11) Cukiernik.

Nadwyżkowe zawody specjalistyczne, to głównie pedagodzy i ekonomiści:

- 1) Pedagog
- 2) Ekonomista
- 3) Specjalista zastosowań informatyki
- 4) Specjalista ochrony środowiska
- 5) Specjalista do spraw badań społeczno-ekonomicznych
- 6) Inżynier inżynierii środowiska - instalacje sanitarne
- 7) Nauczyciel języka polskiego

W kolejnym 2011 r. odnotowano 92 zawody deficytowe. Większość zawodów deficytowych nie uległa zmianie w porównaniu do roku poprzedniego. W dalszym ciągu na rynku pracy brakowało pracowników ochrony, monterów oraz kierowców i operatorów sprzętu:

- 1) Pracownik ochrony fizycznej I stopnia,
- 2) Pozostali magazynierzy i pokrewni,
- 3) Kontroler jakości wyrobów - art. przemysłowe,
- 4) Pozostali monterzy sprzętu elektronicznego,
- 5) Kierowca ciągnika siodłowego,
- 6) Rozbieracz-wykrawacz,
- 7) Monter konstrukcji aluminiowych,
- 8) Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- 9) Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,

- 10) Inżynier systemów i sieci komputerowych,
- 11) Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,
- 12) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji.

W zestawieniu zawodów deficytowych znalazło się 6 zawodów specjalistycznych: głównie informatycznych.

Ranga	Zawód
9	Inżynier systemów i sieci komputerowych
19	Administrator baz danych
9	Inżynier systemów i sieci komputerowych
10.	Inżynier telekomunikacji
12.	Kosmetolog
11.	Specjalista ochrony środowiska

Zawody deficytowe w 2011 r. to zawody związane głównie z usługami i produkcją, a także obsługą flot samochodowych:

- 1) Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni,
- 2) Technicy rolnictwa i pokrewni,
- 3) Piekarze, cukiernicy i pokrewni,
- 4) Technicy technologii żywności,
- 5) Kierowcy samochodów osobowych i dostawczych,
- 6) Mechanicy pojazdów samochodowych,
- 7) Elektromechanicy i elektrycy,
- 8) Specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 9) Robotnicy pomocniczy w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni,
- 10) Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania,
- 11) Kasjerzy i sprzedawcy biletów.

W grupie zawodów nadwyżkowych w 2011 r. było 12 zawodów specjalistycznych, w tym zawody inżynierskie i informatyczne.

Ranga	Zawód
11	Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania
13	Analitycy systemowi i specjaliści dopraw rozwoju aplikacji komputerowych gdzie indziej niesklasyfikowani
18	Specjaliści dopraw księgowości i rachunkowości
28	Filolodzy i tłumacze
35	Inżynierowie inżynierii środowiska
39	Specjaliści dopraw reklamy i marketingu
43	Fizjoterapeuci
44	Specjaliści dopraw zarządzania i organizacji
64	Inżynierowie mechanicy
65	Inżynierowie elektrycy
66	Specjaliści dopraw zarządzania zasobami ludzkimi
67	Specjaliści dopraw rynku nieruchomości
80	Inżynierowie elektronicy
82	Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
20.	Doradca finansowy

W 2012 r. odnotowano 93 zawody deficytowe. Największy deficyt dotyczył doradców finansowych oraz pracowników pomocniczych (przy pracach prostych a także biurowych):

- 1) Doradca finansowy,
- 2) Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 3) Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 4) Mechanik samochodów ciężarowych,
- 5) Specjalista dopraw kadr,
- 6) Operator suwnic (suwnicowy),
- 7) Asystent nauczyciela przedszkola,
- 8) Rejestratorka medyczna,
- 9) Ogrodnik - uprawy pod osłonami,
- 10) Pozostali spawacze i pokrewni,
- 11) Operator koparki,
- 12) Pozostali kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 13) Spawacz metodą MAG,
- 14) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji.

Cztery spośród zawodów deficytowych dotyczyły specjalistów (grupa 2):

Ranga	Zawód
1	Doradca finansowy,
5	Specjalista dopraw kadr,
16	Specjalista dopraw rekrutacji pracowników,
17	Grafik komputerowy DTP.

W analizowanym roku w podregionie wrocławskim było 95 zawodów nadwyżkowych. Te najczęściej występujące obejmowały zawody usługowe i rzemieślnicze:

- 1) Krawiec,
- 2) Cukiernik,
- 3) Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji,
- 4) Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym,
- 5) Ekonomista,
- 6) Szwaczka,
- 7) Tokarz w metalu,
- 8) Kucharz małej gastronomii,
- 9) Kierowca samochodu osobowego,
- 10) Pozostali pracownicy ochrony osób i mienia,
- 11) Kasjer handlowy,
- 12) Stolarz meblowy.

Aż 24 zawody nadwyżkowe, to zawody specjalistyczne, obejmujące zawody ekonomiczne, humanistyczne, prawnicze, medyczne oraz techniczne.

Ranga	Zawód
3	Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji
4.	Ekonomista
9.	Pielęgniarka
10	Specjalista do spraw finansów
21.	Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych
19	Psycholog
26.	Fizjoterapeuta
27.	Specjalista do spraw rachunkowości

Ranga	Zawód
27	Prawnik legislator
33	Pedagog
40	Fizjoterapeuta
41	Architekt krajobrazu
48	Specjalista do spraw rachunkowości
53	Specjalista ochrony środowiska
55	Specjalista do spraw sprzedaży
56	Specjalista zastosowań informatyki
69	Pozostali inżynierowie mechanicy
70	Pozostali inżynierowie i pokrewni
71	Nauczyciel fizyki i astronomii
72	Nauczyciel języka angielskiego
73	Specjalista do spraw marketingu i handlu
74	Specjalista do spraw kluczowych klientów (key account manager)
90	Inżynier organizacji i planowania produkcji
94	Nauczyciel przedszkola

W 2013 r. odnotowano 95 zawodów deficytowych. Zdecydowana większość z nich związana jest z produkcją przemysłową. Wysoką pozycję osiągnął również zawód windykatora.:

- 1) Pozostali masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni,
- 2) Windykator,
- 3) Asystent nauczyciela przedszkola,
- 4) Pozostali magazynierzy i pokrewni,
- 5) Operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych,
- 6) Opiekun w domu pomocy społecznej,
- 7) Zbrojarz,
- 8) Nauczyciel języka angielskiego,
- 9) Pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt,
- 10) Pracownik ochrony fizycznej bez licencji,
- 11) Kontroler jakości wyrobów mechanicznych,
- 12) Pozostali spawacze i pokrewni,
- 13) Monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych.

W tej grupie wystąpiły trzy zawody deficytowe specjalistyczne nauczyciel języka angielskiego, specjalista zdrowia publicznego, nauczyciel bibliotekarz.

Zawodów nadwyżkowych było w 2013 r. 92. Najczęstsze z nich związane były z usługami oraz z obsługą biura:

- 1) Technik ekonomista,
- 2) Mechanik samochodów osobowych,
- 3) Technik mechanik,
- 4) Hydraulik,
- 5) Ogrodnik terenów zieleni,
- 6) Krawiec,
- 7) Lakiernik samochodowy,
- 8) Stolarz meblowy,
- 9) Elektromonter instalacji elektrycznych,
- 10) Blacharz samochodowy,
- 11) Lakiernik samochodowy,
- 12) Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji,

13) Kierowca ciągnika rolniczego.

W tym zestawieniu wystąpiło 21 zawodów specjalistycznych, a najczęstsze z nich to: ekonomista i specjalista ochrony środowiska. Po raz kolejny nadwyżkowymi okazały się być zawody techniczne inżynierów mechaników i inżynierów budownictwa.

Ranga	Nazwa
4	Ekonomista
18.	Inżynier budownictwa - budownictwo ogólne
8	Specjalista ochrony środowiska
25.	Nauczyciel wychowania fizycznego
26.	Prawnik legislator
20.	Specjalista do spraw finansów
23.	Specjalista do spraw marketingu i handlu
24.	Nauczyciel języka polskiego
18	Specjalista do spraw finansów
20	Administrator baz danych
29.	Specjalista administracji publicznej
42	Inżynier budownictwa - budownictwo ogólne
61	Pozostali specjaliści w zakresie rolnictwa, leśnictwa i pokrewni
62	Pozostali inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
63	Inżynier mechanik - maszyny i urządzenia do obróbki metali
64	Inżynier mechanik - maszyny i urządzenia przemysłowe
65	Lekarz weterynarii
66	Nauczyciel biologii
67	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych
68	Pozostali specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani
88	Inżynier elektronik

W 2014 r. było 81 zawodów deficytowych obejmujące głównie operatorów urządzeń, pracowników biurowych, pracowników produkcyjnych i rzemieślników:

- 1) Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego,
- 2) Robotnik magazynowy,
- 3) Pozostali magazynierzy i pokrewni,
- 4) Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- 5) Pozostali kucharze,
- 6) Nauczyciel przedszkola,
- 7) Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 8) Monter płyt kartonowo-gipsowych,
- 9) Specjalista do spraw szkoleń,
- 10) Elektryk,
- 11) Spawacz metodą MAG,
- 12) Monter elektronik - urządzenia radiowo- telewizyjne,
- 13) Pozostali ślusarze i pokrewni.

W grupie zawodów deficytowych było sześć zawodów specjalistycznych:

Ranga	Zawód
6	Nauczyciel przedszkola
34	Specjalista dopraw kadr
35	Specjalista do spraw sprzedaży
55	Nauczyciel fizyki i astronomii
57	Specjalista dopraw kluczowych klientów (key account manager)

Ranga	Zawód
79	Specjalista kontroli jakości

Podregion m. Wrocław

W podregionie miasta Wrocławia w latach 2010-2014 wystąpiło łącznie 296 zawodów deficytowych, w tym

- 34 zawody w 2010,
- 61 w 2011 r.,
- 47 w 2012 r.,
- 66 w 2-13 4.,
- 88 w 2014 r.

W 2010 r. najbardziej deficytowe zawody to zawody robotnicze, związane z obsługą urządzeń i handlowe:

- 1) Maszynista wieloczynnościowych i ciężkich maszyn do kolejowych robót budowlanych,
- 2) Nauczyciel/instruktor praktycznej nauki zawodu,
- 3) Operator sprzętu do robót ziemnych,
- 4) Betoniarz zbrojarz,
- 5) Nauczyciel przedmiotów zawodowych technicznych,
- 6) Pozostali agenci do spraw sprzedaży (handlowcy),
- 7) Kierowca samochodu ciężarowego,
- 8) Operator żurawia jezdniowego,
- 9) Fakturzystka,
- 10) Pozostałe pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i podobne,
- 11) Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle,

W grupie zawodów deficytowych w 2010 r. znalazło się 8 zawodów specjalistycznych (grupy 2), a najwyżej klasyfikowane, to: Nauczyciel przedmiotów zawodowych technicznych, specjalista do spraw wynagrodzeń, Pośrednik w obrocie nieruchomościami.

Ranga w zestawieniu ogólnym	Zawód
5.	Nauczyciel przedmiotów zawodowych technicznych,
12.	Specjalista dopraw wynagrodzeń,
13.	Pośrednik w obrocie nieruchomościami,
15.	Pozostali filolodzy i tłumacze,
23.	Pozostali nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
24.	Nauczyciel przedszkola,
30.	Kontroler wewnętrzny,
31.	Asystent prawny.

W 2010 r. było we Wrocławiu 59 zawodów nadwyżkowych (wg kodu 4 cyfrowego). Najlicniejszą grupę z nich stanowili humaniści (archeolodzy, socjolodzy, psychologowie, filolodzy i pokrewni, specjaliści administracji publicznej, technicy żywności oraz mechanicy) i ekonomiści.

W grupie zawodów nadwyżkowych odnotowano 19 zawodów specjalistycznych (grupy 2). Poza wspomnianymi powyżej humanistami byli to również inżynierowie związani z budownictwem

i architekci, chemicy i biolodzy. W grupie zawodów nadwyżkowych w 2010 r. znalazł się również zawód informatyczny: informatycy gdzie indziej niesklasyfikowani.

Ranga w zestawieniu ogólnym	Zawód
1	Archeolodzy, socjolodzy i pokrewni
2	Specjaliści administracji publicznej gdzie indziej niesklasyfikowani
7	Ekonomiści
8	Plastycy i pokrewni
9	Specjaliści technologii żywności i żywienia człowieka
10	Lekarze weterynarii
12	Biolodzy
13	Filolodzy i tłumacze
14	Architekci, urbaniści i pokrewni
23	Inżynierowie chemicy
29	Psycholodzy i pokrewni
34	Prawnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
35	Inżynierowie budownictwa i inżynierii środowiska
38	Inżynierowie mechanicy
40	Inżynierowie elektronicy i telekomunikacji
45	Literaci, dziennikarze i pokrewni
47	Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani
51	Inżynierowie i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
53	Informatycy gdzie indziej niesklasyfikowani

W roku 2011 najbardziej deficytowe zawody we Wrocławiu, to zawody związani ze służbami publicznymi (funkcjonariusze służby więziennej, strażacy, pracownicy ochrony osób i mienia) zawody robotnicze, w tym operatorzy pojazdów (maszyniści i kierowcy).

- 1) Funkcjonariusze służby więziennej,
- 2) Robotnicy obróbki kamienia,
- 3) Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 4) Optometryści,
- 5) Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii,
- 6) Pracownicy pomocy społecznej i pracy socjalnej,
- 7) Strażacy,
- 8) Lektorzy języków obcych,
- 9) Pracownicy domowej opieki osobistej,
- 10) Maszyniści kolejowi i metra,
- 11) Kierowcy samochodów ciężarowych,
- 12) Pracownicy ochrony osób i mienia,

W grupie zawodów deficytowych w 2011 r. było 12 zawodów specjalistycznych. Najwyżej sklasyfikowano zawody: optometryści i lektorzy języków obcych, a także nauczyciele kształcenia zawodowego. W tej grupie znalazły się również dwa zawody informatyczne.

Ranga w zestawieniu ogólnym	Zawód
4	Optometryści,
8	Lektorzy języków obcych,
13	Nauczyciele kształcenia zawodowego,
17	Specjaliści dopraw rynku nieruchomości,
20	Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów,
21	Choreografowie i tancerze,
36	Programiści aplikacji,
43	Specjaliści do spraw sieci komputerowych,
52	Adwokaci, radcy prawni i prokuratorzy,
56	Specjaliści do spraw wychowania małego dziecka,
128	Projektanci grafiki i multimediiów,
129	Specjaliści diagnostyki laboratoryjnej.

Z kolei zawody najbardziej nadwyżkowe (z ogólnej grupy liczącej 159 zawodów) to:

- 1) Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania,
- 2) Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych,
- 3) Chemicy,
- 4) Ekonomiści,
- 5) Technicy elektronicy i pokrewni,
- 6) Zaopatrzeniowcy,
- 7) Inżynierowie elektronicy,
- 8) Inżynierowie chemicy i pokrewni,
- 9) Lekarze bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji,
- 10) Architekci krajobrazu,
- 11) Pracownicy do spraw transportu,
- 12) Operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych gdzie indziej niesklasyfikowani.

W grupie zawodów nadwyżkowych odnotowano 39 zawodów specjalistycznych. Są to przedstawiciele kierunków zarówno: humanistycznych, technicznych, medycznych, jak i przyrodniczych. Najwyżej notowani byli: wizytatorzy i specjaliści metod nauczania, chemicy i ekonomiści.

Ranga	Zawody
1	Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania
3	Chemicy
4	Ekonomiści
7	Inżynierowie elektronicy
8	Inżynierowie chemicy i pokrewni
9	Lekarze bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
10	Architekci krajobrazu
15	Archeolodzy, socjolodzy i pokrewni
17	Biolodzy i pokrewni
19	Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)
23	Artyści plastycy
27	Specjaliści nauk o Ziemi
28	Architekci

Ranga	Zawody
30	Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży
31	Kompozytorzy, artyści muzycy i śpiewacy
34	Psycholodzy i pokrewni
37	Inżynierowie mechanicy
38	Inżynierowie elektrycy
39	Fizjoterapeuci
43	Analitycy finansowi
46	Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji
50	Specjaliści do spraw ochrony środowiska
54	Inżynierowie i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
71	Specjaliści do spraw administracji i rozwoju
74	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
78	Inżynierowie inżynierii środowiska
84	Dietetycy i specjaliści do spraw żywienia
85	Specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani
92	Lekarze weterynarii bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
93	Farmaceuci
95	Urbaniści i inżynierowie ruchu drogowego
99	Nauczyciele szkół podstawowych
101	Archiwiści i muzealnicy
106	Specjaliści do spraw reklamy i marketingu
107	Specjaliści do spraw public relations
114	Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
120	Kartografowie i geodeci
121	Specjaliści ochrony zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowani
124	Pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji

W roku 2012 najbardziej deficytowe zawody związane były zawodami usługowymi, finansowymi i robotniczymi. najczęstsze z nich to:

- 1) Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 2) Pracownicy lombardów i instytucji pożyczkowych,
- 3) Doradcy finansowi i inwestycyjni,
- 4) Funkcjonariusze służby więziennej,
- 5) Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste,
- 6) Urzędnicy do spraw podatków,
- 7) Opiekunowie dziecięcy,
- 8) Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii,
- 9) Maszyniści kolejowi i metra,
- 10) Pracownicy domowej opieki osobistej,
- 11) Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center).

W zestawieniu 47 zawodów deficytowych znalazło się 7 zawodów specjalistycznych:

Ranga	Zawód
3	Doradcy finansowi i inwestycyjni,
18	Nauczyciele kształcenia zawodowego,

Ranga	Zawód
21	Specjaliści nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowani,
25	Choreografowie i tancerze,
30	Lektorzy języków obcych,
31	Specjaliści do spraw wychowania małego dziecka,
33	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych,
35	Specjaliści do spraw rynku nieruchomości,
37	Diagności laboratoryjni bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji.

W tym roku odnotowano we Wrocławiu 47 zawodów nadwyżkowych, a najczęstsze z nich to zawody ekonomiczne:

- 1) Technik ekonomista,
- 2) Ekonomista,
- 3) Technik elektronik ,
- 4) Dziennikarz,
- 5) Piekarz ,
- 6) Lekarz,
- 7) Technik administracji ,
- 8) Pedagog,
- 9) Pozostali inżynierowie inżynierii środowiska,
- 10) Plastyk,
- 11) Pozostali specjaliści do spraw administracji i rozwoju.

W tej grupie było 13 zawodów specjalistycznych o profilach zarówno humanistycznych (dziennikarze, pedagodzy), medycznych, technicznych (inżynierowie) i przyrodniczych.

Ranga	Zawód
2	Ekonomista,
4	Dziennikarz,
6	Lekarz,
8	Pedagog,
9	Pozostali inżynierowie inżynierii środowiska,
11	Pozostali specjaliści do spraw administracji i rozwój,
13	Chemik,
16	Pozostali inżynierowie mechanicy,
23	Inżynier elektronik,
24	Specjalista do spraw reklamy,
26	Fizyk,
29	Specjalista administracji publicznej,
30	Inżynier mechanik – maszyny i urządzenia przemysłowe.

W 2013 r. zaznaczyła się już mocno tendencja deficytu w zawodach informatycznych. Najbardziej deficytowe zawody, to:

1	4419	Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
2	8311	Maszyniści kolejowi i metra,
3	9622	Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste,
4	3356	Funkcjonariusze służby więziennej,
5	2320	Nauczyciele kształcenia zawodowego,
6	2514	Programiści aplikacji,

7	2511	Analitycy systemowi,
8	7123	Tynkarze i pokrewni
9	5244	Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej / internetowej,
10	1330	Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych,
11	5413	Pracownicy ochrony osób i mienia,
12	2521	Projektanci i administratorzy baz danych.

W grupie ponad 50 zawodów deficytowych 13, to zawody specjalistów (2 grupy). Najwyżej notowani byli informatycy różnych specjalności, przede wszystkim: Programiści aplikacji, Analitycy systemowi, Projektanci i administratorzy baz danych.

Ranga w zestawieniu ogólnym	Zawód
6	Programiści aplikacji,
7	Analitycy systemowi,
12	Projektanci i administratorzy baz danych,
13	Technicy weterynarii,
14	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych,
20	Lektorzy języków obcych,
24	Specjaliści do spraw sieci komputerowych,
25	Sekretarze sądowi,
32	Specjaliści do spraw sprzedaży z dziedziny technologii teleinformatycznych,
35	Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi,
42	Specjaliści do spraw rynku nieruchomości,
43	Doradcy finansowi i inwestycyjni,
54	Lekarze specjaliści.

W ostatnim analizowanym roku (2014) we Wrocławiu odnotowano 66 zawodów deficytowych. Podobnie, jak w latach poprzednich czołowe miejsca w zestawieniu zawodów deficytowych zajmowały zawody związane ze służbami publicznymi, operatorami urzędów i nauczycielami przedmiotów zawodowych. W tym roku zdecydowanie wzmocniła się tendencja deficytu na rynku pracy zawodów informatycznych. Najbardziej deficytowe zawody w 2014 r. to:

- 1) Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani,
- 2) Maszyniści kolejowi i metra,
- 3) Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste,
- 4) Funkcjonariusze służby więziennej,
- 5) Nauczyciele kształcenia zawodowego,
- 6) Programiści aplikacji,
- 7) Analitycy systemowi,
- 8) Tynkarze i pokrewni,
- 9) Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej / internetowej,
- 10) Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych,
- 11) Pracownicy ochrony osób i mienia,
- 12) Projektanci i administratorzy baz danych.

W grupie zawodów deficytowych 12, to zawody specjalistyczne związane głównie z: informatyką, kształceniem zawodowym, medycyną i usługami finansowymi.

Ranga	Zawody
5	Nauczyciele kształcenia zawodowego
6	Programiści aplikacji

Ranga	Zawody
7	Analitycy systemowi
12	Projektanci i administratorzy baz danych
14	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
20	Lektorzy języków obcych
24	Specjaliści do spraw sieci komputerowych
32	Specjaliści do spraw sprzedaży z dziedziny technologii teleinformatycznych
35	Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi
42	Specjaliści do spraw rynku nieruchomości
43	Doradcy finansowi i inwestycyjni
54	Lekarze specjaliści

W 2014 r. we Wrocławiu były 94 zawody nadwyżkowe. Najbardziej nadwyżkowe, to: lekarze bez specjalizacji, ekonomiści, personel ds. statystyki, inżynierowie chemicy i pokrewni.

- 1) Lekarze bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji,
- 2) Ekonomiści,
- 3) Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych,
- 4) Inżynierowie chemicy i pokrewni,
- 5) Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania,
- 6) Architekci krajobrazu,
- 7) Artyści plastycy,
- 8) Inżynierowie telekomunikacji,
- 9) Technicy rolnictwa i pokrewni,
- 10) Inżynierowie elektronicy,
- 11) Kasjerzy bankowi i pokrewni,
- 12) Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji.

W grupie zawodów nadwyżkowych znalazły się w 2014 r. Az 32 zawody specjalistyczne (1/3 ogółu). W porównaniu do lat ubiegłych zdecydowanie wzrosła nadwyżka lekarzy bez specjalizacji natomiast zmniejszyła się nadwyżka humanistów.

Ranga	Zawód
1	Lekarze bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
2	Ekonomiści
4	Inżynierowie chemicy i pokrewni
5	Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania
6	Architekci krajobrazu
7	Artyści plastycy
8	Inżynierowie telekomunikacji
10	Inżynierowie elektronicy
12	Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji
13	Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży
18	Filolodzy i tłumacze
21	Aktorzy
24	Specjaliści nauk o Ziemi
27	Chemicy
28	Fizycy i astronomowie
30	Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)
31	Specjaliści do spraw administracji i rozwoju
39	Psycholodzy i pokrewni

Ranga	Zawód
41	Inżynierowie inżynierii środowiska
42	Analitycy finansowi
43	Biolodzy i pokrewni
55	Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
56	Kartografowie i geodeci
59	Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
66	Specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani
67	Inżynierowie i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
70	Inżynierowie mechanicy
75	Pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
79	Specjaliści do spraw ochrony środowiska
80	Diagności laboratoryjni bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
81	Specjaliści do spraw higieny, bezpieczeństwa pracy i ochrony środowiska
84	Inżynierowie budownictwa
85	Architekci
95	Specjaliści do spraw public relations

W poszczególnych podregionach dynamika zmian jest odmienna.

W podregionie jeleniogórskim rankingi zawodów deficytowych, jak i nadwyżkowych wykazują niewielkie wahania. Określone zawody znikają z czołówki rankingów, aby pojawić się tam powtórnie po dwóch lub trzech latach. Poszczególne zawody nadwyżkowe, jak i deficytowe występują w zestawieniu najczęściej przez okres 2 kolejnych lat. Zawody nadwyżkowe przez większość analizowanego okresu to technicy, a zawody deficytowe, to operatorzy maszyn i urządzeń.

W podregionie legnicko-głogowskim dynamika jest bardzo silna, przy czym nie można wskazać trendu zmian. Praktycznie każde nowe zestawienie zmienia nie tylko rangę poszczególnych zawodów, ale także skład zawodów tworzących rankingi.

Trend, chociaż niewielki występuje w podregionie wałbrzyskim. W tym podregionie zawody specjalistyczne rzadziej niż w innych podregionach są zawodami nadwyżkowymi. W ciągu analizowanego okresu zaobserwowano zmianę proporcji zawodów. Zawody specjalistyczne z roku na rok stanowią coraz większy odsetek zawodów deficytowych, co może świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na specjalistów (głównie inżynierów za wyjątkiem inżynierów chemików).

W podregionach wrocławskim (od 2013) i w mieście Wrocławiu (od 2011) nastąpił wzrost liczby zawodów powiązanych z informatyką w grupie zawodów deficytowych. Świadczy to o znacznym i ciągłym wzroście zapotrzebowania na specjalistów tej branży. Potwierdzają to ekspertyzy zrealizowane w ramach metody delfickiej. Eksperti jednogłośnie wskazują na specyfikę Wrocławia, jako miasta stymulującego rozwój firm informatycznych.

Specyfiki poszczególnych zawodów i grup zawodowych są również zróżnicowane. Niektóre zawody są deficytowe w jednym podregionie, a w innym są deficytowe. W świetle wypowiedzi ekspertów zaczerpniętych z wywiadu zogniskowanego wynika to bezpośrednio ze specyfiki edukacyjnej na poziomie lokalnym, a pośrednio z ograniczonej mobilności pracowników. Specyfika edukacyjna wiąże się z dostępnością szkół i uczelni na danym terenie. Dostępność taka wywołuje nadpodaż określonych zawodów, a jej brak – wywołuje deficyt zawodów. Deficyt i nadpodaż są utrzymywane wskutek braku mobilności pracowników.

Istnieją zawody, które są nadwyżkowe w każdym z podregionów. Dotyczy to: ekonomistów, pedagogów i fizjoterapeutów. W początkowym okresie zawody nadwyżkowe miały głównie profil humanistyczny. Obecnie dominację tego profilu znacznie osłabła.

4.3.2. Identyfikacja zawodów nadwyżkowych w świetle badań ilościowych i jakościowych

Zawody nadwyżkowe to takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów nadwyżkowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest niższa niż liczba bezrobotnych, długotrwale bezrobocie jest relatywnie wysokie, a napływ bezrobotnych przewyższa ich odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody nadwyżkowe diagnozowano pytając o nie pracodawców w ramach sondażu CATI⁶ w odniesieniu do powiatu, w którym znajduje się ich firma oraz do województwa dolnośląskiego. W odniesieniu do własnego powiatu respondenci wymienili 29 zawodów, bądź ich grup (pytanie miało charakter otwarty). Najczęściej wymieniani byli:

- 1) absolwenci kierunku humanistycznego (11,6% wskazań),
- 2) ekonomiści (9,4%),
- 3) kadra zarządzająca (5,4%),
- 4) nauczyciele/pedagodzy (5,2%).

Reprezentanci firm wywodzących się ze wszystkich podregionów wskazywali następujące zawody:

- 1) ekonomista,
- 2) kierowca,
- 3) pracownik księgowości/finansów,
- 4) pracownik administracji,
- 5) pracownik usług hotelarskich,
- 6) sprzedawca/przedstawiciel handlowy.

Najbardziej nadwyżkowe zawody w opiniach firm wywodzących się z poszczególnych podregionów to:

- w podregionie jeleniogórskim (absolwent kierunku humanistycznego, ekonomista, pracownik kadr/HR),
- w podregionie legnicko głogowskim (ekonomista, absolwent kierunku humanistycznego i kadra zarządzająca, sprzedawca/przedstawiciel handlowy),
- w podregionie wałbrzyskim (absolwent kierunku humanistycznego, kadra zarządzająca, pracownik księgowości/finansów),
- w podregionie wrocławskim (absolwent kierunku humanistycznego, ekonomista i kadra zarządzająca),
- we Wrocławiu (absolwent kierunku humanistycznego i ekonomista, kadra zarządzająca i sprzedawca/przedstawiciel handlowy).

⁶ W raporcie posłużono się wynikami badania CATI ponieważ nie uzyskano danych archiwalnych od części powiatów, co uniemożliwiłoby analizę w odniesieniu do podregionów.

Tabela 15. Opinia pracodawców na temat zawodów nadwyżkowych w powiatach, w których znajdują się siedziby firm

Zawody nadwyżkowe w powiatach	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Wałbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Brak zawodów nadwyżkowych	59,3%	51,5%	45,8%	44,1%	39,4%
Absolwent kierunku humanistycznego	7,3%	9,6%	13,9%	17,1%	11,7%
Adwokat	0,8%		1,4%		2,1%
Architekt				4,5%	
Ekonomista	4,9%	14,0%	6,9%	12,6%	8,0%
Farmaceuta				0,9%	0,5%
Filozof				0,9%	
Fizjoterapeuta	2,4%				1,6%
Historyk				0,9%	
Informatyk/programista	1,6%	1,5%		1,8%	3,2%
Inżynierowie					0,5%
Kadra zarządzająca		8,1%	5,6%	3,6%	8,0%
Pracownik Kadr/HR	4,1%			0,9%	1,1%
Kierowca	2,4%	2,9%	1,4%	0,9%	3,2%
Pracownik księgowości/finansów	1,6%	1,5%	5,6%	1,8%	5,9%
Logistyk	1,6%	1,5%		1,8%	
Magazynier					1,1%
Mechanik		1,5%	4,2%		1,1%
Nauczyciele/pedagodzy	7,3%	3,7%	5,6%	7,2%	3,7%
Politolog		1,5%	1,4%		0,5%
Pracownik administracji	5,7%	2,2%	4,2%	3,6%	5,3%
Pracownik biurowy		0,7%	1,4%		1,1%
Pracownik budowlany	3,3%	0,7%	1,4%		
Pracownik fizyczny/produkcji				0,9%	1,1%
Pracownik medyczny	0,8%				
Pracownik obsługi klienta	0,8%		1,4%	1,8%	0,5%
Pracownik usług hotelarskich	3,3%	0,7%	4,2%	1,8%	4,8%
Pracownik usług specjalistycznych/nietechnicznych		2,2%	4,2%		
Pracownik usług specjalistycznych/technicznych		1,5%	5,6%	1,8%	
Sprzedawca/przedstawiciel handlowy	1,6%	5,9%	5,6%	0,9%	6,9%

W odniesieniu do całego województwa, badani wskazali 30 zawodów nadwyżkowych (bądź grup zawodowych). Najczęściej wymieniane z nich to:

- 1) ekonomista (9,2%),
- 2) absolwent kierunku humanistycznego (8,9%),
- 3) nauczyciel/pedagog (6,2%),
- 4) pracownik administracji (4,0%).

Powyższe zawody (grupy zawodowe) były wymieniane przez firmy wywodzące się ze wszystkich 5 podregionów. Najbardziej nadwyżkowe zawody w opiniach firm wywodzących się z poszczególnych podregionów to:

- w podregionie jeleniogórskim (nauczyciel/pedagog i pracownik administracji),
- w podregionie legnicko-głogowskim (ekonomista, absolwent kierunku humanistycznego i sprzedawca/przedstawiciel handlowy),
- w podregionie wałbrzyskim (absolwent kierunku humanistycznego i kadra zarządzająca),
- w podregionie wrocławskim (absolwent kierunku humanistycznego i ekonomista),
- we Wrocławiu (absolwent kierunku humanistycznego i ekonomista).

Tabela 16. Opinia pracodawców na temat zawodów nadwyżkowych w województwie dolnośląskim

Zawody nadwyżkowe w województwie	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Walbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Brak zawodów nadwyżkowych	61,8%	62,5%	51,4%	52,3%	46,3%
Absolwent kierunku humanistycznego	4,1%	7,4%	9,7%	12,6%	10,6%
Adwokaci		1,5%		0,9%	2,1%
Ekonomista	4,9%	14,0%	6,9%	12,6%	8,0%
Fizjoterapeuci	2,4%				1,6%
Historyk				0,9%	
Informatyk/programista	1,6%	1,5%		1,8%	3,2%
Inżynierowie				0,9%	0,5%
Kadra zarządzająca		2,2%	5,6%	4,5%	4,3%
Pracownik Kadr/HR	3,3%		1,4%	0,9%	1,1%
Kierowcy	2,4%	1,5%			1,1%
Pracownik księgowości/finansów	0,8%	0,7%	4,2%		4,8%
Logistyk	1,6%		1,4%	0,9%	
Magazynier					1,1%
Mechanicy		1,5%	4,2%		1,1%
Nauczyciel/pedagog	8,1%	3,7%	9,7%	5,4%	4,3%
Politolog		1,5%			0,5%
Pracownik administracji	6,5%	2,2%	2,8%	1,8%	5,3%
Pracownicy biurowi		0,7%			1,1%
Pracownicy budowlani	3,3%	0,7%	2,8%		
Pracownicy fizyczni, produkcji					0,5%
Pracownicy medyczni	0,8%				
Pracownicy obsługi klienta			1,4%		
Pracownicy PR/marketingu				3,6%	
Pracownik usług hotelarskich	0,8%		1,4%	1,8%	3,7%
Pracownik usług specjalistycznych/nietechnicznych		0,7%	4,2%		
Pracownik usług specjalistycznych/technicznych			2,8%	1,8%	
Pracownik medyczny	0,8%				
Psycholog	1,6%	0,7%			1,1%
Robotnicy					0,5%
Sprzedawca/przedstawiciel handlowy	1,6%	5,6%		4,5%	0,5%

4.3.3. Identyfikacja zawodów deficytowych w świetle badań ilościowych i jakościowych

Zawody deficytowe to takie, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów deficytowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest wyższa niż liczba bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych jest nieznaczny, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

W ramach badania zawodów deficytowych i nadwyżkowych zadano pracodawcom województwa dolnośląskiego 2 pytania. Pierwsze z nich dotyczyło nadwyżkowych i deficytowych profili i stopni wykształcenia. Drugie dotyczyło zawodów deficytowych z punktu widzenia własnej firmy, powiatu i województwa.

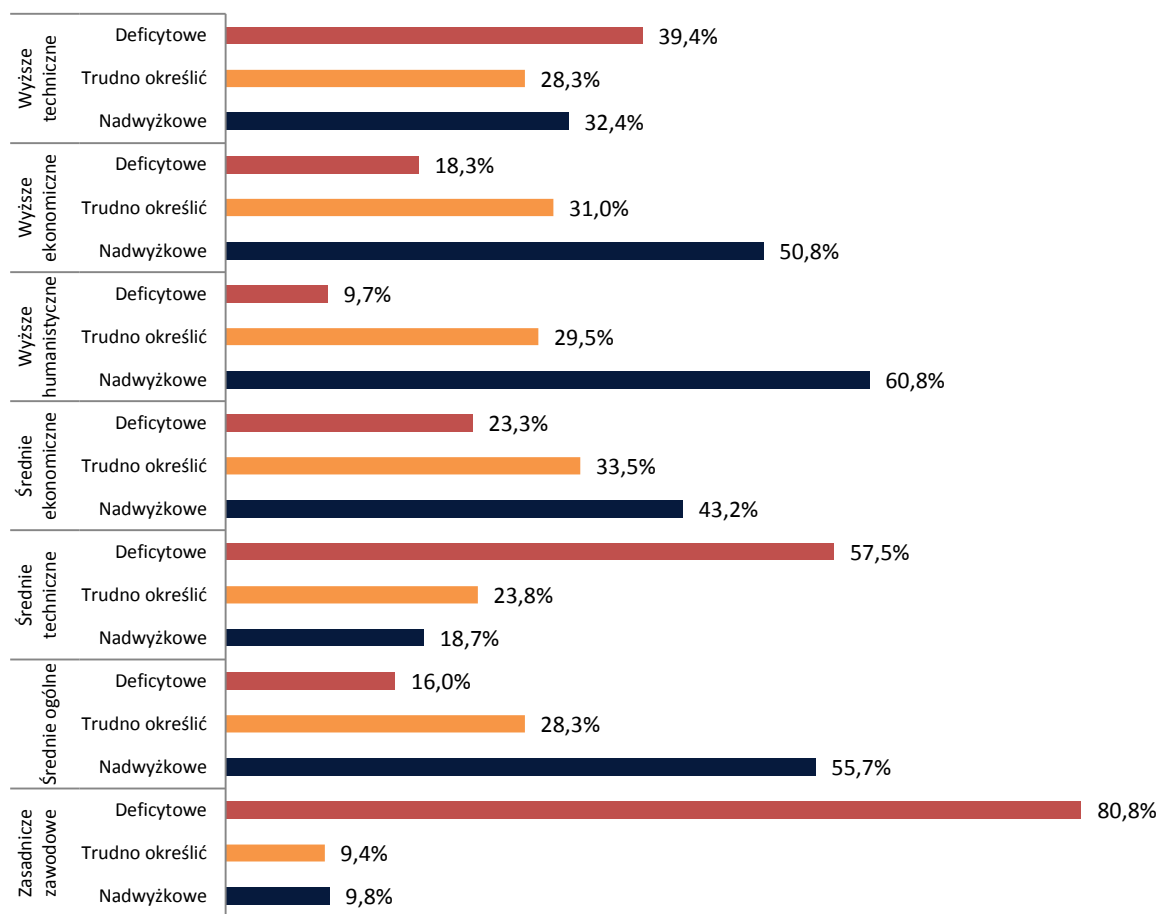
Najbardziej deficytowe profile wykształcenia to profile techniczne:

- 1) zasadnicze zawodowe (80,8%),
- 2) średnie techniczne (57,5%),
- 3) wyższe techniczne (39,4%).

Z kolei najbardziej nadwyżkowe profile to:

- 1) wyższe humanistyczne (60,8%),

- 2) średnie ogólne (55,7%),
- 3) wyższe ekonomiczne (50,8%),
- 4) średnie ekonomiczne (43,2%).

Wykres 17. Profile i stopnie wykształcenia pracowników dostępnych na rynku pracy

Zawody deficytowe w firmach wskazała prawie połowa badanych przedsiębiorców. Wymienili oni niemal 60 zawodów.

Najczęściej wskazywanymi zawodami w badanej grupie były:

- 1) pracownik usług specjalistycznych/technicznych⁷ (wskazane przez 4,8% wszystkich badanych firm),
- 2) informatyk/programista (3%),
- 3) kucharz (2,5%).

W analizowanych podregionach sytuacja była zróżnicowana. Deficytowymi okazały się być zawody:

- w podregionie jeleniogórskim (cukiernik, informatyk/programista, kucharz, operator maszyn CNC, pracownik branży budowlanej, pracownik usług specjalistycznych/technicznych, spedytor),
- w podregionie legnicko głogowskim (informatyk/programista, kucharz, operator koparki, operator maszyn CNC, pracownik branży budowlanej, pracownik usług specjalistycznych/technicznych, spawacz),

⁷ Pracownicy operacyjni fabryk, Monterzy i Konserwatorzy.

- w podregionie wałbrzyskim (informatyk/programista, kierowca typu C+E, kucharz, pracownik administracji, pracownik usług specjalistycznych/technicznych, spawacz, technik elektryk),
- w podregionie wrocławskim (monter okien, pracownik usług specjalistycznych/technicznych, spawacz),
- we Wrocławiu (informatyk/programista, pracownik usług specjalistycznych/technicznych, ślusarz).

Tabela 17. Zawody deficytowe w firmach

Zawody deficytowe w firmach	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Wałbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Brak zawodów deficytowych	52,8%	55,1%	58,3%	55,9%	55,9%
Administrator stron internetowych	1,6%	2,2%			1,1%
Agent nieruchomości			1,4%		
Analitik finansowy					0,5%
Cieśla					0,5%
Cukiernik	3,3%		1,4%		
Dekarz			1,4%		
Doradca podatkowy		0,7%			
Doradca techniczno-handlowy				0,9%	
Drogowiec		0,7%			
Elektryk		1,5%		1,8%	0,5%
Finansista					0,5%
Fryzjer			1,4%		
Głazurnik				0,9%	
Górnik		0,7%			
Hydraulik					0,5%
Informatyk/programista	3,3%	2,2%	2,8%	0,9%	4,8%
Instalator					0,5%
Inżynier		1,5%	1,4%	1,8%	0,5%
Kadra zarządzająca					0,5%
Kierowca typu C+E	1,6%	2,2%	4,2%		2,1%
Konstruktor					0,5%
Kosmetyczka				0,9%	
Krawcowa	0,8%			0,9%	
Pracownik księgowości/finansów	0,8%		1,4%		
Kucharz	4,9%	3,7%	2,8%		1,6%
Kuśnierz			1,4%		
Lakiernik samochodowy					0,5%
Lekarz	1,6%				0,5%
Listonosz			1,4%		
Logistyk	0,8%				
Masażysta					0,5%
Mechanik	3,3%		1,4%	0,9%	1,6%
Monter okien	0,8%			3,6%	
Nauczyciel/pedagog			2,8%	0,9%	
Obsługa hotelowa		0,7%			
Operator frezarki				1,8%	
Operator koparki		3,7%			
Operator maszyn CNC	3,3%	2,9%			1,6%
Piekarz		0,7%	2,8%	1,8%	
Pielęgniarka	0,8%	1,5%		0,9%	
Pilarz	0,8%				
Pomoc kuchenna	0,8%				
Pracownicy "starych" zawodów			1,4%		
Pracownik administracji	1,6%		2,8%	1,8%	
Pracownik biurowy	1,6%			0,9%	2,1%
Pracownik branży budowlanej	4,1%	5,1%		1,8%	2,1%
Pracownik fizyczny, produkcji	1,6%	0,7%		2,7%	1,1%
Pracownik medyczny	0,8%				

Zawody deficytowe w firmach	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Walbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Pracownicy obsługi klienta		0,7%			
Pracownik usług specjalistycznych/technicznych	2,4%	5,9%	2,8%	7,2%	4,8%
Pracownicy z technicznym wykształceniem			1,4%		0,5%
Pracownik call center					0,5%
Programista	0,8%				
Serwisant sprzętów elektronicznych					0,5%
Spawacz		2,9%	2,8%	5,4%	3,2%
Specjalista IT	0,8%				1,1%
Spedytor	3,3%	1,5%	1,4%	0,9%	1,1%
Sprzedawca/przedstawiciel handlowy	1,6%	1,5%		3,6%	
Stolarz	1,6%	2,9%		2,7%	1,1%
Szef kuchni				0,9%	
Szewc			1,4%		
Szwaczka	1,6%				1,1%
Ślusarz		1,5%	4,2%		3,2%
Technik elektryk	1,6%				1,1%
Technik mechanik	1,6%				
Technolog żywienia			1,4%		
Tokarz					0,5%
Zegarmistrz					1,1%

Trzy zawody były wskazywane jako deficytowe przez firmy wszystkich podregionów:

- 1) informatyk/programista,
- 2) pracownik usług specjalistycznych/technicznych,
- 3) spedytor.

Pytania dopełniające kwestię zawodów deficytowych dotyczyły takich zawodów w powiecie, w którym zlokalizowana jest firma oraz w województwie dolnośląskim.

Zawody deficytowe we własnym powiecie wskazywało od 60% firm w podregionie legnicko-głogowskim do 80% firm we Wrocławiu. Łącznie wskazano 32 zawody. Najczęściej wymieniane zawody deficytowe we własnym powiecie to:

- 1) pracownik usług specjalistycznych/technicznych (27,8%),
- 2) pracownik fizyczny/produkcji/robotnik (13,4%),
- 3) pracownik usług specjalistycznych/nietechnicznych (5,3%),
- 4) pracownicy budowlani (4,6%).

We wszystkich pięciu podregionach wskazywano najczęściej zawody:

- 1) pracownik usług specjalistycznych/technicznych,
- 2) pracownik usług hotelarskich ,
- 3) pracownik fizyczny/produkcji,
- 4) pracownicy budowlani,
- 5) kierowca,
- 6) elektryk.

Tabela 18. Opinia pracodawców na temat zawodów deficytowych w powiatach, w których znajdują się siedziby firm

Zawody deficytowe w powiecie	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Walbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Brak zawodów deficytowych	26,0%	28,3%	38,9%	25,2%	18,6%
Analitik finansowy					0,5%
Animator kultury					0,5%
Architekt		2,7%			
Drukarz		1,8%	1,4%	3,6%	1,1%

Zawody deficytowe w powiecie	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Wałbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Elektryk	0,8%	1,8%	6,9%	0,9%	0,5%
Grafik komputerowy		0,9%			
Informatyk/programista	5,7%	3,5%	2,8%		3,2%
Inspektorzy nadzoru budowlanego				0,9%	
Introligator	0,8%	0,9%		0,9%	
Inżynierowie	2,4%			4,5%	
Kadra zarządzająca	0,8%	0,9%			0,5%
Pracownik Kadr/HR		0,9%			
Kierowca	2,4%	8,0%	4,2%	3,6%	3,7%
Krawcowa					0,5%
Pracownik księgowości/finansów	2,4%	2,7%	2,8%	2,7%	6,4%
Kucharz	12,2%	5,3%	2,8%		2,1%
Laborant	0,8%		2,8%		
Lekarz			2,8%		2,1%
Lektor języków obcych					0,5%
Logistyk		0,9%			1,1%
Magazynier		1,8%	1,4%		
Mechanik		0,9%	1,4%	2,7%	1,1%
Operator koparki	3,3%	3,5%			0,5%
Operator wózka widłowego					0,5%
Pomoc kuchenna					1,1%
Pracownicy budowlani	4,9%	5,3%	2,8%	12,6%	0,5%
Pracownik fizyczny/produkcji	14,6%	19,5%	6,9%	11,7%	14,9%
Pracownik medycni	0,8%				
Pracownik usług hotelarskich	7,3%			4,5%	1,6%
Pracownik usług specjalistycznych/nietechnicznych	4,1%	8,0%	1,4%	1,8%	9,6%
Pracownik usług specjalistycznych/technicznych	22,0%	30,1%	26,4%	29,7%	33,0%
Sprzedawca/przedstawiciel handlowy	3,3%	0,9%		4,5%	2,7%

Zawody deficytowe w całym województwie dolnośląskim wskazywało od 64% firm z podregionu legnicko-głogowskiego, po ponad 80% przedsiębiorstw z podregionu jeleniogórskiego i z miasta Wrocławia. Respondenci łącznie wymienili 33 takie zawody.

W badanej grupie najczęściej wskazywano zawody:

- 1) pracownik usług specjalistycznych/technicznych (24,0%),
- 2) pracownik fizyczny/produkcji/robotnik (11,7%),
- 3) kucharz (6,1%),
- 4) sprzedawca/przedstawiciel handlowy (6,0%).

We wszystkich podregionach wymieniano zawody:

- 1) informatyk/programista,
- 2) kucharz,
- 3) pracownicy fizyczni, produkcji,
- 4) pracownik usług hotelarskich,
- 5) pracownik usług specjalistycznych/technicznych.

Tabela 19. Opinia pracodawców na temat zawodów deficytowych w województwie dolnośląskim

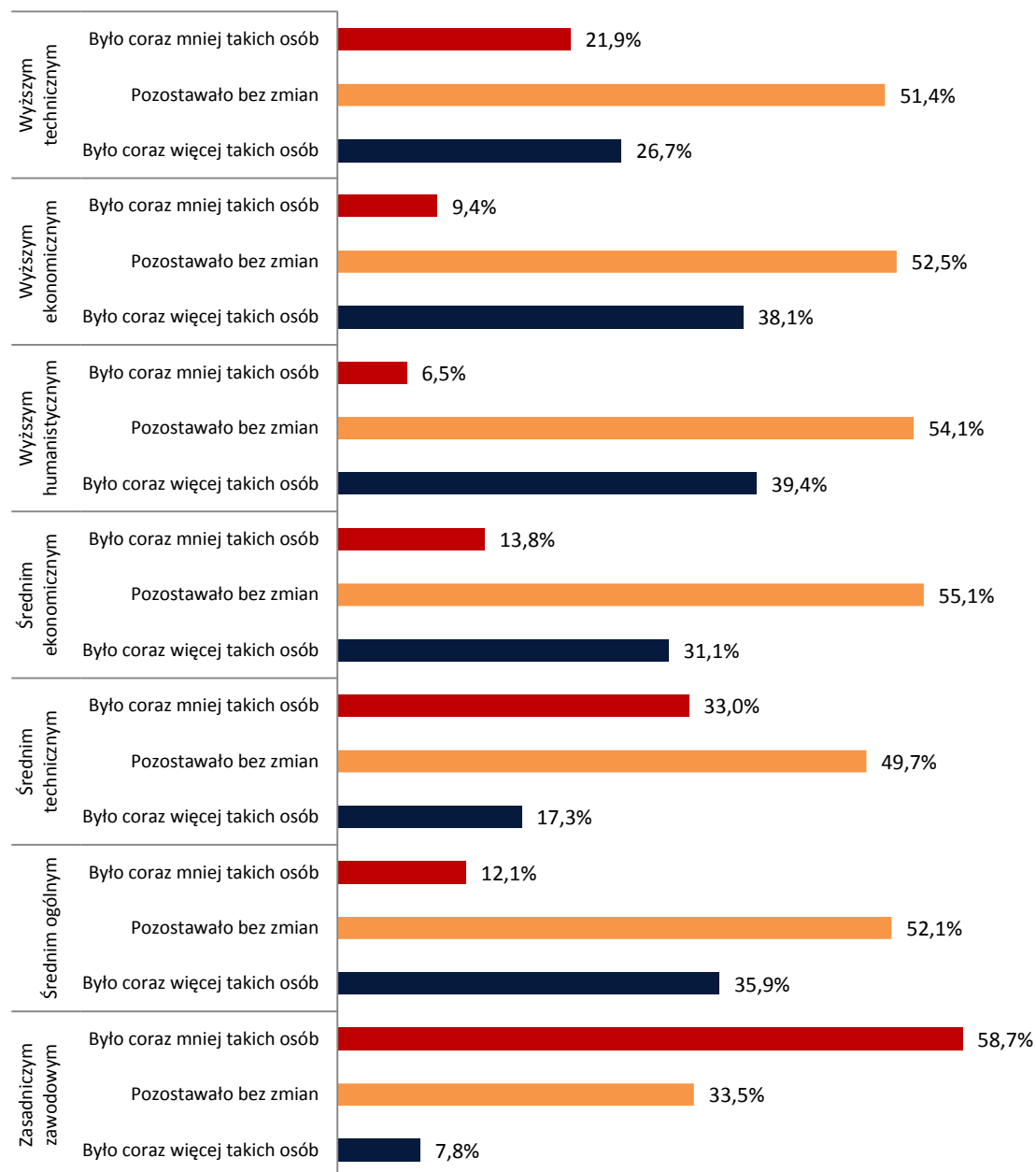
Zawody deficytowe w województwie	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Wałbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Brak zawodów deficytowych	18,7%	26,5%	36,1%	30,6%	17,6%
Analitik finansowy		0,9%			
Animator kultury		0,9%			

Zawody deficytowe w województwie	Jeleniogórski	Legnicko-głogowski	Walbrzyski	Wrocławski	Miasto Wrocław
Architekt	1,6%				0,5%
Drukarz	0,8%		2,8%	5,4%	
Elektryk	1,6%	1,8%	1,4%	1,8%	1,6%
Farmaceuci		0,9%			
Grafik komputerowy			4,2%		0,5%
Informatyk/programista	2,4%	10,6%	2,8%	3,6%	6,4%
Inspektor nadzoru budowlanego				0,9%	
Introligator	3,3%			3,6%	0,5%
Inżynierowie	0,8%		1,4%	3,6%	1,1%
Kadra zarządzająca	3,3%	2,7%	4,2%		1,6%
Pracownik Kadr/HR		0,9%			
Kierowca	1,6%	8,0%		3,6%	3,2%
Krawcowa					0,5%
Pracownik księgowości/finansów	0,8%	5,3%	2,8%	5,4%	2,7%
Kucharz	12,2%	1,8%	5,6%	5,4%	5,9%
Laborant			1,4%		1,1%
Lekarz	3,3%		2,8%		
Lektor języków obcych	1,6%				1,1%
Logistyk		0,9%			1,1%
Magazynier		1,8%			
Mechanik	1,6%	2,7%	1,4%	0,9%	5,9%
Operator koparki	3,3%	0,9%	2,8%		2,7%
Operator wózka widłowego					0,5%
Pomoc kuchenna		1,8%			
Pracownicy budowlani	8,9%	4,4%	6,9%	2,7%	5,9%
Pracownicy fizyczni, produkcji	12,2%	10,6%	16,7%	7,2%	14,4%
Pracownicy medyczni	0,8%				
Pracownik usług hotelarskich	4,9%	4,4%	2,8%	0,9%	2,1%
Pracownik usług specjalistycznych/nietechnicznych	6,5%	8,8%			4,3%
Pracownik usług specjalistycznych/technicznych	21,1%	30,1%	11,1%	32,4%	25,0%
Sprzedawca/przedstawiciel handlowy	8,9%	7,1%	2,8%	3,6%	6,9%

4.3.4. Zmiany w strukturze zawodów deficytowych i nadwyżkowych w okresie 2010 – 2014

Na przestrzeni lat 2010-2014 w opiniach respondentów nastąpiły zmiany w profilach wykształcenia osób dostępnych na rynku pracy:

- 1) zmniejszyła się podaż pracowników z wykształceniem zasadniczym zawodowym (58,7% wskazań),
- 2) zmniejszyła się liczba osób z wykształceniem średnim technicznym (33%),
- 3) zwiększyła się liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (39,4%) i ekonomicznym (38,1%),
- 4) nieznacznie zwiększyła się podaż osób z wykształceniem wyższym technicznym (26,7%).

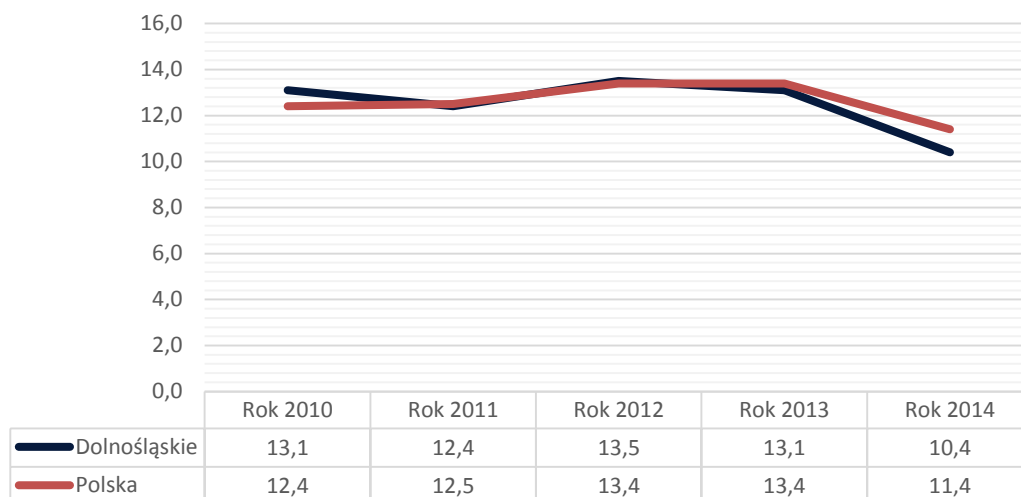
Wykres 18. Zmiany na przestrzeni lat 2010-2014 dotyczące pracowników z określonym wykształceniem

W strukturze konkretnych zawodów nie nastąpiły znaczące zmiany. Przez cały analizowany okres (lata 2010-2014) nadwyżkowe były osoby o zawodach: bez zawodu, sprzedawca, ślusarz, murarz, technik ekonomista, kucharz, krawiec, robotnik budowlany, robotnik gospodarczy, szwaczka, technik mechanik, sprzątaczką biurową⁸.

⁸ Na podstawie opracowań DWUP: Raport z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych za I półrocze 2013 roku; Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych za 2012 roku; Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim w I – półroczu 2012 roku; Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim w I – półroczu 2012 roku; Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim w 2011 roku; Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim w 2010 roku – część prognostyczna

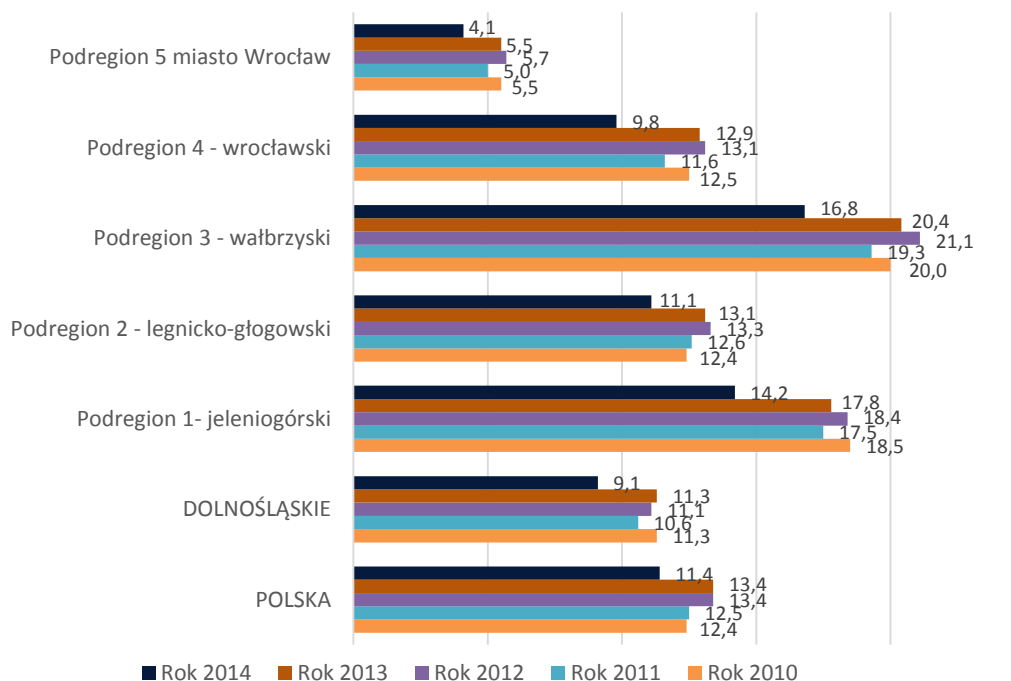
4.3.5. Analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem grup wiekowych badanych

W województwie dolnośląskim stopa bezrobocia w latach 2012-2014 była niższa niż w całej Polsce. Jeszcze w roku 2010 stopa bezrobocia w Dolnośląskim była wyższa o 1,3 punktu procentowego, w 2012 była równa wartościom ogólnopolskim, by w kolejnych latach maleć i osiągnąć poziom 10,4% w 2014 r. (o 1 punkt procentowy niżej niż w całej Polsce).

Wykres 19. Stopa bezrobocia rejestrowanego

W poszczególnych podregionach Dolnego Śląska stopa bezrobocia była bardzo zróżnicowana. Najwyższe bezrobocie odnotowywano w latach 2010-2014 w podregionie wałbrzyskim (16,8% w 2014 r.). Najniższe bezrobocie występuje w mieście Wrocław (4,1% w 2014 r.).

Wykres 20. Stopa bezrobocia w latach 2010 - 2014

Dynamika stopy bezrobocia w województwie dolnośląskim wskazuje na jego wzrost w latach 2010-2013 i dynamiczny spadek w roku 2014.

W poszczególnych podregionach saldo stopy bezrobocia w 2014 r. w odniesieniu do 2010 r. jest korzystne. Stopa bezrobocia jest obecnie mniejsza we wszystkich podregionach o:

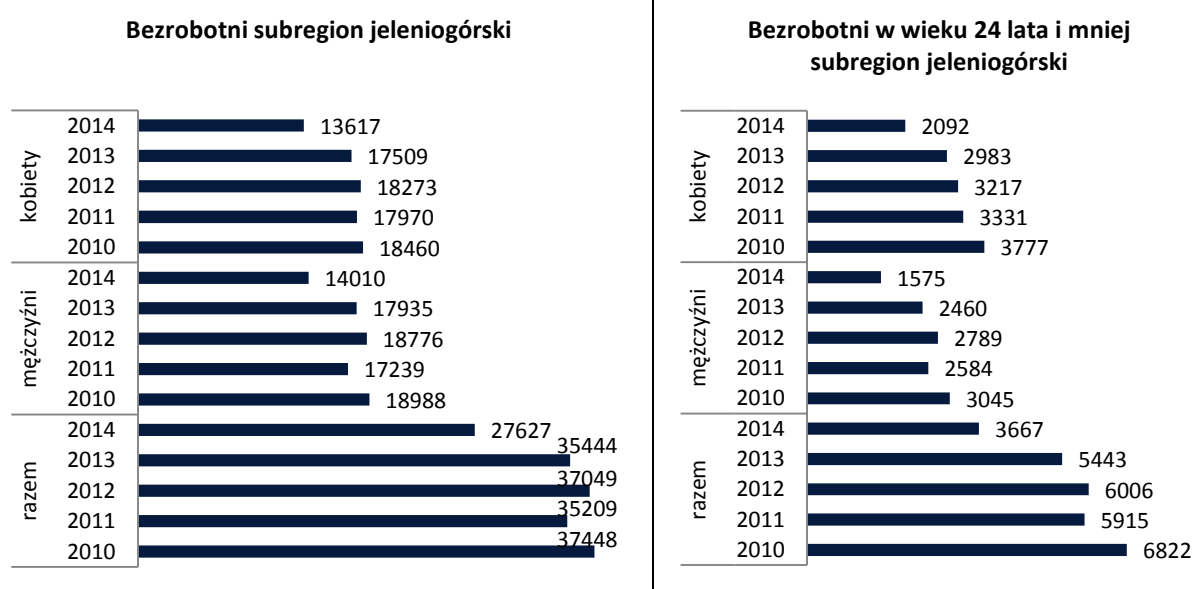
- 4,3 punktu procentowego w podregionie jeleniogórskim,
- 1,3 punktu procentowego w podregionie legnicko-głogowskim,
- 3,2 punktu procentowego w podregionie wałbrzyskim,
- 2,7 punktu procentowego w podregionie wrocławskim,
- 1,4 punktu procentowego w podregionie miasta Wrocławia.

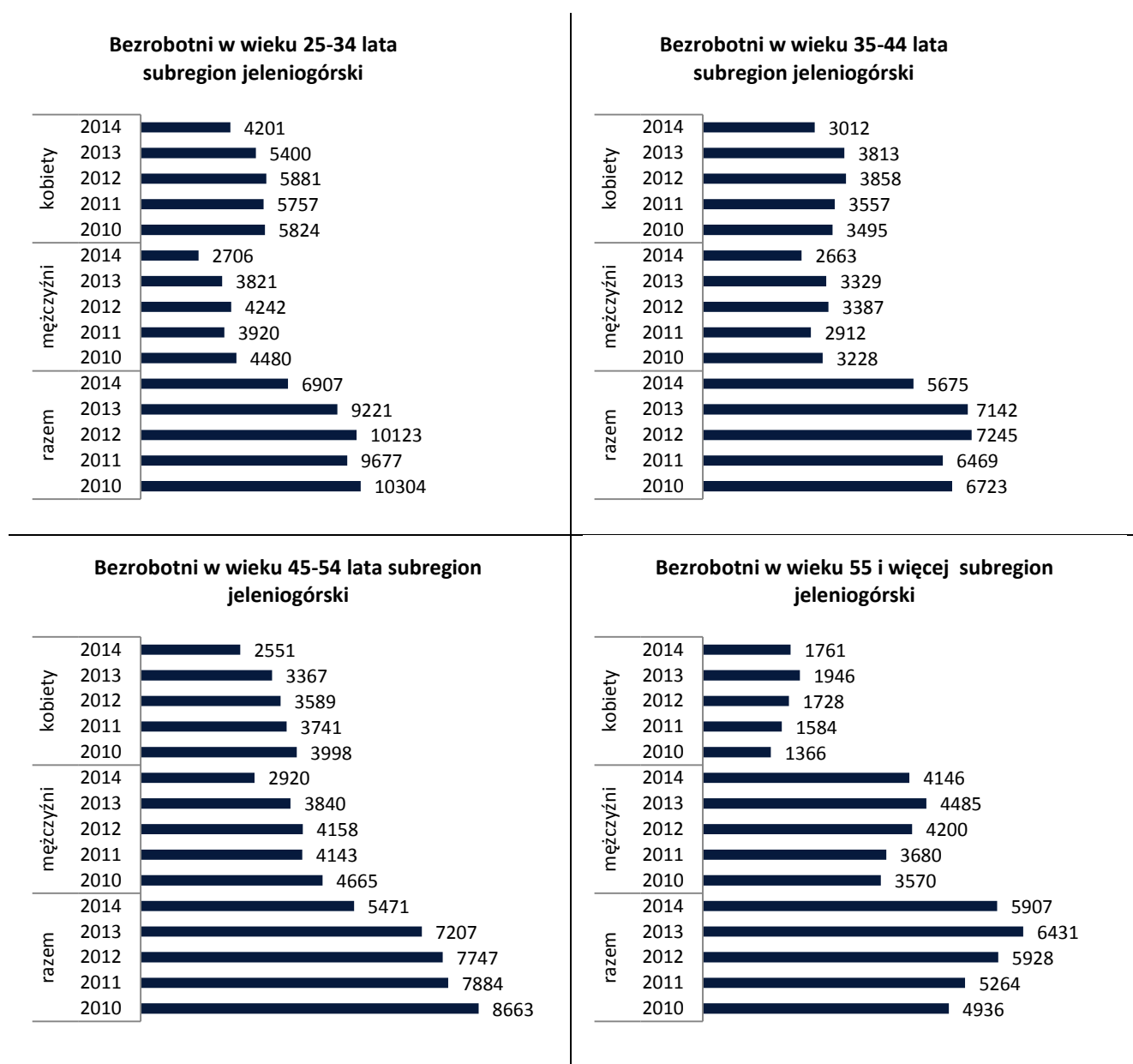
Struktura bezrobocia ze względu na płeć i wiek w poszczególnych regionach była w omawianym okresie zróżnicowana. Wystąpiły jednak pewne zjawiska wspólne wszystkim podregionom. Zaobserwowano m.in.:

- 1) przewagę liczby bezrobotnych kobiet do mężczyzn w grupie wiekowej (do 34 roku życia),
- 2) przewagę liczby bezrobotnych mężczyzn w wieku 50+,
- 3) wzrost bezrobocia we wszystkich podregionach i grupach wiekowych w 2012 r.,
- 4) spadek bezrobocia we wszystkich regionach i grupach wiekowych w 2014 r.

Podregion 1 - jeleniogórski

W podregionie jeleniogórskim w 2014 r. było 35 444 osoby bezrobotne z czego 53,6% to mężczyźni, a 46,4% to kobiety. W omawianym okresie (lata 2010-2014) liczba osób bezrobotnych zmalała o 9 821 (28%), w tym 4 978 mężczyzn i 4 843 kobiety. We wszystkich kategoriach wiekowych odnotowano wzrost bezrobocia w roku 2012 i spadek w roku 2014.

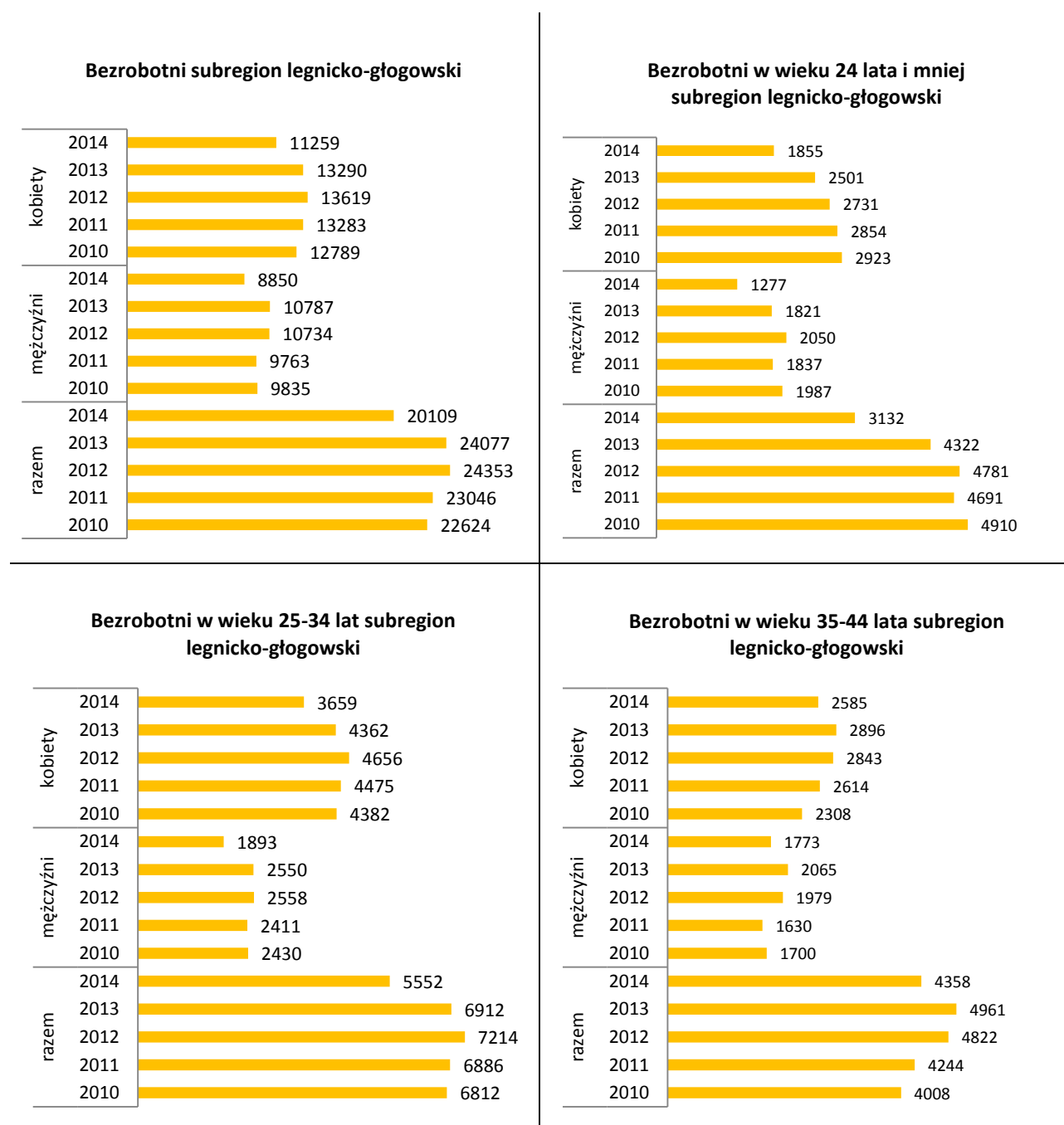
Wykres 21. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie jeleniogórskim

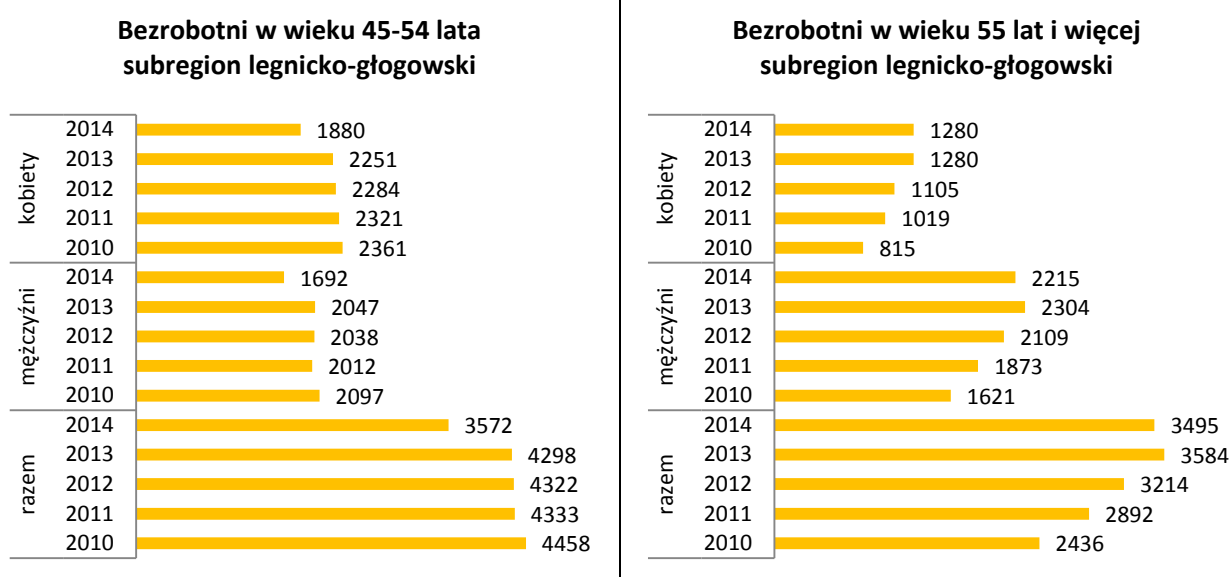
- 1) W najmłodszej grupie wiekowej (do 24 roku życia) w roku 2014 było 6882 bezrobotnych, w tym 43% mężczyzn. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. było o 3 155 (44%) osób bezrobotnych mniej.
- 2) W grupie wiekowej 25-34 lata w 2014 było w podregionie jeleniogórskim 6 907 osób bezrobotnych, w tym 47% mężczyzn. Na przestrzeni lat 2010-2014 liczba bezrobotnych tylko raz uległa zwiększeniu. Miało to miejsce w 2012 r. W pozostałych latach bezrobocie malało. W 2014 r. było o 3 397 (43%) mniej osób bezrobotnych niż w 2010 r.
- 3) W grupie wiekowej 35-44 lata w 2014 r. było 8663 osób bezrobotnych, w tym 54% mężczyzn. W analizowanym okresie bezrobocie wzrosło w roku 2012. W pozostałych latach spadało. W porównaniu do 2010 r. w 2014 było o 1 048 (18%) mniej osób bezrobotnych.
- 4) W kategorii wiekowej 45-54 lata w 2014 r. było 7 207 osób bezrobotnych, w tym 41% mężczyzn. W ciągu 5 lat począwszy od roku 2010 liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej stale malała. W odniesieniu do 2010 r. w 2014 r. było o 37% osób bezrobotnych mniej.

- 5) W najstarszej grupie wiekowej, obejmującej osoby w wieku 55 lat i więcej w 2014 r. było 5 907 osób bezrobotnych. Zdecydowana większość z nich to mężczyźni (70%). W okresie od 2010 do 2013 r. liczba osób bezrobotnych w wieku 55+ stale wzrastała, by spaść zdecydowanie w 2014 r. Różnica pomiędzy początkiem a końcem analizowanego okresu wyniosła 971 (16%).

Podregion 2 - legnicko-głogowski

W podregionie legnicko głogowskim w 2014 r. było 20 109 osób bezrobotnych. Większość z nich stanowiły kobiety (56%) .

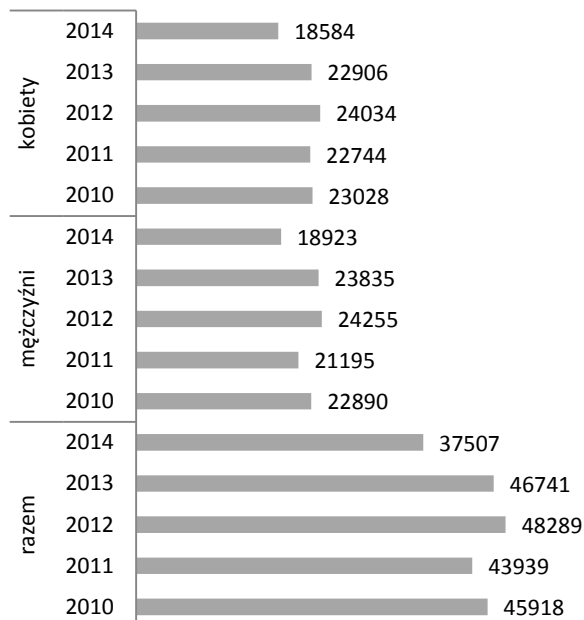
Wykres 22. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie legnicko-głogowskim

- 1) W okresie od 2010 do 2012 r. w podregionie legnicko-głogowskim bezrobocie wzrastało, a spadało w dwóch ostatnich latach (2013 i 2014). W 2014 r. było o 2 515 (12,5%) mniej osób bezrobotnych niż w 2010 r.
- 2) W najmłodszej grupie wiekowej (poniżej 25 roku życia) w 2014 r. było 3 132 bezrobotnych, w tym 41% mężczyzn. Bezrobocie w omawianym okresie wzrosło tylko jeden raz. Miało to miejsce w 2012 r. W pozostałych latach malało. Warto zaznaczyć, że przez cały ten okres (2010-2014 r.) spadała liczba bezrobotnych kobiet. W roku 2014 w odniesieniu do 2010 było 43% mniej osób bezrobotnych.
- 3) W grupie wiekowej 25-34 lata w 2014 r. było 5 552 osoby bezrobotne. Zdecydowaną większość z nich stanowiły kobiety (66%). W okresie od 2010 do 2012 r. bezrobocie wzrastało (w większym stopniu wśród kobiet, niż wśród mężczyzn), by spaść w ostatnich dwóch latach. W 2014 r. było o 1 260 (23%) osób bezrobotnych mniej niż w 2010 r.
- 4) W kategorii wiekowej 35-44 lata w 2014 r. było w podregionie legnicko-głogowskim 4 358 osób bezrobotnych. Większość z nich stanowiły kobiety (59%). Bezrobocie w tej grupie wiekowej wzrastało w latach 2010-2013, by spaść w 2014 r. W przypadku mężczyzn wzrost bezrobocia przypadał na lata 2012-2013. W porównaniu do 2010 r. liczba osób bezrobotnych w 2014 r. zwiększyła się 350 (8%).
- 5) W przedziale wiekowym 45-54 lata w podregionie legnicko-głogowskim było 3 572 bezrobotnych. Nieznacznie więcej stanowiły kobiety 53%. Bezrobocie w tej grupie wiekowej malało (w populacji łącznej i wśród kobiet) przez cały analizowany okres począwszy od 2010 r. a skończywszy na 2014 r. Inna dynamika dotyczy bezrobocia mężczyzn, w których przypadku bezrobocie nieznacznie rosło w latach 2011-2013. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. było 886 osób mniej bezrobotnych.
- 6) W najstarszej kategorii wiekowej bezrobocie w 2014 r. dotyczyło 3 495 osób. Większość stanowili mężczyźni 63%. Liczba osób bezrobotnych wzrastała w tej grupie wiekowej w okresie 2010-2013 r. W 2014 r. bezrobocie nieznacznie spadło w grupie mężczyzn i w populacji złożonej. W porównaniu do 2010 r. liczba osób bezrobotnych zwiększyła się o 30%.

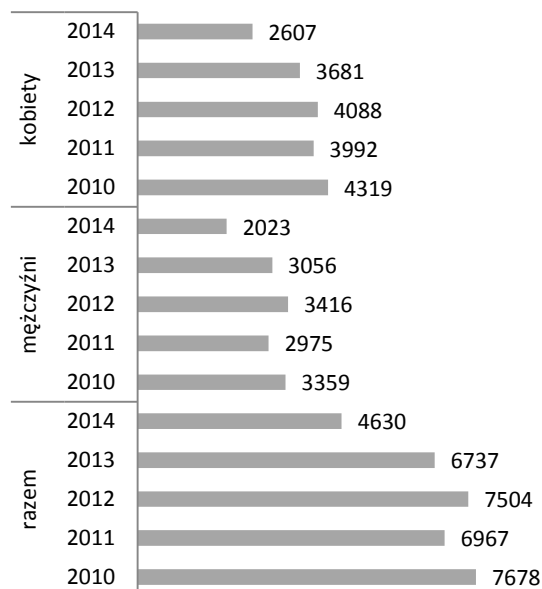
Podregion 3 wałbrzyski

W podregionie wałbrzyskim w 2014 r. było 37 507 osób bez pracy. Liczby bezrobotnych mężczyzn i kobiet były porównywalne (50%).

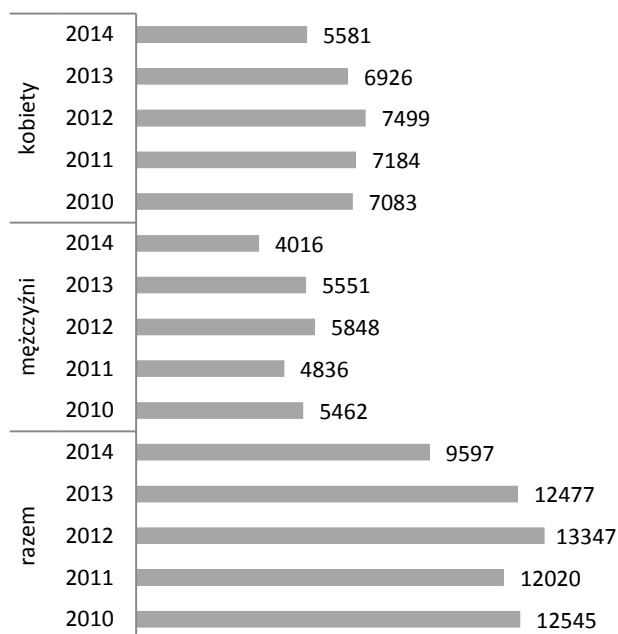
Bezrobotni subregion wałbrzyski

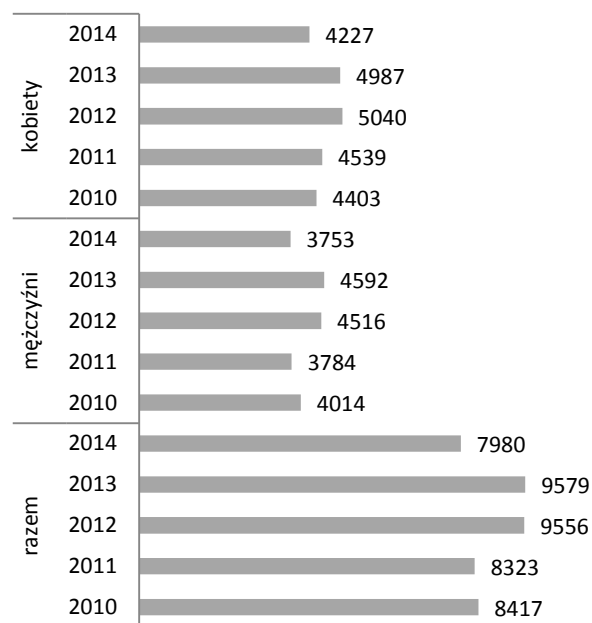
Bezrobotni w wieku 24 lata i mniej subregion wałbrzyski

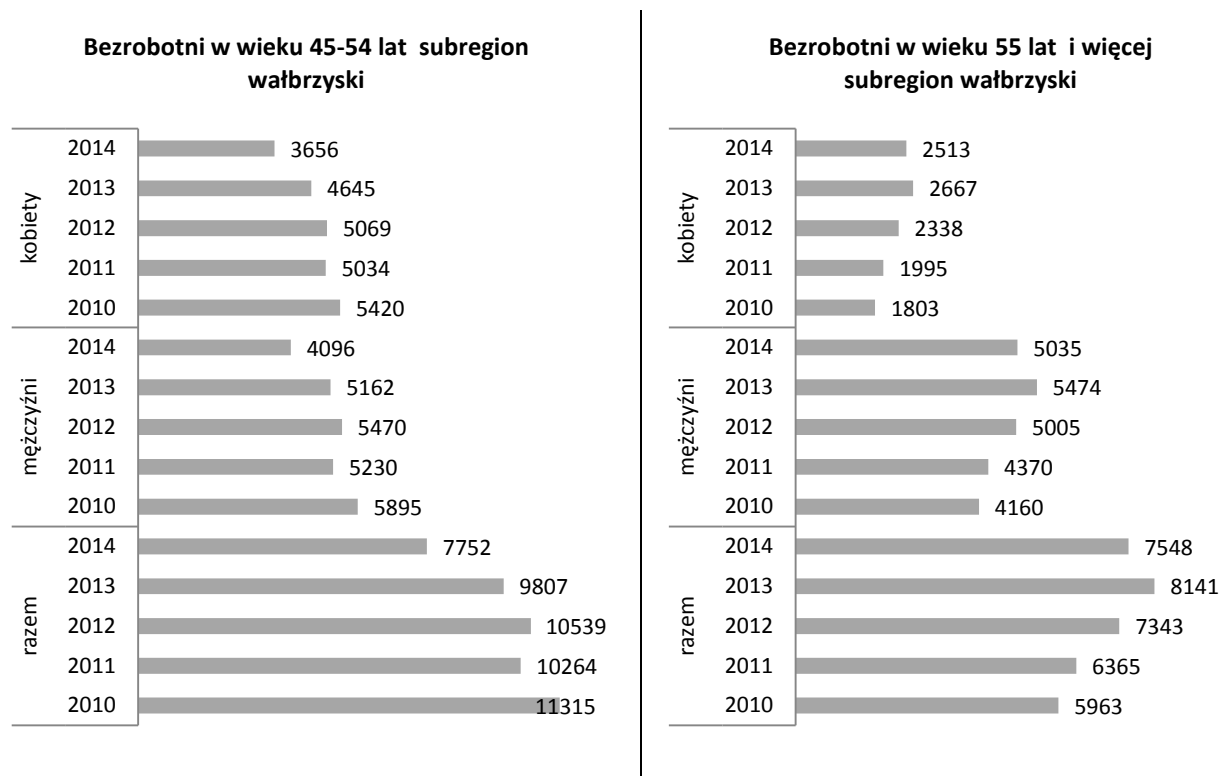

Bezrobotni w wieku 25-34 lat subregion wałbrzyski

Bezrobotni w wieku 35-44 lat subregion wałbrzyski

Wykres 23. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie wałbrzyskim

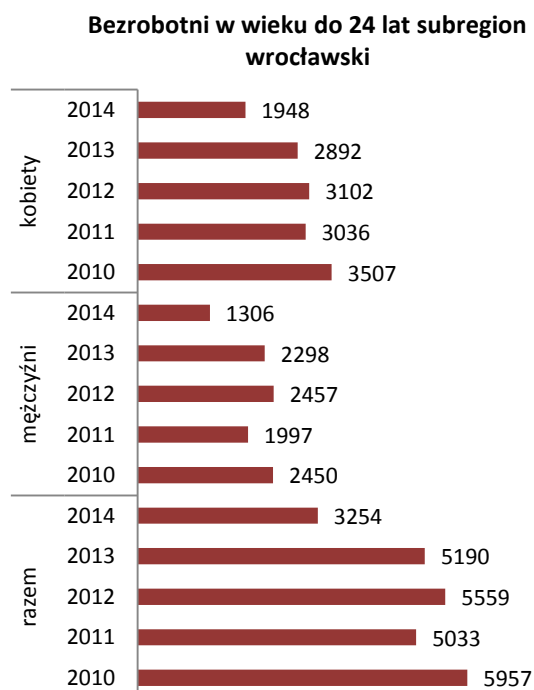
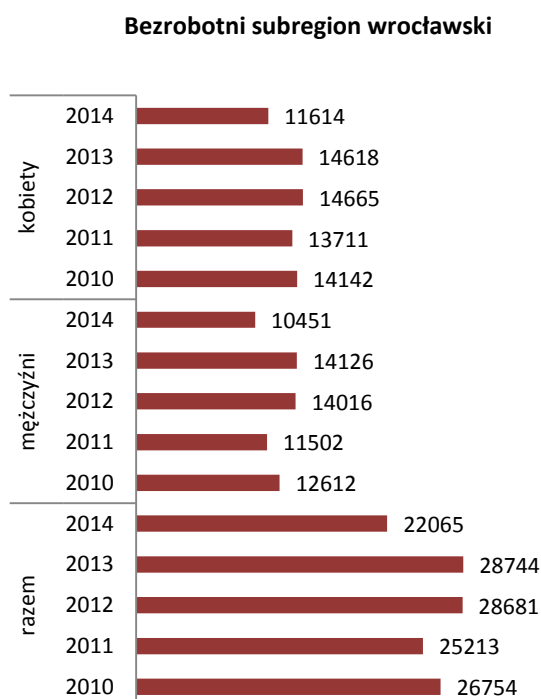
Liczba osób bezrobotnych w podregionie wałbrzyskim wzrosła w roku 2012. W pozostałych latach spadała. W 2014 r. było o 8 411 (22%) mniej osób bez pracy, niż w 2010 r. W tym samym okresie liczba bezrobotnych mężczyzn zmalała o 3 967, a kobiet o 4 444.

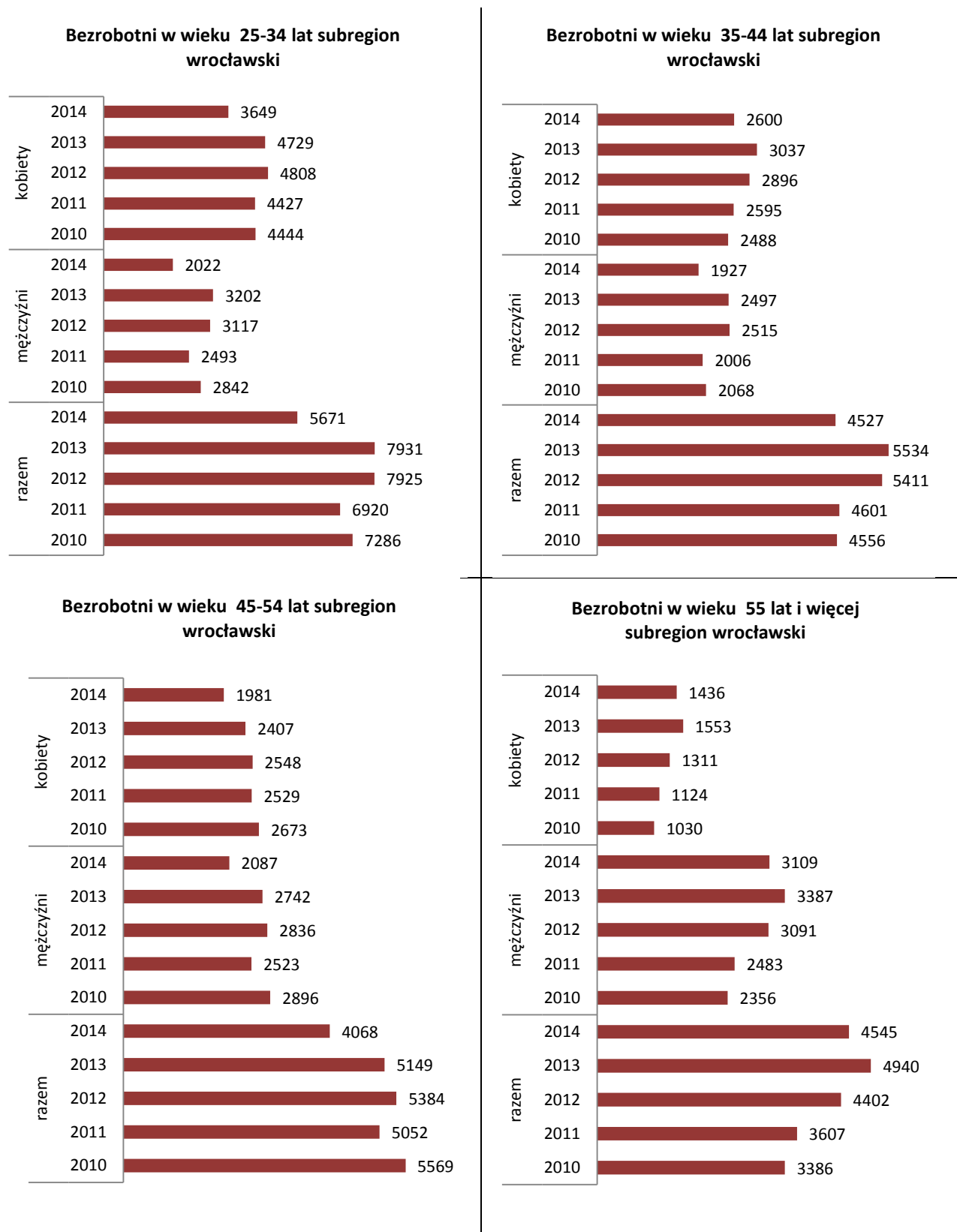
- 1) W najmłodszej grupie wiekowej w 2014 r. było w podregionie wałbrzyskim 4 360 osób bez pracy. Większość tej grupy stanowiły kobiety (60%). Bezrobocie w tej grupie wiekowej wzrosło w 2012 r., a w pozostałych latach malało. W 2014 r. bez pracy było o 70% osób mniej niż w 2010 r.
- 2) W przedziale wiekowym 25-34 lata w 2014 r. było 9 579 osób bezrobotnych. Większość z nich stanowiły kobiety (58%). Liczba bezrobotnych w analizowanej grupie wiekowej wzrosła w 2012 r., a w pozostałych latach malała. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. jest mniej o 2 948 (31%) bezrobotnych.
- 3) W kategorii wiekowej 35-44 lata w 2014 r. było 7 980 osób bezrobotnych, w tym 47% mężczyzn. Liczba osób bezrobotnych wzrastała w latach 2012-2013. W porównaniu do 2010 r., w 2014 r. było 437 (5,5%) mniej osób bezrobotnych.
- 4) W grupie wiekowej 45-54 lata w 2014 r. odnotowano 7 752 osoby bez pracy. Większość z nich stanowili mężczyźni (53%). Na przestrzeni lat 2010-2014 bezrobocie wzrosło w 2012 r. W pozostałych latach malało. W 2014 r. było o 1 565 (22%) osób bezrobotnych mniej niż w 2010 r.
- 5) W najstarszej kategorii wiekowej w podregionie wałbrzyskim w 2014 r. było 7 584 bezrobotnych. Zdecydowaną większość z nich stanowili mężczyźni 66%. Liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej wzrastała do 2013r., by zmniejszyć się w 2014 r. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. było o 1 585 (20,9%) więcej bezrobotnych, niż miało to miejsce w 2010 r.

Podregion 4 - wrocławski

W podregionie wrocławskim w 2014 r. bez pracy pozostawało 22 065 osób. W tej grupie przeważały kobiety 52%. Bezrobocie w podregionie wrocławskim wzrastało w latach 2012-2013, mimo tego saldo jest korzystne. W roku 2014 bez pracy było o 4 689 (21%) osób mniej niż w 2010 r.

- 1) W kategorii wiekowej do 24 lat w 2014 r. w podregionie wrocławskim bezrobotne były 3 254 osoby. Większość z nich stanowiły kobiety (61%). Bezrobocie w tej grupie wiekowej wzrosło w 2012 r., a w pozostałych latach malało. W porównaniu z 2010 r. w 2014 r. było 25% mniej bezrobotnych.
- 2) W kolejnej kategorii wiekowej (25-34 lat) w 2014 r. odnotowano 5671 bezrobotnych. W większości były to kobiety (64%). Liczba osób bezrobotnych w tej kategorii wiekowej wzrastała w latach 2012-2013. W całym analizowanym okresie (2010-2014 r.) zmniejszyła się ona o 1 615 (28,5%) osób.
- 3) W przedziale wiekowym 35-44 lat w 2014 r. było 4 527 osób bezrobotnych, w tym 43% mężczyzn. Liczba osób bezrobotnych wzrastała w latach 2011-2013, by zmniejszyć się w 2014 r. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. liczba bezrobotnych zmalała o 29 (1%) osób.
- 4) Bezrobotnych w wieku 44-54 lat w 2014 r. było 4 068, w tym 51% mężczyzn. Bezrobocie w tej kategorii wiekowej wzrosło w 2012 r., a w pozostałych latach malało. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. było o 1 501 (37%) mniej osób bezrobotnych.
- 5) W najstarszej grupie bezrobotnych w podregionie wrocławskim w 2014 r. odnotowano 4 545 osób. Dwukrotnie częściej byli to mężczyźni (68%). Bezrobocie w analizowanej grupie wiekowej wzrastało do 2013 r. a zmniejszyło się w 2014 r. W tym roku odnotowano 1 159 (25%) więcej osób bez pracy (w porównaniu do 2010 r.).

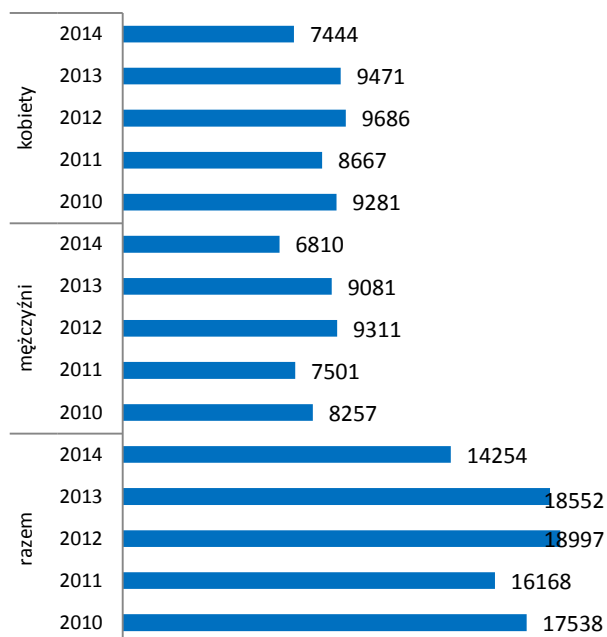

Wykres 24. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie wrocławskim

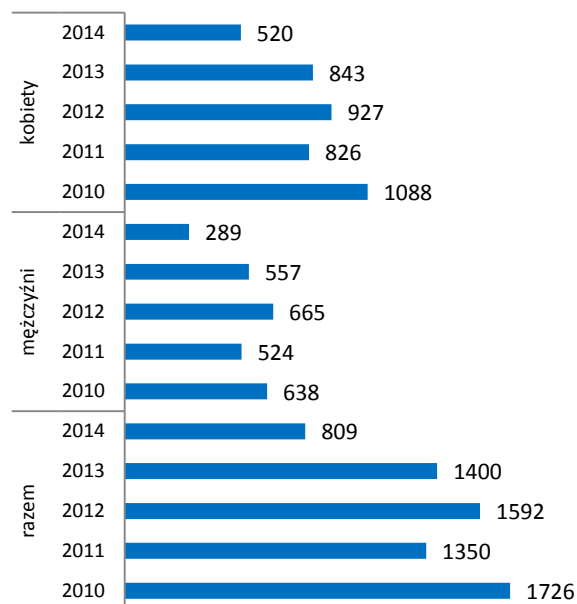
Podregion 5 – miasto Wrocław

W ostatnim podregionie obejmującym miasto Wrocław w 2014 r. było 14 254 osoby bezrobotne. Mężczyzn w tej grupie było 52% kobiet.

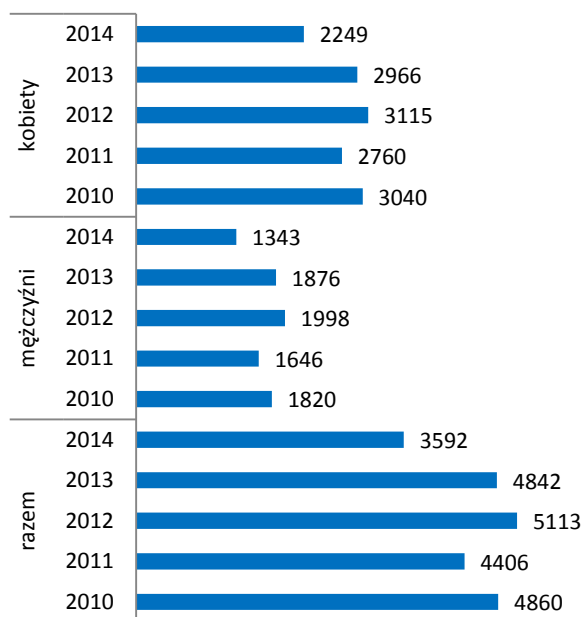
Bezrobotni subregion miasto Wrocław

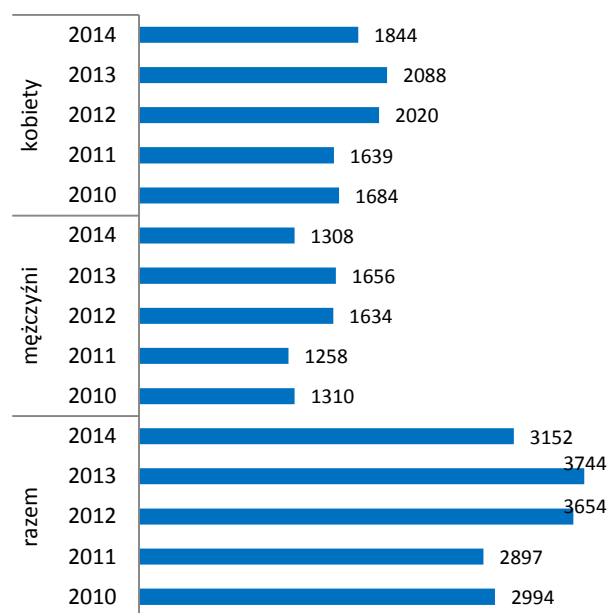
Bezrobotni w wieku 24 lat i mniej subregion miasto Wrocław

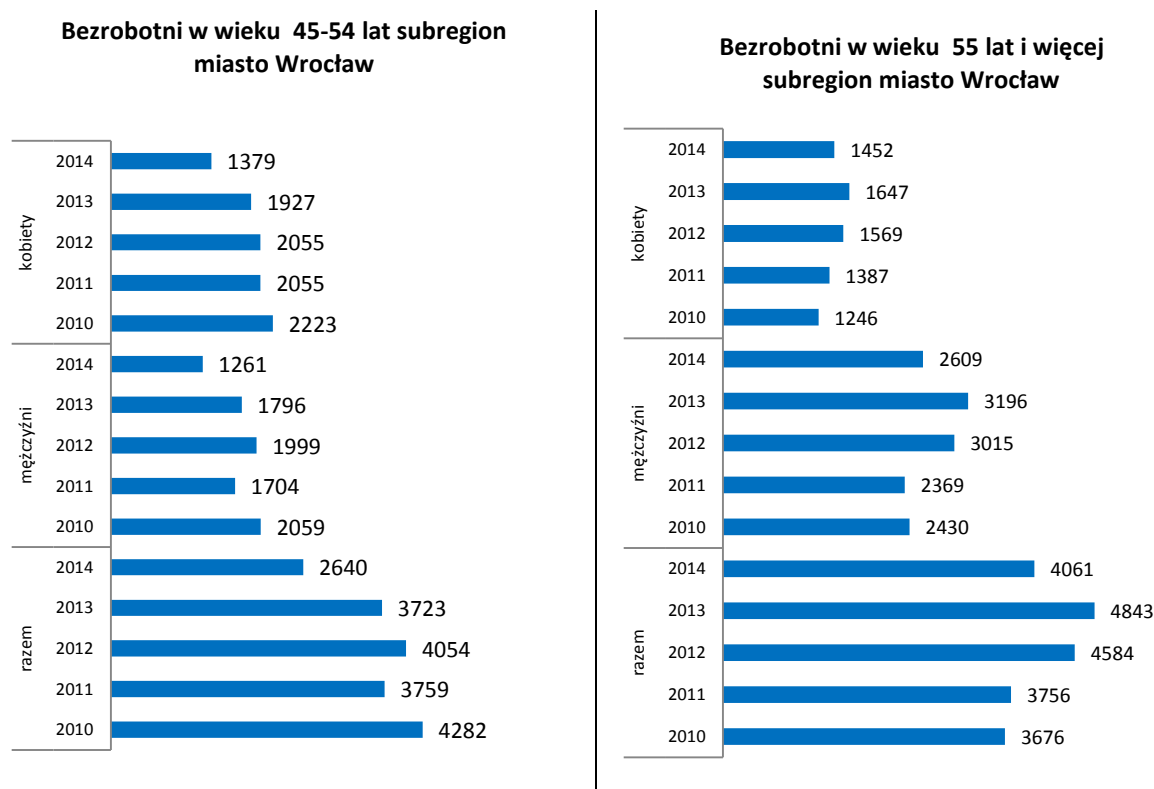

Bezrobotni w wieku 25-34 lat subregion miasto Wrocław

Bezrobotni w wieku 35-44 lat subregion miasto Wrocław

Wykres 25. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w mieście Wrocław

- 1) W analizowanym okresie (lata 2010-2014) bezrobocie wzrosło jedynie w 2012 r. W odniesieniu do roku 2010 w roku 2014 odnotowano 3 284 (23%) mniej bezrobotnych.
- 2) W najmłodszej kategorii wiekowej w 2014 r. wystąpiło 1726 bezrobotnych, w tym 65% to kobiety. Liczba osób bezrobotnych w najmłodszej kategorii wiekowej wzrosła jedynie w 2012 r. W pozostałych latach ulegała ona zmniejszeniu. W analizowanym okresie (od 2010 do 2014 r.) liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 917 (54%).
- 3) Bezrobotni w wieku 25-34 lata w 2014 r. to łącznie 3592 osoby. Częściej były to kobiety (64%). W analizowanym okresie bezrobocie wzrosło wyłącznie w 2012 r., a w pozostałych latach zmniejszało się. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. odnotowano 1 268 (35%) mniej osób bezrobotnych.
- 4) W grupie wiekowej 35-44 lata w 2014 r. było 3 152 osoby bez pracy, w tym 46% mężczyzn. Bezrobocie w analizowanej grupie wiekowej wzrastało w latach 2012-2013. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. było o 158 (5%) osób bezrobotnych więcej.
- 5) Bezrobotni w wieku 45-54 lata w 2014 r. to 2 640 osób. Odsetek bezrobotnych mężczyzn wyniósł 47%. W analizowanym okresie (lata 2010-2014) bezrobocie wzrosło wyłącznie w 2012 r. W odniesieniu do wartości początkowych (z 2010r.) w 2014 r. odnotowano 1 642 (62%) mniej bezrobotnych.
- 6) W najstarszej kategorii wiekowej (wiek 55+) w 2014 r. było 4 061 bezrobotnych, w tym 61% mężczyzn. Bezrobocie w tej grupie wzrastało do 2013 r. by zmniejszyć się w 2014 r. W porównaniu do 2010 r. w 2014 r. odnotowano 385 (9%) więcej osób bezrobotnych.

4.3.6. Analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim z uwzględnieniem podziału na zawody

Klasyfikacja zawodów i specjalności zawiera 1636 zawodów i specjalności. Jest ona podzielona m.in. na 10 tzw. grup wielkich:

- 1) przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy,
- 2) specjaliści,
- 3) technicy i inny średni personel,
- 4) pracownicy biurowi,
- 5) pracownicy usług osobistych i sprzedawcy,
- 6) rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy,
- 7) robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy,
- 8) operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń,
- 9) pracownicy przy pracach prostych,
- 10) siły zbrojne.

Struktura zawodowa bezrobotnych jest względnie trwała. Czołowe pozycje w niej zajmują: sprzedawcy, murarze i pozostali robotnicy budowlani. Wysoko w hierarchiach liczby bezrobotnych znajdują się również dwa zawody grupy 2 (specjaliści): ekonomiści i pedagodzy. Jest to istotne w kontekście wysokiej popularności studiów wyższych kształcących w tych zawodach. Kluczem do uniknięcia bezrobocia jest albo wąska specjalizacja (np. pedagog specjalizujący się w terapii rodzin), albo poszerzenie kompetencji ogólnie zawodowych o inne, które są niezbędne na rynku pracy (np. murarz powinien także opanować prace zbrojarskie i tynkarskie, a specjaliści – znajomość języka angielskiego lub niemieckiego).

W 2011 r. indeks ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w dolnośląskim zawierał 711 zawodów i specjalności, w tym 91 specjalistycznych. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby bez zawodu (16%). Inne zawody o wysokim odsetku osób bezrobotnych to:

- 1) sprzedawca,
- 2) ślusarz,
- 3) murarz,
- 4) technik ekonomista,
- 5) kucharz,
- 6) krawiec,
- 7) robotnik budowlany,
- 8) robotnik gospodarczy,
- 9) szwaczka,
- 10) technik mechanik.

Tabela 20. Bezrobotni w podziale na zawody w 2011 roku

Zawód 2011	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Bez zawodu	000000	22348	16,01%	13103	58,6%
Sprzedawca	522301	11850	8,49%	10744	90,7%
Ślusarz	722204	3688	2,64%	138	3,7%
Murarz	711202	3531	2,53%	8	0,2%
Technik ekonomista	331403	3238	2,32%	2819	87,1%
Kucharz	512001	2449	1,75%	2032	83,0%

Zawód 2011	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Krawiec	753105	2395	1,72%	2347	98,0%
Robotnik budowlany	931301	2289	1,64%	33	1,4%
Robotnik gospodarczy	515303	2247	1,61%	933	41,5%
Szwaczka	753303	2012	1,44%	1989	98,9%
Technik mechanik	311504	1958	1,40%	147	7,5%
Sprzątaczką biurową	911207	1837	1,32%	1779	96,8%
Technik prac biurowych	411004	1554	1,11%	1398	90,0%
Ekonomista	263102	1411	1,01%	1104	78,2%
Magazynier	432103	1274	0,91%	368	28,9%
Tokarz w metalu	722314	1205	0,86%	103	8,5%
Piekarz	751204	1175	0,84%	259	22,0%
Mechanik samochodów osobowych	723105	1171	0,84%	4	0,3%
Stolarz	752205	1006	0,72%	60	6,0%
Technik handlowiec	522305	1003	0,72%	796	79,4%
Cukiernik	751201	978	0,70%	657	67,2%
Technik budownictwa	311204	971	0,70%	259	26,7%
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	932911	923	0,66%	536	58,1%
Kelner	513101	902	0,65%	776	86,0%
Fryzjer	514101	888	0,64%	842	94,8%
Technik rolnik	314207	857	0,61%	586	68,4%
Mechanik pojazdów samochodowych	723103	836	0,60%	3	0,4%
Kucharz małej gastronomii	512002	807	0,58%	559	69,3%
Malarz budowlany	713102	801	0,57%	117	14,6%
Pomoc kuchenna	941201	787	0,56%	753	95,7%

Na 17 miejscu znalazł się zawód specjalistyczny - ekonomista. Poza ekonomistą, wysoki odsetek bezrobotnych dotyczył m.in. zawodów:

- 1) pedagog,
- 2) specjalista do spraw marketingu i handlu,
- 3) specjalista administracji publicznej,
- 4) pielęgniarka,
- 5) politolog,
- 6) specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych,
- 7) fizjoterapeuta,
- 8) specjalista do spraw badań społeczno-ekonomicznych,
- 9) filolog - filologia obcojęzyczna,
- 10) nauczyciel przedszkola.

We wszystkich tych zawodach dominowały procentowo kobiety.

Tabela 21. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2011 roku

Zawód 2011 specjaliści	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Ekonomista	263102	1411	1,01%	1104	78,2%
Pedagog	235107	759	0,54%	693	91,3%
Specjalista do spraw marketingu i handlu	243106	527	0,38%	353	67,0%
Specjalista administracji publicznej	242217	492	0,35%	366	74,4%
Pielegniarka	222101	378	0,27%	372	98,4%
Politolog	263304	296	0,21%	188	63,5%
Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	236	0,17%	172	72,9%
Fizjoterapeuta	228301	234	0,17%	190	81,2%
Specjalista do spraw badań społeczno-ekonomicznych	242218	212	0,15%	153	72,2%
Filolog - filologia obcojęzyczna	264302	210	0,15%	172	81,9%
Nauczyciel przedszkola	234201	162	0,12%	161	99,4%
Filolog - filologia polska	264303	160	0,11%	131	81,9%
Prawnik legislator	261906	153	0,11%	95	62,1%
Nauczyciel języka polskiego	233012	142	0,10%	125	88,0%
Socjolog	263204	141	0,10%	113	80,1%
Specjalista ochrony środowiska	213303	140	0,10%	110	78,6%
Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	135	0,10%	53	39,3%
Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	242190	128	0,09%	92	71,9%
Nauczyciel nauczania początkowego	234113	127	0,09%	123	96,9%
Specjalista do spraw finansów	241306	114	0,08%	90	78,9%

W roku 2012 w województwie dolnośląskim zarejestrowano bezrobotnych łącznie w 381 zawodach i specjalnościach, z których 90 stanowiły zawody specjalistyczne. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby bez zawodu (15,63%), a wśród bezrobotnych posiadających zawód przeważali:

- 1) sprzedawcy sklepowi (ekspedienty),
- 2) kucharze,
- 3) średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych,
- 4) pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i pokrewne,
- 5) krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni,
- 6) szwaczki, hafciarki i pokrewni,
- 7) pracownicy obsługi biurowej,
- 8) fryzjerzy,
- 9) rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych,
- 10) ekonomiści (zawód specjalistyczny).

Tabela 22. Bezrobotni w podziale na zawody w 2012 roku

Zawód 2012	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Bez zawodu	000000	24215	15,63%	13234	54,7%
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	5223	14453	9,33%	12908	89,3%
Kucharze	5120	3819	2,46%	2924	76,6%
Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych	3314	3424	2,21%	2905	84,8%
Pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i pokrewne	9112	3086	1,99%	2788	90,3%
Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	7531	2567	1,66%	2493	97,1%
Szwaczki, hafciarki i pokrewni	7533	2238	1,44%	2202	98,4%
Pracownicy obsługi biurowej	4110	2022	1,30%	1790	88,5%
Fryzjerzy	5141	1350	0,87%	1290	95,6%
Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych	7318	1271	0,82%	1156	91,0%
Ekonomiści	2631	1390	0,90%	1081	77,8%
Piekarze, cukiernicy i pokrewni	7512	2612	1,69%	1063	40,7%
Robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	9329	2032	1,31%	1056	52,0%
Gospodarze budynków	5153	2569	1,66%	1014	39,5%
Specjaliści do spraw administracji i rozwoju	2422	1340	0,86%	948	70,7%
Technicy rolnictwa i pokrewni	3142	1272	0,82%	919	72,2%
Kelnerzy	5131	1017	0,66%	876	86,1%
Pomoce kuchenne	9412	854	0,55%	799	93,6%
Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania	2351	822	0,53%	740	90,0%
Pracownicy administracyjni i sekretarze biura	3343	837	0,54%	732	87,5%
Technicy nauk fizycznych i technicznych	3119	953	0,61%	692	72,6%
Pakowacze	9321	820	0,53%	626	76,3%
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	5230	675	0,44%	623	92,3%
Księgowi	3313	594	0,38%	571	96,1%
Pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	9629	1094	0,71%	555	50,7%
Ogrodnicy	6113	812	0,52%	541	66,6%
Dietetycy i żywieniowcy	3220	639	0,41%	520	81,4%
Obuwnicy i pokrewni	7536	590	0,38%	477	80,8%
Magazynierzy i pokrewni	4321	1676	1,08%	476	28,4%
Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych	2330	702	0,45%	456	65,0%

Oprócz ekonomistów wysoki odsetek bezrobocia dotyczył zawodów:

- 1) specjaliści do spraw administracji i rozwoju,
- 2) wizytatorzy i specjaliści metod nauczania,
- 3) nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- 4) specjaliści do spraw reklamy i marketingu,
- 5) pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji,
- 6) filolodzy i tłumacze,
- 7) filozofowie, historycy i politolodzy,
- 8) analitycy finansowi,
- 9) fizjoterapeuci,
- 10) archeolodzy, socjolodzy i pokrewni.

We wszystkich zawodach specjalistycznych w grupie bezrobotnych dominowały kobiety.

Tabela 23. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2012 roku

Zawód 2012 specjaliści	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Ekonomiści	2631	1390	0,90%	1081	77,8%
Specjaliści do spraw administracji i rozwoju	2422	1340	0,87%	948	70,7%
Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania	2351	822	0,53%	740	90,0%
Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych	2330	702	0,45%	456	65,0%
Specjaliści do spraw reklamy i marketingu	2431	618	0,40%	407	65,9%
Pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji	2221	418	0,27%	407	97,4%
Filolodzy i tłumacze	2643	404	0,26%	328	81,2%
Filozofowie, historycy i politolodzy	2633	530	0,34%	304	57,4%
Analitycy finansowi	2413	329	0,21%	257	78,1%
Fizjoterapeuci	2283	289	0,19%	231	79,9%
Archeolodzy, socjolodzy i pokrewni	2632	283	0,18%	211	74,6%
Nauczyciele szkół podstawowych	2341	251	0,16%	210	83,7%
Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	2421	329	0,21%	208	63,2%
Specjaliści do spraw wychowania małego dziecka	2342	184	0,12%	184	100,0%
Specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani	2619	280	0,18%	164	58,6%
Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi	2423	184	0,12%	162	88,0%
Specjaliści w zakresie rolnictwa, leśnictwa i pokrewni	2132	261	0,17%	149	57,1%
Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości	2411	153	0,10%	142	92,8%
Specjaliści nauczania i wychowania gdzie indziej	2359	165	0,11%	141	85,5%
Inżynierowie inżynierii środowiska	2143	234	0,15%	139	59,4%

W 2013 r. indeks bezrobotnych podziale na zawody zawierał 930 pozycji, w tym 458 zawodów specjalistycznych. Najliczniej występowali bezrobotni bez zawodu (15,7%), a w grupie osób posiadających zawód najwyższe odsetki bezrobocia dotyczyły następujących zawodów:

- 1) sprzedawca,
- 2) murarz,
- 3) ślusarz,
- 4) technik ekonomista,
- 5) robotnik budowlany,
- 6) kucharz,
- 7) krawiec,
- 8) robotnik gospodarczy,
- 9) szwaczka,
- 10) technik mechanik.

Tabela 24. Bezrobotni w podziale na zawody w 2013 roku

Zawód 2013	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Bez zawodu	000000	24015	15,7%	12801	53,3%
Sprzedawca	522301	13053	8,5%	11764	90,1%
Murarz	711202	4217	2,7%	2	0,0%
Ślusarz	722204	4097	2,7%	122	3,0%

Zawód 2013	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Technik ekonomista	331403	2990	1,9%	2552	85,4%
Robotnik budowlany	931301	2880	1,9%	26	0,9%
Kucharz	512001	2512	1,6%	2031	80,9%
Krawiec	753105	2366	1,5%	2306	97,5%
Robotnik gospodarczy	515303	2295	1,5%	894	39,0%
Szwaczka	753303	2113	1,4%	2080	98,4%
Technik mechanik	311504	1942	1,3%	119	6,1%
Sprzątaczką biurową	911207	1714	1,1%	1658	96,7%
Magazynier	432103	1518	1,0%	397	26,2%
Technik prac biurowych	411004	1434	0,9%	1276	89,0%
Piekarz	751204	1372	0,9%	305	22,2%
Ekonomista	263102	1272	0,8%	983	77,3%
Mechanik pojazdów samochodowych	723103	1244	0,8%	4	0,3%
Tokarz w metalu	722314	1241	0,8%	98	7,9%
Stolarz	752205	1205	0,8%	62	5,1%
Fryzjer	514101	1182	0,8%	1132	95,8%
Mechanik samochodów osobowych	723105	1165	0,8%	3	0,3%
Cukiernik	751201	1110	0,7%	714	64,3%
Kucharz małej gastronomii	512002	1053	0,7%	714	67,8%
Technik budownictwa	311204	1023	0,7%	216	21,1%
Technik handlowiec	522305	994	0,6%	780	78,5%
Kelner	513101	955	0,6%	810	84,8%
Pakowacz	932101	921	0,6%	698	75,8%
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	932911	890	0,6%	494	55,5%
Malarz budowlany	713102	860	0,6%	111	12,9%
Kierowca samochodu ciężarowego	833203	831	0,5%	0	0,0%

W grupie specjalistów najwięcej bezrobotnych było wśród ekonomistów. Znaczne bezrobocie dotyczyło również zawodów:

- 1) pedagog,
- 2) specjalista ds. marketingu i handlu,
- 3) specjalista administracji publicznej,
- 4) pielęgniarka,
- 5) specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych,
- 6) pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji,
- 7) politolog,
- 8) fizjoterapeuta,
- 9) nauczyciel przedszkola,
- 10) filolog - filologia obcojęzyczna,
- 11) prawnik legislator.

We wszystkich zawodach specjalistycznych, za wyjątkiem inżynierów budownictwa - budownictwo ogólne, przeważały kobiety.

Tabela 25. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2013 roku

Zawód 2013 specjaliści	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Ekonomista	263102	1272	10,48%	983	77,3%
Pedagog	235107	716	5,90%	631	88,1%
Specjalista ds. marketingu i handlu	243106	524	4,32%	340	64,9%
Specjalista administracji publicznej	242217	517	4,26%	374	72,3%
Pielęgniarka	222101	388	3,20%	379	97,7%
Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	312	2,57%	236	75,6%
Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji	242190	261	2,15%	179	68,6%
Politolog	263304	261	2,15%	171	65,5%
Fizjoterapeuta	228301	216	1,78%	177	81,9%
Nauczyciel przedszkola	234201	205	1,69%	205	100,0%
Filolog - filologia obcojęzyczna	264302	178	1,47%	144	80,9%
Prawnik legislator	261906	176	1,45%	105	59,7%
Specjalista do spraw finansów	241306	164	1,35%	130	79,3%
Socjolog	263204	159	1,31%	120	75,5%
Filolog - filologia polska	264303	152	1,25%	123	80,9%
Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	151	1,24%	62	41,1%
Inż. budownictwa - budownictwo ogólne	214202	145	1,19%	34	23,4%
Specjalista ochrony środowiska	213303	137	1,13%	102	74,5%
Architekt	216101	137	1,13%	87	63,5%
Nauczyciel języka polskiego	233012	136	1,12%	117	86,0%

W roku 2014 zarejestrowano bezrobotnych w 748 zawodach, w tym 396 specjalistycznych. Najlicniejszą grupę stanowiły osoby bez zawodu (14,6%), a wśród pozostałych przeważały zawody:

- 1) sprzedawca,
- 2) murarz,
- 3) ślusarz,
- 4) robotnik budowlany,
- 5) technik ekonomista,
- 6) robotnik gospodarczy,
- 7) kucharz,
- 8) krawiec,
- 9) szwaczka,
- 10) sprzątaczką biurową.

Tabela 26. Bezrobotni w podziale na zawody w 2014 roku

Zawód 2014	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Bez zawodu	000000	17761	14,61%	10039	56,5
Sprzedawca	522301	10370	8,53%	9413	90,8
Murarz	711202	3275	2,69%	5	0,2
Ślusarz	722204	3140	2,58%	93	3,0
Robotnik budowlany	931301	2325	1,91%	23	1,0

Zawód 2014	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Technik ekonomista	331403	2284	1,88%	1995	87,3
Robotnik gospodarczy	515303	2206	1,81%	835	37,9
Kucharz	512001	2034	1,67%	1678	82,5
Krawiec	753105	1868	1,54%	1823	97,6
Szwaczka	753303	1581	1,30%	1552	98,2
Sprzątaczką biurową	911207	1391	1,14%	1352	97,2
Technik mechanik	311504	1379	1,13%	103	7,5
Piekarz	751204	1112	0,91%	235	21,1
Technik prac biurowych	411004	1100	0,90%	953	86,6
Magazynier	432103	1089	0,90%	281	25,8
Mechanik pojazdów samochodowych	723103	1058	0,87%	2	0,2
Tokarz w metalu	722314	1009	0,83%	80	7,9
Fryzjer	514101	972	0,80%	931	95,8
Stolarz	752205	951	0,78%	47	4,9
Ekonomista	263102	950	0,78%	724	76,2
Cukiernik	751201	886	0,73%	604	68,2
Kucharz małej gastronomii	512002	861	0,71%	626	72,7
Kelner	513101	811	0,67%	704	86,8
Mechanik samochodów osobowych	723105	801	0,66%	1	0,1
Technik budownictwa	311204	799	0,66%	192	24,0
Technik handlowiec	522305	742	0,61%	610	82,2
Pakowacz	932101	725	0,60%	553	76,3
Pomoc kuchenna	941201	689	0,57%	644	93,5
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	932911	681	0,56%	393	57,7
Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przem.	932990	675	0,56%	351	52,0
Malarz budowlany	713102	661	0,54%	89	13,5

Wśród zawodów specjalistycznych bezrobocie w największym stopniu dotyczyło ekonomistów oraz przedstawicieli następujących zawodów:

- 1) pedagog,
- 2) specjalista administracji publicznej,
- 3) specjalista ds. marketingu i handlu,
- 4) pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji,
- 5) pielęgniarka,
- 6) specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych,
- 7) politolog,
- 8) fizjoterapeuta,
- 9) filolog - filologia obcojęzyczna,
- 10) nauczyciel przedszkola.

We wszystkich najliczniejszych zawodach specjalistycznych osób bezrobotnych procentowo dominują kobiety.

Tabela 27. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2014 roku

Zawód 2014 specjaliści	Kod zawodu	Ogółem	% do ogółu bezrobotnych	Kobiety	Odsetek kobiet do mężczyzn
Ekonomista	263102	950	0,78%	724	76,2%
Pedagog	235107	562	0,46%	504	89,7%
Specjalista administracji publicznej	242217	459	0,38%	353	76,9%
Specjalista ds. marketingu i handlu	243106	432	0,36%	276	63,9%
Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji	242190	309	0,25%	212	68,6%
Pielęgniarka	222101	287	0,24%	280	97,6%
Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	242222	250	0,21%	187	74,8%
Politológ	263304	212	0,17%	119	56,1%
Fizjoterapeuta	228301	199	0,16%	171	85,9%
Filolog - filologia obcojęzyczna	264302	168	0,14%	123	73,2%
Nauczyciel przedszkola	234201	162	0,13%	161	99,4%
Prawnik legislator	261906	160	0,13%	96	60,0%
Socjolog	263204	128	0,11%	103	80,5%
Nauczyciel wychowania fizycznego	233025	127	0,10%	58	45,7%
Specjalista do spraw finansów	241306	121	0,10%	97	80,2%
Filolog - filologia polska	264303	116	0,10%	90	77,6%
Architekt	216101	113	0,09%	78	69,0%
Specjalista do spraw rachunkowości	241103	109	0,09%	100	91,7%
Nauczyciel nauczania początkowego	234113	107	0,09%	102	95,3%
Nauczyciel języka polskiego	233012	106	0,09%	91	85,8%

4.4. Identyfikacja najważniejszych trendów i kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy

4.4.1. Analiza kierunków rozwoju rynku pracy

Główne trendy globalnego rynku pracy są związane z następującymi czynnikami:

- 1) zmianami w zarządzaniu przedsiębiorstwem,
- 2) przemianami demograficznymi,
- 3) przemianami technologicznymi,
- 4) mniejszą trwałością stosunku pracy⁹.

W województwie dolnośląskim powyższe trendy są już zauważalne. Ich dynamika jest zróżnicowana (dominują zmiany w zakresie stosunku pracy). Wpływ powyższych trendów na rynek pracy w 2020 r. nie będzie jednak znaczący.

Zmiany w zarządzaniu przedsiębiorstwem związane są głównie z dwoma zjawiskami zapoczątkowanymi w krajach wysokorozwiniętych w latach 80 XX w., a następnie wprowadzanymi również przez inne państwa:

- outsourcing, czyli wydzielanie ze struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa niektórych realizowanych przez nie samodzielnie funkcji i przekazywanie ich do wykonania innym podmiotom,

⁹ A. Grycuk, Najważniejsze tendencje na rynkach pracy w krajach rozwiniętych, Warszawa 2013, s. 12,

- offshoring, czyli częściowe lub całkowite przeniesienie działalności firmy za granicę – albo do jej istniejącej lub tworzonej tam filii, albo do innego przedsiębiorstwa; proces ten dotyczy zarówno sektorów produkcyjnych, jak i usługowych.

Rynek outsourcingu w Polsce szacuje się na 93%. Tyle firm zadeklarowało wykorzystywanie tego instrumentu w badaniu Millward Brown SMG / KRC zrealizowanym w 2010 r.¹⁰ Istnieją już obszary wyspecjalizowane w usługach outsourcingu np. w obszarze zarządzania czystością (21% ogółu usług). Dla poszczególnych zawodów trend ten oznacza zmianę trybu i stosunku pracy. Przewiduje się dynamiczny rozwój usług outsourcingowych dotyczących nie tylko utrzymywania czystości, ale również: ekspertyz technicznych i prac wysokospecjalistycznych. W najbliższej przyszłości w województwie dolnośląskim nastąpi rozwój tego rodzaju trendu.

Offshoring na Dolnym Śląsku tworzy wiele miejsc pracy. To przede wszystkim szeroka gama produktów dla branży motoryzacyjnej. W grupie 37 największych pracodawców regionu, aż 10 firm specjalizuje się właśnie w takim profilu działalności. Rozwiązania offshoringowe dotyczą również branży informatycznej.

Przemiany demograficzne związane są głównie z tzw. starzeniem się społeczeństwa. Dotknęły one już w znacznym stopniu kraje wysokorozwinięte (np. Japonię, gdzie najstarsza wiekowo grupa pracowników będzie w 2020 r. liczyć 70% osób aktywnych zawodowo). Trend ten wymaga przygotowania gospodarki do możliwości pracowników najstarszych. Adaptacja musi dotyczyć stanowiska pracy i form zatrudnienia. Starzenie się społeczeństwa w dolnośląskim nie będzie jeszcze w 2020 r. zasadniczym problemem. W 2020 r. wg prognozy GUS w dolnośląskim będzie 22% pracowników w wieku niemobilnym (45+). W wieku produkcyjnym będzie wówczas 59% mieszkańców regionu. Osoby w wieku niemobilnym, w założeniu, będą miały utrudnioną ścieżkę zmiany pracodawcy i miejsca zatrudnienia. Należy przygotować rozwiązania wspierające zatrudnianie takich osób (np. dotacje na szkolenia, czy też dotowanie utworzenia miejsca pracy).

Przemiany technologiczne związane są przede wszystkim z upowszechnieniem Internetu szerokopasmowego, co m.in. umożliwia telepracę. Dotyczy to w głównej mierze specjalistów mieszkających w znacznej odległości od miejsca zatrudnienia. W sondażu zrealizowanym w 2011 r. w dolnośląskim przez Instytut Gallupa tę formę zatrudnienia zadeklarował niecały 1% pracodawców. Przemiany technologiczne dotkną również sfery: administracji publicznej (e-urząd) i edukacji (e-learning).

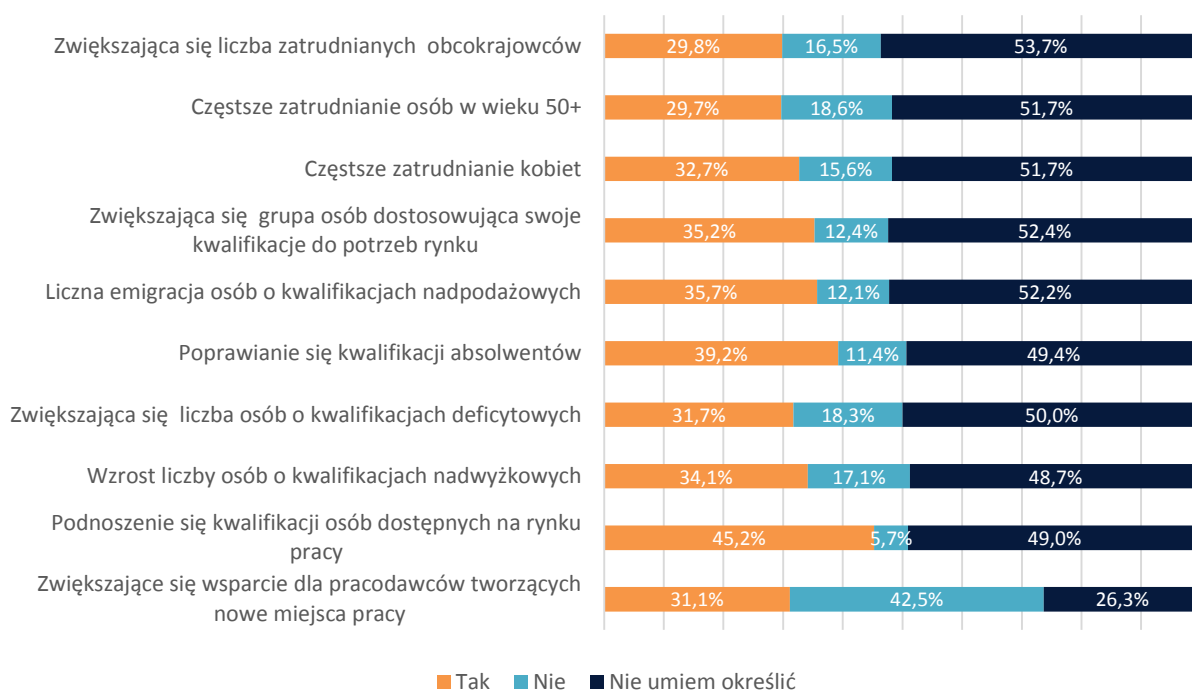
Mniejsza trwałość stosunku pracy, czyli tzw. uelastycznienie oznacza wprowadzenie alternatywnych do klasycznej umowy o pracę form zatrudnienia. W województwie dolnośląskim spośród alternatywnych form organizacji czasu pracy, pracodawcy stosują najczęściej zadaniowy czas pracy (to rozwiązanie wskazało 13% respondentów) i równoważny czas pracy (10%). Nieco mniej popularne są: praca weekendowa (9%) i rozwiązania związane z organizacją pracy w ruchu ciągłym lub praca zmianowa (9%), a także indywidualny rozkład czasu pracy, np. skrócony tydzień pracy (8%). Uelastycznienie wiąże się z niższymi kosztami zatrudnienia ze strony pracodawców, a z drugiej z brakiem poczucia stabilizacji zawodowej u pracobiorców. W Polsce problem ten nabrał szczególnego znaczenia i począwszy od 2016 r., osobom zatrudnionym w elastycznych formach zatrudnienia będą przysługiwały uprawnienia zbieżne z osobami zatrudnionymi na umowę o pracę. Trend mniejszej trwałości stosunku pracy dotyczy głównie tzw. wolnych zawodów i zawodów sezonowych (np. w budownictwie i turystyce).

Migracje, szczególnie stałe zagraniczne, wiążą się z tzw. drenażem mózgów czyli przejmowaniem najbardziej kreatywnych i sprawnych zawodowo pracowników przez firmy zagraniczne, które mogą im zaproponować znacznie wyższe zarobki. W województwie dolnośląskim zwiększona migracja

¹⁰ Millward Brown SMG / KRC, sondaż: Rynek outsourcingu w Polsce, 2010.

pracowników reprezentujących zawody deficytowe w latach 2015-2020 jest przewidywana przez 35% badanych pracodawców. Z drugiej strony jedynie 3% firm uważa migrację za czynnik istotny dla rynku pracy.

Badani pracodawcy nie potrafili jednoznacznie określić kierunków zmian, jakie nastąpią na lokalnym rynku pracy w latach 2015-2020.

Wykres 26. Przewidywane zmiany na lokalnym rynku pracy w latach 2015-2020

Wśród zmian mających więcej konotacji pozytywnych należy nadmienić:

- podnoszenie się kwalifikacji osób dostępnych na rynku pracy,
- poprawianie się kwalifikacji absolwentów,
- zwiększająca się grupa osób dostosowująca swoje kwalifikacje do potrzeb rynku,
- częstsze zatrudnianie kobiet,
- częstsze zatrudnianie osób w wieku,
- zwiększająca się liczba zatrudnianych obcokrajowców.

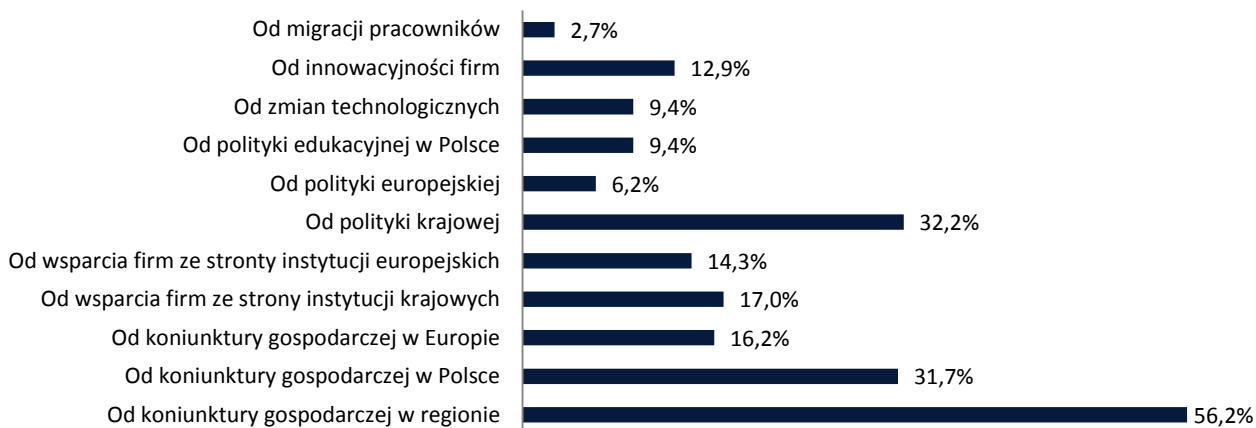
Najczęściej wskazywaną zmianą o charakterze negatywnym jest brak zwiększenia się wsparcia dla pracodawców tworzących nowe miejsca pracy.

4.4.2. Czynniki zmian na rynku pracy

Zdaniem badanych pracodawców zmiany na lokalnym rynku pracy będą zależeć głównie od koniunktury gospodarczej w regionie. Uważa tak 56,2% respondentów. Co trzeci badany wskazuje na czynniki ogólnopolskie (koniunkturę i politykę krajową). Czynniki europejskie były wskazywane znacznie rzadziej. Wsparcie ze strony instytucji europejskich wymieniało (14,3%), a politykę europejską (6,2%).

Respondenci rzadko również wskazywali na czynniki znajdujące się wewnątrz firm, czyli innowacyjność (12,9%) oraz zmiany technologiczne (9,4%).

Jedynie 2,7% badanych stwierdziło, że istotnym czynnikiem kształtującym rynek pracy jest migracja pracowników.

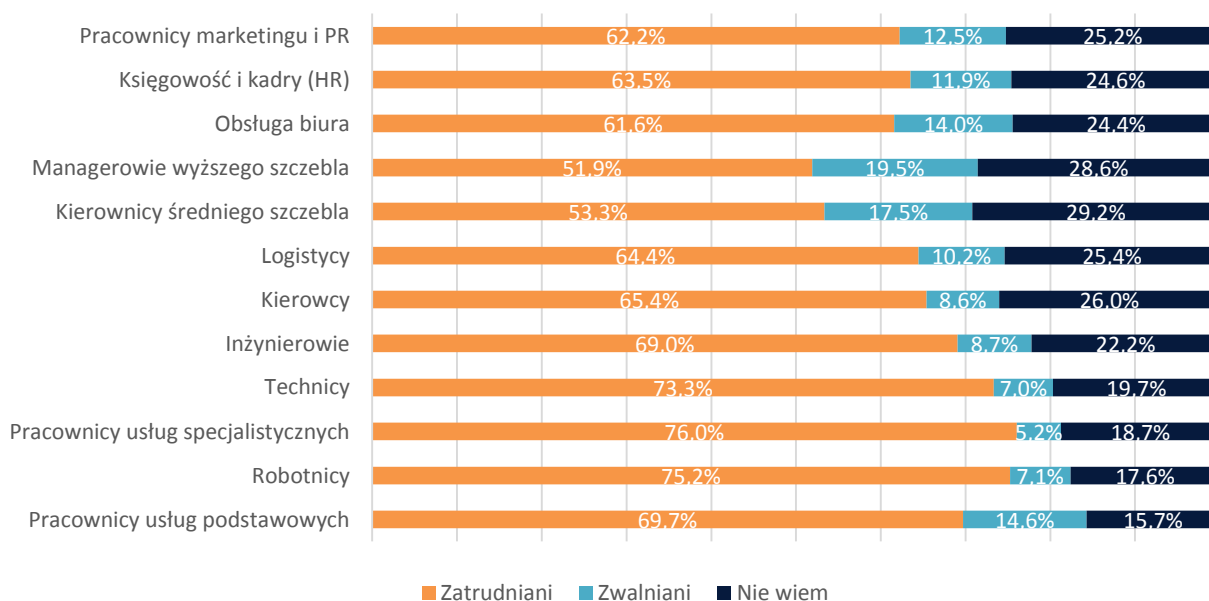

Wykres 27. Czynniki zmian rynku pracy

* Wielokrotne odpowiedzi

Według przewidywań badanych pracodawców w latach 2015-2020 na lokalnym rynku pracy będą zatrudniani pracownicy na wszystkie stanowiska pracy.

- 1) Najczęściej będą to pracownicy usług specjalistycznych, technicy i robotnicy ($\frac{3}{4}$ wskazań).
- 2) Dwoje na troje badanych wymieniło: pracowników usług podstawowych, inżynierów, kierowców, logistyków, pracowników marketingu i HR, pracowników kadr i księgowości.
- 3) Ponad połowa pracodawców wskazała ponadto: kadrę zarządzającą średniego i wyższego szczebla. Pracownicy tych dwóch kategorii zawodowych w opinii badanych częściej od innych będą tracić pracę. Stwierdził tak co piaty respondent.

Wykres 28. Przewidywane zmiany zatrudnienia w latach 2015-2020

* Wielokrotne odpowiedzi

4.5. Identyfikacja branż o największym potencjale kreowania nowych miejsc pracy

W podregionach województwa dolnośląskiego można zaobserwować zróżnicowaną strukturę osób pracujących w poszczególnych sekcjach.

W podregionie jeleniogórskim najwięcej pracowników jest zatrudnionych w:

- Przemysłu i budownictwie (32,6%),
- Pozostałych usługach (28,7%),
- Handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji (25%).

W Rolnictwie leśnictwie, łowiectwie i rybactwie jest zatrudnionych 13% osób, a w Działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości 2,8%.

W podregionie legnicko-głogowskim najwięcej (38%) osób pracuje w Przemysłu i budownictwie. W Pozostałych usługach pracuje 27,5%, a w Handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji pracuje łącznie 23%. Najmniej osób (3%) pracuje w grupie sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości.

W podregionie wałbrzyskim 38,5% pracowników pracuje w Przemysłu i budownictwie (34%). W Pozostałych usługach pracuje 29,5%, a w Handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji 23%. W sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości pracuje 3% osób.

W podregionie wrocławskim 38,5% osób pracuje w sekcji Przemysł i Budownictwo. W grupie sekcji Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa pracuje łącznie 23% osób. W Pozostałych usługach pracuje 21%, a w Działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości pracuje 1,77%.

W podregionie miasto Wrocław 42% osób pracuje w Pozostałych usługach. W Handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji pracuje 30%, w Przemysłu i budownictwie jest to odpowiednio 19%, a w Działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości pracuje 8% osób.

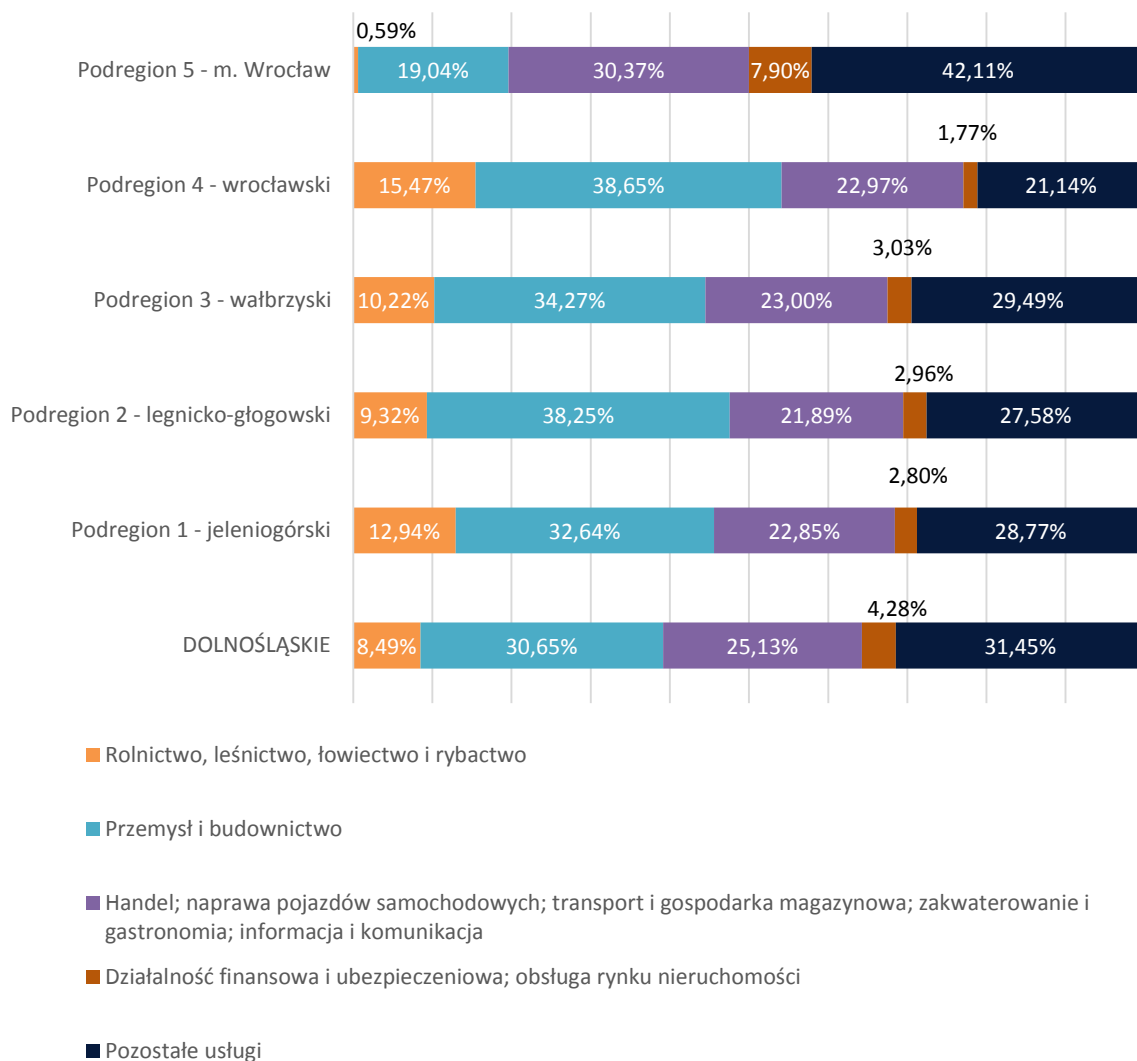
Podregionami o znacznym udziale rolnictwa są:

- podregion wrocławski (15,5%),
- podregion jeleniogórski (13%).

Przemysł i budownictwo generuje najwięcej miejsc pracy w podregionach:

- wrocławskim (38,5%),
- legnicko-głogowskim (38%),
- wałbrzyskim (34%),
- jeleniogórskim (32,5%).

Pozostałe usługi są najliczniejszą sekcją w mieście Wrocławiu (42%). W tym podregionie częściej niż w innych pracownicy są zatrudniani w grupie sekcji Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa (30%).

Wykres 29. Struktura pracujących w poszczególnych sekcjach

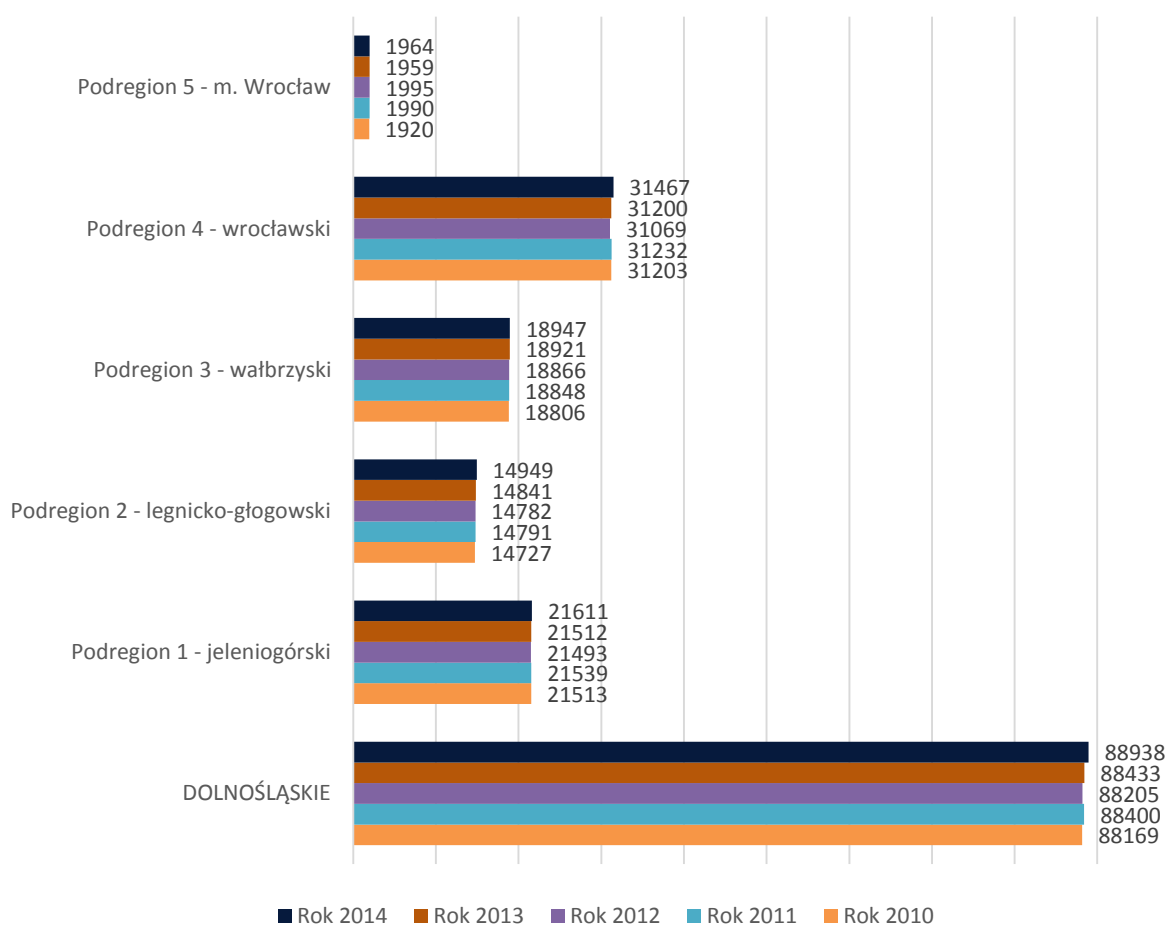
4.5.1. Zespoły sekcji o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w okresie 2010-2014

W pierwszym zespole sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w 2014 r. pracowało 88 938 Dolnoślązaków. Najczęściej osoby takie są zatrudnione w podregionie 4 – wrocławskim (35,38% zespołu sekcji). W podregionie jeleniogórskim pracuje 24,3% takich osób, w legnicko-głogowskim 16,81%, w wałbrzyskim 21,3%, a w mieście Wrocławiu jedynie 2,21%.

Tabela 28. Pracownicy zespołu Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	88169	100%	88400	100%	88205	100%	88433	100%	88938	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	21513	24,40%	21539	24,37%	21493	24,37%	21512	24,33%	21611	24,30%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	14727	16,70%	14791	16,73%	14782	16,76%	14841	16,78%	14949	16,81%
Podregion 3 - wałbrzyski	18806	21,33%	18848	21,32%	18866	21,39%	18921	21,40%	18947	21,30%
Podregion 4 - wrocławski	31203	35,39%	31232	35,33%	31069	35,22%	31200	35,28%	31467	35,38%
Podregion 5 - m. Wrocław	1920	2,18%	1990	2,25%	1995	2,26%	1959	2,22%	1964	2,21%

Dynamika zatrudnienia w grupie sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo wskazuje na niewielki wzrost liczby pracujących we wszystkich podregionach. Wzrost ten mieści się w przedziałach od 100 do 200 osób w każdym z podregionów.

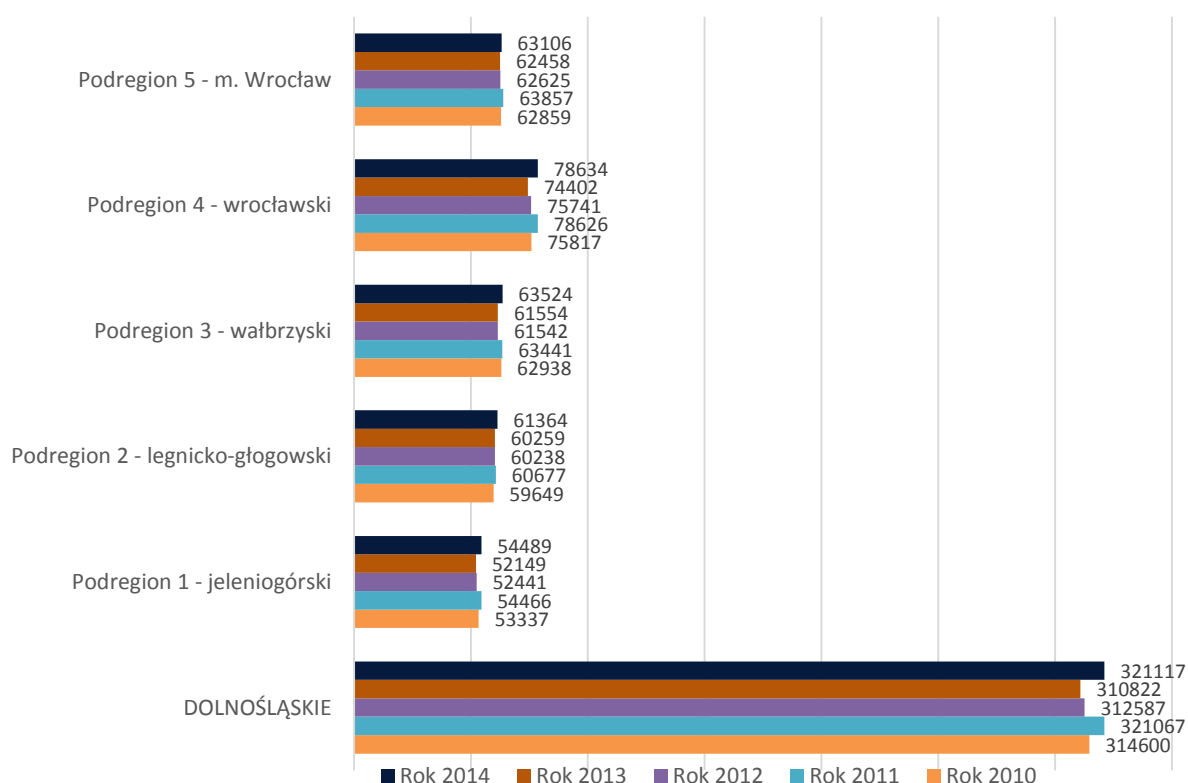

Wykres 30. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

W zespole sekcji Przemysł i budownictwo¹¹ w 2014 r. pracowało 321, 117 osób. Największa grupa tych osób pracowała w podregionie wrocławskim (24,5%). W podregionie jeleniogórskim pracowało 17% takich osób, a w podregionach: legnicko-głogowskim (19%), wałbrzyskim i wrocławskim (niecałe 20%). Zmiany liczby pracujących w poszczególnych podregionach województwa dolnośląskiego w latach 2010-2014 nie są duże. W podregionach jeleniogórskim, wrocławskim i wałbrzyskim w latach 2012 i 2013 nastąpił nieznaczny spadek pracujących. Został on zrekompensowany wzrostem w 2014 r. Największy wzrost nominalny liczby pracowników nastąpił w omawianym okresie w podregionie wrocławskim. Wyniósł on 2817 pracowników.

Tabela 29. Pracownicy sekcji Przemysł i budownictwo w latach 2010 -2014

Jednostka terytorialna	Przemysł i budownictwo									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	314600	100%	321067	100%	312587	100%	310822	100%	321117	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	53337	16,95%	54466	16,96%	52441	16,78%	52149	16,78%	54489	16,97%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	59649	18,96%	60677	18,90%	60238	19,27%	60259	19,39%	61364	19,11%
Podregion 3 - wałbrzyski	62938	20,01%	63441	19,76%	61542	19,69%	61554	19,80%	63524	19,78%
Podregion 4 - wrocławski	75817	24,10%	78626	24,49%	75741	24,23%	74402	23,94%	78634	24,49%
Podregion 5 - m. Wrocław	62859	19,98%	63857	19,89%	62625	20,03%	62458	20,09%	63106	19,65%

Wykres 31. Przemysł i budownictwo

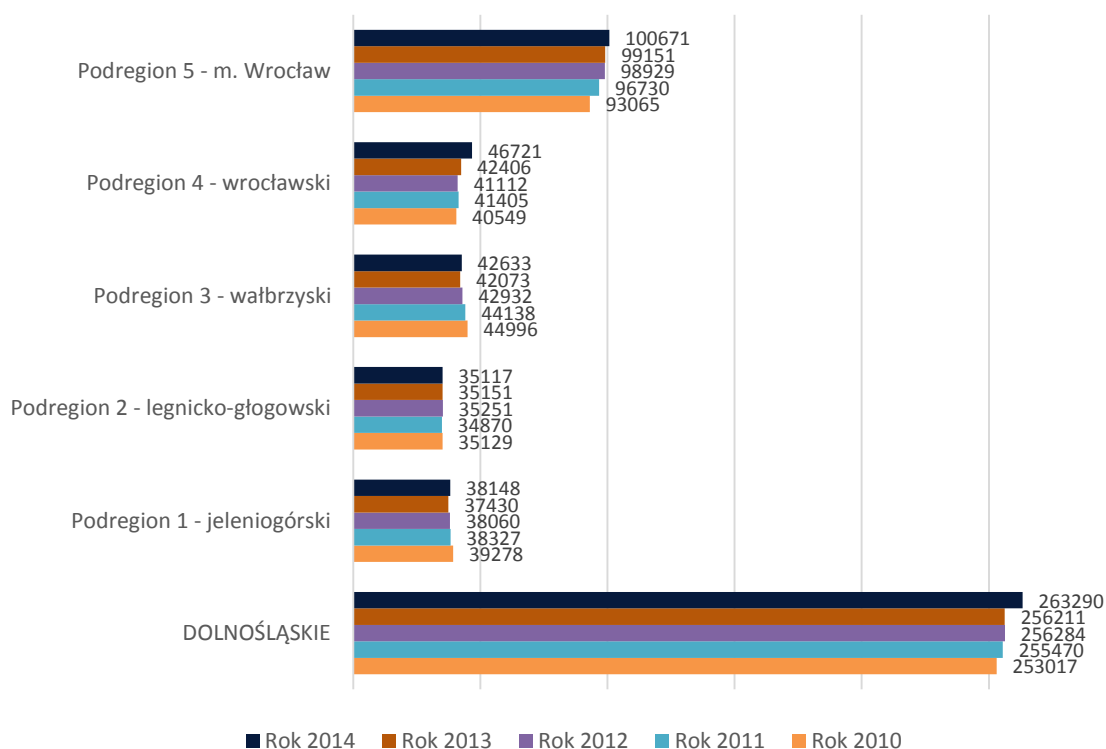
¹¹ Pod pojęciem „Przemysł i budownictwo” rozumie się sekcje: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę; Dostawa wody; Gospodarowanie ściekami i odpadami; Rekultywacja; oraz Budownictwo.

W kolejnym zespole sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w roku 2014 pracowało 263 290 osób. Najliczniejsza grupa tych osób pracowała we Wrocławiu (38%). W podregionie jeleniogórskim pracowało 14,5% ogółu, w podregionie legnicko-głogowskim 13%, w podregionie wałbrzyskim 17% a w podregionie wrocławskim niecałe 18%.

Tabela 30. Pracownicy sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	253017	100%	255470	100%	256284	100%	256211	100%	263290	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	39278	15,52%	38327	15,00%	38060	14,85%	37430	14,61%	38148	14,49%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	35129	13,88%	34870	13,65%	35251	13,75%	35151	13,72%	35117	13,34%
Podregion 3 - wałbrzyski	44996	17,78%	44138	17,28%	42932	16,75%	42073	16,42%	42633	16,19%
Podregion 4 - wrocławski	40549	16,03%	41405	16,21%	41112	16,04%	42406	16,55%	46721	17,75%
Podregion 5 - m. Wrocław	93065	36,78%	96730	37,86%	98929	38,60%	99151	38,70%	100671	38,24%

Stały wzrost zatrudnienia w tej grupie sekcji PKD odnotowywano w latach 2010-2014 w podregionach 4 (wrocławskim) i 5 (mieście Wrocławiu). W pozostałych podregionach nastąpił nieznaczny spadek liczby pracujących.

Wykres 32. Pracownicy sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w latach 2010 - 2014

W kolejnej grupie sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości w województwie dolnośląskim pracowało w 2014 r. 44 816 osób. Niemal 60% osób z tej grupy pracowało w podregionie 5 (miasto Wrocław). W podregionie jeleniogórskim pracowało 10% takich osób, w podregionie legnicko-głogowskim 10,5%, w wałbrzyskim 12,5%, a we wrocławskim 8%.

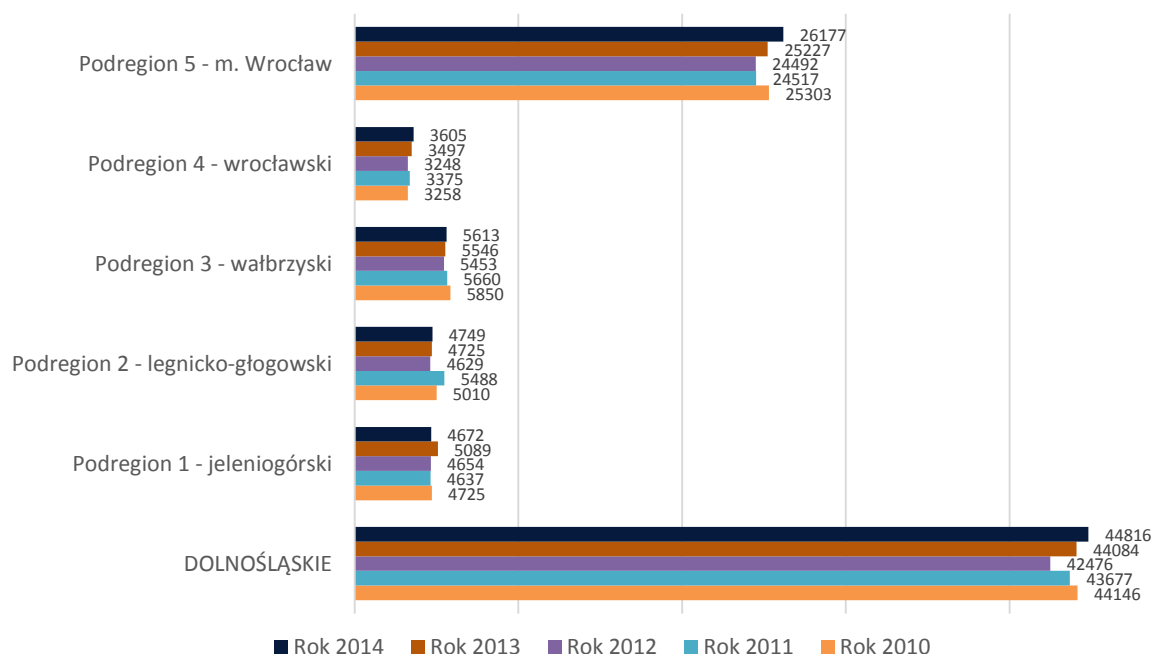
Tabela 31. Pracownicy sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	44146	100%	43677	100%	42476	100%	44084	100%	44816	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	4725	10,70%	4637	10,62%	4654	10,96%	5089	11,54%	4672	10,42%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	5010	11,35%	5488	12,56%	4629	10,90%	4725	10,72%	4749	10,60%
Podregion 3 - wałbrzyski	5850	13,25%	5660	12,96%	5453	12,84%	5546	12,58%	5613	12,52%
Podregion 4 - wrocławski	3258	7,38%	3375	7,73%	3248	7,65%	3497	7,93%	3605	8,04%
Podregion 5 - m. Wrocław	25303	57,32%	24517	56,13%	24492	57,66%	25227	57,22%	26177	58,41%

W tej grupie sekcji daje się zaobserwować niewielki spadek liczby pracujących, jaki miał miejsce w 2012 r. W kolejnych latach wystąpił wzrost zatrudnienia. W podregionie jeleniogórskim miał on miejsce w 2013 r., a w pozostałych podregionach działo się to w latach 2013-2014. W porównaniu do roku 2010 liczba pracujących w ramach grupy sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości wrosła w roku 2014 w podregionach:

- wrocławskim,
- mieście Wrocław.

W pozostałych podregionach liczba ta uległa zmniejszeniu.

Wykres 33. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości

W grupie sekcji Pozostałe usługi¹² w roku 2014 pracowało 329 541 Dolnoślązaków. Ponad 40% z nich pracowało we Wrocławiu (podregion 5). W podregionie jeleniogórskim pracowało 14,5%, w podregionie legnicko-głogowskim 13,5%, w wałbrzyskim 16,5%, a we Wrocławskim 13%.

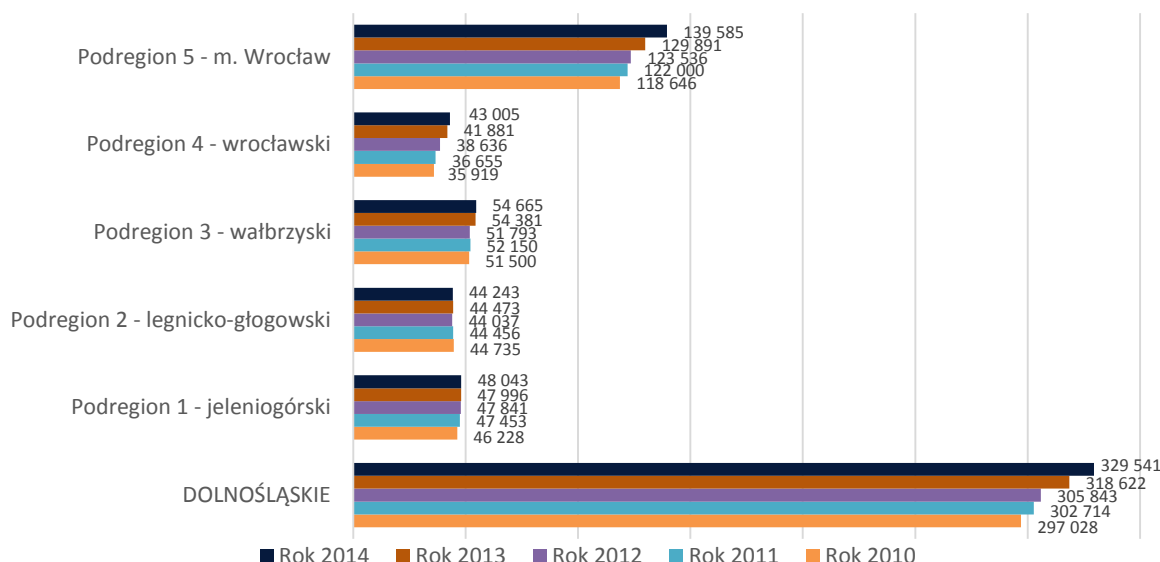
Tabela 32. Pracownicy sekcji Pozostałe usługi w latach 2010 - 2014

Jednostka terytorialna	Pozostałe usługi									
	Rok 2010	% z ogółu	Rok 2011	% z ogółu	Rok 2012	% z ogółu	Rok 2013	% z ogółu	Rok 2014	% z ogółu
DOLNOŚLĄSKIE	297028	100%	302714	100%	305843	100%	318622	100%	329541	100%
Podregion 1 - jeleniogórski	46228	15,56%	47453	15,68%	47841	15,64%	47996	15,06%	48043	14,58%
Podregion 2 - legnicko-głogowski	44735	15,06%	44456	14,69%	44037	14,40%	44473	13,96%	44243	13,43%
Podregion 3 - wałbrzyski	51500	17,34%	52150	17,23%	51793	16,93%	54381	17,07%	54665	16,59%
Podregion 4 - wrocławski	35919	12,09%	36655	12,11%	38636	12,63%	41881	13,14%	43005	13,05%
Podregion 5 - m. Wrocław	118646	39,94%	122000	40,30%	123536	40,39%	129891	40,77%	139585	42,36%

Stały wzrost liczby pracowników w grupie sekcji Pozostałe usługi wystąpił w latach 2010-2014 w podregionach:

- miasto Wrocław (wzrost nominalny o niemal 21 tys. osób),
- wrocławskim (wzrost o 6 tys. osób),
- jeleniogórskim (wzrost o 1815 osób),
- wałbrzyskim (wzrost o 3165 osób).

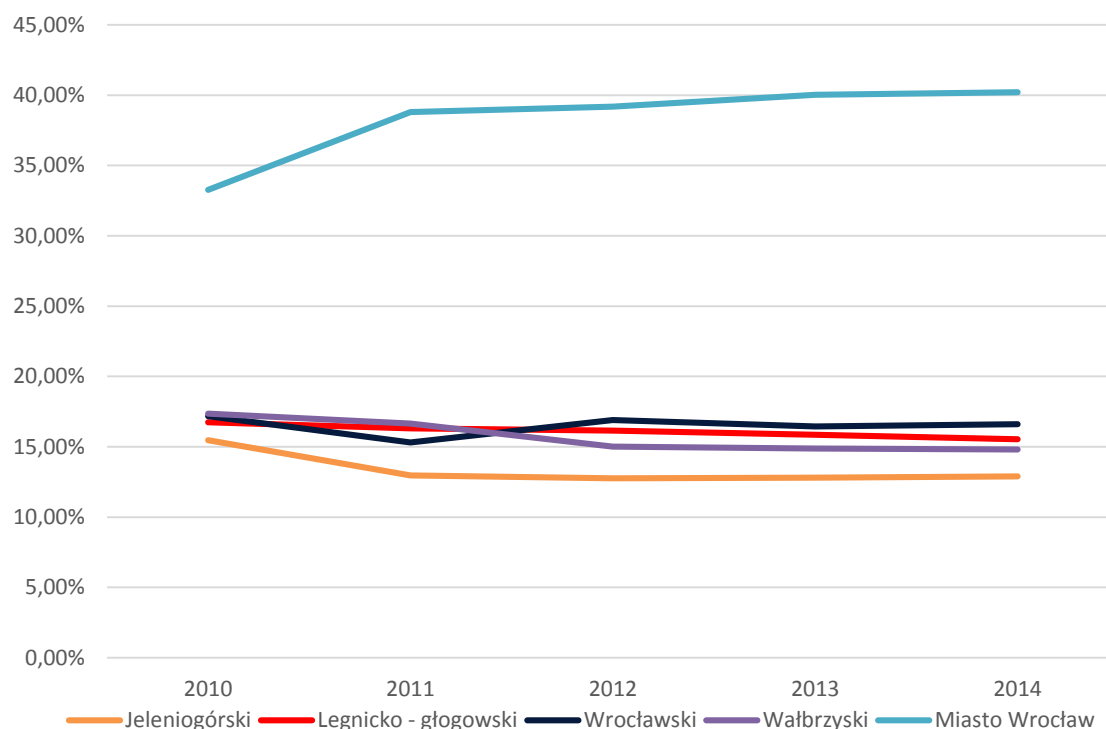
Spadek liczby pracujących wystąpił jedynie w podregionie legnicko-głogowskim (niecałe 500 osób).

Wykres 34. Pozostałe usługi

¹² Pod pojęciem „Pozostałe usługi” rozumie się sekcje: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Administrowanie i działalność wspierająca; Administracja publiczna i obrona narodowa, Obowiązkowe zabezpieczenia, społeczne; Edukacja; Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz Pozostała działalność usługowa.

Największy odsetek zatrudnionych, w latach 2010-2014, można zaobserwować we Wrocławiu. Wielkość ta sukcesywnie rośnie.

Wykres 35. Dynamika zatrudnienia w podziale na podregiony

4.5.2. Współczynnik koncentracji lokalnej zatrudnienia

Współczynnik koncentracji lokalnej wyznaczono na podstawie danych ogólnopolskich, regionalnych i subregionalnych¹³. Pokazuje on branże, które występują:

- częściej w województwie niż w całym kraju,
- częściej w podregionie, niż w województwie.

Współczynnik w dobry sposób ukazuje lokalne specyfiki regionalne m.in. szanse inicjatyw klastrowych. Otrzymane wartości współczynników pozwalają na analizę dynamiki branż lokalnych.

¹³ Współczynnik utworzono w trzech krokach. Po pierwsze porównano odsetki branż w Polsce i w województwie dolnośląskim. Do dalszych analiz przyjęto tylko te branże, które częściej występują w województwie. Następnie wyznaczono odsetki tych branż do liczby firm ogółem w województwie i podregionach. Do dalszych analiz przyjęto branże liczniejsze w podregionach niż w województwie. Ostatnim działaniem było wyznaczenie współczynnika poprzez podzielenie liczby podmiotów w branży w podregionie przez analogiczną branżę w województwie.

Podregion 1 – jeleniogórski

Podregion jeleniogórskim charakteryzuje się wysokim nasyceniem następujących branż:

- leśnictwo i pozyskiwanie drewna,
- pomoc społeczna bez zakwaterowania,
- pomoc społeczna z zakwaterowaniem,
- działalność pocztowa i kurierska,
- górnictwo rud metali.

W latach 2010-2014 wzrosła koncentracja firm w branży górnictwo rud metali. Natomiast malała koncentracja firm w branży pomoc społeczna bez zakwaterowania.

Tabela 33. Współczynnik koncentracji - podregion jeleniogórski

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja A dział 02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	0,31	0,30	0,29	0,29	0,29
Sekcja B dział 07	Górnictwo rud metali	0,00	0,00	0,00	0,22	0,20
Sekcja E dział 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,20	0,11	0,08	0,10	0,10
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11
Sekcja H dział 53	Działalność pocztowa i kurierska	0,20	0,21	0,21	0,21	0,22
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	0,10	0,08	0,08	0,08	0,08
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	0,14	0,15	0,15	0,15	0,14
Sekcja Q dział 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0,22	0,23	0,22	0,25	0,25
Sekcja Q dział 88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	0,49	0,45	0,43	0,40	0,37
Sekcja R dział 92	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	0,16	0,16	0,14	0,14	0,14
Sekcja R dział 93	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21

Podregion 2 -Legnicko-głogowski

Podregion legnicko-głogowski cechuje się przede wszystkim wysokim nasyceniem branży Górnictwo rud metali.

Inne liczne branże, to:

- działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą,
- działalność pocztowa i kurierska,
- roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej,
- działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami.

Tabela 34. Współczynnik koncentracji - podregion legnicko - głogowski

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja A dział 02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15
Sekcja B dział 07	Górnictwo rud metali	0,67	0,75	0,86	0,56	0,40
Sekcja E dział 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,00	0,00	0,08	0,05	0,06

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	0,16	0,16	0,16	0,16	0,16
Sekcja H dział 53	Działalność pocztowa i kurierska	0,11	0,11	0,12	0,14	0,17
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	0,06	0,06	0,05	0,04	0,03
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	0,06	0,05	0,05	0,07	0,07
Sekcja Q dział 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0,12	0,11	0,11	0,12	0,12
Sekcja Q dział 88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10
Sekcja R dział 92	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	0,07	0,07	0,07	0,06	0,06
Sekcja R dział 93	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17

W okresie od 2010-2014 roku zmniejszyły się współczynniki branż: Górnictwo rud metali oraz Badania naukowe i prace rozwojowe. W niewielkim stopniu wzrósł natomiast współczynnik koncentracji lokalnej branży działalność pocztowa i kurierska.

Podregion 3 - wałbrzyski

W podregionie wałbrzyskim najliczniejsza, skoncentrowana branża to transport wodny. Licznie występują także branże:

- roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej,
- działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami,
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,
- pomoc społeczna z zakwaterowaniem.

Tabela 35. Współczynnik koncentracji - podregion wałbrzyski

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja A dział 02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	0,21	0,21	0,22	0,21	0,21
Sekcja B dział 07	Górnictwo rud metali	0,00	0,25	0,14	0,11	0,00
Sekcja B dział 08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	0,17	0,18	0,20	0,21	0,17
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	0,14	0,14	0,15	0,15	0,14
Sekcja E dział 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,20	0,21	0,22	0,21	0,20
Sekcja F dział 41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Sekcja H dział 50	Transport wodny	0,30	0,29	0,28	0,28	0,30
Sekcja H dział 53	Działalność pocztowa i kurierska	0,13	0,15	0,16	0,15	0,13
Sekcja K dział 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	0,14	0,17	0,17	0,19	0,14
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	0,14	0,14	0,13	0,13	0,14
Sekcja Q dział 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0,20	0,21	0,22	0,19	0,20
Sekcja R dział 92	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13

W analizowanym okresie (lata 2010-2014) zmniejszeniu uległ współczynnik w branży górnictwo rud metali.

Podregion 4 –wrocławski

W podregionie wrocławskim najbardziej skoncentrowana branża to transport wodny. Liczne są również podmioty branży: roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej oraz badania naukowe i prace rozwojowe.

Tabela 36. Współczynnik koncentracji - podregion wrocławski

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja E dział 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,20	0,21	0,22	0,21	0,15
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Sekcja H dział 50	Transport wodny	0,30	0,29	0,28	0,28	0,27
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15
Sekcja K dział 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
Sekcja M dział 69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15
Sekcja M dział 71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	0,13	0,14	0,14	0,15	0,15
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	0,14	0,17	0,17	0,19	0,18
Sekcja M dział 74	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	0,12	0,12	0,12	0,13	0,13
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13
Sekcja R dział 92	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	0,13	0,13	0,14	0,13	0,14

Podregion m. Wrocław

We Wrocławiu najbardziej skoncentrowana jest branża roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Na uwagę zasługuje fakt koncentracji w tym mieście branż specjalistycznych usług i wysokich technologii:

- finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych,
- działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe,
- działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne,
- badania naukowe i prace rozwojowe,
- reklama, badanie rynku i opinii publicznej.

Tabela 37. Współczynnik koncentracji – miasto Wrocław

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja E dział 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	0,30	0,29	0,28	0,28	0,27
Sekcja H dział 50	Transport wodny	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
Sekcja K dział 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15
Sekcja M dział 69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	0,13	0,14	0,14	0,15	0,15

Dział	Nazwa	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2102	Rok 2013	Rok 2014
Sekcja M dział 71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	0,14	0,17	0,17	0,19	0,18
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	0,12	0,12	0,12	0,13	0,13
Sekcja M dział 74	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	0,13	0,13	0,14	0,13	0,14
Sekcja R dział 92	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	0,20	0,21	0,22	0,21	0,15

W latach 2010-2014 spadła koncentracja branż: Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej oraz Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką. Współczynniki pozostałych branż są w analizowanym okresie zbliżone.

Respondenci badań jakościowych przewidują, że na Dolnym Śląsku w kolejnych latach będą rozwijać się

- obszar informatyczny
„(...) branża informatyczna to jest ogromny skok technologiczny, ogromny skok naukowy, to jest rewolucja wręcz technologiczna, która się dokonuje zarówno w branży informatycznej, jak i w branżach z nią związanych. (...) [Ta branża zawsze się rozwijała] zawsze tak było, ale teraz nabrało to szczególnej dynamiki, zwłaszcza na obszarze Polski i w tym jest, po pierwsze – pewna nadzieja, bo to napędza koniunkturę i pozostałe obszary gospodarki, po drugie – pozwala przynosić ogromne oszczędności w wielu obszarach” (Przedstawiciel firmy informatycznej)
- obszar nauk medycznych
- budownictwo
„w dalszym ciągu będzie to budownictwo, bo jeszcze jest wiele do nadrobienia i jak widzimy, (...) jeżdżąc po województwie, to widać, że co druga, trzecia droga jest rozkopana. To trzeba zakończyć. (Przedstawiciel DWUP we Wrocławiu)
- branża farmaceutyczna/ chemiczna
- motoryzacyjna i okołomotoryzacyjna
„(...) branże innowacyjne, (...) na Dolnym Śląsku do takich branż to można zaliczyć branżę informatyczną, bo (...) tutaj też jest wiele zakładów, wiele firm nawet zachodnich tutaj lokuje swoje oddziały, [branżę] farmaceutyczną (...), chemiczną no i okołomotoryzacyjną, (...) nawet nie tyle same samochody, natomiast cała produkcja dla przemysłu motoryzacyjnego. (...) [to jest] obszar Polkowic i obszar wałbrzyskiej specjalnej strefy. (...) oczywiście mamy jeszcze KGHM, ale KGHM żyje troszeczkę swoim życiem (...) oni sobie sami radzą” (Przedstawiciel DWUP we Wrocławiu)
- turystyczna, gastronomiczna
„(...) jak zarabiamy pieniądze, to zawsze się rozwija turystyka, (...) już widać dzisiaj (...), restauracje i tak dalej. To głównie w kurortach, jeśli to nazwiemy kurortem tutaj te nasze okoliczne miejscowości, głównie tam. (...) ta branża i gastronomiczna powinna iść do góry i turystyczna. Natomiast wydaje mi się, że również budownictwo pójdzie do góry. (...) branża samochodowa (...), usługi turystyczne, biura podróży. (...) i kultura (...), też idzie powoli do góry” (Przedstawiciel NOT)
- odnawialne źródła energii
„(...) te ścieżki odnawialne źródła energii. Już tutaj są naciski ze strony Unii jeśli chodzi o wykorzystanie tej czystej energii, czy produkcję tej czystej energii. (...) wydaje mi się, że właśnie ta ochrona środowiska (...), czy wiatraki, czy fotowoltaika, czy (...) biomasa (...)” (Przedstawiciele Gebruden)
- ogólnie- inteligentne specjalizacje

„W tych inteligentnych specjalizacjach szukałbym miejsc pracy, bo one będą mocno wsparte finansowo po prostu, więc jeśli tam pójdą pieniądze to za tym muszą pójść miejsca pracy. (...) To już widać. Jest ogłoszony konkurs dla przedsiębiorców na jakieś innowacje, punkty strategiczne za działalność w sferze inteligentnych specjalizacji, więc jeśli będzie się w inteligentnych specjalizacjach, ktoś dostanie pieniądze, to będzie tam tworzył nowe miejsca pracy.”
(Przedstawiciel FAL)

4.5.3. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy w podregionach w latach 2010-2014

Do wytypowania branż kreujących największą liczbę miejsc pracy posłużyły dane z Głównego Urzędu Statystycznego. Pozyskane dane zostały zagregowane do podregionów województwa dolnośląskiego do poziomu branż (działów PKD). Następnie wybrano te branże, które w analizowanym okresie, w danym podregionie uzyskały największe saldo kreacji nowych miejsc pracy. Poniższa tabela prezentuje branże (dział PKD), kreujące najwięcej miejsc pracy w latach 2010-2014. Dane przedstawiono zbiorczo dla całego województwa dolnośląskiego oraz z uwzględnieniem podziału na podregiony. W województwie dolnośląskim, branżą kreującą najwięcej miejsc pracy jest działalność związana oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana. W analizowanym okresie przybyło 3548 miejsc pracy. Branża ta, znajduje się w czołówce również w podregionach jeleniogórskim (saldo +318), legnicko-głogowskim (saldo +489), wałbrzyskim (saldo +392) oraz wrocławskim (saldo +489). W podregionie miasto Wrocław największy udział w kreacji miejsc pracy ma edukacja, której saldo wynosi 5962.

Tabela 38. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy

Województwo dolnośląskie						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	5179	5989	6567	7773	8727	+ 3548
Transport lądowy oraz transport rurociągowy	14092	14673	15374	16563	17006	+ 2914
Działalność związana z zatrudnieniem	19167	19253	19428	22863	22049	+ 2882
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	49702	49188	49761	51554	52272	+ 2570
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	25629	26240	25912	26280	27535	+ 1906
Podregion jeleniogórski						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	801	776	840	996	1120	+ 318
Działalność wydawnicza	167	162	175	207	233	+ 66
Działalność usługowa w zakresie informacji	90	87	94	111	125	+ 36
Telekomunikacja	85	82	89	105	118	+ 34
Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	21	20	22	26	29	+ 8
Podregion legnicko-głogowski						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	867	976	1060	1232	1356	+ 489
Transport lądowy oraz transport rurociągowy	2359	2392	2481	2625	2643	+ 284

Działalność związana z zatrudnieniem	3209	3138	3136	3624	3426	+218
Działalność detektywistyczna i ochroniarska	2052	2007	2005	2317	2191	+139
Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	1960	1917	1915	2213	2093	+ 133
Podregion wrocławski						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	889	916	1110	1278	1450	+ 560
Transport lądowy oraz transport rurociągowy	2420	2245	2598	2723	2825	+405
Działalność związana z zatrudnieniem	3291	2946	3283	3759	3662	+ 371
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	4400	4015	4379	4320	4574	+173
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	3536	3226	3519	3472	3675	+139
Podregion wałbrzyski						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	899	997	986	1157	1292	+ 392
Działalność wydawnicza	187	208	205	241	269	+82
Transport lądowy oraz transport rurociągowy	2446	2442	2309	2465	2517	+ 71
Telekomunikacja	95	105	104	122	137	+ 42
Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	418	418	395	422	431	+ 12
Miasto Wrocław						
Branża (dział PKD)	Miejsca pracy					
	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo (2010 – 2014)
Edukacja	25486	29499	29863	30765	31448	+ 5962
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	16531	19090	19497	20637	21024	+ 4493
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15346	17717	17956	18399	18650	+3303
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	8524	10184	10152	10520	11075	+ 2550
Działalność związana z zatrudnieniem	6375	7472	7612	9152	8868	+ 2493
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	8901	10279	10498	11112	11320	+ 2419
Opieka zdrowotna	13896	15926	15683	16180	16287	+ 2391
Transport lądowy oraz transport rurociągowy	4687	5695	6023	6630	6840	+ 2153
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	6850	8184	8159	8454	8900	+ 2050
Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	1723	2324	2573	3112	3510	+ 1787
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	8205	8833	8685	9283	9944	+ 1739

Z analizowanych danych wynika, że branże (działy PKD) o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w województwie dolnośląskim to przede wszystkim edukacja. W roku 2010 wielkość zatrudnienia w tym dziale wynosiła 76627, w latach 2011 i 2012 nieco spadła, by w 2013 wzrosnąć i osiągnąć wartość 78191 w roku 2014, co stanowi 11,15% udziału w strukturze zatrudnienia w województwie. Kolejnym działem jest handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. W 2014 roku udział w strukturze zatrudnienia to 7,46%. W pierwszym analizowanym okresie

zatrudnienie wynosiło 49702, w kolejnym roku wartość spadła o 514 miejsc. W roku 2013 odnotowano duży wzrost do poziomu 49761, w 2014 wielkość zatrudnienia ponownie wzrosła i osiągnęła 51554. W ostatnim analizowanym roku odnotowano wielkość zatrudnienia w wysokości 52272.

Tabela 39. Branże o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia (2010 – 2014)

Branża (działy PKD)	Wielkość zatrudnienia w poszczególnych branżach w latach 2010 - 2014				
	2010	2011	2012	2013	2014 / udział w strukturze zatrudnienia województwa dolnośląskiego
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	20596	21087	20824	21119	22128 / 3,16%
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	25629	26240	25912	26280	27535 / 3,93%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	49702	49188	49761	51554	52272 / 7,46%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	26762	26486	26794	27760	28146 / 4,02%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	24668	22761	22167	23191	24723 / 3,29%
Działalność związana z zatrudnieniem	19167	19253	19428	22863	22049 / 3,15%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	46140	45650	45830	45964	46369 / 6,62%
Edukacja	76627	76010	76220	76855	78191 / 11,16%
Opieka zdrowotna	41781	41036	40029	40420	40496 / 5,78%

Firmy z województwa dolnośląskiego, deklarujące tworzenie nowych miejsc pracy w latach 2010-2014 zostały zaprezentowane poniżej. Najwięcej nowych miejsc pracy w województwie dolnośląskim planowała utworzyć firma Amazon – 5000. W podregionie jeleniogórskim 150 nowych miejsc pracy chciała utworzyć firma Zorka, w podregionie wałbrzyskim Faurecia planowała 120 nowych miejsc pracy. W podregionie legnicko-głogowskim planowano 180 w firmie Hurtap, natomiast w podregionie wrocławskim 120 miejsc pracy chciała stworzyć firma GKN Driveline Polska.

Tabela 40. Firmy kreujące najwięcej miejsc pracy

Miasto Wrocław		Podregion jeleniogórski	
Nazwa firmy	Planowane nowe miejsca pracy lata 2010 - 2014	Nazwa firmy	Planowane nowe miejsca pracy lata 2010 - 2014
Capgemini	400	DWS Draexlmeier	80
3M	80	Zorka	150
TJX European Distribution	800	Jelenia Plast	60
Amazon	5000	Guardian Automotive Poland	40
Podregion wałbrzyski		Podregion legnicko - głogowski	

Nazwa firmy	Planowane nowe miejsca pracy lata 2010 - 2014	Nazwa firmy	Planowane nowe miejsca pracy lata 2010 - 2014
Faurecia	120	Wezi-tec	20
Wemeco Poland	12	Hurtap	180
Poland Smelting Technologies	6	SITECH	80
Podregion wrocławski			
Nazwa firmy	Planowane nowe miejsca pracy lata 2010 - 2014		
Bama Companies	35		
Legocol	120		
GKN Driveline Polska	150		

4.5.4. Kształtowanie się tempa zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia w okresie 2010-2014

Współczynnik lokalizacji zatrudnienia to iloraz osób zatrudnionych lokalnie (w tym wypadku w podregionach) do ogólnej liczby zatrudnionych w województwie. Pozwala on stwierdzić, w których branżach i jak często są zatrudnione osoby w poszczególnych podregionach. Ponieważ liczebności pracowników w badanych podregionach są różne, wskaźnik ten uzupełniono współczynnikiem nasycenia pracowników w branżach wewnątrz podregionów. Dodatkowo obydwa wskaźniki ukazują dynamikę zatrudnienia w branżach.

Tabela 41. Współczynnik nasycenia oraz lokalizacji w podregionach województwa dolnośląskiego

Branża	Zespół sekcji	Rok	Podregion 1 - jeleniogórski		Podregion 2 - legnicko-głogowski		Podregion 3 - wałbrzyski		Podregion 4 - wrocławski		Podregion 5 - m. Wrocław	
			Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji
Ogółem		2010	1	0,17	1	0,16	1	0,18	1	0,19	1	1,83
		2011	1	0,16	1	0,16	1	0,18	1	0,19	1	1,86
		2012	1	0,16	1	0,16	1	0,18	1	0,19	1	1,89
		2013	1	0,16	1	0,16	1	0,18	1	0,19	1	1,94
		2014	1	0,16	1	0,15	1	0,18	1	0,19	1	1,99
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		2010	0,13	0,24	0,09	0,17	0,1	0,21	0,17	0,35	0,01	0,09
		2011	0,13	0,24	0,09	0,17	0,1	0,21	0,16	0,35	0,01	0,09
		2012	0,13	0,24	0,09	0,17	0,1	0,21	0,16	0,35	0,01	0,09
		2013	0,13	0,24	0,09	0,17	0,1	0,21	0,16	0,35	0,01	0,09
		2014	0,13	0,24	0,09	0,17	0,1	0,21	0,15	0,35	0,01	0,09
Przemysł i budownictwo		2010	0,32	0,17	0,37	0,19	0,34	0,20	0,41	0,24	0,21	1,18
		2011	0,33	0,17	0,38	0,19	0,34	0,20	0,41	0,24	0,21	1,17
		2012	0,32	0,17	0,38	0,19	0,34	0,20	0,40	0,24	0,20	1,19
		2013	0,32	0,17	0,38	0,19	0,34	0,20	0,38	0,24	0,20	1,20
		2014	0,33	0,17	0,38	0,19	0,34	0,20	0,39	0,24	0,19	1,16
Handel; naprawa pojazdów *		2010	0,24	0,16	0,22	0,14	0,24	0,18	0,22	0,16	0,31	2,37
		2011	0,23	0,15	0,22	0,14	0,24	0,17	0,22	0,16	0,31	2,52
		2013	0,23	0,15	0,22	0,14	0,23	0,16	0,22	0,17	0,31	2,65
		2014	0,23	0,14	0,22	0,13	0,23	0,16	0,23	0,18	0,30	2,64
Działalność finansowa; **		2011	0,03	0,11	0,03	0,13	0,03	0,13	0,02	0,08	0,08	5,29
		2012	0,03	0,11	0,03	0,11	0,03	0,13	0,02	0,08	0,08	5,26
		2013	0,03	0,12	0,03	0,11	0,03	0,13	0,02	0,08	0,08	4,96

Branża		Podregion 1 - jeleniogórski		Podregion 2 - legnicko-głogowski		Podregion 3 - wałbrzyski		Podregion 4 - wrocławski		Podregion 5 - m. Wrocław	
Zespół sekcji	Rok	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji	Współczynnik nasycenia	Współczynnik lokalizacji
	2014	0,03	0,10	0,03	0,11	0,03	0,13	0,02	0,08	0,08	5,60
Pozostałe usługi	2010	0,28	0,16	0,28	0,15	0,28	0,17	0,19	0,12	0,39	2,57
	2011	0,29	0,16	0,28	0,15	0,28	0,17	0,19	0,12	0,39	2,57
	2012	0,29	0,16	0,28	0,14	0,29	0,17	0,20	0,13	0,40	2,58
	2013	0,29	0,15	0,28	0,14	0,30	0,17	0,22	0,13	0,41	2,71
	2014	0,29	0,15	0,28	0,13	0,29	0,17	0,21	0,13	0,42	2,91

*handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja; **działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości

Najwyższe współczynniki nasycenia odnotowano w poszczególnych branżach:

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz Przemysł i budownictwo oraz pozostałe usługi w podregionie wrocławskim
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w podregionie miasta Wrocławia,
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości podregionie wałbrzyskim,

Najwyższe współczynniki koncentracji zatrudnienia wystąpiły w branżach:

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w podregionie wrocławskim,
- Przemysł i budownictwo w wałbrzyskim,
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi we Wrocławiu.

Wskaźniki koncentracji ogółu zatrudnionych w poszczególnych podregionach są stabilne we wszystkich podregionach za wyjątkiem miasta Wrocławia, gdzie od 2010 r. stale wzrasta liczba zatrudnionych.

W grupie sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo wskaźniki nasycenia i koncentracji zatrudnienia w omawianym okresie nie uległy zmianie w żadnym z podregionów.

W branżach Przemysł i budownictwo wskaźniki nasycenia są stabilne. Natomiast współczynniki koncentracji wykazują niewielki wzrost (począwszy od 2011 r.) we Wrocławiu.

W sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja wskaźniki nasycenia i koncentracji są porównywalne. Jedynie w podregionie miasta Wrocławia nastąpił niewielki spadek koncentracji zatrudnionych w 2013 r. oraz niewielki wzrost w 2014 r.

W branżach: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości współczynniki nasycenia w większości podregionów nie uległy zmianom, natomiast stale, począwszy od 2010 r., wzrastały wskaźniki koncentracji zatrudnienia. Analogicznie wyglądała sytuacja w grupie Pozostałe usługi. Przy czym odnotowano tutaj zarazem wzrost nasycenia, jak i koncentracji zatrudnienia we Wrocławiu.

4.5.5. Pożądane kompetencje i umiejętności pracowników

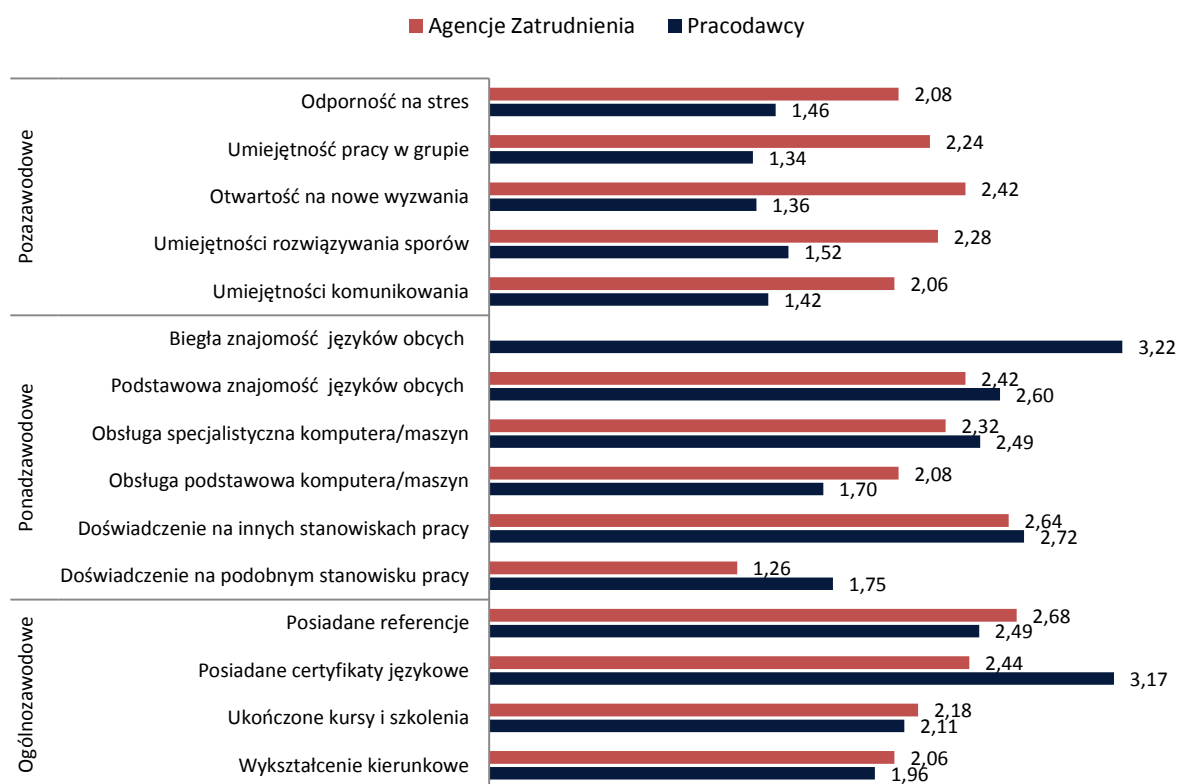
Kwalifikacje, kompetencje oraz umiejętności pracowników zbadano przy wykorzystaniu metod ilościowych (CATI, CAWI) oraz jakościowych (IDI, FGI, studium przypadku).

Kwalifikacje w opracowaniu podzielono na 3 kategorie:

- ogólnie zawodowe (wynikające z wykształcenia),
- ponad zawodowe (wynikające z doświadczenia),
- pozazawodowe (wrodzone lub nabyte cechy osobowościowe).

Kwalifikacje oczekiwane przez pracodawców w opinii samych pracodawców oraz przedstawicieli agencji zatrudnienia zbadano za pomocą skali Likerta¹⁴. Na podstawie zindeksowanych odpowiedzi wyznaczo skalę.

- 1) Wśród kwalifikacji ogólnie zawodowych najważniejsze jest wykształcenie kierunkowe (indeks 1,96 wśród pracodawców, 2,06 wśród pracowników agencji zatrudnienia). Na kolejnych pozycjach znalazły się ukończone kursy i szkolenia oraz posiadane referencje. Ostatnia kwalifikacja ogólnie zawodowa - posiadane certyfikaty językowe otrzymała notę neutralną.
- 2) Najwyżej cenione kwalifikacje ponad zawodowe to: podstawowa obsługa komputera/maszyn oraz doświadczenie na podobnym stanowisku pracy. Niżej oceniono: specjalistyczną obsługę, podstawową znajomość języków obcych¹⁵, oraz doświadczenie na innych stanowiskach pracy. Neutralne oceny w tej kategorii kwalifikacji otrzymała biegła znajomość języka obcego.
- 3) Badani pracodawcy oczekują w wysokim stopniu kwalifikacji pozazawodowych: umiejętności pracy w grupie, otwartości na nowe wyzwania, umiejętności komunikowania, odporności na stres, umiejętności rozwiązywania sporów.

Wykres 36. Oczekiwane kwalifikacje

Skala: 1 zdecydowanie się zgadam, 2, raczej się zgadzam, 4. raczej się nie zgadzam, 5 zdecydowanie się nie zgadzam. Indeks neutralny oddzielający oceny pozytywne od negatywnych wynosi 3.

¹⁴ Skala obejmuje 5 elementów, które można indeksować nadając wartość liczbową. W badaniu zastosowano skalę i indeksy: 1 zdecydowanie się zgadam, 2, raczej się zgadzam, 4. raczej się nie zgadzam, 5 zdecydowanie się nie zgadzam. Na podstawie indeksów wyznaczono średnie ważone, będące podstawą interpretacji.

¹⁵ Wymagane języki to przede wszystkim: angielski 44,9% wskazań, niemiecki 14,9%, angielski i niemiecki jednocześnie 22,8%.

Pytanie o kwalifikacje uzupełniono kwestią cech cenionych u pracowników. Najbardziej cenione cechy to: odpowiedzialność (68%), elastyczność (39,6%) i dobry stan zdrowia (32,4%).

Wykres 37. Cenione cechy pracownika
*** Wielokrotne odpowiedzi**

Na podstawie badań jakościowych (wywiady IDI, FGI, metoda delficka, case study) wytypowano najistotniejsze w opiniach respondentów kwalifikacje i kompetencje oraz cechy osobowościowe, oczekiwane przez pracodawców z dolnośląskiego rynku pracy:

- znajomość języków obcych,
- doświadczenie, konieczność bycia ekspertem w swojej dziedzinie, fachowości, znajomości specyfiki danej branży,
- chęci do pracy, motywacji, zaangażowania, świadomości pracy i obowiązków ,
- umiejętności: komunikacyjnych (dobry kontakt z innymi), współpracy w zespole, nawiązywania i budowania relacji, dopasowania się do kultury zakładu (identyfikacji z firmą), rozwiązywania problemów (analizowania problemów i generowania rozwiązań), szybkiej reakcji na pojawiające się sytuacje, autoprezentacji, przekazu, słuchania i nastawienie na innych,
- chęci do uczenia się, otwartości na innych i na nowe wyzwania,
- odpowiedzialności, zdyscyplinowania, punktualności, terminowości, uczciwości, solidności, samodzielności, lojalności,
- zorientowania na cel, zadania,
- dyspozycyjności, w tym m.in. gotowości do podróży służbowych, gotowości do pracy w systemie 3-zmianowym,
- kreatywności, wychodzenia z inicjatywą, operatywności, interdyscyplinarności
- zdolności organizacyjnych,
- uprzejmości, wysokiej kultury osobistej.

Wyżej wymienione kompetencje i cechy należy kształtować od najmłodszych lat. Szczególny wpływ na budowanie pozytywnych postaw mają:

- rodzina, wychowanie
- szkoła na wszystkich poziomach edukacji (szkoła podstawowa, gimnazjalna, ponadgimnazjalna, wyższa) m.in. praca zespołowa, praca projektowa, rola i zadania wychowawcy/mistrzowie,
- praktyki zawodowe,
- praca m.in. kultura zakładu, cykle szkoleniowe (w tym szkolenia miękkie), praca w projektach
- korzystanie z dobrych praktyk zagranicznych w nauczaniu m.in. model skandynawski.

4.5.6. Mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy

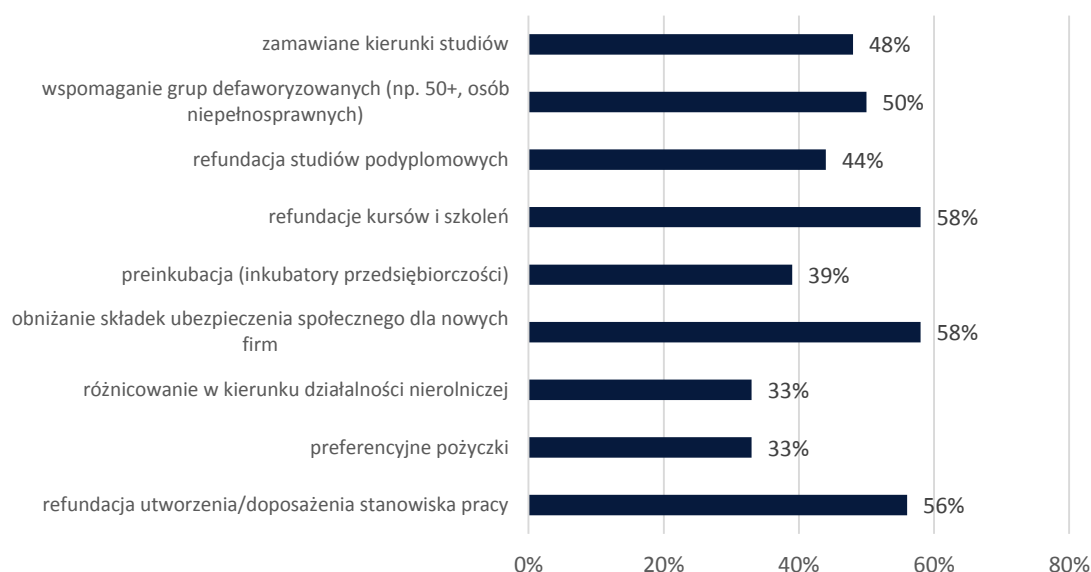
Mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy zbadano przy wykorzystaniu metod ilościowych (CATI, CAWI) oraz jakościowych (IDI, FGI, studium przypadku, metoda delficka).

W opinii pracodawców województwa dolnośląskiego najbardziej pożądanym mechanizmem jest refundacja utworzenia/doposażenia stanowiska pracy (59,9%). Drugim w kolejności jest obniżanie składek ubezpieczenia społecznego dla nowych firm (34,3%), a trzecim – refundacja studiów podyplomowych (16,9%)¹⁶. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej wskazało 9,9% respondentów, a preferencyjne pożyczki 7,9%.

Wykres 38. Skuteczne mechanizmy wspierające tworzenie miejsc pracy w opinii pracodawców

¹⁶ W świetle założeń Krajowego Funduszu Szkoleniowego refundacja ta umożliwi podniesienie kwalifikacji czy zmianę zawodu przez osoby bezrobotne lub zagrożone bezrobociem. Umożliwi im to uzyskanie lub utrzymanie zatrudnienia.

Wykres 39. Wykres 37. Skuteczne mechanizmy wspierające tworzenie miejsc pracy w opinii przedstawicieli agencji zatrudnienia

Na podstawie badań jakościowych zdiagnozowano następujące czynniki utrudniające zatrudnienie:

- niestabilny rynek
- brak pracowników na rynku: nieadekwatne (niskie, brak) kwalifikacje, brak chęci uczenia się (m.in. zmiany, uaktualnienia kwalifikacji), brak chęci, zainteresowania i potrzeby pracy, roszczeniowość, problemy zdrowotne, zobowiązania w stosunku do osób trzecich, mała mobilność, podjęcie świadomej decyzji o byciu bezrobotnych (m.in. kalkulacja przychodów i zobowiązań), wysokie emerytury dziadków/rodziców
- system opieki państwa nad osobami bezrobotnymi: ubezpieczenie zdrowotne, świadczenia socjalne, wspieranie braku aktywności na rynku pracy
- nastawienia i przekonania pracodawców
- szara strefa
- wyjazdy do pracy za granicę
- niskie wynagrodzenia, nieatrakcyjne warunki pracy
- wysokie koszty zatrudniania pracowników (ZUS, podatki i inne zobowiązania) i duża odpowiedzialność pracodawców
- wysokie koszty przeszkolenia pracowników – niestabilność zatrudnienia po stronie pracownika
- niska wiedza wielu przedsiębiorców nt. funduszy możliwych do pozyskania
- brak wsparcia pracodawców przez urzędy i urzędników (wpieranie firm zagranicznych)
- dokumentacja, w tym m.in. konstrukcja umowy o pracę
- zmiany przepisów (w tym zmiany dot. umów)
- długie oczekiwania na odpowiedź urzędów, na usługi
- niska efektywność dotacji pozyskiwanych na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w wielu wypadkach działalności były zamykane po okresie wymaganym)

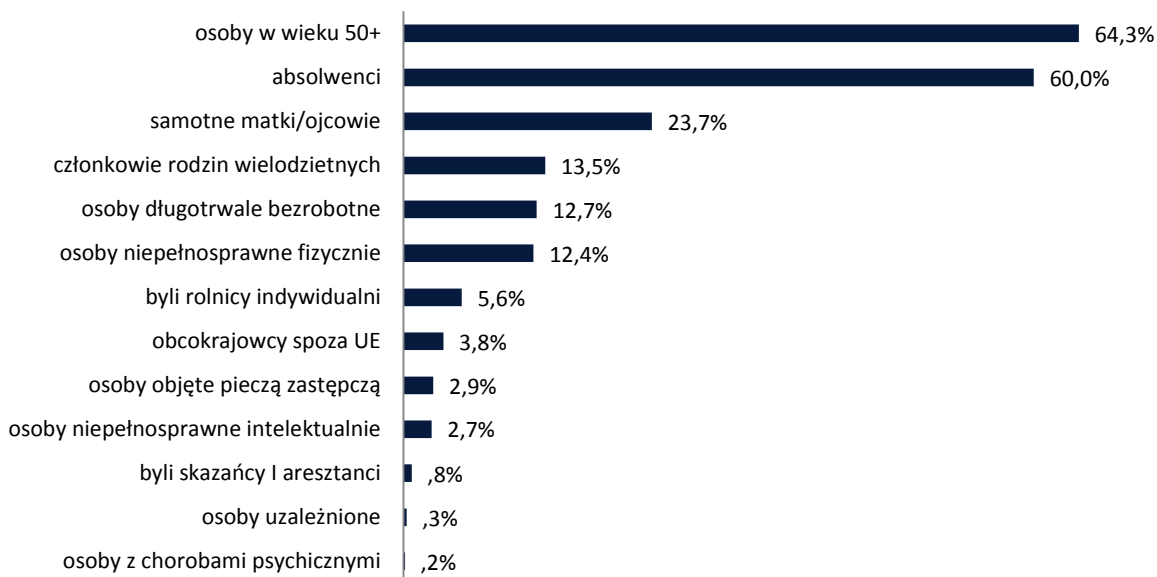
Wnioski wyciągnięte z badań jakościowych umożliwiły sformułowanie identyfikację mechanizmów wspierających zatrudnianie:

- rozwój gospodarki
- nowe inwestycje – pozyskiwanie inwestorów (m.in. pozyskane przez instytucje otoczenia biznesu)
- komunikacja i przepływ informacji pomiędzy instytucjami a pracodawcami
- współpraca różnych/wielu instytucji i wypracowanie wspólnych rozwiązań
- współpraca: przedsiębiorstw z przedsiębiorstwami, przedsiębiorstw ze szkołami zawodowymi (m.in. praktyki, klasy patronackie, klastry), przedsiębiorstw z urzędami, instytucjami otoczenia biznesu
- wsparcie pracodawców/przedsiębiorców przez samorządy m.in. zlecanie usług, promocja działań podejmowanych przez przedsiębiorców, preferencyjne czynsze
- wsparcie osób fizycznych otwierających działalność gospodarczą: opieka samorządów, preferencyjne pożyczki
- wsparcie finansowe firm działający m.in. wsparcie na tworzenie miejsc pracy, na przeszkalanie i doszkalanie pracowników
- pozyskiwanie środków finansowych m.in. środków unijnych
- rozszerzanie działalności, w tym nowe gałęzie przedsiębiorstwa, wprowadzenie innowacyjności, nowe projekty
- upowszechnianie informacji i dobrych praktyk nt. zatrudniania osób z grup defaworyzowanych m.in. 50+, osób niepełnosprawnych (m.in. kampanie medialne)
- specjalne programy tworzone przez przedsiębiorstwa
- działania aktywizacyjne nad przywróceniem osób bezrobotnych na rynek pracy (praca nad kompetencjami społecznymi, nad dostosowaniem/uaktualnieniem kwalifikacji do potrzeb rynku pracy)
- przesunięcia wewnątrz firmy – zmiany i tworzenie nowych stanowisk pracy
- praktyka uczniowska/ studencka- współpraca, nawiązywanie kontaktów z pracodawcami
- zarządzania różnorodnością w firmach – niestandardowe formy zatrudnienia (dot. elastycznego czasu pracy, miejsce pracy)
- żłobki i przedszkola – wystarczająca ilość miejsc dla dzieci
- dobre warunki płacy i pracy
- zmiany systemowe dot. obciążeń podatkowych i ubezpieczeniowych (mniejsze koszty zatrudniania pracowników), mniejsze ryzyko, jasności przepisów prawnych, świadczeń socjalnych dla osób bezrobotnych, umów o pracę
- krótki czas oczekiwania na wyniki konkursów
- instrumenty oferowane przez urzędy pracy: środki na podjęcie działalności gospodarczej (część z firm nadal jest prowadzona po okresie wymaganym), staże, dotacje na zatrudnianie pracowników, refundacje kosztów wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy, refundacje składek na ubezpieczenie społeczne, refundowanie pracodawcy przez kres 1 roku kosztów poniesionych na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne bezrobotnego do 30-go roku życia – obowiązek zatrudnienia po tym okresie, Krajowy Fundusz Szkoleniowy

4.5.7. Grupy defaworyzowane na regionalnym rynku pracy

Badani pracodawcy wskazali grupy defaworyzowane. Ich zdaniem są to przede wszystkim:

- 1) osoby w wieku 50+ (64,3% wskazań),
- 2) absolwenci (60%),
- 3) samotni rodzice (13,5%),
- 4) członkowie rodzin wielodzietnych (13,5%),
- 5) osoby długotrwale bezrobotne (12,7%),
- 6) osoby niepełnosprawne fizycznie (12,4%).

Wykres 40. Grupy defaworyzowane na dolnośląskim rynku pracy, które należy wspierać

Formy wspierania grup defaworyzowanych wskazało 80% badanych. najważniejsze z nich to:

- 1) ulgi dla pracodawców zatrudniających pracowników z grup defaworyzowanych (14,8%),
- 2) zapewnienie lepszych warunków pracy i płacy (14,6%),
- 3) organizowanie szkoleń przygotowujących praktycznie do pracy/podnoszących kwalifikacje (12,2%),
- 4) tworzenie miejsc pracy dedykowanych osobom z grup defaworyzowanych (8,6%),
- 5) zmniejszenie kosztów utrzymania pracownika (ZUS, US), które musi ponosić przedsiębiorca (5,6%),
- 6) refundacja kosztów związanych z doposażeniem bądź utworzeniem nowych miejsc pracy (3,8%),
- 7) organizowanie szkoleń podnoszących świadomość osób z grup defaworyzowanych o możliwościach uzyskania wsparcia w poszukiwaniu pracy (3,7%),
- 8) zapewnienie pracy młodym ludziom po zakończonej edukacji (3,2%),
- 9) zagwarantowanie płatnych staży, praktyk (2,9%),

4.5.8. Prognoza zapotrzebowania na kadry

W województwie dolnośląskim w 2020 r. przewidywany jest wzrost liczby pracujących o 45,8 tys. osób (z 1092,9 tys. osób do 1138,7 tys. osób), co stanowi wzrost o blisko 4,2% w stosunku do stanu

z roku 2012¹⁷. W województwie tym wzrost liczby pracujących w latach 2012-2020 prognozowany jest w sześciu wielkich grupach zawodowych:

- 2: Specjaliści (21,8%),
- 4: Pracownicy biurowi (2,5%),
- 8: Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (17,8%),
- 0: Siły zbrojne (12,4%),
- 5: Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (8,3%),
- 3: Technicy i inny średni personel (5,6%).

Spadek liczby pracujących w horyzoncie prognozy 2012-2020 przewiduje się w grupach wielkich:

- 1: Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (3,6%)
- 7: Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (19,4%),
- 9: Pracownicy przy pracach prostych (10,6%)
- 6: Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (6,9%),

Dane dla województwa ekstrapolowano na subregiony¹⁸.

W podregionie jeleniogórskim w 2020 r. będzie 183 668 pracujących, co daje wzrost o niemal 7 tys. osób w stosunku do roku 2014. Najliczniejszą grupą zawodową będą specjaliści (29 200 osób). Managerów i przedstawicieli władz będzie 9 tys., techników 22 200, robotników i rzemieślników będzie 24 300, operatorów maszyn 28 tys. a pracowników przy pracach prostych 10 600. Najliczniejsza grupa pracowników będzie pracowała w przemyśle 63 tys., co daje wzrost o 2 500 osób w stosunku do roku 2014. W usługach będzie pracować niemal 57 tys. osób (wzrost o 2 tys., w stosunku do roku 2014).

Tabela 42. Prognoza zatrudnienia – podregion jeleniogórski

Jeleniogórski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
ogółem	9,0	39,7	22,2	12,1	29,2	7,7	24,3	28,0	10,6	183,688
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ogółem	1,5	6,6	3,7	2,0	4,9	1,3	4,0	4,7	1,8	30,634
przemysł i budownictwo ogółem	3,1	13,6	7,6	4,1	10,0	2,6	8,3	9,6	3,6	62,976
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja ogółem	1,4	6,2	3,5	1,9	4,6	1,2	3,8	4,4	1,7	28,812
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku	0,2	1,0	0,6	0,3	0,7	0,2	0,6	0,7	0,3	4,555

¹⁷ Na podstawie prognozy zamieszczonej na portalu www.prognozowaniezatrudnienia.pl

¹⁸ Przy ekstrapolacji założono równomierny rozkład grup zawodów w każdym z podregionów.

Jeleniogórski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
nieruchomości ogółem										
pozostałe usługi ogółem	2,8	12,3	6,9	3,7	9,0	2,4	7,5	8,7	3,3	56,826

W podregionie legnicko-głogowskim w 2020 r. będzie ponad 192 tys. pracujących (wzrost o 7 500 w stosunku do 2014 r.)

Najliczniejszą grupą będą specjaliści (41,5 tys.), a po nich pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (25,4 tys.). Managerów i przedstawicieli władz publicznych będzie 9,4 tys., personelu technicznego 23,2 tys., pracowników biurowych 12,7 tys., robotników 25,4 tys., operatorów maszyn i urządzeń 29,3 tys. a pracowników przy pracach prostych 11,1 tys. W przemyśle będzie pracować ponad 78 tys. osób, a w usługach 55 tys.

Tabela 43. Prognoza zatrudnienia – podregion legnicko - głogowski

Legnicko głogowski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
ogółem	9,4	41,5	23,2	12,7	30,5	8,0	25,4	29,3	11,1	192,116
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ogółem	1,0	4,6	2,6	1,4	3,4	0,9	2,8	3,2	1,2	21,296
przemysł i budownictwo ogółem	3,9	17,0	9,5	5,2	12,5	3,3	10,4	12,0	4,5	78,805
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja ogółem	1,5	6,6	3,7	2,0	4,9	1,3	4,1	4,7	1,8	30,748
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ogółem	0,3	1,3	0,7	0,4	1,0	0,3	0,8	0,9	0,4	6,150
pozostałe usługi ogółem	2,7	11,9	6,7	3,6	8,8	2,3	7,3	8,4	3,2	55,118

W podregionie wałbrzyskim w 2020 r. będzie ponad 196 tys. pracowników (wzrost o niemal 7 tys. w stosunku do 2014).

Najliczniejsi będą specjaliści (42,6 tys. osób). Przedstawiciele władz i managerów będzie 42,6 tys., personelu technicznego niemal 24 tys., pracowników biurowych 13 tys., robotników 26 tys., operatorów maszyn i urządzeń 230tys. a pracowników przy pracach prostych 11,1 tys. W przemyśle będzie pracować ponad 71 tys. osób a w usługach 61 tys.

Tabela 44. Prognoza zatrudnienia – podregion walbrzyski

Walbrzyski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
ogółem	9,7	42,6	23,9	13,0	31,3	8,2	26,1	30,1	11,4	196,218
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ogółem	1,3	5,8	3,2	1,8	4,2	1,1	3,5	4,1	1,5	26,623
przemysł i budownictwo ogółem	3,5	15,6	8,8	4,8	11,5	3,0	9,6	11,0	4,2	71,939
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja ogółem	1,5	6,7	3,8	2,1	5,0	1,3	4,1	4,8	1,8	31,041
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ogółem	0,3	1,2	0,7	0,4	0,9	0,2	0,7	0,8	0,3	5,438
pozostałe usługi ogółem	3,0	13,3	7,4	4,1	9,8	2,6	8,1	9,4	3,5	61,177

W podregionie wrocławskim w 2020 r. będzie 217 tys. pracujących, co daje wzrost o niemal 7 tys. osób w stosunku do roku 2014. Najliczniejszą grupą zawodową będą specjaliści (26,4 tys. osób). Managerów i przedstawicieli władz będzie 11 tys., techników 26 400, robotników i rzemieślników będzie 29 tys., operatorów maszyn 33 tys. a pracowników przy pracach prostych 12 600. Najliczniejsza grupa pracowników będzie pracowała w przemyśle 92 tys., co daje wzrost o 2 500 osób w stosunku do roku 2014. W usługach będzie pracować niemal 57 tys. osób (wzrost o 3 tys., w stosunku do roku 2014). W usługach będzie pracować 44 tys. osób.

Tabela 45. Prognoza zatrudnienia – podregion wrocławski

wrocławski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
ogółem	10,7	47,1	26,4	14,4	34,6	9,1	28,8	33,3	12,6	216,950
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ogółem	2,2	9,7	5,4	2,9	7,1	1,9	5,9	6,8	2,6	44,523
przemysł i budownictwo ogółem	4,6	20,1	11,3	6,1	14,8	3,9	12,3	14,2	5,4	92,671
handel; naprawa pojazdów	1,6	7,1	4,0	2,2	5,2	1,4	4,4	5,0	1,9	32,854

wrocławski	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja ogółem										
działalność finansowa i ubezpieczeniowa ; obsługa rynku nieruchomości ogółem	0,1	0,6	0,3	0,2	0,5	0,1	0,4	0,4	0,2	2,832
pozostałe usługi ogółem	2,2	9,6	5,4	2,9	7,0	1,9	5,9	6,8	2,6	44,070

We Wrocławiu w 2020 będzie pracować niemal 345 tys. osób, co daje wzrost o 12 tys. w stosunku do 2014 r.

Najliczniejsi będą specjaliści (75 tys. osób). Przedstawiciele władz i managerów będzie 17 tys., personelu technicznego niemal 42 tys., pracowników biurowych 23 tys., robotników 26 tys., sprzedawców 55 tys., operatorów maszyn i urządzeń 53 tys. a pracowników przy pracach prostych 20 tys. W przemyśle będzie pracować ponad 72 tys. osób a w usługach 143 tys.

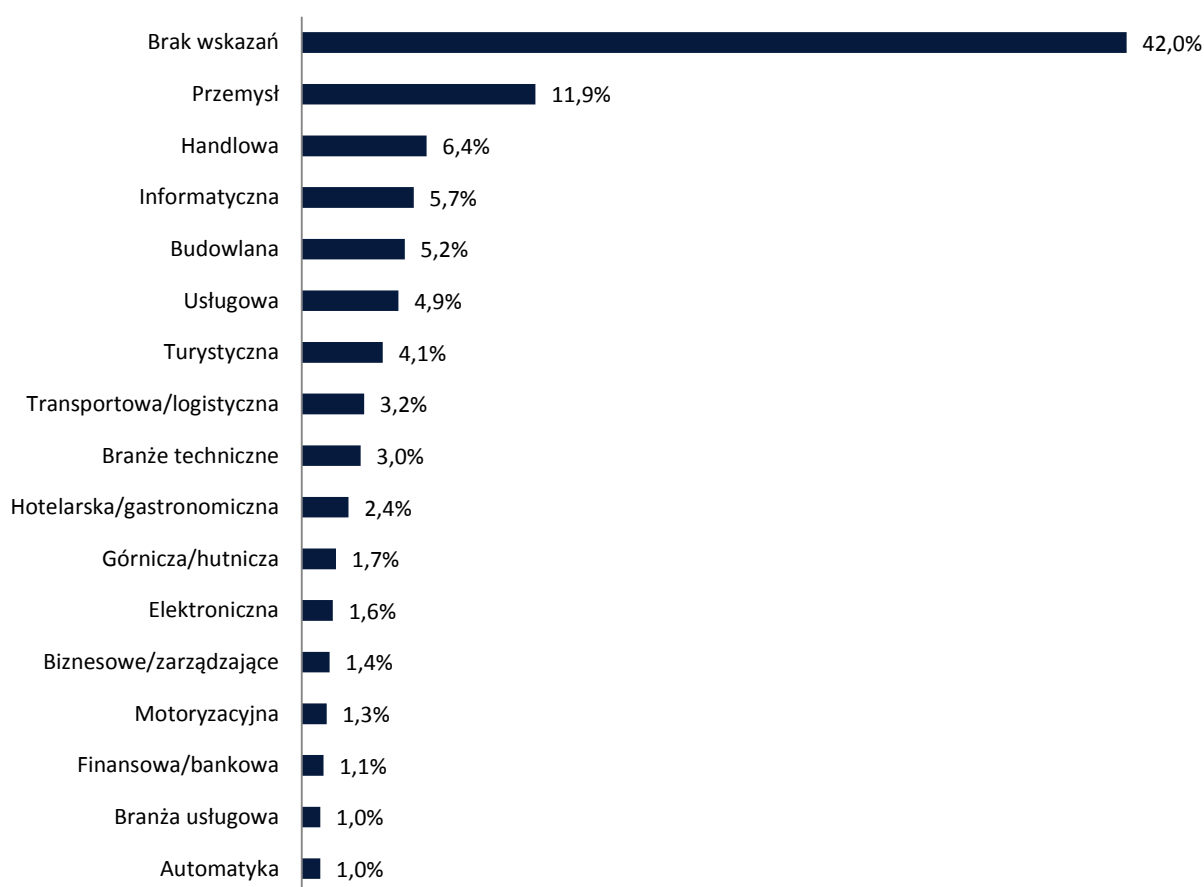
Tabela 46. Prognoza zatrudnienia – miasto Wrocław

Wrocław	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
ogółem	17,0	75,1	42,1	22,9	55,2	14,5	45,9	53,0	20,0	345,874
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ogółem	0,1	0,6	0,3	0,2	0,5	0,1	0,4	0,4	0,2	2,832
przemysł i budownictwo ogółem	3,6	15,8	8,9	4,8	11,6	3,1	9,7	11,2	4,2	72,845
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja ogółem	4,8	21,1	11,8	6,4	15,5	4,1	12,9	14,9	5,6	96,976
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ogółem	1,5	6,4	3,6	2,0	4,7	1,2	3,9	4,6	1,7	29,682

Wrocław	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przy pracach prostych	Razem
pozostałe usługi ogółem	7,1	31,2	17,5	9,5	22,9	6,0	19,1	22,0	8,3	143,538

Rozwojowe branże, zawody, miasta i powiaty

Czterech na dziesięciu badanych pracodawców nie wskazało żadnej branży, która w przyszłości będzie ich zdaniem generowała miejsca pracy. Pozostali wymienili przede wszystkim branże lub działalności (pytanie miało charakter otwarty): przemysł, handel, informatykę, budownictwo, turystykę, transport/logistykę.

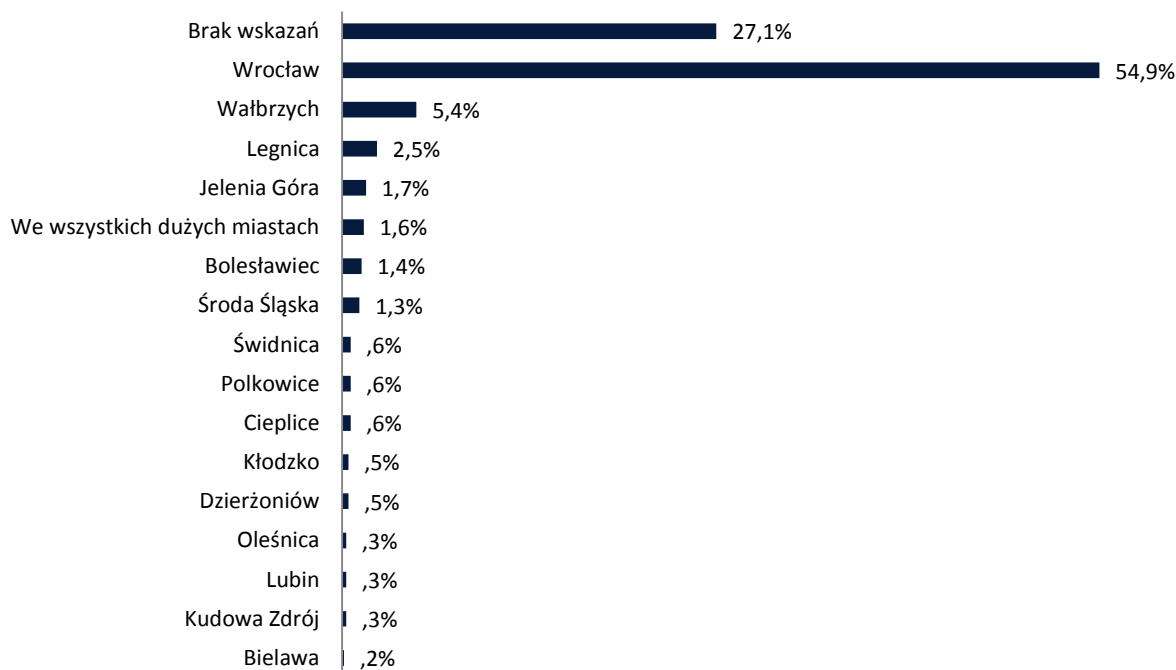
Wykres 41. Branże generujące miejsca pracy
* Wielokrotne odpowiedzi

Zawody rozwojowe wskazało jedynie czworo na dziesięcioro respondentów. Ich zdaniem będą to głównie: pracownicy fizyczni, sprzedawcy/przedstawiciele handlowi, informatycy, pracownicy usług specjalistycznych, pracownicy budowlani.

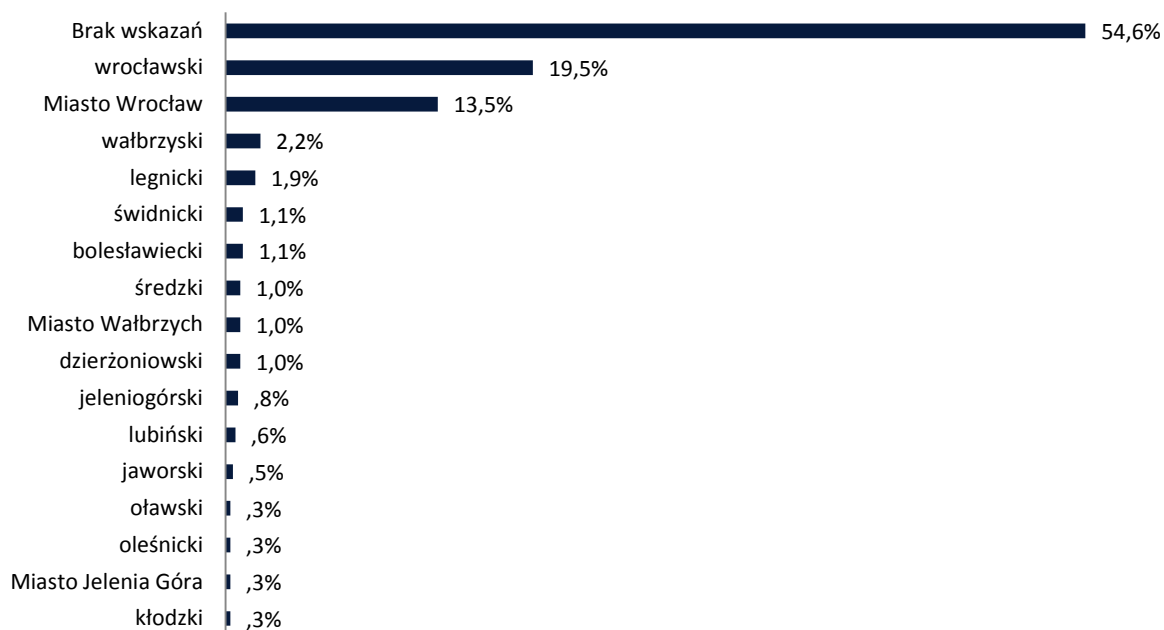
Wykres 42. Zawody rozwojowe
* Wielokrotne odpowiedzi

Rozwojowe miasta, które generują miejsca pracy, wymieniło $\frac{3}{4}$ respondentów. Najczęściej wymienianym miastem jest Wrocław (55% wskazań). Następny w kolejności jest Wałbrzych (5,4%), a po nim: Legnica, Jelenia Góra, Bolesławiec, Środa Śląska.

Wykres 43. Miasta generujące miejsca pracy
* Wielokrotne odpowiedzi

Powiaty generujące nowe miejsca pracy wymieniło 45,4% badanych pracodawców. W ich opiniach najwięcej miejsc pracy w przyszłości wygeneruje powiat wrocławski, miasto Wrocław, powiaty: wałbrzyski, legnicki, bolesławiecki, średzki, dzierzoniowski i miasto Wałbrzych.

Wykres 44. Powiaty generujące miejsca pracy
* Wielokrotne odpowiedzi

Najwięksi pracodawcy Dolnego Śląska w podregionach

Najwięksi pracodawcy Dolnego Śląska zostali wytypowani na podstawie dokumentu Ramy Strategiczne Na Rzecz Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska¹⁹. Zestawienie zostało poszerzone o firmy zamieszczone w: „Rankingu 500” Tygodnika Polityka²⁰, rankingu „Liderzy Biznesu 2015” miesięcznika Forbes, „Liście 500 Największych Firm” dziennika Rzeczpospolita 2015. Informacje zebrane w ten sposób zostały zweryfikowane poprzez analizę aktualnych stron internetowych firm oraz powiatów Dolnego Śląska.

Powyższe rankingi nie uwzględniają podmiotów:

- administracji publicznej i samorządowej,
- szkolnictwa i uczelni wyższych,
- ochrony zdrowia.

Podmioty zamieszczone w rankingach są nie tylko największymi pracodawcami. Ich wysoki potencjał ekonomiczny oraz inwestycje rokuja na dalsze zwiększanie zatrudnienia w kolejnych latach.

Tabela 47. Najwięksi pracodawcy w województwie dolnośląskim

Firma	Główny profil działalności	Miasto	Podregion	Zatrudnieni
AmRest Holdings SA	restauracje szybkiej obsługi	Wrocław	m. Wrocław	20519
KGHM Polska Miedź SA	surowce/paliwa	Lubin	legnicko-głogowski	18578
Impel SA, Wrocław	usługi porządkowe/ochrona mienia	Wrocław	m. Wrocław	12511
CCC (GK NG2) SA, Polkowice	produkcja obuwia	Wałbrzych	wałbrzyski	5749

¹⁹ Załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław 2015

²⁰ Ranking zawiera 38 dolnośląskich pracodawców. Do analizy przyjęto pracodawców niepostawionych w stan likwidacji i zatrudniających powyżej 300 pracowników.

Firma	Główny profil działalności	Miasto	Podregion	Zatrudnieni
PGE GiEK S.A Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów, Elektrownia Turów	Surowce/energetyka	Bogatynia	jeleniogórski	5500
GK Eko Holding SA, Wrocław	handel detaliczny	Wrocław	m. Wrocław	3800
Heesung Electronics Poland Sp. z o.o.	elektronika	Kobierzyce	wrocławski	2900
Grupa Eurovia w Polsce ,	budownictwo drogowe	Wrocław	m. Wrocław	2431
DFM Zanam-Legmet Sp. z o.o.	maszyny i urządzenia dla górnictwa	Polkowice	legnicko-głogowski	2067
GK Koelner SA	narzędzia budowlane	Wrocław	m. Wrocław	1947
Deichmann-Obuwie Sp. z o.o.	Produkcja i sprzedaż obuwia	Wrocław	m. Wrocław	1786
Toyota Motor Manufacturing Poland Sp. z o.o.	motoryzacja	Wałbrzych	wałbrzyski	1734
Grupa Selenia FM SA	produkcja materiałów budowlanych i chemicznych	Wrocław	m. Wrocław	1666
Przedsiębiorstwo Budowy Kopalń PeBeKa SA	budownictwo specjalistyczne	Lubin	legnicko-głogowski	1600
LG Electronics Wrocław Sp. z o.o.	elektronika	Wrocław	m. Wrocław	1593
Sitech Sp. z o.o.	motoryzacja	Polkowice	legnicko-głogowski	1478
GK PCC Rokita SA	zakłady chemiczne	Brzeg Dolny	wrocławski	1400
Autoliv Poland Sp. z o.o.	motoryzacja	Oława	wrocławski	1300
Ronal Polska Sp. z o.o.	motoryzacja	Wałbrzych	wałbrzyski	1247
Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o.	motoryzacja	Polkowice	legnicko-głogowski	1137
Pol-Miedź Trans Sp. z o.o.	transport i budownictwo	Lubin	legnicko-głogowski	1070
GK Tarczyński SA	Produkcja żywności	Trzebnica	wrocławski	917
Toyota Motor Industries Poland Sp. z o.o.	motoryzacja	Jelcz-Laskowice	wrocławski	880
Hasco – lek SA	farmacja	Wrocław/Siechnice	Wrocław/Wrocławski	744
PHP Mercus Sp. z o.o., Polkowice	handel podzespoły dla przemysłu	Polkowice	legnicko-głogowski	717
GK AB SA	telekomunikacja	Wrocław	m. Wrocław	704
GKN Driveline Polska Sp. z o.o.	motoryzacja	Oleśnica	wrocławski	638
Sanden Manufacturing Poland	motoryzacja	Polkowice	legnicko-głogowski	626
Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne Jelfa SA	farmacja	Jelenia Góra	jeleniogórski	550
Gates Polska Sp. z o.o	producent elementów gumowych	Legnica	legnicko-głogowski	527
CeDo Sp. z o.o.	maszyny i urządzenia dla przemysłu	Wrocław	m. Wrocław	479
Citronex I Sp. z o.o.	transport	Zgorzelec	jeleniogórski	459
Leoni Kabel Polska Sp. z o.o.	motoryzacja	Wierzbice	wrocławski	427
GK Work Service SA,	usługi pośrednictwa pracy	Wrocław	m. Wrocław	394
TIM SA, Siechnice	handel internetowy	Siechnice	wrocławski	378
Osadkowski SA	produkty dla rolnictwa	Bierutów	wrocławski	314

W grupie największych pracodawców najwięcej jest firm z Wrocławia (11), w podregionie wrocławskim działa 9 firm, w legnicko głogowski 10, w wałbrzyskim i jeleniogórskim po 3. Największe firmy zatrudniają łącznie:

- w mieście Wrocławiu 48 202 pracowników (najwięcej AmRest Holdings SA),
- w legnicko-głogowski 28 648 (najwięcej KGHM Polska Miedź SA),
- w podregionie wrocławskim 9 154 (najwięcej Heesung Electronics Poland Sp. z o.o.),
- w wałbrzyskim 8 730 (najwięcej CCC SA),

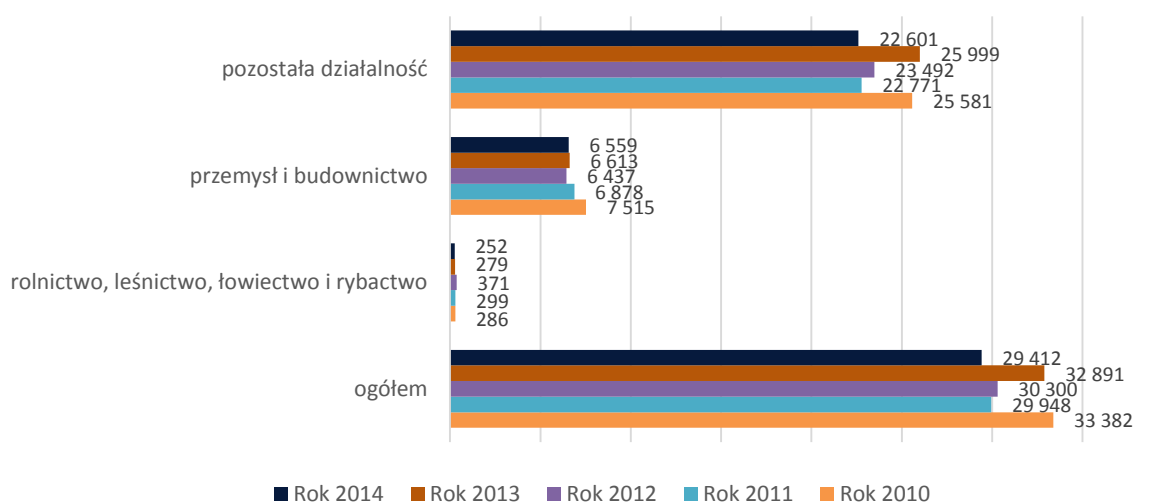
- w jeleniogórskim 6 509 (najwięcej PGE GiEK S.A Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów, Elektrownia Turów).

Najliczniejszą grupę wielkich pracodawców tworzą firmy motoryzacyjne (8 firm). Firm handlowych jest 3, oraz po dwie firmy branż: usługowych, firm produkujących urządzenia i podzespoły dla przemysłu, produkujących elektronikę, wydobywczych i farmaceutycznych.

5. TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY POPRZECZ TWORZENIE NOWYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W POSZCZEGÓLNYCH BRANŻACH

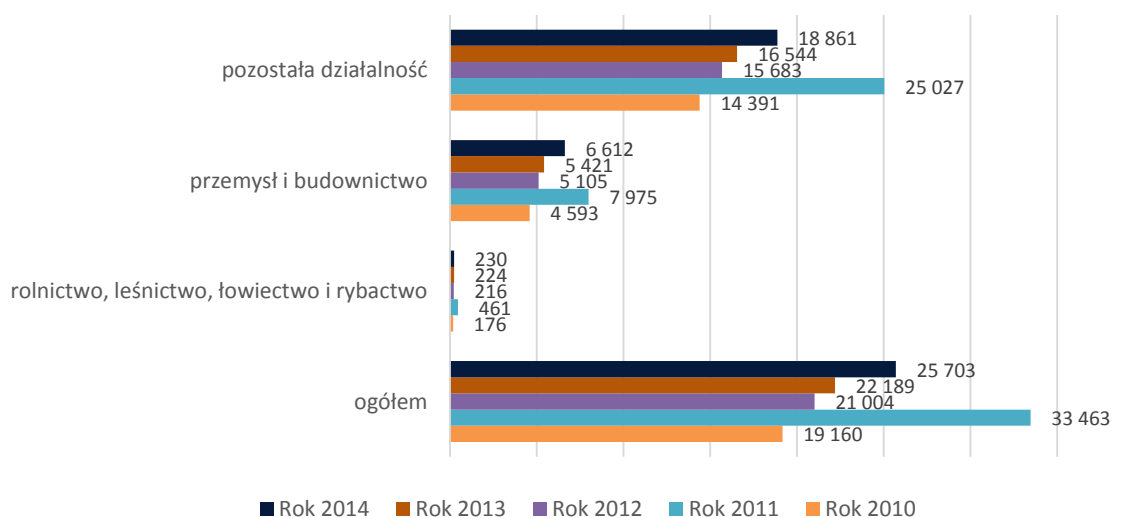
W województwie dolnośląskim w roku 2014 zarejestrowano 33 382 nowe przedsiębiorstwa (z tego 98% firm prywatnych).

Najwięcej nowych podmiotów zarejestrowano w grupie sekcji Pozostała działalność (22 601). Nowych przedsiębiorstw grupy Przemysł i budownictwo w 2014 r. zarejestrowano 22 601, a w grupie Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo zarejestrowano 252 firmy.

Wykres 45. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - województwo dolnośląskie

Dynamika nowych podmiotów wskazuje na dwa lata wzrostowe (2012 i 2013 r.) oraz na dwa lata o wyraźnym spadku liczby nowych przedsiębiorstw (2011, 2014). Największy wzrost odnotowano w 2013 r. (2 591 nowych firm), a spadek w 2014 r. (3 479 podmiotów). Największy spadek liczby nowo rejestrowanych firm dotyczył sekcji Pozostałe usługi. W 2014 r. zarejestrowano o - 2 980 mniej podmiotów tej sekcji niż w roku poprzedzającym.

Wykres 46. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010-2014 - województwo dolnośląskie

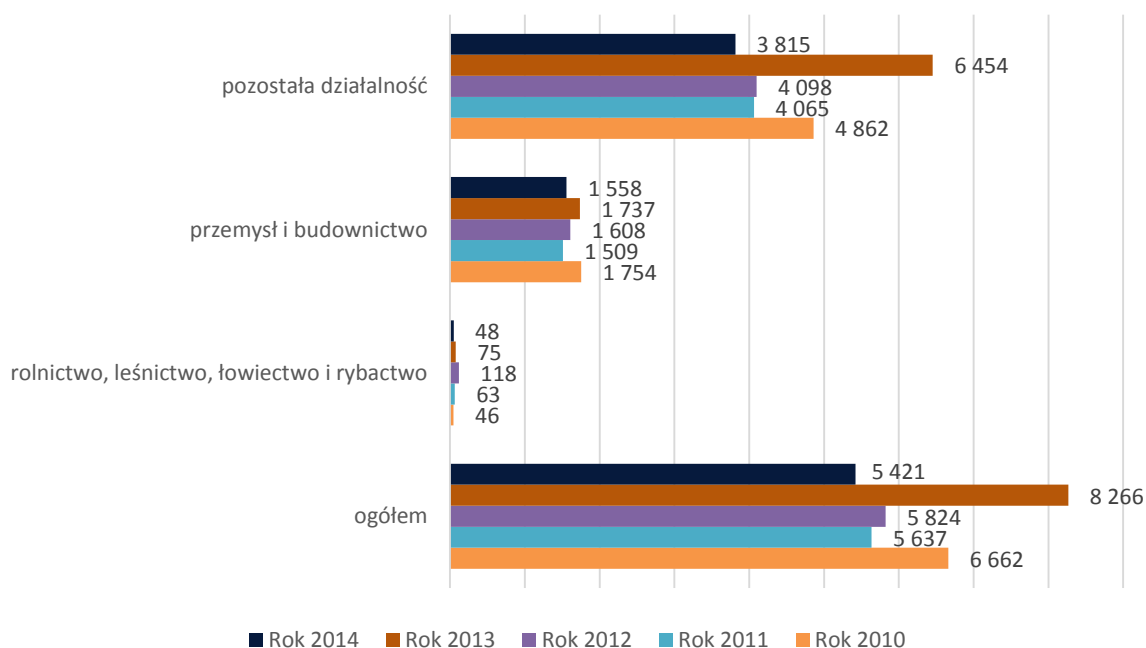
W 2014 r. w dolnośląskim wyrejestrowano 25 703 podmioty gospodarki narodowej, w tym 18 861 z grupy sekcji Pozostała działalność. W grupie sekcji Przemysł i budownictwo wyrejestrowano 6 612, a w grupie Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (230).

Dynamika rok do roku wskazuje na wyraźny spadek liczby wyrejestrowywanych podmiotów w 2012 r. oraz wzrosty w pozostałych latach. Największy z nich nastąpił w 2014 r. Wyniósł on 3 514 firm, w tym 2 317 podmiotów sekcji Pozostałe usługi i 1 191 firm sekcji Przemysł i budownictwo.

Wskaźnik zastępowalności wyrażający stosunek firm nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych wahał się w województwie dolnośląskim od wartości 1,74 w roku 2010 do 0,89 w roku 2012. W roku 2014 wyniósł on 1,14, co oznacza, że nowych firm jest więcej od tych wyrejestrowanych. Warto jednak podkreślić, że jest on mniejszy od 1,00 w przypadku sekcji Przemysł i budownictwo, co świadczy o spadku liczebności takich firm w regionie.

Podregion 1 – jeleniogórski

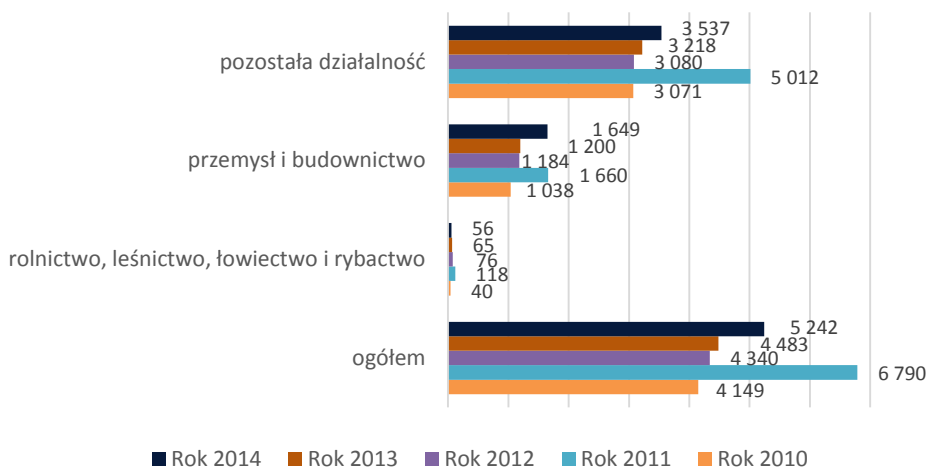
W podregionie jeleniogórskim w 2014 r. zarejestrowano 5 421 nowych podmiotów gospodarki narodowej. Najwięcej z nich należy do grupy sekcji Pozostała działalność (3 815). W sekcji Przemysł i budownictwo zarejestrowano 1 558 firm, a w sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (48).

Wykres 47. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion jeleniogórski

Dynamika zmian liczby nowo rejestrowanych firm w podregionie jeleniogórskim w latach 2010-2015 wskazuje na dwa lata w których ta liczba malała (2012 i 2014 r.). Największy spadek dotyczył roku 2014, kiedy to nowo rejestrowanych firm było o 2 845 mniej niż rok wcześniej. Z kolei największy wzrost nastąpił w 2013 r. (2 442 podmioty).

W 2014 r. wyrejestrowano w podregionie jeleniogórskim 5 242 podmioty, w tym: 3 537 w grupie sekcji Pozostała działalność, 1 649 w grupie sekcji Przemysł i budownictwo, 56 w grupie sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 48. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion jeleniogórski

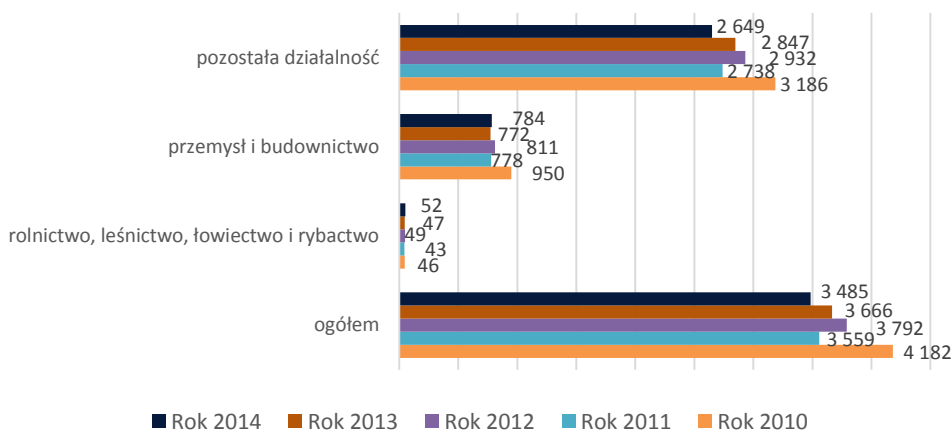
W okresie od 2010 do 2014 r. odnotowano 1 rok, w którym liczba wyrejestrowanych podmiotów nieznacznie zmalała. Był to rok 2011, a liczba wyrejestrowanych firm w porównaniu do roku ubiegłego zmalała o 78. W kolejnych latach liczba ta nieznacznie wzrastała (najwięcej w 2012 r. gdy osiągnęła wartość 42 podmiotów). Największy wzrost liczby wyrejestrowywanych firm dotyczył sekcji Przemysł i budownictwo.

Wskaźnik zastępowalności obrazuje przewagę liczby firm nowoutworzonych we wszystkich latach poza 2011 r., kiedy to wynosił on 0,83. Najwyższy indeks odnotował on w 2013 r. (1,84). Przez cały okres od 2010 do 2014 r. był on wyższy od 1,00 w grupie sekcji Pozostałe usługi. Natomiast niższy od 1, co świadczy o braku zastępowalności, był w sekcjach Przemysł i budownictwo i Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Podregion 2 – legnicko-głogowski

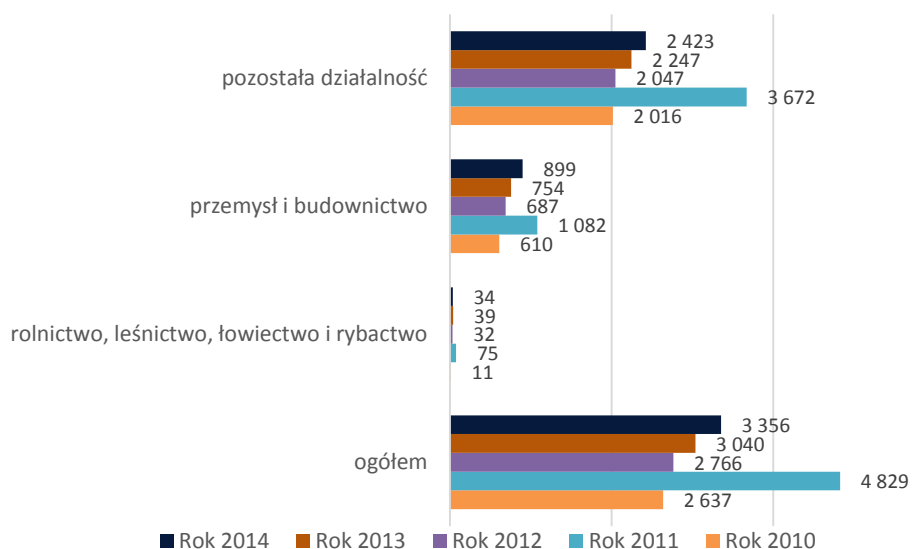
W podregionie legnicko-głogowskim w 2014 r. zarejestrowano 3 485 nowych podmiotów gospodarki narodowej. W tej grupie było: 2 647 podmiotów grupy sekcji Pozostała działalność, 784 – z sekcji Przemysł i budownictwo, 52 – z sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Dynamika zmian, jakie nastąpiły w latach 2010-2015 wskazuje na jeden rok, w którym liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była wyższa rok do roku. Miało to miejsce w 2012 r. W pozostałych latach liczba nowych firm malała. Największy spadek miał miejsce w 2011 r., i wyniósł 623 firmy. Dotyczył on głównie sekcji Pozostała działalność.

Wykres 49. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 – podregion legnicko - głogowski

W 2014 r. w podregionie legnicko-głogowskim wyrejestrowano łącznie 316 firm, w tym: 176 z grupy sekcji Pozostała działalność, 145 z grupy sekcji Przemysł i budownictwo. Spadła natomiast liczba wyrejestrowywanych firm branży Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

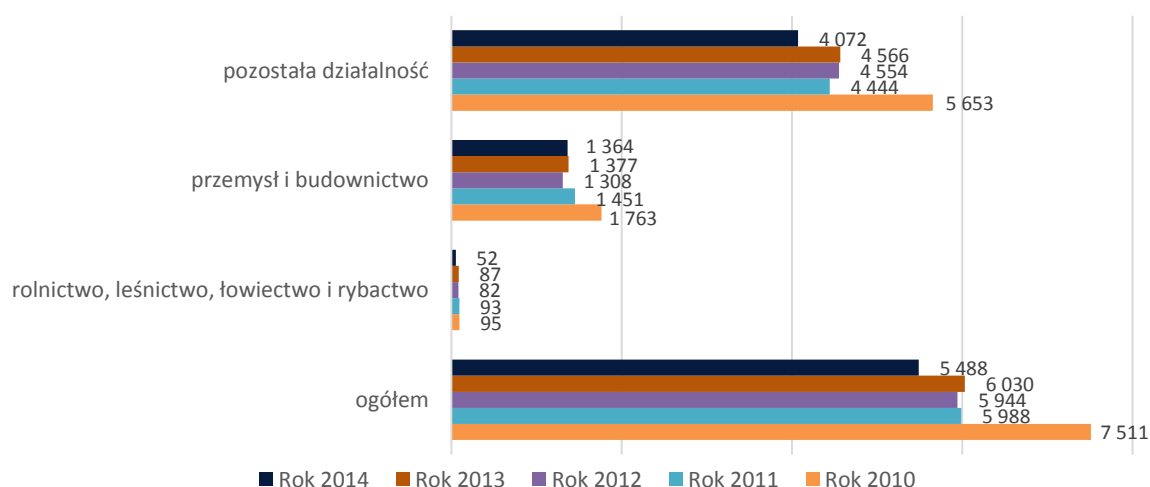
Wykres 50. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion legnicko - głogowski

W okresie od 2010 do 2014 r. odnotowano tylko 1 rok, w którym liczba wyrejestrowywanych firm wyraźnie spadła. Miało to miejsce w 2012 r. i wyniosło 2 063 mniej wyrejestrowywanych firm niż w roku poprzednim. W pozostałych latach liczba firm wyrejestrowywanych w odniesieniu rok do roku wzrastała.

Wskaźnik zastępowalności w analizowanym okresie był mniejszy od 1,00 tylko w 2011 r. Wyniósł on wówczas 0,57, co oznacza, że na każdą nowo powstałą firmę przypadały niemal dwie wyrejestrowane. W pozostałych latach miał on wartość dodatnią. W ostatnim analizowanym (2014) roku wskaźnik ten wyniósł 1,04, ale osiągnął wartość poniżej 1,00 w przypadku grupy sekcji Przemysł i budownictwo.

Podregion 3- wałbrzyski

W podregionie wałbrzyskim w 2014 zarejestrowano 4 072 nowe podmioty gospodarcze, w tym: 5 488 w grupie sekcji Pozostała działalność, 1 364 w grupie sekcji Przemysł i budownictwo, 52 w grupie sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

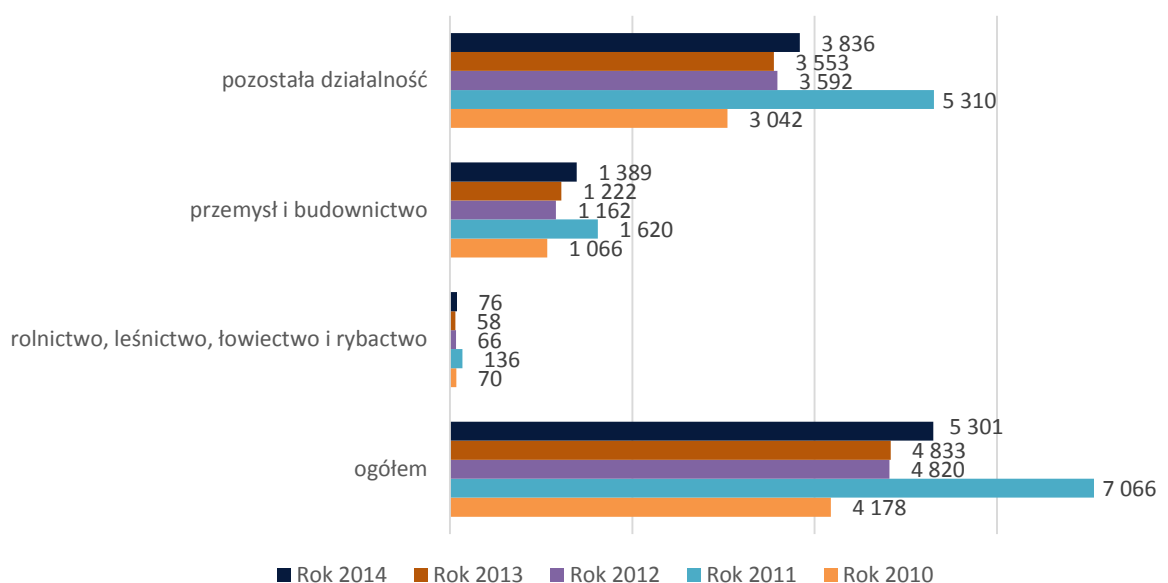

Wykres 51. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wałbrzyski

W kolejnych latach, począwszy od 2011, a na 2014 skończywszy, wystąpiły znaczne wahania liczby nowo rejestrowanych firm. Największy spadek rok do roku wystąpił w 2011 r. Zarejestrowano wówczas o 1 523 firmy mniej, niż w roku poprzednim. Spadek wystąpił również w 2014 r. (mniej o 542 firmy). Największe spadki dotyczyły branży Pozostała działalność. W ostatnim analizowanym roku zarejestrowano o 494 podmioty mniej niż w roku poprzednim.

W 2014 r. w podregionie wałbrzyskim wyrejestrowano 5 301 podmiotów gospodarki narodowej, w tym:

- 3 836 firm z grupy sekcji Pozostała działalność,
- 1 389 z grupy sekcji Przemysł i budownictwo,
- 76 – z grupy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 52. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 – podregion wałbrzyski

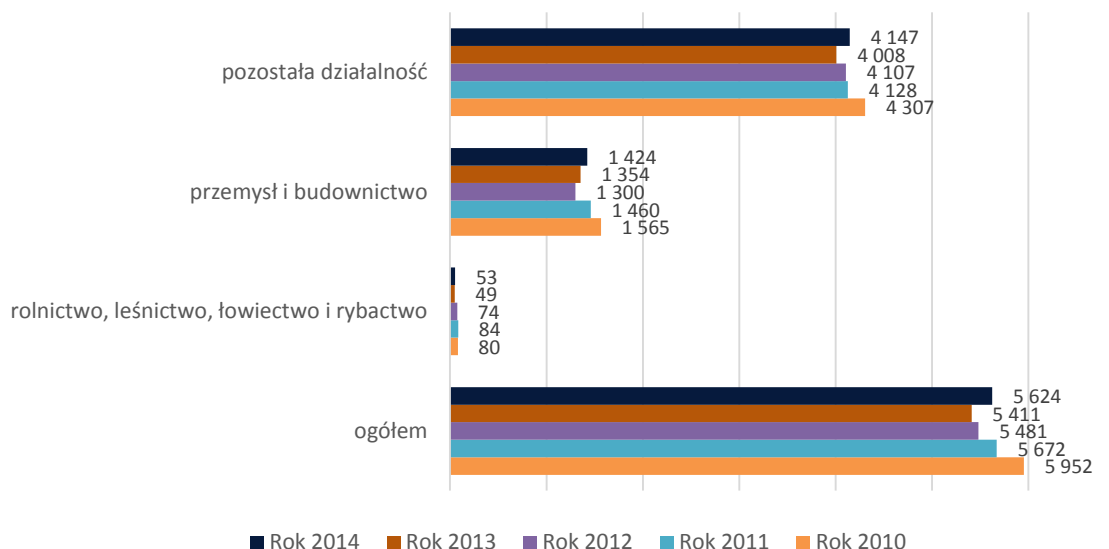
W trakcie analizowanego okresu (lata 2010-2014) dwukrotnie nastąpił spadek liczby wyrejestrowywanych podmiotów. W 2011 r. wyniósł o 2 641 a w 2012 r. wyniósł 2 450 podmiotów. W pozostałych latach liczba ta wzrastała (najwięcej odnotowano w 2014 r., kiedy to wyrejestrowano o 759 firm więcej niż w roku poprzedzającym). Największy wzrost liczby wyrejestrowywanych firm dotyczył branży Przemysł i budownictwo.

Wskaźnik zastępowalności osiągnął wartości mniejsze niż 1 wyłącznie w 2011 r. Wyniósł o wówczas (0,85). Warto podkreślić, że w 2014 r. był on wyższy niż 1,00 dla populacji generalnej firm w podregionie, natomiast niższy była w przypadku firm branży: Przemysł i Budownictwo (0,98) oraz Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,68). Oznacza to brak zastępowalności firm w tych branżach.

Podregion 4- wrocławski

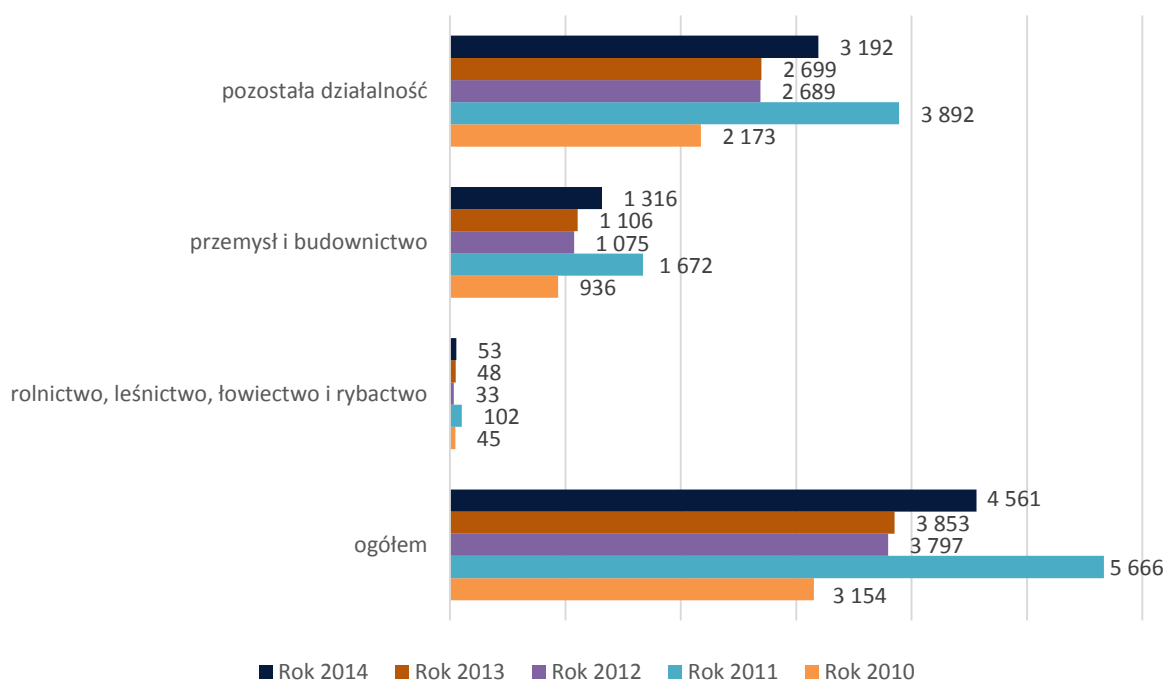
W podregionie wrocławskim w 2014 r. zarejestrowano 6 624 nowe podmioty gospodarki narodowej, w tym: 4 174 podmioty w grupie sekcji Pozostała działalność, 1 424 firmy z grupy sekcji Przemysł i budownictwo, 53 firmy z grupy - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

W analizowanym okresie do 2013 r. włącznie, następował spadek liczby nowo rejestrowanych firm. Najniższy indeks osiągnął w 2011 r. (- 280). W 2014 r. liczba nowo rejestrowanych firm wzrosła o 213. Największy wzrost dotyczył wówczas firm sekcji Pozostałe usługi (wzrost o 70 rok do roku).

Wykres 53. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wrocławski

W okresie objętym analizą (2010-2014 r.) spadek liczby nowych podmiotów gospodarczych był ciągły, za wyjątkiem 2012 r. W tym roku liczba wyrejestrowanych podmiotów była niższa o 1 869 niż w 2011 r. Najwięcej firm wyrejestrowano w 2011 r. (2 512). W ostatnim roku objętym analizą (2014) wyrejestrowano o 708 podmiotów więcej niż w roku poprzedzającym. Największy wzrost wyrejestrowanych firm dotyczył grupy sekcji Pozostałe usługi (493 podmioty).

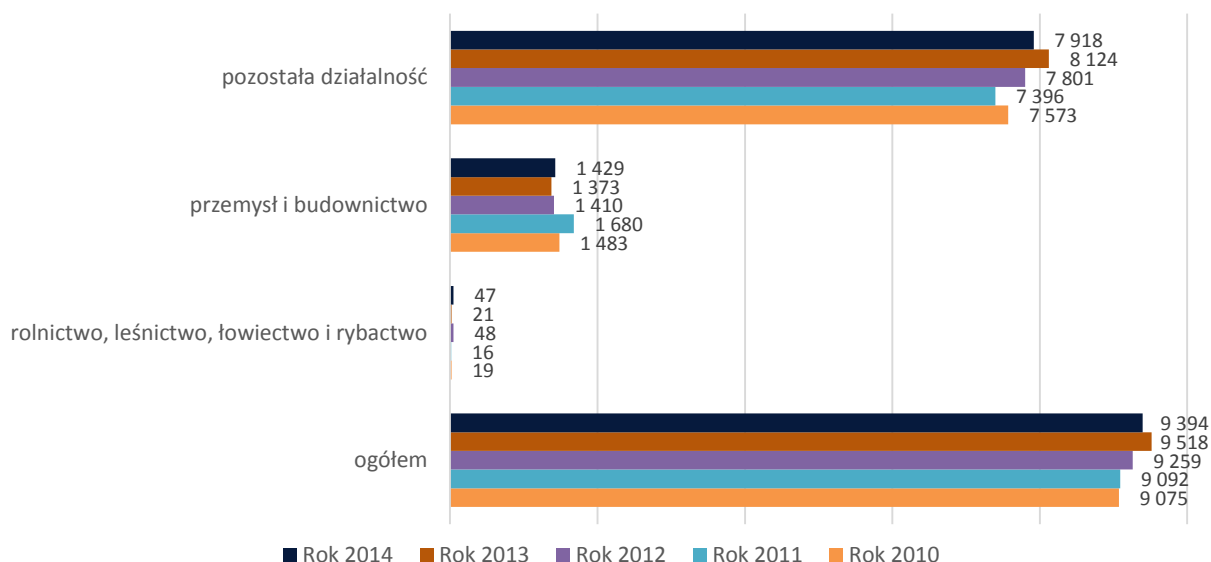

Wykres 54. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wrocławski

Wskaźnik zastępowalności podmiotów gospodarczych był wyższy od 1,00 we wszystkich analizowanych latach dla populacji generalnej firm podregionu wrocławskiego. W roku 2011 był niższy od 1,00 w przypadku podmiotów grupy sekcji: Przemysł i budownictwo (0,82), Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,87).

Podregion 5 – miasto Wrocław

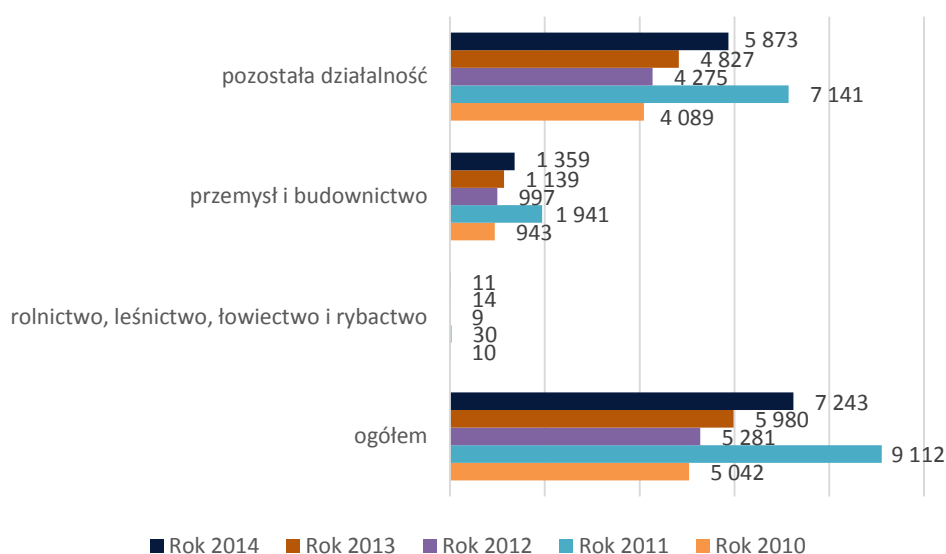
We Wrocławiu w 2014 r. zarejestrowano nowe 9 394 podmioty gospodarcze, w tym: 7918 grupy sekcji Pozostała działalność, 1 429 grupy sekcji Przemysł i budownictwo, 47 grupy sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 55. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 – miasto Wrocław

W latach od 2010 do 2013 liczba nowo rejestrowanych podmiotów wzrastała, by nieznacznie zmniejszyć się w 2014 r. (o 124 podmioty). W tym roku zmniejszyła się liczba nowych firm sekcji Pozostałe usługi, co mimo niewielkiego wzrostu firm innych sekcji, wpłynęło na wskaźnik globalny. W 2014 r. we Wrocławiu wyrejestrowano 7 243 podmioty gospodarcze, w tym:

- 5 873 w grupie sekcji Pozostałe usługi,
- 1 359 w grupie sekcji Przemysł i budownictwo,
- 11 w grupie sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 56. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - miasto Wrocław

W ciągu analizowanego okresu (lata 2010-2014) Odnotowano 1 rok, w którym liczba wyrejestrowywanych podmiotów wyraźnie spadła. Miało to miejsce w 2012 r., a spadek wyniósł 3 831 firm. W pozostałym latach liczba firm wyrejestrowanych rosła w odniesieniu rok do roku. Największy wzrost odnotowano w 2011 r. (4 070 firm). W ostatnim roku (2014) liczba wyrejestrowanych firm była wyższa o 1 263 podmioty w odniesieniu do roku poprzedniego. Największy wzrost dotyczył firm sekcji Pozostałe usługi (1 046).

Wskaźnik zastępowalności w badanym okresie (lata 2010-2014) nigdy nie był niższy od wartości 1,00. Oznacza to, że w żadnym roku globalna liczba podmiotów gospodarczych we Wrocławiu nie uległa zmniejszeniu. Jedynie w roku 2011 zmniejszeniu uległy firmy branż: Przemysł i budownictwo (wskaźnik 0,87), Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,53).

W ostatnim analizowanym roku wskaźnik zastępowalności wyniósł 1,30, a najwyższy był w przypadku firm z sekcji Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (4,27). Należy podkreślić, że jest on w tym wypadku niemiernodajny ze względu na niską liczebność firm z tej branży (11 nowo powstałych i 3 wyrejestrowane).

Na podstawie danych GUS dotyczących wolnych miejsc pracy na dzień 31.XII oraz nowo utworzonych miejsc pracy w latach 2010-2014, z uwzględnieniem podziału sekcje powstała zbiorcza tabela prezentująca szczegółowe dane.

Najwięcej wolnych miejsc pracy na koniec roku, w ujęciu ogólnym, przypadło na rok 2014 (6640), natomiast najmniej – na rok 2012 (2687).

Najwięcej nowoutworzonych miejsc pracy odnotowano w roku 2014, były to 44632 miejsca pracy. Z kolei najmniej nowoutworzonych miejsc pracy, zaobserwowano w roku 2012 – 33224.

W każdym analizowanym roku, najwięcej wolnych miejsc pracy było w przemyśle: w 2010 roku 1969, w tym w przetwórstwie przemysłowym 1879, w 2011 roku 1354, w tym w przetwórstwie przemysłowym 1298, w 2012 roku 594, w tym w przetwórstwie przemysłowym 556, w 2013 roku 874, w tym 832 w przetwórstwie przemysłowym, w 2014 roku 1589, w tym w przetwórstwie przemysłowym 1495.

Również w przemyśle, w tym przetwórstwie przemysłowym, powstało najwięcej miejsc pracy: w 2010 roku 11570, w tym 1072 w przetwórstwie przemysłowym, w 2011 roku 9637, w tym w przetwórstwie przemysłowym 8865, w 2012 roku 6444, w tym w przetwórstwie przemysłowym 5960, w 2013 roku 8433, w tym 7803 w przetwórstwie przemysłowym, w 2014 roku 11458, w tym w przetwórstwie przemysłowym 10965.

Tabela 48. Miejsca pracy wolne i nowo utworzone według sekcji

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2011		2012		2013		2014	
	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem
O G Ó Ł E M	4735	43711	3598	38317	2687	33224	3576	42735	6640	44632
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	31	423	37	237	37	268	13	291	30	401
Przemysł	1969	11570	1354	9637	594	6444	874	8433	1589	11458

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2011		2012		2013		2014	
	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a	wolne (stan w dniu 31 XII)	nowo utworzone a
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem
w tym przetwórstwo przemysłowe	1879	10752	1298	8865	556	5960	832	7803	1495	10965
Budownictwo	289	7675	368	4724	132	3632	274	3958	195	4472
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	496	7208	431	6568	328	7098	693	10719	922	9839
Transport i gospodarka magazynowa	316	1318	205	2297	517	2042	283	1775	485	1842
Zakwaterowanie i gastronomia	242	18891	107	2421	156	1822	127	2242	292	1637
Informacja i komunikacja	128	762	123	703	143	2259	169	1990	1358	2386
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	194	782	245	1671	159	482	185	794	286	994
Obsługa rynku nieruchomości	71	761	40	648	38	335	15	409	54	420
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	117	3253	135	3431	119	3027	389	4532	836	3991
Administrowanie i działalność wspierająca	221	3295	63	1942	58	1960	127	2487	130	1938
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	179	1179	192	1063	112	999	107	1254	147	879
Edukacja	176	1278	91	1334	47	1246	164	1783	58	2475
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	155	1375	130	873	159	820	94	1139	160	773
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	40	426	65	388	37	585	38	712	35	454
Pozostała działalność usługowa	111	515	12	380	51	205	24	217	63	673

6. POTENCJAŁ TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY WE WSKAZANYCH PRZEZ DOLNOŚLĄSKĄ STRATEGIĘ INNOWACJI SMART SPECIALISATIONS

W ramach projektu inteligentnych specjalizacji wyodrębniono w Dolnośląskim 6 obszarów:

- 1) specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna,
- 2) mobilność przestrzenna,
- 3) żywność wysokiej jakości,
- 4) surowce naturalne i wtórne,
- 5) produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów,
- 6) technologie informacyjno-komunikacyjne.

Pierwszym sektorem jest specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna. Obejmuje ona dwa działy PKD:

- Sekcja C dział 20 - Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych,
- Sekcja C dział 21 - Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych.

W podregionie jeleniogórskim w 2014 r. były 54 podmioty Sekcji C działu 20 (o 9 mniej niż w 2010 r.). W analizowanym okresie nastąpił ciągły wzrost liczby podmiotów. W przypadku działu 21 liczba podmiotów w 2014 r. wynosiła 6 (o 3 więcej niż w 2010 r.).

W podregionie legnicko-głogowskim w 2014 r. było 36 podmiotów działu Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 4 mniej niż w 2010 r.). Począwszy od 2010 r. liczba podmiotów stale maleje. Dział 21 reprezentują 3 podmioty (o 1 więcej niż miało to miejsce w 2010 r.).

W podregionie wałbrzyskim w dziale 20 działało w 2014 r. 54 podmioty (o 2 więcej niż w 2010 r.). W dziale 21 funkcjonują 4 podmioty (o 2 więcej niż w 2010 r.).

W podregionie wrocławskim w 2014 działało 80 podmiotów (o 5 więcej niż w 2010 r.). W przypadku działu 21 liczba podmiotów wynosiła 6 podmiotów (o 2 więcej niż w roku 2010).

W Wrocławiu w 2-14 r. działało 111 podmiotów działu 20 (Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych), tj. o 10 więcej niż w 2010 r. ale o 2 mniej niż w 2012 r. W przypadku działu 21 (Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych) liczba podmiotów wynosiła w 2014 r. 29 (o 8 więcej niż w 2010 r.). Zaobserwowano dwa trendy wzrostowe podmiotów specjalizacji chemiczno-farmaceutycznej.

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	45	46	47	49	54	9
Sekcja C dział 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	3	5	7	7	6	3
Legnicko głogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	40	38	37	39	36	-4
Sekcja C dział 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz	2	2	2	2	3	1

	leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych						
Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	52	50	54	53	54	2
Sekcja C dział 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	2	2	2	3	4	2
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	75	78	79	76	80	5
Sekcja C dział 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	4	5	5	6	6	2
Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	101	102	113	106,0	111	10
Sekcja C dział 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	21	24	24	27	29	8

Specjalizacja żywność wysokiej jakości obejmuje Produkcja Sekcję C – dział 10: Produkcja artykułów spożywczych. Najwięcej podmiotów tej branży działa w podregionie wałbrzyskim (542), a najmniej w legnicko-głogowski (266). W legnicko-głogowski w omawianym okresie nastąpił spadek o 2 podmioty, a w pozostałych wzrost (największy we Wrocławiu – 85 podmiotów). Stała dynamikę wzrostową poza Wrocławiem odnotowano w analizowanym okresie jeszcze w podregionie wrocławskim.

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	454	432	450	456	471	17
Legnicko głogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	-2
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	268	279	278	272	266	
Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	33
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	509	509	529	551	542	
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	24
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	445	443	454	460	469	

Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	394	459	476	472	479	85

Specjalizacja mobilność przestrzenna obejmuje trzy działy PKD:

- 1) Sekcja C dział 27: Produkcja urządzeń elektrycznych,
- 2) Sekcja C dział 29: Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
- 3) Sekcja C dział 30: Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.

Wszystkie powyższe branże są najliczniejsze we Wrocławiu, a najrzadsze w podregionie legnicko-głogowskim. Największy wzrost liczebności podmiotów w branżach odnotowano:

- działy: 27 i 29 (w podregionie wrocławskim),
- dział 30 (w podregionie jeleniogórskim o 5 podmiotów).

Z kolei spadek dotyczył podregionu legnicko-głogowskiego (w dziale 30) oraz Wrocławia w działach 29 oraz 30. W żadnym z podregionów nie odnotowano trwałej tendencji wzrostowej lub malejącej.

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	40	44	47	49	48	8
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	36	37	35	35	36	0
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	9	9	13	12	14	5
Legnicko głogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	28	28	34	32	29	1
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	21	21	21	24	26	7
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	15	11	12	11	11	-4
Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	65	63	68	69	69	4
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	44	45	43	52	48	4
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	19	17	16	19	23	4
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	45	48	58	63	60	15

Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	53	59	59	57	61	8
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	18	19	18	19	18	0
Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	121	121	129	126	135	14
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	61	61	65	62	60	-1
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	46	43	42	36	36	-10

Sekcję surowce naturalne i wtórne tworzą branże:

- 1) Sekcja C dział 16 -Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania,
- 2) Sekcja C dział 17- Produkcja papieru i wyrobów z papieru,
- 3) Sekcja C dział 22- Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- 4) Sekcja C dział 24- Produkcja metali.

Najliczniej analizowane branże są reprezentowane:

- 1) Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (w podregionie jeleniogórskim),
- 2) Sekcja C dział 17- Produkcja papieru i wyrobów z papieru (w podregionie wrocławskim),
- 3) Sekcja C dział 22- Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (we Wrocławiu),
- 4) Sekcja C dział 24- Produkcja metali (we Wrocławiu).

W podregionie jeleniogórskim w odniesieniu do 2010 r. w roku 2014 nastąpił spadek liczby podmiotów działu 16 9o 61 podmiotów). Pozostałe odnotowały wzrost (największy w przypadku działu 22).

W podregionie legnicko-głogowskim w tym samym okresie znacznie spadła liczebność podmiotów działu 13 (o 28 podmiotów), a nieznacznie, bo o 1 podmiot spadła liczebność podmiotów działu 24 (spadek o 1 podmiot). Pozostałe działy nieznacznie zwiększyły swoją liczebność.

W podregionie wałbrzyskim swoją liczebność nieznacznie zwiększyły firmy reprezentujące wszystkie analizowane branże. Podobnie rzecz się miała w podregionie wrocławskim. We Wrocławiu spadła liczebność podmiotów w branżach 17 i 22.

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	759	703	707	700	698	-61

Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	47	47	48	46	48	1
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	170	175	178	191	190	20
Sekcja C dział 24	Produkcja metali	16	18	17	19	20	4
Legnicko glogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wylaczeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	338	326	331	315	310	-28
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	30	29	34	36	36	6
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	117	115	112	119	119	2
Sekcja C dział 24	Produkcja metali	14	14	16	15	13	-1
Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wylaczeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	612	598	597	606	616	4
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	56	56	59	60	59	3
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	245	253	251	246	252	8
Sekcja C dział 24	Produkcja metali	32	40	38	42	38	6
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wylaczeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	589	591	599	599	610	21
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	63	73	77	79	79	16
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	296	302	305	307	315	19
Sekcja C dział 24	Produkcja metali	12	9	11	14	21	9
Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wylaczeniem mebli;	247	237	251	263,0	257	10

	produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania						
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	78	77	76	79,0	75	-3
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	396	378	372	362,0	367	-29
Sekcja C dział 24	Produkcja metali	42	40	42	49,0	56	14

Specjalizację produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów tworzą branże:

- 1) Sekcja C dział 23 Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych,
- 2) Sekcja C dział 25 Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń,
- 3) Sekcja C dział 26 Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych,
- 4) Sekcja C dział 27 Produkcja urządzeń elektrycznych,
- 5) Sekcja C dział 28 Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- 6) Sekcja C dział 31 Produkcja mebli,
- 7) Sekcja C dział 32 Pozostała produkcja wyrobów.

Działy: 23 i 25 są najliczniej reprezentowane przez podmioty podregionu wałbrzyskiego. Działy: 26, 27, 28 i 32 są najliczniejsze we Wrocławiu, a dział 31 jest najliczniejszy w podregionie wrocławskim.

W okresie od 2010 do 2014 zmniejszyła się liczba podmiotów w działach:

- 1) Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (w jeleniogórskim, legnicko-głogowskim, i we Wrocławiu),
- 2) Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (we Wrocławiu),
- 3) Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych oraz Produkcja mebli (w
- 4) Pozostała produkcja wyrobów (w jeleniogórskim, wałbrzyskim, wrocławskim i we Wrocławiu).

W pozostałych przypadkach liczba podmiotów uległa zwiększeniu. Stałą tendencję wzrostową wykazały branże:

- 1) Sekcja C dział 23 Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (w wałbrzyskim),
- 2) Sekcja C dział 25 Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (w jeleniogórskim, wałbrzyskim i wrocławskim),
- 3) Sekcja C dział 28 Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (w legnicko-głogowskim i we Wrocławiu),
- 4) Sekcja C dział 31 Produkcja mebli (we wrocławskim),

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych	564	532	538	536	543	-21

	surowców niemetalicznych						
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	716	717	722	738	748	32
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	44	44	50	50	48	4
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	40	44	47	49	48	8
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	82	81	79	82	87	5
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	219	213	219	222	223	4
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	299	294	299	306	297	-2
Legnicko-głogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	204	190	198	190	186	-18
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	440	419	444	454	463	23
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	42	43	49	46	42	0
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	28	28	34	32	29	1
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	64	68	72	76	76	12
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	104	100	99	102	107	3
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	195	188	200	206	204	9
Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	1202	1167	1182	1182	1218	16

Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	851	879	911	956	1000	185
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	96	88	84	76	77	-19
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	65	63	68	69	69	-4
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	110	111	120	120	118	8
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	269	268	270	264	262	-7
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	439	452	449	442	442	3
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	387	368	390	387	390	3
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	886	879	907	939	987	101
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	81	82	87	93	88	7
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	45	48	58	63	60	15
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	117	125	133	128	126	9
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	604	602	627	628	656	52
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	309	291	295	304	306	-3
Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	333	316	323	338	331	-2
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	898	881	881	875	882	-16
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	302	315	332	333	323	21

Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	121	121	129	126	135	14
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	241	223	241	246	259	18
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	376	375	386	383	384	8
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	710	665	666	666	666	-44

Ostatnia inteligentna specjalizacja: technologie informacyjno-komunikacyjne jest reprezentowana przez podmioty branż:

- 1) Sekcja J dział 58, Działalność wydawnicza,
- 2) Sekcja J dział 61 Telekomunikacja,
- 3) Sekcja J dział 62 Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana,
- 4) Sekcja J dział 63 Działalność usługowa w zakresie informacji.

Wszystkie powyższe działy są najliczniej reprezentowane we Wrocławiu. W okresie od 2010 do 2014 r. zmniejszyły się liczebności firm w branży Działalność wydawnicza (w jeleniogórskim i legnicko-głogowskim). W pozostałych branżach i podregionach liczebności podmiotów wzrastały (w największym stopniu we Wrocławiu). Miasto to dominuje również pod względem dynamiki wzrostów liczby podmiotów.

Jeleniogórski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	104	96	96	101	94	-10
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	97	99	93	99	102	5
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	360	386	414	437	452	92
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	149	147	148	157	156	7
Legnicko-głogowski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	67	68	70	64	66	-1
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	71	79	88	85	76	4
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	290	319	341	334	342	52
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	120	127	139	139	141	21

Wałbrzyski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	107	117	117	120	121	14
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	86	99	106	119	115	29
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	391	413	435	467	495	104
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	142	151	162	164	146	4
Wrocławski		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	117	123	133	138	147	30
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	97	110	112	120	114	17
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	539	599	703	796	890	351
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	137	158	186	211	216	79
Wrocław		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Różnica 2014-2010
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	678	671	690	696	679	1
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	230	236	243	256	277	47
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	2373	2661	2974	3371	3847	1474
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	628	701	784	868	914	235

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczebności podmiotów inteligentne specjalizacje mają zróżnicowany potencjał w podregionach dolnośląskiego.

1. Specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna i żywność wysokiej jakości mają bardzo silny potencjał we Wrocławiu, a silny w podregionach: jeleniogórskim i wałbrzyskim;
2. Mobilność przestrzenna ma wysoki potencjał w jeleniogórskim i we Wrocławiu, przy czym we Wrocławiu ten potencjał maleje;
3. Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów w wałbrzyskim,
4. Technologie informacyjno-komunikacyjne mają największy p[otencjał we Wrocławiu.

Innym wskaźnikiem potencjału inteligentnych specjalizacji jest liczba zatrudnionych w nich pracowników. Najwięcej osób pracuje w specjalizacji Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, a najmniej w specjalizacji chemicznej i farmaceutycznej.

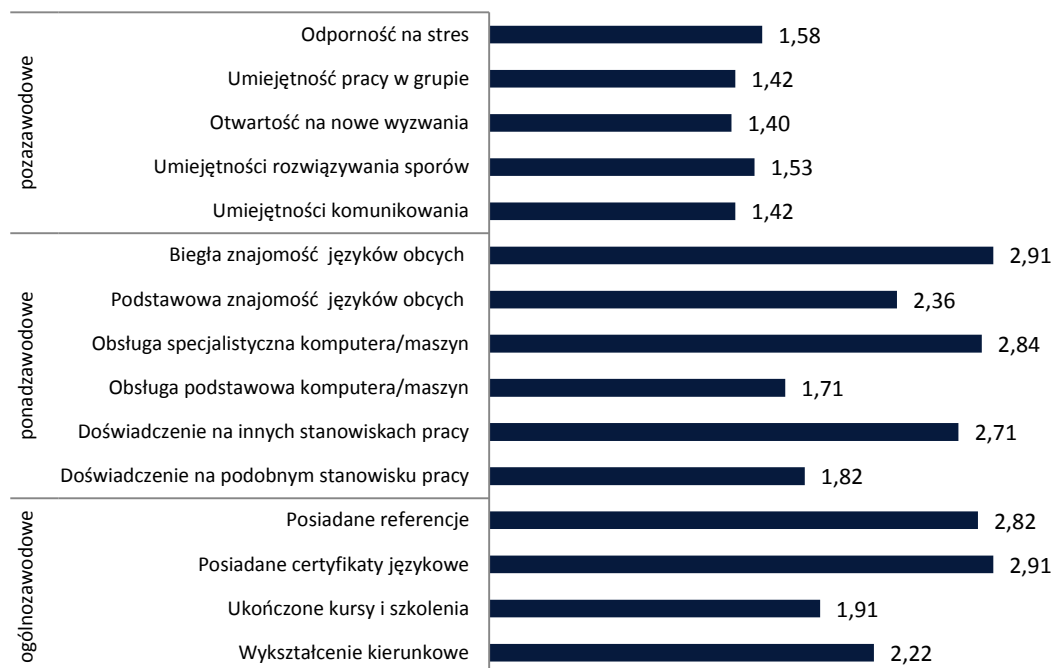
Zatrudnienie w obszarach inteligentnej specjalizacji oszacowane na podstawie danych GUS (2010 - 2014)

Specjalizacja	2010	2011	2012	2013	2014	Saldo
Specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna	8340	8539	8432	8551	8960	+ 620
Mobilność przestrzenna	39810	40759	40251	40821	42771	+ 2961
Żywność wysokiej jakości	12029	12316	12162	12335	12924	+ 895
Surowce naturalne i wtórne	#	#	#	#	#	#
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	93309	95533	94341	95678	100249	+ 6940
Technologie informacyjno - komunikacyjne	29072	30744	31290	33321	35743	+ 6671
Znak # - oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.						

Zbadane w sondażu firmy smart specialisations w latach 2010-2014 tworzyły przeciętnie od 1 do 5 nowych miejsc pracy. Dynamika zatrudnienia nie wskazuje istotnych zmian w liczbie zatrudnianych pracowników 2013 r. Natomiast w roku 2014 nastąpił nieznaczny wzrost liczby zatrudnianych pracowników. Dotyczył on przede wszystkim specjalizacji informatycznej.

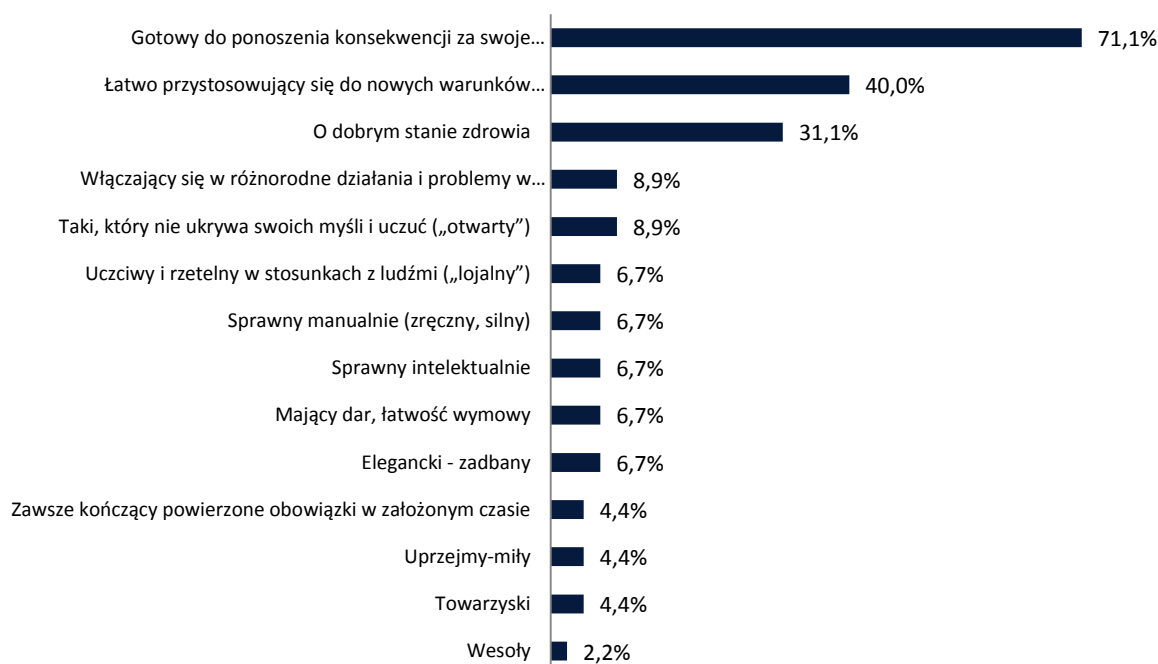
Kompetencje pracowników sektora SMART specialisations analogicznie, jak to miało miejsce w odniesieniu do pełnej grupy przedsiębiorstw, podzielono na 3 kategorie: ogólnie zawodowe (wynikające z wykształcenia), ponad zawodowe (wynikające z doświadczenia), pozazawodowe (wrodzone lub nabyte cechy osobowościowe).

- 1) wśród kompetencji ogólnie zawodowych najważniejsze są ukończone kursy i szkolenia,
- 2) na kolejnych pozycjach znalazły się: wykształcenie kierunkowe i posiadane referencje oraz posiadane certyfikaty językowe otrzymała notę neutralną.
- 3) najwyżej cenione kompetencje ponad zawodowe to: podstawowa obsługa komputera/maszyn oraz doświadczenie na podobnym stanowisku pracy. Niżej oceniono: specjalistyczną obsługę, podstawową znajomość języków obcych, oraz doświadczenie na innych stanowiskach pracy. Neutralne oceny w tej kategorii kwalifikacji otrzymała biegła znajomość języka obcego,
- 4) badani pracodawcy oczekują w wysokim stopniu kompetencji pozazawodowych: otwartości na nowe wyzwania, umiejętności pracy w grupie, umiejętności komunikowania, odporności na stres, umiejętności rozwiązywania sporów.

Wykres 57. Oczekiwane kompetencje pracowników SMART specialisations

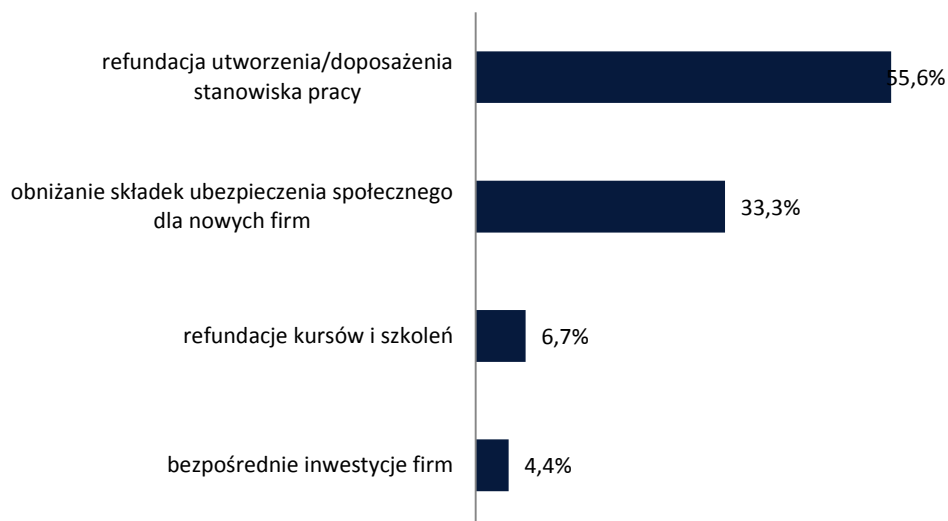
Skala: 1 zdecydowanie się zgadam, 2, raczej się zgadzam, 3, 4. raczej się nie zgadzam, 5 zdecydowanie się nie zgadzam. Indeks neutralny oddzielający oceny pozytywne od negatywnych wynosi 3.

Wykres 58. Oczekiwane cechy pracowników SMART specialisations

Od pracowników oczekuje się przede wszystkim odpowiedzialności, elastyczności i dobrego stanu zdrowia. Co ciekawe, niskie noty otrzymały cechy: sprawność intelektualna i punktualność.

Głównym mechanizmem wpływającym na tworzenie nowych miejsc pracy są refundacje utworzenia/doposażenia nowych stanowisk pracy (55%). Obniżanie składek ubezpieczenia społecznego wskazał co trzeci pracodawca, refundację kursów i szkoleń (6,7%), a bezpośrednio inwestycje firm 4,4%.

Wykres 59. Skuteczne mechanizmy tworzenia nowych miejsc pracy Smart specialisations

W najbliższych latach największe zapotrzebowanie będzie dotyczyć informatyków. Już obecnie w Polsce deficyty przedstawicieli tego zawodu wynosi ok. 55 tys. osób a w samym woj. dolnośląskim ok. 10 tys. Wzrost zatrudnienia w specjalizacji był latach 2010-2014 najwyższy i wyniósł ponad 60%. Deficyt pracowników w pozostałych specjalizacjach wynosi obecnie:

- 1) specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna 4,18 tys.,
- 2) mobilność przestrzenna 10,64 tys.,
- 3) żywność wysokiej jakości 2,66 tys.,
- 4) surowce naturalne i wtórne 6,48 tys.,
- 5) produkcja maszyn i urządzeń 12,6 tys.,
- 6) obróbka materiałów 3,8 tys.²¹.

²¹ Ekstrapolacja wykonana na podstawie proporcji uzyskanych w sondażu w grupie przedsiębiorstw.

7. WNIOSKI KOŃCOWE

Ogólne wnioski płynące z badania:

- 1) Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław:
 - a. *identyfikacja zawodów nadwyżkowych w poszczególnych podregionach w podziale na zawody specjalistyczne i niespecjalistyczne*
1. Generalnie w Dolnośląskim nadwyżkowe są zawody humanistyczne oraz ekonomiczne, rolnicze i przyrodnicze (np. biolodzy). W mniejszym stopniu dotyka to zawodów technicznych na wszystkich poziomach edukacji. Sytuacja osób z wykształceniem humanistycznym jest bardziej złożona. Z jednej strony nie otrzymują oni propozycji pracy we własnym zawodzie, a z drugiej nie pozostają bierni. Pracują poza swoimi zawodami częściej od innych grup zawodowych i częściej tworzą mikrofirmy – głównie usługowe.
2. Sytuacja robotników jest bardzo zróżnicowana lokalnie. Przykładem są zawody robotników budowlanych, które w poszczególnych powiatach i podregionach mogą być nadwyżkowe, a innym razem deficytowe.
3. Specyficzną grupę zawodów nadwyżkowych stanowią pracownicy usług. W związku z cyfryzacją usług bankowych i handlowych specjaliści w tych dziedzinach, którzy nie opanowali nowych technik komunikacyjnych konsekwentnie stają się nadwyżkowi. W przyszłości podobne zjawisko dotknie część urzędników oraz nauczycieli.
4. Sytuacja pracowników usług, w tym specjalistycznych, jest zróżnicowana lokalnie. Wynika ona z nierównego rozwoju nowoczesnych usług, które są na wysokim poziomie we Wrocławiu, Jeleniej Górze czy Legnicy, a w innych miastach i powiatach dopiero się tworzą. Przykładem może być sytuacja fizjoterapeutów.
5. Specyficzną jest również sytuacja nauczycieli. O ile brakuje nauczycieli przedmiotów zawodowych - specjalistycznych, o tyle występuje wysoka nadpodaż pedagogów ogólnych i nauczycieli przedmiotów podstawowych.
6. Najbardziej nadwyżkowe zawody w opiniach firm wywodzących się z poszczególnych podregionów to: w podregionie jeleniogórskim: absolwent kierunku humanistycznego, ekonomista, pracownik kadr/HR, w podregionie legnicko-głogowskim ekonomista, absolwent kierunku humanistycznego i kadra zarządzająca, sprzedawca/przedstawiciel handlowy, w podregionie wałbrzyskim: absolwent kierunku humanistycznego, kadra zarządzająca, pracownik księgowości/finansów, w podregionie wrocławskim absolwent kierunku humanistycznego, ekonomista i kadra zarządzająca, we Wrocławiu absolwent kierunku humanistycznego i ekonomista, kadra zarządzająca i sprzedawca/przedstawiciel handlowy.
7. Istotną kwestią są w tym wypadku kwalifikacje i doświadczenie pracowników. Osoby o wysokich kwalifikacjach nie mają problemów ze znalezieniem i utrzymaniem pracy (np. przedstawiciele handlowi) z kolei osoby nieposiadające tych cech stają się nadwyżkowe na rynku pracy.
8. Przyczyny nadwyżki niektórych zawodów, to: niejednorodna specyfika edukacyjna i gospodarcza w regionie (brak rozwiniętych usług i ich konsumpcji), ograniczona mobilność, brak wpływu sfery biznesowej na kształcenie zawodowe i specjalistyczne, nieracjonalne decyzje edukacyjne młodzieży i rodziców dotyczące profilu kształcenia, brak współpracy pomiędzy biznesem i instytucjami rynku pracy (np. w kwestiach przekwalifikowania).

9. Warto zwrócić uwagę na stereotypowe postrzeganie zawodów nadwyżkowych przez znaczną część pracodawców. Przykładem jest m.in. podkreślanie deficytowości absolwentów kierunku zarządzanie i marketing, który nie jest już realizowany w uczelniach wyższych od 10 lat.
- b. *identyfikacja zawodów deficytowych w poszczególnych podregionach w podziale na zawody specjalistyczne i niespecjalistyczne,*
 1. Zawody deficytowe, to przede wszystkim zawody techniczne (głównie na poziomie zasadniczym zawodowym i wyższym). Brakuje zwłaszcza wysokokwalifikowanych specjalistów w zakresie informatyki, budownictwa, energii odnawialnych i transportu.
 2. Specyficzną kategorię zawodów deficytowych stanowią pracownicy w zawodach słabo wynagradzanych albo oznaczonych niskim prestiżem społecznym np. pracownicy ochrony, sprzątacze, osoby sortujące śmieci.
 3. Liczną grupę zawodów deficytowych tworzą pracownicy w zawodach akwizycyjnych, jakie nie zapewniają stabilizacji finansowej (np. agenci ubezpieczeniowi, sprzedawcy/handlowcy, ankieterzy).
 4. W grupie robotników, deficytowe są zawody związane z migracją zagraniczną np. spawacze, mechanicy, budowlańcy. Osoby o takich zawodach często decydują się na podejmowanie znacznie lepiej płatnej pracy za granicą.
 5. Trudności związane ze znalezieniem pracowników na określone stanowiska pracy były zróżnicowane w analizowanych podregionach: pracowników usług podstawowych i robotników, obsługę biura, księgowych i pracowników marketingu i PR najtrudniej było znaleźć w podregionie jeleniogórskim, pracowników usług specjalistycznych, techników i inżynierów, managerów wyższego szczebla w podregionie wałbrzyskim. Specjalistów IT w podregionie wrocławskim i w mieście Wrocławiu.
- c. *zmiany w strukturze zawodów nadwyżkowych i deficytowych w okresie 2010-2014*
 1. Na przestrzeni lat 2010-2014 nie nastąpiły znaczne zmiany w strukturze zawodów nadwyżkowych i deficytowych. Wzmocnił się jednak potencjał popytowy na pracowników branży IT. Z drugiej strony nieznacznie spadał potencjał usług związanych z handlem i transportem.
 2. Zmiany o większym zakresie nastąpią najprawdopodobniej w okresie 2015-2020 W województwie dolnośląskim zaznaczyło się kilka potencjałów rozwojowych związanych z inteligentną specjalizacją. Najprawdopodobniej w dalszym ciągu będzie występował deficyt specjalistów IT, a z drugiej strony rozwój np., fotowoltaiki spowoduje większe zapotrzebowanie na specjalistów z zakresu energii odnawialnych. Procesy demograficzne związane np. ze starzeniem się społeczeństwa przyspieszą rozwój zapotrzebowania na opiekunów osób starszych czy fizjoterapeutów. Kwestią zasadniczą w tym względzie jest jednak niski poziom zarobków w tych zawodach w porównaniu do zarobków w innych państwach UE. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że w zawodach tych będą w przyszłości pracowali głównie emigranci (np. z Ukrainy).
- d. *analiza struktury osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem grup wiekowych badanych.*
 1. W latach 2010-2014 w dolnośląskim nastąpił spadek stopy bezrobocia we wszystkich podregionach (największy w 2014 r.). Wyjątek stanowił rok 2012, w którym wzrosło bezrobocie w podregionach przemysłowych. Dynamika zjawiska bezrobocia wskazuje na dalszy jego spadek w kolejnych latach.

2. Poziom stopy bezrobocia w województwie należał w latach 2011-2014 do najniższych w Polsce.
3. Specyfika lokalna regionu jest niejednorodna. Istnieją powiaty o stopie bezrobocia poniżej 5% (np. Wrocław), a w innych przekraczało ono 20% (np. górowski).
4. W strukturze wieku i płci osób bezrobotnych występuje stale wysokie bezrobocie kobiet w młodszych grupach wiekowych (do 34 roku życia) i mężczyzn w wieku 50+.
5. Mężczyźni częściej od kobiet byli bezrobotni w powiatach o charakterze przemysłowym.
6. W strukturze zawodowej bezrobotnych przeważały zawody o niskim stopniu specjalizacji.
7. Wysoki stopień bezrobocia dotyczył niektórych zawodów specjalistycznych np. ekonomistów, pedagogów, nauczycieli przedmiotów ogólnych, specjalistów ds. marketingu i reklamy.
8. Wśród specjalistów częściej bezrobotnymi były kobiety.

2) Identyfikacja najważniejszych trendów i kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy:

a. *analiza specyfiki gospodarki województwa dolnośląskiego w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław,*

1. Dolnośląskie jest wyróżniającym się regionem na tle ogólnopolskim. Decyduje o tym szereg czynników. Pierwszym z nich jest samo położenie Dolnego Śląska, we względnej bliskości, ale o silnym oddziaływaniu trzech stolic; Warszawy, Berlina i Pragi. Wpływ ekonomiczny, ale również cywilizacyjny Berlina jest zauważalny. Dolnoślązacy są otwarci kulturowo i nastawieni progresywnie.
2. Region posiada bardzo dobrą infrastrukturę komunikacyjną: drogi, koleje, lotniska, która zdecydowanie ułatwia przemieszczanie się osób oraz m.in. umożliwia większą mobilność pracowników.
3. Ostatnim ważnym czynnikiem jest wysoki stopień innowacyjności, nakładów na badania i rozwój oraz wysokie odsetki firm wprowadzających innowacje produktowe lub procesowe.
4. Region jest zróżnicowany gospodarczo. Posiada silny i zróżnicowany przemysł: wydobywczy, maszynowy, przemysł nowoczesnych technologii. Posiada duży potencjał turystyczny i naukowy.
5. Zdecydowanie najlepsza sytuacja gospodarcza dotyczy podregionu wrocławskiego i miasta Wrocławia, gdzie ulokowano większość inwestycji i gdzie jest najsilniejszy potencjał nowoczesnych technologii. Korzystna sytuacja jest również w pozostałych podregionach, w tym w podregionie wałbrzyskim, który po latach regresu spowodowanych praktycznym wygaszeniem przemysłu wydobywczego, w ostatnich latach odnotowuje rozwój inwestycji (m.in. w motoryzacji i przemyśle maszynowym).
6. Na podstawie współczynnika koncentracji regionalnej przedsiębiorstw wyodrębniono potencjały rozwojowe poszczególnych podregionów. W jeleniogórskim poza górnictwem wysoki potencjał rozwojowy ma jeszcze m.in. branża leśnictwo i pozyskiwanie drewna. W podregionie legnicko-głogowskim obok górnictwa wysoki potencjał posiada m.in. branża: działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami. W podregionie wałbrzyskim wysoki potencjał ma branża działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami oraz branża budowlane. W podregionie wrocławskim wysoki potencjał dotyczy branż związanych z transportem, budownictwem oraz z badaniami naukowymi. W podregionie miasta Wrocławia najwyższy potencjał mają wysokospecjalizowane usługi (np. prawnicze), branża IT oraz branża B+R.

b. analiza kierunków rozwoju rynku pracy w poszczególnych podregionach z uwzględnieniem zachodzących zmian w gospodarce krajowej i światowej, trendów demograficznych, migracji zarobkowej (w tym drenażu mózgów) w perspektywie do roku 2020.

1. W najbliższym okresie w Dolnośląskim będą rozwijać się następujące dziedziny działalności gospodarczej: obszar informatyczny, budownictwo branża farmaceutyczna/chemiczna, motoryzacyjna i około motoryzacyjna, branża kosmetyczna/kosmetologiczna, ubezpieczenia, turystyczna, gastronomiczna, odnawialne źródła energii, kultura, kawiarnie artystyczne, ogólnie - inteligentne specjalizacje.
2. W poszczególnych podregionach nasili się zróżnicowanie rozwoju. Regiony dominujące (wrocławski i miasto Wrocław) będą rozwijać się znacznie szybciej. We wszystkich podregionach będzie postępował spadek znaczenia rolnictwa, a wzrośnie znaczenie przemysłu i wysokokwalifikowanych usług.
3. Migracja, która drenuje regionalny rynek z niektórych specjalistów nie miała jednak i nie będzie mieć w przyszłości zasadniczego znaczenia dla kondycji gospodarki regionalnej. Istotniejsze są w tym wypadku czynniki koniunktury gospodarczej.
4. Zmiany demograficzne, a zwłaszcza starzenie się społeczeństwa dotyczą przede wszystkim miasta Wrocławia. Najkorzystniejszą sytuację pod tym względem ma obecnie podregion wrocławski, a w roku 2020 będzie miał podregion wałbrzyski, w którym będzie najwięcej osób w wieku produkcyjnym.

3) Identyfikacja branż o największym potencjale kreowania nowych miejsc pracy:

a. identyfikacja branż (przy użyciu klasyfikacji PKD – do poziomu działów) oraz przedsiębiorstw kreujących najwięcej miejsc pracy w podziale na podregiony: jeleniogórski, wałbrzyski, legnicko-głogowski, wrocławski oraz miasto Wrocław.

1. Rozwojowe miasta, które generują miejsca pracy to przede wszystkim Wrocław (ponad połowa wskazań). Następny w kolejności jest Wałbrzych, a po nim: Legnica, Jelenia Góra, Bolesławiec i Środa Śląska.
2. Powiaty generujące w największym stopniu nowe miejsca pracy to: powiat wrocławski, miasto Wrocław, powiaty: wrocławski, wałbrzyski, legnicki, bolesławiecki, średzki, dzierzoniowski i miasto Wałbrzych.
3. W podregionie jeleniogórskim najwięcej miejsc pracy kreuje branża Handel hurtowy i detaliczny z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych. Znaczący udział w kreowaniu nowych miejsc pracy mają też branże: Roboty budowlane specjalistyczne, Działalność usługowa związana z wyżywieniem, Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków, Opieka zdrowotna, Handel detaliczny, pojazdami samochodowymi, Działalność organizacji członkowskich, Transport lądowy oraz transport rurociągowy.
4. W podregionie legnicko-głogowskim najwięcej nowych miejsc pracy kreują branże związane z handlem: Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych, Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. Wysoki jest również potencjał do tworzenia nowych miejsc pracy przez branże budowlane i usługowe.
5. Podregion wałbrzyski charakteryzuje się wysokim udziałem 3 branż w tworzeniu nowych miejsc pracy. Są to branże: Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, Roboty budowlane specjalistyczne, Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.

6. Podregion wrocławski charakteryzuje się wysokim udziałem w tworzeniu nowych miejsc pracy aż 14 branż. Najwyższy potencjał mają działy: Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych, Działalność usługowa związana z wyżywieniem, Roboty budowlane specjalistyczne. W podregionie wysoki jest również potencjał branż usługowych, w tym wysokospecjalistycznych: Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Działalność organizacji członkowskich, Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne.
7. We Wrocławiu najwyższy potencjał zatrudnieniowy posiada 6 branż, w tym 2 wysokospecjalistyczne: Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, Roboty budowlane specjalistyczne, Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Opieka zdrowotna, Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków.

b. branże o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w okresie 2010-2014,

1. W podregionie jeleniogórskim najwięcej osób pracuje w branży Handel hurtowy i detaliczny z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych. W podregionie legnicko-głogowskim najwięcej zatrudniają branże związane z handlem. Podregion wałbrzyski charakteryzuje się wysokim zatrudnieniem w branżach handlowych i budowlanych. W podregionie wrocławskim i we Wrocławiu najwięcej miejsc pracy generuje Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi.

c. branże o największej dynamice zatrudnienia w okresie 2010-2014,

1. W podregionie jeleniogórskim na przestrzeni lat 2010-2014 swoją dynamikę zwiększyła branża Transport lądowy oraz transport rurociągowy. Szczególnie korzystnym dla tworzenia nowych miejsc pracy był rok 2014, w którym wszystkie najważniejsze branże zwiększyły swój potencjał do tworzenia nowych miejsc pracy. Największy wzrost odnotowały wówczas branże: Handel detaliczny, pojazdami samochodowymi i Działalność organizacji członkowskich.
2. W podregionie legnicko-głogowskim na przestrzeni lat 2010-2014 niemal wszystkie najważniejsze branże osłabiły dynamikę zatrudnienia. Wyjątkiem jest branża Działalność usługowa związana z wyżywieniem, która nieznacznie wzmocniła swój potencjał w 2014 r.
3. W analizowanym okresie (lata 2010-2014) dynamika niemal wszystkich branż tworzących nowe miejsca pracy podregionie wałbrzyskim uległa osłabieniu. Wyjątkiem jest wzrost potencjału branży: Działalność usługowa związana z wyżywieniem.
4. Dynamika potencjału tworzenia nowych miejsc pracy przez firmy działów PKD podregionie wrocławskim jest zróżnicowana. Dwie branże w okresie lat 2010-2014 zwiększyły swój potencjał: Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi i Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe, a trzy inne zdecydowanie go zmniejszyły: Działalność usługowa związana z wyżywieniem, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości i Opieka zdrowotna.
5. W okresie od 2010 do 2014 r. najwyższą dynamikę wzrostową do tworzenia nowych miejsc pracy utrzymywała we Wrocławiu branża Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana.

d. kształtowanie się tempa zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia (koncentracji geograficznej) w okresie 2010-2014,

1. Tempo zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia było niewielkie. W żadnym z podregionów nie zmieniła się hierarchia branż generujących najwięcej miejsc pracy.
2. Na tempo zmian poziomu zatrudnienia we wszystkich podregionach wpłynął spadek odnotowany w 2012 r. Z kolei w 2014 r. nastąpił wyraźny wzrost

e. pożądane kompetencje i umiejętności pracowników,

1. Wśród cenionych kompetencji ogólnie zawodowych najważniejsze jest wykształcenie kierunkowe. Na kolejnych pozycjach znalazły się ukończone kursy i szkolenia oraz posiadane referencje. Najwyżej cenione kompetencje ponad zawodowe to: podstawowa obsługa komputera/maszyn oraz doświadczenie na podobnym stanowisku pracy. Badani pracodawcy oczekują w wysokim stopniu kompetencji pozazawodowych: umiejętności pracy w grupie, otwartości na nowe wyzwania, umiejętności komunikowania, odporności na stres, umiejętności rozwiązywania sporów.
2. Najbardziej cenione cechy pracowników to: odpowiedzialność, elastyczność i dobry stan zdrowia oraz wysoki etos pracy.

f. mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy

1. Najbardziej pożądanym mechanizmem jest refundacja utworzenia/doposażenia stanowiska pracy. Drugim w kolejności jest obniżanie ubezpieczenia składek społecznego dla nowych firm, a trzecim – refundacja studiów podyplomowych. Podstawowe mechanizmy makroekonomiczne, to inwestycje oraz współpraca świata biznesu ze szkołami i uczelniami (np. doposażenie laboratoriów, poprawienie systemu praktyk).

g. prognoza zapotrzebowania na kadry (w podziale na zawody) w zidentyfikowanych branżach w podziale na podregiony

1. W województwie dolnośląskim w 2020 r. przewidywany jest wzrost liczby pracujących o 45,8 tys. osób, co stanowi wzrost o blisko 4,2% w stosunku do stanu z roku 2014. Wzrost liczby pracujących w latach 2012-2020 prognozowany jest w sześciu wielkich grupach zawodowych: Specjaliści, Pracownicy biurowi, Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, Siły zbrojne, Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy oraz Technicy i inny średni personel. Spadek liczby pracujących w horyzoncie prognozy 2012-2020 przewiduje się w grupach wielkich: Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, Pracownicy przy pracach prostych, Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy. Największy wzrost będzie dotyczył Wrocławia i podregionu wrocławskiego, a najmniejszy podregionu jeleniogórskiego.

4) Potencjał tworzenia nowych miejsc pracy we wskazanych przez Dolnośląską Strategię Innowacji smart specialisations:

a. struktura i dynamika zatrudnienia w kluczowych dla gospodarki obszarach wskazanych w smart specialisations,

1. W najbliższych latach największe zapotrzebowanie będzie dotyczyć informatyków. Już obecnie w Polsce deficyty przedstawicieli tego zawodu wynosi ok. 55 tys. osób a w samym woj. dolnośląskim ok. 10 tys. Wzrost zatrudnienia w specjalizacji był latach 2010-2014 najwyższy i wyniósł ponad 60%. Deficyt pracowników w pozostałych specjalizacjach wynosi obecnie: specjalizacja chemiczna i farmaceutyczna 4,18 tys., mobilność przestrzenna 10,64 tys., żywność

wysokiej jakości 2,66 tys., surowce naturalne i wtórne 6,48 tys., produkcja maszyn i urządzeń 12,6 tys., obróbka materiałów 3,8 tys.

2. Najwyższa dynamika dotyczy specjalizacji informatycznej.

b. pożądane kompetencje i umiejętności pracowników,

1. Wśród kompetencji ogólnie zawodowych najważniejsze są ukończone kursy i szkolenia, Na kolejnych pozycjach znalazły się: wykształcenie kierunkowe i posiadane referencje oraz posiadane certyfikaty językowe.
2. Najwyżej cenione kompetencje ponadzawodowe to: podstawowa obsługa komputera/maszyn oraz doświadczenie na podobnym stanowisku pracy. Niżej oceniono: specjalistyczną obsługę, podstawową znajomość języków obcych, oraz doświadczenie na innych stanowiskach pracy. Neutralne oceny w tej kategorii kwalifikacji otrzymała biegła znajomość języka obcego.
3. Badani pracodawcy oczekują w wysokim stopniu kompetencji pozazawodowych: otwartości na nowe wyzwania, umiejętności pracy w grupie, umiejętności komunikowania, odporności na stres, umiejętności rozwiązywania sporów.

c. mechanizmy wpływające na tworzenie nowych miejsc pracy,

1. Głównym mechanizmem wpływającym na tworzenie nowych miejsc pracy są refundacje utworzenia/doposażenia nowych stanowisk pracy. Kolejne mechanizmy to: obniżanie składek ubezpieczenia społecznego, refundacja kursów i szkoleń oraz bezpośrednie inwestycje firm.
2. Inne mechanizmy, to: funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych i stymulujące napływ kapitału zagranicznego, współpraca biznesu z uczelniami wyższymi (programy praktyk i staży).

d. prognoza zapotrzebowania na kadry (w podziale na zawody) w kluczowych dla gospodarki obszarach wskazanych w smart specialisations.

1. W grupie przedsiębiorstw wiodących (smart specialization) 38% planuje zwiększenie zatrudnienia o średnio 3,2 osoby w ciągu kolejnych 12 miesięcy. Liderzy planują zatrudnienie średnio 49 osób. Żadnego pracownika nie zatrudni co piąta firma.
 2. Obecnie w województwie dolnośląskim istnieje zapotrzebowanie na ponad 10 tys. informatyków.
 3. Do wyróżniających się branż zaliczyć można branżę chemiczną i farmaceutyczną. Łącznie branża skupia ok. 350 podmiotów gospodarczych, w których pracuje ok. 9 tys. osób.
 4. Branża spożywcza wykazuje w ostatnich latach spadek zatrudnienia, ale nadal w przemyśle spożywczym pracuje 11,8 tys. osób.
 5. Specjalizacja „surowce naturalne i wtórne” odgrywa znaczącą rolę w gospodarce województwa.
 6. Specjalizacja „produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów”. Działalność gospodarczą w tym obszarze prowadzi blisko 4,5 tys. podmiotów, zdecydowanie najwięcej w produkcji i obróbce wyrobów z metali. Zatrudnionych jest blisko 55 tys. osób.
- 5) Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez tworzenie nowych podmiotów gospodarczych w poszczególnych branżach (przy uwzględnieniu salda zmian – przedsiębiorstwa powstające/ przedsiębiorstwa likwidowane):
1. Wskaźnik zastępowalności wyrażający stosunek firm nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych wahał się w województwie dolnośląskim od wartości 1,74 w roku 2010 do 0,89 w roku 2012. W roku 2014 wyniósł on 1,14, co oznacza, że nowych firm jest więcej od

tych wyrejestrowanych. Warto jednak podkreślić, że jest on mniejszy od 1,00 w przypadku sekcji Przemysł i budownictwo, co świadczy o globalnym spadku liczebności takich firm.

- 6) Wnioski dotyczące mechanizmów, narzędzi, rozwiązań prowadzących do lepszego wykorzystania istniejących potencjałów tworzenia nowych miejsc pracy, w tym:

a. dotyczące mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy,

1. Przedsiębiorcy oczekują wsparcia finansowego i instytucjonalnego. Wsparcie finansowe ma im ułatwić tworzenie nowych miejsc pracy poprzez: dofinansowanie staży, szkoleń, praktyk, wyposażenia nowych stanowisk pracy. Wsparcie instytucjonalne ma na celu poprawę relacji pomiędzy szkołami i instytucjami szkoleniowymi a sferą biznesu. Brak takich relacji skutkuje kształceniem, w tym ustawicznym, w zakresie nieaktualnych i niepotrzebnych kompetencji, przy braku kompetencji niezbędnych na stanowisku pracy. W ramach wsparcia instytucjonalnego należałoby stworzyć instytucję odpowiedzialną za koordynowanie współpracy na linii biznes-szkół.

b. propozycje w zakresie wykorzystania środków RPO WD 2014-2020, co najmniej poprzez zaproponowanie treści kryteriów wyborów projektów dla działań RPO WD 2014-2020, dla których określono konieczność uwzględnienia preferencji dla smart specialisations,

1. W ramach osi priorytetowej 1 – Przedsiębiorstwa i innowacje będą realizowane dwa oddziaływania działania ściśle powiązane z inteligentną specjalizacją regionalną:

1.2 A Wsparcie dla przedsiębiorstw chcących rozpocząć lub rozwinąć działalność B+R

1.2 B Tworzenie i rozwój infrastruktury B+R przedsiębiorstw

Wyodrębnione już kryteria formalne to:

- 1) Zgodność z regionalnymi specjalizacjami
- 2) Zgodność z SET
- 3) Dotyczy Schematu 1.2 B: Zakłócenia rynku
- 4) Dotyczy Schematu 1.2 A: Rodzaj prowadzonych prac
- 5) W ramach kryterium sprawdzane jest czy wnioskodawca przedłożył strategię/plan prac B+R, które będą wykonywane przez wspierane przedsiębiorstwo

Proponuje się uwzględnienie dodatkowych kryteriów oceny wniosków:

- 1) Zagwarantowanie ochrony własności intelektualnej i praw autorskich

W wyniku prac B+R powstaną innowacje: produktowe, procesowe lub marketingowe. Stanowią one własność intelektualną autora lub zespołu autorów. Do wytworzenia innowacji konieczne są określone reguły i zasoby (sprzęt, wiedza i praca). Istotne jest zwłaszcza sprecyzowanie określonych reguł. Istnieje bowiem niebezpieczeństwo, że innowacja wytworzona wspólnie przez biznes i naukowców i będąca elementem przewagi konkurencyjnej zostanie przekazana (bądź sprzedana) konkurencji po zakończeniu projektu. Może także wystąpić sytuacja, w której jedna ze stron, która zabezpieczyła prawa autorskie będzie wielokrotnie i w długim czasie wykorzystywać je, a druga strona nie odniesie tego powodu korzyści. Własność intelektualną należy określić już na wstępie projektu.

- 2) Interdyscyplinarność personelu B+R

Współczesne projekty B+R wymagają podejścia interdyscyplinarnego. Innowacja posiada ważne aspekty: techniczne, ekonomiczne, prawne i społeczne. Istotne jest właściwe planowanie i realizowanie innowacji uwzględniające powyższe aspekty. Zespoły interdyscyplinarne zrobią to lepiej, unikając błędów i straty czasu.

3) Wykorzystanie zasobów regionalnych i lokalnych bez degradowania ich

Poza kwestią zasobów przyrodniczych, zasoby regionalne to m.in.: pracownicy, społeczności lokalne, tradycje lokalne, kapitał lokalny. Właściwe działanie inwestycyjne powinno maksymalnie wykorzystywać zasoby nie degradując ich. W projektach poza rozwiązaniami typowo technologicznymi, ekologicznymi i ekonomicznymi powinny znaleźć się również wątki kultury lokalnej i tożsamości, zdrowia publicznego, lokalnych środowisk i grup interesu.

h. dotyczące mechanizmów wsparcia dla osób o niskich kwalifikacjach oraz 50+.

1. Należy promować dobre praktyki realizowane przez pracodawców w odniesieniu do aktywizacji i zatrudnienia osób starszych, zatem promocja pracodawców „fair play 50+” może się odbywać przez system nagród czy wsparcia instytucjonalnego.
2. W części przedsiębiorstw w Polsce realizowana jest polityka w zakresie tworzenia i realizacji strategii zarządzania wiekiem. Należy wspomagać tego typu projekty.
3. Za warte promowania należy uznać praktyki zintegrowanej aktywizacji międzypokoleniowej (mentoringu, intermentoringu) osób młodych (25-) i starszych (50+). Modele kształcenie monitoringowego pozwalają na usprawnienia organizacyjne w przedsiębiorstwie, umożliwiają transfer wiedzy dotyczącej nowoczesnych technologii, technologii IT między różne grupy wiekowe pracowników.
4. Wśród mechanizmów wsparcia osób o niskich kwalifikacjach ważne jest uwzględnienie możliwości zdobycia praktycznych umiejętności potrzebnych do wykonywania zawodu poprzez łączenie edukacji z pracą (np. kształcenie dualne).
5. Działania edukacyjne (kierunki, zakres oczekiwanych kompetencji) powinny być konsultowane z pracodawcami.
6. Wprowadzenie zachęt materialnych dla pracodawców oferujących miejsca pracy dla osób o niskich kwalifikacjach.
7. Refundacja okresu stażowego w przedsiębiorstwie (3 miesiące).

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Wyjaśnienie terminologii użytej w badaniu	7
Tabela 2. Opis branż według klasyfikacji statystycznej GUS.....	10
Tabela 3. Powierzchnia, ludność i saldo migracji wewnętrznych (2014r.)	15
Tabela 4. Liczba ludności w podregionach województwa dolnośląskiego	17
Tabela 5. Prognoza GUS na 2020 r.	18
Tabela 6. Saldo migracji zagranicznych w latach 2010 - 2013	18
Tabela 7. Jednostki aktywne badawczo według sektorów wykonawczych	19
Tabela 8. Nakłady wewnętrzne na B+R według rodzajów	19
Tabela 9. Wybrane wskaźniki zatrudnienia w sektorze B+R.....	20
Tabela 10. Przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	21
Tabela 11. Nakłady na działalność innowacyjną.....	21
Tabela 12. Podmioty gospodarcze według kategorii w województwie dolnośląskim w 2014r.	22
Tabela 13. Atuty Dolnego Śląska w podziale na podregiony.....	35
Tabela 14. Usługi i produkty dominujące w regionie	35
Tabela 15. Opinia pracodawców na temat zawodów nadwyżkowych w powiatach, w których znajdują się siedziby firm	78
Tabela 16. Opinia pracodawców na temat zawodów nadwyżkowych w województwie dolnośląskim	79
Tabela 17. Zawody deficytowe w firmach	81
Tabela 18. Opinia pracodawców na temat zawodów deficytowych w powiatach, w których znajdują się siedziby firm.....	82
Tabela 19. Opinia pracodawców na temat zawodów deficytowych w województwie dolnośląskim ...	83
Tabela 20. Bezrobotni w podziale na zawody w 2011 roku.....	97
Tabela 21. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2011 roku.....	99
Tabela 22. Bezrobotni w podziale na zawody w 2012 roku.....	100
Tabela 23. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2012 roku.....	101
Tabela 24. Bezrobotni w podziale na zawody w 2013 roku.....	101
Tabela 25. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2013 roku.....	103
Tabela 26. Bezrobotni w podziale na zawody w 2014 roku.....	103
Tabela 27. Bezrobotni w podziale na zawody specjalistyczne w 2014 roku.....	105
Tabela 28. Pracownicy zespołu Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w latach 2010 - 2014.	111
Tabela 29. Pracownicy sekcji Przemysł i budownictwo w latach 2010 -2014.....	112
Tabela 30. Pracownicy sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w latach 2010 - 2014	113
Tabela 31. Pracownicy sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości w latach 2010 -2014	114
Tabela 32. Pracownicy sekcji Pozostałe usługi w latach 2010 - 2014	115
Tabela 33. Współczynnik koncentracji - podregion jeleniogórski	117
Tabela 34. Współczynnik koncentracji - podregion legnicko - głogowski	117
Tabela 35. Współczynnik koncentracji - podregion wałbrzyski	118
Tabela 36. Współczynnik koncentracji - podregion wrocławski	119
Tabela 37. Współczynnik koncentracji – miasto Wrocław	119
Tabela 38. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy - podregion jeleniogórski	Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.
Tabela 39. Dynamika branż kreujących najwięcej miejsc pracy - podregion jeleniogórski	Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.

Tabela 40. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy - podregion legnicko - głogowski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 41. Dynamika branż kreujących najwięcej miejsc pracy - podregion legnicko - głogowski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 42. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy - podregion wałbrzyski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 43. Dynamika branż kreujących najwięcej miejsc pracy - podregion wałbrzyski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 44. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy - podregion wrocławski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 45. Dynamika branż kreujących najwięcej miejsc pracy - podregion wrocławski **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 46. Branże kreujące najwięcej miejsc pracy – miasto Wrocław **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 47. Dynamika branż kreujących najwięcej miejsc pracy – miasto Wrocław **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

Tabela 48. Współczynnik nasycenia oraz lokalizacji w podregionach województwa dolnośląskiego 124

Tabela 49. Prognoza zatrudnienia – podregion jeleniogórski 132

Tabela 50. Prognoza zatrudnienia – podregion legnicko - głogowski..... 133

Tabela 51. Prognoza zatrudnienia – podregion wałbrzyski..... 134

Tabela 52. Prognoza zatrudnienia – podregion wrocławski..... 134

Tabela 53. Prognoza zatrudnienia – miasto Wrocław 135

Tabela 54. Najwięksi pracodawcy w województwie dolnośląskim 138

Wykres 1. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie jeleniogórskim w latach 2010-2014 23

Wykres 2. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie jeleniogórskim w latach 2010-2014.... 24

Wykres 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim w latach 2010-2014..... 25

Wykres 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie wałbrzyskim w latach 2010-2014 26

Wykres 5. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wałbrzyskim w latach 2010-2014 27

Wykres 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014 28

Wykres 7 Dominujące sekcje PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014..... 29

Wykres 8. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014 30

Wykres 9. Wykres 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w podregionie m. Wrocław w latach 2010-2014..... 30

Wykres 10. Dominujące sekcje PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014..... 32

Wykres 11. Dominujące branże wg sekcji PKD w podregionie wrocławskim w latach 2010-2014 33

Wykres 12. Cechy gospodarki Dolnego Śląska 34

Wykres 13. Atuty Dolnego Śląska 34

Wykres 14. Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w latach 2010-2014 36

Wykres 15. Pracujący w województwie dolnośląskim 36

Wykres 16. Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w latach 2010-2014 w podziale na podregiony..... 37

Wykres 17. Profile i stopnie wykształcenia pracowników dostępnych na rynku pracy..... 80

Wykres 18. Zmiany na przestrzeni lat 2010-2014 dotyczące pracowników z określonym wykształceniem	85
Wykres 19. Stopa bezrobocia rejestrowanego.....	86
Wykres 20. Stopa bezrobocia w latach 2010 - 2014	86
Wykres 21. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie jeleniogórskim	88
Wykres 22. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie legnicko-głogowskim.....	90
Wykres 23. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie wałbrzyskim.....	92
Wykres 24. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w podregionie wrocławskim.....	94
Wykres 25. Bezrobotni w podziale na płeć i wiek w mieście Wrocław.....	96
Wykres 26. Przewidywane zmiany na lokalnym rynku pracy w latach 2015-2020.....	107
Wykres 27. Czynniki zmian rynku pracy	108
Wykres 28. Przewidywane zmiany zatrudnienia w latach 2015-2020.....	108
Wykres 29. Struktura pracujących w poszczególnych sekcjach	110
Wykres 30. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	111
Wykres 31. Przemysł i budownictwo.....	112
Wykres 32. Pracownicy sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w latach 2010 - 2014	113
Wykres 33. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	114
Wykres 34. Pozostałe usługi.....	115
Wykres 35. Oczekiwane kwalifikacje	126
Wykres 36. Cenione cechy pracownika	127
Wykres 37. Skuteczne mechanizmy wspierające tworzenie miejsc pracy	128
Wykres 38. Grupy defaworyzowane na dolnośląskim rynku pracy, które należy wspierać	131
Wykres 39. Branże generujące miejsca pracy	136
Wykres 40. Zawody rozwojowe.....	137
Wykres 41. Miasta generujące miejsca pracy	137
Wykres 42. Powiaty generujące miejsca pracy	138
Wykres 43. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - województwo dolnośląskie	141
Wykres 44. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010-2014 - województwo dolnośląskie.....	141
Wykres 45. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion jeleniogórski	142
Wykres 46. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion jeleniogórski.....	143
Wykres 47. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 – podregion legnicko - głogowski	143
Wykres 48. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion legnicko - głogowski	144
Wykres 49. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wałbrzyski.....	144
Wykres 50. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 – podregion wałbrzyski	145
Wykres 51. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wrocławski.....	146
Wykres 52. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - podregion wrocławski	146
Wykres 53. Podmioty nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2014 – miasto Wrocław	147
Wykres 54. Podmioty wyrejestrowane w latach 2010 - 2014 - miasto Wrocław.....	147
Wykres 55. Oczekiwane kompetencje pracowników SMART specialisations.....	161
Wykres 56. Oczekiwane cechy pracowników SMART specialisations.....	161
Wykres 57. Skuteczne mechanizmy tworzenia nowych miejsc pracy Smart specialisations	162

